MICHEL ZEVACO

ECEL KÖPRÜSÜ

baskan yayınları

MICHEL ZEVACO

ECEL KÖPRÜSÜ

ECEL KÖPRÜSÜ

BASKAN YAYINLARI

MİCHEL ZEVACO

Çeviren : NESRİN ALTINOVA

«LE PONT DES SOUPİRS»

Baskan Yayınları A.Ş. - Nuruosmaniye Mengene Sokak 14/4 - İstanbul.
İktibas hakkı mahfuzdur.
UYCAN Matbaası'nda dizilmiş ve basılmıştır.
İSTANBUL
1973

AŞK ŞENLİĞİ

Orlando, Leonora!..

Venedik; 1509 yılında peri masallarını andıran 5 Haziran gecesi bu pek sevilen iki adı, çılgınlar gibi alkışlıyordu.

Venedik bu iki adı, özgürlük timsali olarak göklere çıkarıyor ve aşklarını derin bir duyguyla takdis ediyordu.

San Marco (San Marko) meydanı kalabalıktan geçilmiyordu. Cumhuriyetin bilinen flamasını taşıyan direkler arasında, göz alıcı giyisiler içinde genç kızlar neşeyle geziniyor, şarkılar söylüyordu. Gondolcular, denizciler, herkes, köylü kentli bütün millet yâni bütün acı çekenler, sevenler, çılgınca eğleniyorlardı. Bu sevinç çığlıkları, bu alkış ve «*yaşasın*» sesleri; ötede asık yüzüyle karanlıklar içinde duran Dukalık Sarayı'na bir tür meydan okumaydı. O saray ki; her zaman halka zulüm yapmış, tehdit ve baskıların âmili olmuştu. Nitekim halk böyle eğlenirken, yukarda sarayın karanlık taraçasında iki gölge belirdi, aşağıda olanları kin ve düşman bakışlarla uzun uzun izledi.

Halk şimdi iki sevgili; Orlando ve Leonora için duaya başlamıştı. Herkes gecenin içinde yankılar yapan bir sesle onlara mutluluklar diliyordu. Çünkü bir gün sonra, iki âşık nişanlanacaktı.

Orlando!... Venedik Doj'u Candiano'nun (Kan-

diyano) oğlu, ezilmişlerin umudu!.. Orlando, mâsumları despotların elinden kurtaran, «*On'lar kurulu*»nun zulmünden koruyan kahraman!.. Orlando; kılıcına karşı durulmayan ünlü cenkçi!..

Leonora ise, güzelliği bütün Venedik'lilerin göğsünü kabartan soylu kız. Bütün servetini yitirmiş olmasına rağmen, hâlâ pek kudretli Dandolo'lar âilesinin biricik vârisi... Önünde diz çöküp resmini yapmak isteyen ünlü bir ressam, «*cismime ve resmime yalnız sevdiğim erkek sâhip olabilir*» diyecek kadar sevdiği erkeğe yâni Orlando'suna bağlı.

On'lar kurulu hiç şüphesiz bu evlenmeye karşıydı. Çünkü bu birleşme, o güne kadar süregelen zulüm ve baskıya göğüs geren iki âilenin birleşmesi demekti. Bu evlilik, aynı zamanda milletin umudu Orlando'yla yoksulların '*tanrıçası*' Leonora'nın Dojluk mertebesine yükselmesi demekti.

San Marco alanında gece yarılarına kadar devam eden gösteriler biraz yavaşladı. Halk hafiyelerin gizli ihbarlarından korkuyordu. Her yanı kasvet havası kaplamıştı. Bu eğlence dışında, sarayda kim bilir neler olup bitiyordu. Bağırıp çağıran halkın içten içe sorduğu soru şuydu:

— «Acaba gene kimi tutuklayacaklar?»

Bu düşünce, sarayın bir köşesinde olayları korkuyla izleyen Doj Candiano'yla eşi Silvia'da da vardı. Çünkü ana ve baba, oğullarına karşı yapılan bu sevgi gösterisinin, onu cellâdın kucağına atmaktan farksız olduğunu biliyordu.

Taraçadaki iki erkek hâlâ oradaydı. Uzun boy-

lusu yüzünde vahşi bir gurur ifadesi olduğu halde yaklaştı ve sıkılmış yumruklarına aşağıdaki kalabalığa doğru salladı:

— «Uluyun bakalım; tutsaklar sürüsü uluyun!... Yarın kanlı gözyaşları döktüğünüz zaman aklınız başınıza gelir... Bak Bembo, dinle!.. Orlando'ları nasıl çılgınca alkışlıyorlar?...»

Öteki:

— «İşitiyorum Sinyor Altieri,» dedi, «ve itiraf edeyim ki, Orlando ve Leonora adı, birbirine çok yakışıyor.»

— «Lânet olsun Bembo; onların bu evliliğinin gerçekleştiğini görmektense, ikisini de kendi elimle hançerlerim.»

— «Yaaa? Demek Orlando'dan bu derece nefret ediyorsunuz? Oysa o, ikimizin de dostu değil mi?»

— «Orlando'dan nefret ediyorum, çünkü Leonora'yı çılgınlar gibi seviyorum. Bembo, bu aşk; beni boğan bu tutku yok mu?» Altieri bu sözlerden sonra kendi kendine, «Ah Leonora! Niçin sana rastladım, seni niçin sevdim?» diye mırıldandı...

Bu sözleri söyleyen adam Venedik Patrislerinin en güçlüsü Altieri'den başkası değildi. On'ların en kudretlisi ve korkulanı suskun ve uğursuz Altieri... Şu anda sarayın taraçasında başı iki eli arasında ağlıyordu. Bembo onu sessizce seyrediyordu. Bembo'nun da yüzünde korku vardı. Bir yandan da Altieri'yi hor gören bir ifade...

Altieri olduğu yerde doğruldu, birden vahşî bir hareketle, taraçanın merdivenine yöneldi. Bembo onun yolunu kesti ve:

— «Nereye gidiyorsunuz senyör?» Diye bağırdı.

Altieri hiç cevap vermedi, sadece kabzasını avucuyla sıktığı hançerini gösterdi.

Bembo korku ve hayretle sordu:

— «Şaka mı ediyorsunuz efendim, işte buna çok şaştım. İnsanın adı Altieri olursa, emrinde yirmibin silâhlı asker bulunursa, Doj'u tahtından indirip dukalık tâcını başına geçirecek kudrette olursa, bir parmağını oynatmakla bir kafayı uçurabilirse, On'lar kurulu adını taşıyan o ağır silâha sâhip bulunursa, hiç böyle küçük işlere tenezzül eder mi? Bir rakipten kurtulmak için onu öldürmeye kalkmak size yakışır mı? Venedik kudretiniz önünde baş eğiyor, siz ise aşk uğruna katil olmayı göze alıyorsunuz? Hem Leonora'nın nişanlısı Orlando, bir hançer darbesiyle ölecek değil ya!..»

— «Ne demek istiyorsunuz?»

Bembo, Altieri'yi taraçanın öbür ucuna sürükledi:

— «Bakın!...»

Altieri gösterilen yere baktı. Venediğin o köşesi çok karanlık ve korkunç görünüşlüydü. Tâ ötede, artık gondol ve ışıkları görünmeyen, şarkıları duyulmayan daracık kanal göze çarpıyordu. Bir yanda asık yüzlü korkunç dukalık sarayı yükseliyor; kanalın öteki ucunda da müthiş bir başka binanın cephesi vardı: Venedik Hapisaneleri...

Bu iki heyûlâ arasında bir köprü göze çarpıyordu. İstibdat sarayını, ıstırap kalesine bağla-

yan bir köprü!.. Uçurumun arasına atılmış bir tür taştan sandukaya benzeyen bir köprü...

Altieri'nin bakışları kapkara suların üstündeki o taştan sandukaya takıldı:

— «Ecel köprüsü!...»

Bembo, aynı soğuk sesle karşılık verdi:

— «Ölüm köprüsü!.. Oradan geçen bir kimse umuda; hayata, aşka vedâ eder!»

Altieri terle sırsıklam olan alnını sildi ve sanki vicdanı son bir çırpınışla ürperiyordu. Yüksek sesle kekeledi:

— «Bir bahâne... Ah; onu tutuklamak için bir bahâne...»

Bembo meş'um bir sevinçle ona döndü:

— «Bir bahâne mi arıyorsunuz? Pekâlâ senyör Altieri... Öyleyse lütfen beni izleyin...» Bembo, bu kez taraçanın başka bir yerine yöneldi: «Bakın!...»

Bu sefer de, Carrare mermeri kaplı cephesiyle, alacalı akik taşlı sütun dizilerinin büyük kanala yansıdığı bir sarayı işaret etti.

Altieri o binayı görünce:

— «Kibar Fâhişe İmperia'nın sarayı!...» Diye mırıldandı.

Bembo şeytânî bir gülüşle:

— «Bir bahâne arıyordunuz, bunu orada bulursunuz...»

Altieri soluk soluğa:

— «Demek İmperia da ondan nefret ediyor?..» Diye sordu.

— «Hayır!.. Onu seviyor... Anlıyor musunuz

senyör, kibar fâhişe İmperia bu akşam cehennem azabı çekiyor... Tıpkı sizinki gibi şiddetli, sizinki gibi derin bir azap içinde... Amansız aşkı sizinki gibi karanlıkta nöbet tutuyor ve tıpkı ona da öc alma kapılarını açıyor... Gelin senyör gelin... Kibar fâhişe İmperia'nın evine gidelim...»

İMPERİA'NIN SARAYINDA

Halk şenliğinin son gürültüleri söndü. Venedik uykuya dalmış. Her şey kapalı, sâdece her yanı tehdit eden taştan bir aslanın ağzına yerleştirilmiş (ihbarlar kutusu) açıktı...

Küçük Olivolo adasında, Venedik cumhuriyetinin her yıl çeyizlediği oniki genç kızın nikâhlarının kıyıldığı Santa-Maria Formosa kilisesinin arkasında güzel bir bahçe uzanır.

Muazzam sedir ağacının doruğundaki bir bülbül çılgın şakımalarına yeniden başladı. Ve muazzam sedir ağacının altındaki gül koruluğunda seçkin iki yaratık arasında fısıldanan başka bir aşk düosu vardı: Genç kızla delikanlı...

Şair ve sanatçı bu iki sevgili; Venedik halkına hayranlık çığlıkları kopartan göz kamaştırıcı uyumlulukta bir çift meydana getiriyordu. Sanki, Denizler Ecesinin bağrında ne kadar ışık ve büyüleyici etki varsa, canlı bireşimini oluşturuyorlardı. Halk onlara: «Venedik Âşıkları,» adını takmıştı!

Saatler gece yarısını çaldı. Her ikisi de ürperdi: Orlando'nun Dandolo'ların evine kabul edildiği üç aydan beri, her akşam ayrıldıkları saatti bu. Orlando ayağa kalktı.

Leonora içini çekti:

— «Sevgili senyörüm, birkaç dakika daha kal.»

Orlando güler yüzlü bir sertlikle:

— «Hayır!» dedi. «Baban soylu Dandolo gece yarısından sonraya kalmamam için bana yemin ettirdi, aksine hareketim, mutluluğumuzun sonu olur.»

— «Öyleyse elvedâ tatlı sevgilim!.. Yarın... Ah! acaba yarın olacak mı?!...»

— «Yarın olacak, benim aziz sevgilim... Yarın; babamın sarayında bütün Venedik patrisliği karşısında nişan halkalarımızı takacağız. Ve ebediyen birleşmiş olacağız!...»

— «Sevgilim, sesin nasıl ruhuma işliyor, beni coşturuyor, bilsen?! Ah! Tamamiyle senin olmak için neden bekliyorum?... Orlando, sevgilim her akşam ayrıldığımız şu endişe ânında bütün varlığım ürperiyor... Bu akşam da, her zamankinden daha fazla, kötü düşüncelerin etkisi altındayım...»

Orlando gülümsedi:

— «Çocuksun! Hiçbir şeyden korkma!... Bütün güvenini eşine bağla...»

— «Eşim. Ah! Bu kelime... Orlando, bu tatlı kelimeyi ilk defa ağzına alıyorsun, âdetâ başımı döndürdü!»

Şimdi artık bahçe kapısının yanındaydılar.

Saf ve yüce bir gururla birbirlerini seyrediyorlardı, sonra titreyen kolları uzandı; vücutları sarıldı; dudakları birleşti.

Leonora kaçtı. Orlando kapıyı kapattı. Sonra ağır ağır, mutluluğunu düşünerek, bahçenin dış duvarı boyunca ilerledi, eski kilise boyunca yürüdü ve kendisini bekleyen gondoluna yöneldi...

Birdenbire, gecenin içinde, yürek paralayıcı bir çığlık yükseldi:

— «Yetişin imdat!... Beni öldürüyorlar!... Yetişin!... İmdat!...»

Orlando, birden uykudan uyandırılan biri gibi sıçradı. Çevresine bakındı. Yirmi adım ötede, kanala doğru, itişip kakışan bir kalabalık gördü. Yanından hiç ayırmadığı kılıcını çekti ve atıldı. Birkaç sâniye sonra topluluğa ulaştı, ortada dizlerinin üzerine düşmüş bir kadın perişan yatıyor, yedi-sekiz serseri onun elmaslarını soyuyordu.

— «Geri çekilin haydutlar; geri çekilin, gece köpekleri!...»

Hırsızlar, hançerlerini havaya kaldırarak dönüverdiler. İçlerinden biri haykırdı:

— «Biz değil, sen geri çekil!...»

Haydutlar, kılıcını korkunç bir hızla döndürmeye başlayan genç adamın çevresini kuşatıverdiler. Ama, o anda bir ay ışığı yüzünü aydınlattı. Bütün kiralık kaatiller çil yavrusu gibi dağıldılar ve korkuyla mırıldandılar:

— «Orlando Candiano! Güçlü Orlando!... Allahını seven durmasın!..»

Telâşlı bir kaçışma oldu, artık can cana, baş başaydı.

Ama, dev gibi iri yarı olanı kalmıştı. Sırıtarak:

— «Ya! demek ki Güçlü Orlando dedikleri sensin!... Pekâlâ, benim de adım Scalabrino!..»

Scalabrino... Birkaç yıl önce, 1504'de, bir gün işitilmemiş bir cüretkârlıkla bütün Venediği hayretler içinde bırakan ünlü ve korkunç haydut!

O yılın 15 ağustos günü, cumhuriyetin çeyizleyip evlendirdiği oniki genç kızın yıllık nikâh töreni yapılmıştı. Yüzyıllık geleneğe göre, oniki gelin gümüş bir zırh, inci bir gerdanlık ve daha başka değerli mücevherler takmışlardı. Bunları her yıl kullanmak üzere, devlet hazinesinde saklarlardı. Scalabrino elli arkadaşıyla birlikte Santa Maria Formosa kilisesinin önüne geldi. Gümüş zırhlar kuşanan genç kızlar tam kiliseden çıktıkları anda adamlar üzerlerine atıldılar; korkunç bir çatışma oldu. Ama sonunda oniki gelin, Scalabrino'nun korsan gemisine sürüklendi. Son derece güzel donatılan gemi derhal denize açıldı, peşine takılan gemiler asla yetişemedi. Scalabrino bir hafta sonra, namusları büyük bir titizlikle korunan bakireleri Venediğe geri gönderdi. Ama, gümüş zırhları, inci gerdanlıkları, değerli mücevherleri yanında alıkoymuştu...

Dev yapılı adam, o anda hançerini kaldırarak Orlando'nun üzerine atıldı.

Ama, henüz bir adım atar atmaz sersemleyerek, yüzü gözü kan içinde, sendeledi; Orlando adamın suratına -ondan başkasını muhakkak öldürecek- iki-üç yumruk indirmişti.

Ne var ki, çabucak kendini toparlayan haydut Orlando'yu belinden tutmayı başardı.

İnatçı ve sessiz çarpışma bir dakika sürdü.

Sonra dev, birdenbire taşların üzerine yuvarlandı. Orlando da dizini onun geniş göğsüne bastırarak hançerini kaldırdı. Scalabrino öleceğini anladı. Çünkü o çağın törelerinde yenilenlerin canını bağışlamak yoktu. Haydut, heyecanlanmadan:

— «En güçlü sizsiniz. Öldürün beni!» dedi.

Orlando doğruldu, hançerini kınına soktu ve karşılık verdi:

— «Madem ki korkmadın; ben de seni bağışlıyorum.»

Scalabrino hemen ayağa kalktı, hayretler içinde kalmıştı:

— «Monsenyör... size bütün gerçeği anlatacağım.»

— «Hadi, hadi... seni bağışlıyorum!»

— «Monsenyör!...»

— «Hadi, çekil dedim sana!»

Dev yapılı adam, sevgi takdir ve acıma duyguları pırıldayan gözlerle genç erkeğe baktı. Sonra tasasız bir el hareketi yaparak çabucak uzaklaştı, az sonra da gözden kayboldu.

Bunun üzerine, Orlando haydutlardan kurtardığı kadına doğru eğildi.

O sırada meçhul kadın gözlerini açtı. Orlando'yu görünce, her titreşimi sıcak bir okşamaya dönen bir sesle:

— «Siz!» dedi. «Ah! Sizin tarafınızdan kurtarılmak iki defa kurtulmak demektir!...»

Şaşıran delikanlı kekeledi:

— «Aman, efendim...»

Ama, kadın daha fazla konuşmasına vakit bırakmadan elini yakaladı ve mırıldandı:

— «Korkuyorum! Ah! Çok korkuyorum. Beni kurtardınız; evime kadar götürmeyi de reddetmeyin... çok rica ederim...»

— «Madam, adım Orlando Candiano, eğer si-

zi korumayı reddedersem, bu ünlü adı taşımaya lâyık olmazdım.»

Kadın aynı coşkunlukla:

— «Teşekkür ederim! Ah! Çok teşekkür ederim,» dedi ve delikanlıyı sürükledi. İkiyüz adım ötede, bir kanalın kıyısında durdu. Orada muhteşem bir gondol bekliyordu. Sırma dokumalı bir ipek tentenin altına yerleştiler. Gondolcu da gondolu acele acele itmeye başladı.

Hiçbir şey konuşmuyorlardı. Erkek aşk hayallerine dalmıştı gene. Kadın da, -şâhane İmperia- mermer heykel kadar biçimli göğsünün içinde tutkusunun gürültüsünü dinliyordu.

İmperia! Venediklilerin en zengini! 'On'lar Kurulunun' en sözü dinleneni, soylu Davila tarafından Venediğe getirilen muhteşem Roma fâhişesi!...

İmperia gerçekten o kadar güzeldi, o kadar tapılırcasına seviliyordu ki, Romalılar, o gittikten sonra, bir tanrıça gibi, güzelliğini hatırlatmak amacıyla ona bir anıt diktiler.

Orlando onu sadece ününden tanıyordu. Ama, en sonunda gondol yanaşıp da karaya çıktıklarında, yanındaki kadını karşılamak için koşuşan yirmi uşağı gördüğünde, bir bakışla beyaz mermer cepheyi, heykelleri, alaca akikten sekiz sütunu, dantel gibi oymalı kornişleri fark ettiğinde hangi evin önünde olduğunu, hangi kadına yardımda bulunduğunu anladı. Sonra güzel kadın dedi ki:

— «Sonuna kadar yüce gönüllü davranarak, bu evi varlığınızla doldurun!...»

Yakıcı ses yalvarıyordu, genç erkek içeri girdi!...

İmperia onu bir salona götürdü. Oradaki nâdide çiçeklerin bolluğu, Floransa ve Ferrara'nın prens saraylarına yaraşır Hind kumaşından perde ve halılar, tablolar, şâhane aynalar, som altından şamdanlar, zengin Davila'nın şimdiye kadar uğruna muazzam bir servetin dörtte üçünü batırdığı kibar fâhişenin şatafatını, inceliğini ve sanat zevkini ortaya koyuyordu.

Kadın sordu:

— «Oturmak istemez misiniz?»

Orlando karşılık verdi:

— «Madam, evinize ve tam güvenliğe kavuştunuz. Daha fazla kalırsam, size yapmak zevk ve onuruna erdiğim ufak hizmetle cansıkıcı olurdum.»

— «Cansıkıcı mı! Siz mi? Ah! Efendim, çok gaddar sözler söylüyorsunuz ve bu davranışınız; acı çeken zavallı yüreğimde esen kasırgayı gözlerimden okumayı reddettiğinizi ispat ediyor!»

— «Madam, yollarımız çok ayrı. Size veda ederken, beraberimde konukseverliğiniz ve yüce zarafetinizden anılar götürdüğüme inanmanızı rica ederim.»

Ruh bunalımları ânında birdenbire kadınları çılgına döndüren o şiddetli tutkulardan birinin tesiriyle hemen erkeğin karşısına dikildi:

— «Sizi deli gibi sevdiğimi görmüyor musunuz? Kalbimin yakıcı bir duyguyla çarptığını anlamıyor musunuz? Hiçbir şey görmek istemiyor

musunuz? Üç aydan beri sizi adım adım izlediğimi de mi bilmiyorsunuz?...»

— «Madam... lütfen kendinize gelin...»

— «Roma'yı, şairlerimi; sanatçılarımı; bana tapan bütün bir milleti neden bıraktığımı henüz anlamadınız mı? Gian Davila'nın peşinden neden Venediğe geldim? Geçen yıl Papaya elçi olarak geldiğinizde sizi gördüm de ondan! Büyük Kanal üzerine bu sarayı neden kurdurdum? Bu evi kim için donattım? Çünkü buradan her gün gondolunuzun geçtiğini görebilirdim. Onu aşkımızın tapınağı yapmayı umuyordum da ondan! Ey Orlando! Orlando! gözlerinizde müthiş bir horgörme okuyorum!...»

— «Sizi horgörmüyorum, size acıyorum!...»

— «Bana acıyor musunuz? Horgörmeni yeğ tutardım... Ama, hayır! Acıyın bana! Çünkü sevdiğiniz kadını aklıma getirdikçe yüreğimi korkunç işkenceler kemiriyor.»

Orlando gürledi:

— «Bahtsız kadın!» dedi. Bembeyaz kesilmişti, sonra bozuk bir sesle:

— «Elvedâ, madam,» dedi.

Dışarı fırladı. İmperia avaz avaz bağırarak, ihtiras ve öfkeden çılgına döndü. Trajik ve yüce bir utanmazlık anıtı gibi şâhâne çıplaklığını örten kumaşları parçaladı ve hıçkırıklara boğularak, çığlıklarını zaptetmek için yumruklarını ısırarak bir aslan postu üzerinde yuvarlandı.

Gözleri birdenbire, kollarını kavuşturmuş, kapının çerçevesinde dikilerek kendisine bakan bir erkeğe takıldı.

Hemen yerinden fırlayarak bağırdı:

— «Gian Davila!...» Sonra da soluk soluğa sordu:

— «Gördünüz mü?»

— «Hepsini!...»

— «İşittiniz mi?...»

— «Hepsini!...»

Kadın korkunç ve çılgın bir kahkaha kopardı, erkek buz gibi bir sesle sözlerine devam etti:

— «Öleceksiniz!... Demek ki, Orlando Candiano'yu bulmak için Gian Davila'nın peşinden Venediğe geldiniz, öyle mi? Madam, küstahlığınız için sizi tebrik ederim. Davila'ların baba servetini böyle bir işe kullanmak isteyen kadere şaşıyorum doğrusu! Demek ki annem, annemin annesi, tâ uzak çağlara kadar soyumun bütün kadınları; bir gün sizin âşıklarınıza kirli bir tapınak yükseltmek isteyeceği için, muazzam bir servet meydana getirmişler?...»

Kadın saçı başı darmadağınık kükredi:

— «Tapınak mı! Bundan daha iyisini söyleyemezdin!... Gel de gör!» diye bağırdı. Bir sıçrayışta bir kapının perdesini çekip yere fırlattı. Açılan gizli yoldan bir odaya daldı. Öfkeden ağzı köpüren Gian Davila da onun peşinden koştu. İnanılmaz bir düş karşısındaymış gibi, şaşırıp kaldı!

Tâ dip tarafta, koskocaman üç buhurdanlıktan baş döndürücü kokular çıkıyordu. Çeşitli gümüş sehpalar üzerinde duran bu buhurdanlıkların üstünde, altın çerçeve içinde Orlando Candiano'nun portresi görülüyordu.

Gözleri kan çanağına dönen, yüzü allak bullak olan Gian Davila avaz avaz bağırdı:

— «Seni cehennem yaratığı! Tanıdıklarımın en alçağısın... Haydi, tapınmanı tamamlamak için lânetlenmişlerin yanına git.»

Hançerini kaldırdı, öfkeden ayakları dolaşarak kadının üstüne atıldı.

— «Geber!» diye inledi.

Yıldırım gibi çevik olan İmperia adamın kolunu havada yakaladı, şiddetle sıktı, ağzına götürdü ve ısırdı... Hançer düştü... Aynı anda kadın onu yerden kaptı ve tâ kabzasına kadar Gian Davila'nın göğsüne sapladı...

Adam bir tek çığlık bile koparmadan, külçe gibi yere yıkıldı. İmperia, dehşetten yuvalarından fırlamış gözlerle, kan içindeki cesedi bir süre seyretti ve ağır ağır gerilemeye koyuldu.

O anda birisi çıplak omuzuna dokundu...

Dehşetle çılgınlar gibi, yeni bir cinayete hazır dönüverdi ve iğrenç bir şekilde gülümseyen bembeyaz bir yüzle karşılaştı.

NİŞAN

Ertesi gün, akşam saat 9'a doğru Dükalık sarayı şıkır şıkır aydınlatılmıştı. Büyük kütlesi, sivri kemerleri, harikulâde loggietta'sı bütün sivri köşelere asılan ışıklarla daha bir belirli hale getirilen bina, o gece daha parlak ve zarif görünüyordu.

Bütün Venedik sokağa uğramıştı. Halk kasırgalar hâlinde muazzam yapının çevresine akıyordu. Kanalları dolduran gondollar birbirine bitişmiş gibiydi. Ve bu kalabalık artık bir gün önceki gibi şarkı söylemiyordu. Boğuk uğultular çıkarıyordu.

Geniş ve muhteşem tören salonlarının ağzında, Devler merdiveninin başında, savaşçı giysilariyle ayakta duran Doj Candiano, Venedik patrisliğinin ve törene koşup gelen eyâletin saygılarını bizzat kabul ediyordu. Yanında sapsarı bir yüzle eşi Silvia duruyordu... Silvia'nın yüzünde kaygılı bir gülümseme vardı. Bakışlarıyla bu adamların ruhunun derinlerinde düşüncelerinin sırrını -oğlunun mutluluğunun... ya da felâketinin sırrını- okumak ister gibiydi.

Bembo ilk gelenler arasındaydı:

— «Düğün günü için eşsiz bir kaside yazdım. Arioste (*) bile değerini inkâr edemez. Kimbilir ne kadar kıskanacaktır!» dedi.

(*) **Arioste'un ünü pek yaygındı. Kardinal Bembo'-**

Ağır tören giysilerini kuşanan bütün konukların yanlarında hafif süs kılıçları yerine, ağır savaş palaları görülüyordu. Atlas ceketlerin altında örme çelik zırhlar vardı, kadınların gülümsemeleri de sahteydi, her bakışta korku ve dehşet saçıyorlardı.

Ne oluyordu kuzum?... Bir halk ayaklanması mı vardı? Yoksa bir nişan töreni mi?

Tavanı paha biçilmez fresklerle süslü büyük salonda, Leonora'yla Orlando, yanyana oturuyordu. Mutluluk içindeydiler.

İlk Venedik tarihini yazan o ünlü Dojun torunlarından soylu Dandolo kızının yanında duruyordu. Onun da bakışlarında, konukları heyecanlandıran aynı gizli kaygı parlıyordu.

Orlando elini her yeni gelene uzatarak, mutluluğunu belli eden teşekkürle kekeliyordu. Bir konuk:

— «Mutluluklar dilerim, Orlando Candiano.» dedi.

— «Çok teşekkür ederim! Aziz Altieri; çok, çok teşekkür ederim... Sizi candan severim, gerçek bir dostsunuz!...»

— «Ben de sizi candan severim... Mutluluklar dilerim!»

— «Ya siz, azizim Bembo! Demek siz de gel-

---

ya gelince -bu hikâyenin başladığı sırada yarı rahip, yarı şair basit bir yazıcı- oldukça merak uyandırıcı aşk mektupları bırakmıştır, özellikle Lucrèce Borgia'ya (Lükres Borjiya) yazılan on tane mektup dikkati çeker. Bir de, üslûbunun aşırılığına rağmen, daha çok yavan olan bir hayli şiiri vardır. (Yazarın notu.)

diniz? Oh gene barkaroller, balatlar besteleyeceğiz, biliyor musunuz? O kadar güzel şiir yazıyorsunuz ki!»

İki kat olan Bembo:

— «Monsenyör, çok lütufkârsınız...» dedi.

...Ve Bembo kalabalık arasında kayboldu. Tam o sırada, bütün kapıların önüne silâhlı muhafızlar dikildi. Geniş tören salonuna birden dehşet sessizliği çöktü. İki çavuşun peşinden gelen bir adam ilerledi, yüksek ve tok bir sesle şunları söyledi:

— «Ben, devlet engizisyon başyargıcı Foscari, burada cumhuriyetin selâmeti adına tutuklamaya geldiğim bir casus, isyancı ve suikastçi bulunduğunu bildiririm!...»

Venedik Dükası Candiano onun gelişini seyretti. Titreyen elleri, bembeyaz kesilen dudakları içinde kabaran şiddetli öfkeyi belli ediyordu.

— «Burada böyle bir rezâlet! Hem de böyle bir gecede! Dojlar salonunda! Sanık her kim olursa olsun, burada benim konuğumdur, anlıyor musunuz senyör Foscari? Kanlı haçın çivileri üzerine yemin ederim ki, bir Candiano'nun konukseverlik görevinde kusur ettiği hiçbir zaman söylenmeyecektir!»

Foscari iri bedenini daha da dikleştirdi:

— «Senyör dük, size sormak isterim; Doj'ların korumaya yemin ettikleri yasalara karşı gelmek niyetinde misiniz?»

Candiano çevresine son derece heyecanlı bir bakış fırlattı. İkibin konuğunun suskun, eğilmiş,

hareketsiz durduğunu gördü. Doj, kudretsizliğinin derin acısını hissetti. Boğuk bir sesle sordu:

— «Sanığın adı?»

Engizisyon başyargıcı cevap verdi:

— «Orlando Candiano!»

Yürek paralayıcı, umutsuz iki çığlık koptu ve iki kadın, ânî bir hareketle gözlerinde şimşekler çakarak Foscari'nin üstüne yürüyen Orlando'nun önüne atıldılar... Silvia'yla Leonora yâni anayla sevgili, delikanlıyı kucakladılar ve ikisi de:

— «Eğer cesaretiniz varsa, gelin de onu buradan koparıp alın bakalım!» anlamına gelen o vahşi baş hareketini yaptılar.

Aynı anda da Doj Candiano feryat kopardı:

— «Oğlumun, suikast düzenlediğini; ihanette bulunduğunu mu söylediniz!?»

— «İhbar kesin!»

— «İftira ve yalan!...»

Şiddetli ve tehdit edici bağırışmalardan meydana gelen bir gürültü topluluğu allak bullak ederken, Doj kılıcını çekti.

Tam o anda da, Altieri, Orlando Candiano'nun yanına geldi, gözlerini indirerek, yüzü bembeyaz, çabucak şu kelimeleri mırıldandı:

— «Babanızın düşmanları, onu umutsuzluğa itip mahvetmek amacıyla bu sahneyi düzenlemişler... Teslim olun, Orlando! Hayatınıza kefil oluyorum!... Bir saate kadar her şey yoluna girecek!...»

Bu sözler Orlando'yu olduğu gibi Silvia'yla

Leonora'yı da etkiledi! Altieri'nin On'lar kurulundaki etkisi, dojun oğluna beslediği dostluk ve arkadaşlık kadar emindi. Orlando iki kadının kollarından kurtulmak için onların bir hareketinden yararlandı.

Altieri'nin elini yakaladı:

— «Sadık dostum!... Keskin görüşlülüğünüz babamı kurtardı... Bundan böyle aramızda ölüme kadar sürecek bir kardeşlik doğdu!»

Ve Orlando derhal Doj Candiano'nun yanına koştu. Ancak beş-on tanesinin ona yakınlık duyduğu, konuklarına sığınmak için tam kılıcını kaldırdığı anda babasına ulaştı...

Delikanlı:

— «Babacığım!...» Diye bağırdı.

Çılgına dönen Candiano döndü, oğlunu gördü ve aşırı hiddeti umutsuzluğa dönüştü. Hıçkırıklarla ağlayarak kollarını açtı. Bu arada Orlando alçak sesle babasının kulağına bir şeyler söyledi.

Birdenbire, Venedik dükası'nın engizisyon başyargıcına doğru döndüğü görüldü. Doj, yumuşatmaya çalıştığı bir sesle:

— «Senyör Foscari,» dedi, «suçsuz olan oğlum suçsuzluğunun On'lar Kurulu tarafından bildirilmesini istiyor. Biz görevimizi yaptığımız gibi, siz de işinizi yapın. Mahkeme hemen kurulsun!»

Foscari buz gibi dondurucu bir sesle:

— «Mahkeme bekliyor!» dedi.

Doj ürperdi. Yargılamak için demek ki her şeyi hazırlamışlardı!

Son derece sakin duran Orlando atıldı:

— «Senyör Foscari, işte kılıcım, onu size emânet ediyorum. Mahkeme huzuruna çıkmaya hazırım.»

Engizisyon başyargıcının bir işareti üzerine, bir subay delikanlının kolunu yakaladı. Ama, daha bu hareketini tamamlayamadan, Orlando'nun yıldırım hızıyla indirdiği bir darbeyle alnı kan içinde yere yığıldı.

Orlando kendisini korkunç bir hâle getiren gülümsemeyle:

— «Senyör Foscari, bir nokta üzerinde anlaşalım,» dedi. «Karşınızda serbest bir insan var. Yüce Mahkeme karşısına kendi irademle çıkıyorum. Muhafızlarınıza uzaklaşmalarını emredin.»

Foscari hızlı bir bakışla durumu değerlendirdi. Orlando gözüne gerçekte olduğu gibi göründü: O, bütün kenti ayaklandıracak yetenekte bir kişiydi... Dışarda, ayaklanma kasırgaları esiyordu.

Karşılık verdi:

— «Kabul! Size hiç kimse el sürmeyecek. Beni izleyin.»

Delikanlı:

— «Önünüzden gideceğim,» dedi.

Leonora kollarını uzatarak bağırdı:

— «Orlando!»

Orlando arkasına döndü, düşmemek için annesine dayanan sapsarı yüzüyle nişanlısını, gördü, umutsuzluğa düşen annesini gördü, sessiz asilzâdelerin çevrelediği endişeli babasını gördü. Bütün bu yas ve korku sahnelesi gözbebeklerinde kaldı. Onlara:

— «Bir saat sonra Leonora! Bir saat sonra anneciğim! Bir saat sonra babacığım!» diye mırıldanmıştı...

Bu sözleri garip bir metanetle söyledi ve sertçe dönerek, dip taraftaki büyük kapıya doğru yürümeye başladı.

Tam gözden kaybolacağı anda, nişanlısının yürek paralayıcı çığlığını son bir kez daha işitti:

— «Orlando! Orlando!»

Ölü gibi sapsarı bir yüzle, titreyerek durdu. İyi ama, ne oluyor? Korkacak nesi vardı ki? Bir tek kelimeyle iftirayı ortaya çıkaracak, babasını kurtaracaktı...

Geçti!... Büyük ve ağır kapı kapandı...

ON'LAR KURULU

On'ların Kurul odası, Engizisyon yargıçlarının sarayındaydı. On'larla Engizisyon yargıçları Dojların çevresinde gölgede yaşıyorlardı. Ezmek için dâima açık duran bir kerpetenin iki kıskacı. Doj yiyici ve haris bir kimse olduğu zaman, iki kıskacı yakalamaya çalışırdı. Kerpeten o zaman halkı ezmeye yarardı. Doj özgürlükten yana olduğu zaman; Candiano gibi patrisliğe şüpheli göründüğü zaman, o korkunç siyasal makinenin dişleri onun ve yakınlarının üzerine kapanırdı.

Foscari kurul salonuna girdi. Bir teki, Davila'nınki boş olan on iskemlenin karşısında duran oymalı tahta iskemleye yerleşti.

Engizisyon başyargıcı yalnız gelmişti. Orlando ne olmuştu acaba?

Gizli bir mahkeme meydana getiren On'lar Kurulunun dokuz üyesi yerlerini almıştı.

Foscari söze başladı:

— «Senyörler, Orlando Candiano'nun gizli davranışlarını uzun zamandan beri biliyorsunuz. Aklınızdan onu mahkûm etmiştiniz. Doğru mu?»

Dokuz kişinin pek çoğu, büyük bir ciddiyetle başını eğdi.

— «Sadece elimize fırsat geçmiyordu. Bu akşam ihâneti suçüstü yakaladık. Şu sarayı çevreleyen halk tabakasının çığlıkları, bu haini al-

kışlamaları suçluluğunun en kesin bir delilidir. Doğru mu?»

Aynı baş hareketleri tekrarlandı ama, sadece dokuz yargıçtan beşi tarafından!...

Engizisyon başyargıcı devam etti:

— «Senyörler, şu anda dakikalar çok değerli. İmtiyazlarımızı tehdit eden ayaklanma hemen bu akşam bastırılmalı. Orlando Candiano, denizcileri ayaklandırdı; Orlando Candiano patrislik aleyhine isyan hazırladı, tedbirlerimiz, ancak hızlı olmak şartiyle bizleri kurtarır.»

On'lardan biri, Mocenigo:

— «Oya koyalım,» dedi.

Grimani belirtti:

— «İçimizden biri eksik.»

Öbürlerin iki-üç tanesi de:

— «Sahiden de!» diye ekledi. «Oya koyamayız!»

Altieri ter içinde kalan alnını sildi.

Foscari merhametsiz bir gülümsemeyle güldü.

— «Sizlerden biri eksik,» dedi. «Nedenini şimdi öğreneceksiniz. Ama, ünlü Davila'nın iskemlesinin nasıl boş kaldığını size anlatmadan önce yasaların bizi zorladığı usulleri tamamlayalım!»

Foscari iskemlesinden kalktı, gidip dipteki kapıyı ardına kadar açtı. İfade vermeye gelen tanıkların orada beklemesi gerekiyordu. Ama, orada asla tanık bulunmazdı ve Engizisyon başyargıcının çağrısına asla hiç kimse gelmezdi. Ama, yasalar bu çağrıyı gerektiriyordu.

Foscari, kapının eşiğinden, yüksek sesle merâsimle seslendi:

— «Cumhuriyetin selâmeti uğruna Orlando Candiano'yu bize ihbar eden kimse buradaysa, içeri gelsin ve vicdanının emrettiği şekilde konuşsun!»

Bir dakika kadar bekledi, sonra yerine döndü. Tam sandalyesine geldiği anda yargıçların heyecanla kıpırdandığını fark etti. Arkasına döndü ve şaşırıp kaldı.

Orada az önce ayrıldığı kapının eşiğinde bir kadın duruyordu!... Bu kadın kibar fâhişe İmperia'ydı!...

Foscari kendini çabucak toparladı.

— «Orlando Candiano'yu ihbar eden siz misiniz?» diye sordu.

İmperia da: «Evet, benim!» dedi.

— «Serbestçe, korkmadan konuşun.»

— «Söyliyeceğim... Evet, bütün gerçeği, hepsini! Ne kadar korkunç olursa olsun... her şeyi anlatacağım!...» diye mırıldandı.

Tam o sırada, dojlar salonuna bakan kapı açıldı ve Leonora göründü. Kelimeler İmperia'nın dudaklarında dondu. Gözleri anlatılmaz bir kin ifadesiyle genç kızın üzerine dikildi.

Foscari gürledi:

— «Buraya girmeye cesaret eden kim?»

Leonora hızlı adımlarla salonun ortasına gelmişti.

Yargıçlara doğru döndü ve hıçkırıklarla sarsılan bir sesle:

— «Özür dilerim. Onu savunmaya geldim!..» dedi.

O kadar güzeldi, yaşlarla ıslanan gözleri öyle bir acı ifadesi taşıyordu ki, On'ların hepsi müthiş bir heyecana kapıldılar! Sadece Altieri yerine yığılıp kaldı. Müthiş bir kıskançlığın pençesinde kıvranarak, bir hançer darbesiyle kendini öldürüp öldürmeyeceğini düşünüyordu.

İmperia ağır ağır geri çekilmişti.

Leonora acaba onu görmüş müydü? Hiç de görmemiş olabilirdi. Derhal konuşmaya başladı:

— «Onu neyle suçluyorsunuz?.. Ne yaptı? Bir saat sonra dönecekti, oysa saat ilerliyor. O nerede?... Sayın Senyörler, aranızda onun arkadaşı olanları görüyorum... Siz, Altieri, sizi ne kadar severdi!... Ya siz, Mocenigo, sizin için dövüşmüştü! Ya siz, Grimani, onunla sık sık babama gelmez miydiniz? Ya siz, Morosino, sizin de oğlunuzu kurtardı... Hepiniz onun dostlarıydınız... Şimdi onu suçlamak, yargılamak, mahkûm etmek için burada toplanmışsınız! Aziz senyörler, eğer onu benden alacaksanız, önce canımı alın, ruhumu koparın, çünkü o benim ruhum ve hayatımdır... Şaşıyorsunuz! Sanki bir Dandolo görevini bilmezmiş gibi! Ninelerimden biri Cumhuriyeti kurtarmıştı.. ben de pekâlâ eşimi kurtarabilirim! Burada bulunmak benim hakkımdır! Öğrenmek istiyorum!.. Onu neyle suçluyorlar?... Kim suçluyor?...»

İmperia:

— «Ben,» dedi.

Leonora nefretle sıçradı ve ilerleyen kibar fâhişeye doğru dönerek çılgın gözlerini ona dikti:

— «Siz mi, madam!... Siz kimsiniz?...»

— «Şimdi öğreneceksiniz! Adım İmperia... Roma'daki mesleğimi Venedik'te yapıyorum. Lekelenmiş zavallı bir kadınım... Güzelliğimle öğünüyorum. Anlıyabiliyor musunuz efendim, bir kibar fâhişeyim...»

İmperia sözlerine, kıskançlıkla kinin, kelimelere katabileceği bütün zehiri kattı. Leonora başını salladı.

İmperia sözlerini tamamladı:

— «Orlando'yu ben ihbar ettim.»

Leonora kekeledi:

— «Orlando'yu... siz mi... ihbar ettiniz!...»

— «Evet matmazel. Ben ihbar ettim!... Kurul üyelerini birbiri peşinden öldürerek devletin yıkılması için suikast düzenlemekle suçluyorum.»

Suçlama o kadar müthişti ki, yargıçlar korkuyla ürperdiler. Leonora çılgın bir el hareketiyle alnında dikilen saçları itti. Sıkışan gırtlağından hiçbir feryat çıkmadı. Aynı alçak ve titrek sesle mırıldandı:

— «Belgeler, böyle bir alçaklık. Ah! Madam!»

Kibar fâhişe haykırdı:

— «Belgeler mi? Belge mi? Suikasti kendi evimde bizzat yakaladım.»

Leonora'nın gırtlağından bu kez dayanılmaz bir üzüntü çığlığı koptu. Kibar fâhişeye doğru sıçradı, ellerini yakaladı, bakışlarını İmperia'nın gözlerine daldırdı:

— «Siz de mi!... Orlando'nun evinize geldiğini mi söylüyorsunuz!?...»

— «Bunda hayret edilecek ne var ki?... Her akşam, gece yarısından az sonra gelirdi...»

Genç kızın elleri ayakları titriyor, gözleri bulanıyor, şakakları şiddetle zonkluyordu...

— «Madam. İnsaf edin!... Üzüntümü hafife almayın. Bana gerçeği söyleyin... yanlış işittiğimi, yanlış anladığımı, Orlando'nun size gelmediğini söyleyin...»

İmperia soğuk bir sesle:

— «Olaylar evimde geçti,» dedi. «Orlando Candiano dün gece benim evimde, sizlerden birini vurarak suikastini uygulamaya başladı, sayın yargıçlar!...»

Sandalyelerde boğuk bir homurtu gezindi ve bütün gözler boş kalan yere çevrildi.

Foscari bildirdi:

— «Davila öldürüldü!»

Leonora elleri şakaklarında gerilemişti; gözlerini bir türlü kibar fâhişeden çekemiyordu. Kibar fâhişenin yargıçlara açıkladığı iğrenç gerçeği dinlemeye devam etti.

— «Senyörler, Orlando Candiano'nun hepinizden önce, neden Davila'yı vurduğunu açıklamalıyım... Bahtsız Davila'yı evimde can çekişir halde bıraktım. Muhakkak ki yarına kadar ölecektir. Bakın olay nasıl geçti: Orlando Candiano, Davila'yı sarayımda benimle birlikte yakaladı. Onu bir hançer darbesiyle vurdu. Çünkü herkes bilir ki, Orlando Candiano, âşıklarımın en tutkunu ve en kıskancıdır...»

Leonora'nın dudaklarından öyle yürek parala-

yıcı bir yakınma yükseldi ki, bütün Kuruldakiler üzerinde bir acıma rüzgârı esti.

Öne doğru eğilen İmperia da inlemeleri bütün ruhuyla dinliyordu. Leonora allak bullak olmuş; bilinçsiz bir halde, tek bir düşünceyle kapıya doğru yöneldi. Çok uzaklara gitmek, kaçmak... her şeyden uzakta, tek başına ölmek!...

Kapıya ulaştı. Çıkıp gidecekti. Tam o anda, akıl almaz, anlatılması imkânsız bir sevinç haykırışiyle birdenbire arkasına döndü!.. Altieri de döndü ama, endişeden bembeyaz kesilerek! İmperia da döndü ama, dehşetten bembeyaz kesilerek!

Çünkü öbür kapıdan salona bir mabeyinci girmişti. Ve şunları bildirdi:

— «Sayın yargıçlar, soylu ve ünlü Gian Davila aranızdaki yerini almaya geldi!...»

Davila!... Gelen Gian Davila'ydı!... Hangi enerji mucizesiyle gelmişti?... Nasıl? Neden? Ne istiyordu?

Ne mi istiyordu?... İmperia'dan öc almak! Onda hayat, ruh, soluk olarak ne kaldıysa hepsi şiddetle bu korkunç iradede yoğunlaşıyordu.

İmperia'dan öc almak ve Orlando Candiano'yu kurtarmak için!...

Evet, Davila, İmperia'nın hançerinin o anda yapamadığını bu son çabayla muhakkak tamamlamak tehlikesini göze alarak gelmişti!

Geniş bir koltuk taşıyan ve ağır adımlarla içeri giren Herkül gibi dört uşağın birdenbire belirmesi salonda târifi imkânsız bir etki yarattı. Gi-

an Davila bembeyaz bir yüzle koltukta oturuyordu.

Yürek paralayan bir facia üzerine bir ölüm sessizliği çöktü. O sırada, Foscari'nin sesi yükseldi:

— «Gian Davila!... bu kadın Orlando Candiano'yu sizi vurmakla suçluyor. Ölmek üzere olan siz, Kurul arkadaşlarınızın önünde neyi tanıtlamaya geldiniz?...»

Dokuz yargıç son sözü işitebilmek için eğildiler...

Leonora gözlerini yumdu, ellerini kavuşturdu... İmperia, sanki kaçınılmaz darbe kendisine çarpacakmış gibi, büzüldü, toparlandı...

Gian Davila iki elini koltuğun kollarına dayadı.

Ve sesi, mezardan gelen bir soluk gibi zayıf olmasına rağmen, garip bir güçle çınladı:

— «Tanıtlamak isterim... ki...»

Soluk soluğa kaldı... gözleri büzüldü...

Foscari:

— «Konuşun!» dedi. «Yargıcınızın karşısına çıkmak üzere bulunan yargıç, konuşun!»

Davila bir spazmla bir saniye çırpındı:

— «Tanıtlarım... tanı...»

Ölümün dehşeti, birdenbire yüzüne yapıştı ve kanlı bir köpük ağzını kızıla boyadı; yığıldı.

Foscari eğildi, ona dokundu, sonra doğruldu:

— «Beyler, Kurul üyesi arkadaşınız Gian Davila öldü...»

Yargıçlar sessizce şapkalarını çıkardılar.

Foscari devam etti:

— «Öldü, görevini yaparken öldü!... Bu kadının bize gerçeği söylediğini tanıtlarken öldü!..»

Ona bir ölüm hırıltısı karşılık verdi.. Hepsi döndü..

Davila kadar bembeyaz kesilen Leonora'nın kapıya doğru sürüklendiğini, heyecanla titreyen elleriyle onu açtığını ve tarifsiz acıyla iki büklüm olarak ağır ağır gittiğini gördüler..

Aynı zamanda da uzaktaki uğultular, çığlıklar yaklaştı, bir kasırga şiddetiyle gürüldedi.

O sırada gözleri alevler saçan Foscari bağırdı:

— «Beyler, Orlando Candiano'ya uygulanması gereken cezayı yarın kararlaştırırız. Bu akşam ayaklanmayı bastıralım!... Altieri, siz silâhlı birliklere komuta edeceksiniz.. Senyörler, ayaklanma gürüldüyor... Hepiniz savaş yerlerinize!...»

Altieri, bir sıçrayışta Leonora'nın peşinden koştu.

Foscari en sona kaldı.

Anlaşılmaz bir gülümsemeyle Gian Davila'nın cesedine baktıktan sonra tam uzaklaşacağı sırada, ortaya bir adam çıktı ve önünde yerlere kadar eğilerek şu sözleri mırıldandı:

— «Şanınız ve gücünüz için iyi çalıştım mı, efendim?»

Foscari:

— «Evet Barbo!» dedi. «İyi çalıştın; sen müthiş bir uşaksın. Hadi, zamanı geldiğinde birlikte hesaplayacağız...»

— «Venedik doju ve bütün yukarı İtalya'nın hâkimi olduğunuz zaman, monsenyör!»

San Marco alanında, bağırışmalar, lânetler ve hiddetli çığlıklar arasında arkebüz darbeleri yağmaya başlıyordu...

KASIRGA

Dojlar salonunda, hiç kimse Leonora'nın gidişini farketmemişti. Babası Dandolo bile, derin düşüncelere dalmış, kızının uzaklaştığını görmemişti.

Hangi düşüncelere?!...

Dandolo iflâs etmişti. Ünlü bir âilenin son ferdiydi. Bugünkü ortahalliliğine hiddetli bir sabırsızlıkla katlanıyordu. Devlet içindeki eski etkisine kavuşmayı düşlüyordu. O zayıf ruhu gizli emeller peşindeydi. Bu arada zaman geçiyordu. Önce sessiz sessiz bekleyen konuklar kalabalığı şimdi sinirli ve heyecanlı görünüyordu. Doj Candiano'yla eşi Silvia'nın çevresinde yavaş yavaş büyük bir boşluk meydana gelmişti.

Yaşlı adam kendi sarayında bir yabancı olduğunun farkında değilmiş gibi görünüyordu... Gözlerini kırpmadan dipteki büyük kapıya bakıyordu.

Orlando oradan çıkmıştı; oradan dönmesi gerekiyordu. Birdenbire o kapı açıldı. Candino ayağa kalktı ve bir sevinç atılışıyla:

— «Oğlum!» diye bağırdı.

Ama, yüreğine doğan uğursuz önsezilerle birden donup kaldı. Gelen Orlando değildi... Leonora'ydı!

Bembeyaz yüzü, çılgın bakışları, titrek, zavallı Leonora...

Aynı anda, San Marco alanındaki gürültüler bir kasırga şiddetiyle patlak verdi. Dojlar salonunda, o gürlemelere öfkeli bir uğultu karşı çıktı ve beşyüzden fazla asilzâde, kılıçlarını çekerek, Devler merdivenine doğru atıldı.

Halk:

— «Yaşasın Candiano! Yaşasın özgürlük!» diye gürlüyordu.

Dojun konukları da:

— «Kahrolsun âsiler!» diye bağırdılar. Doj âdetâ çılgına dönmüştü:

— «Oğlum! Oğlum ne oldu?...» diye bağırdı. Leonora'ya doğru koştuğu anda müthiş bir kasırga onu dört tarafından çevreledi.

Bütün gücü tükenen Leonora tam yığılacağı sırada arkasından koşan bir erkek ürpererek onu kucakladı. Bu adam; Altieri'ydi. Bayılan genç kızı kaldırdı ve Candiano âilesinin gemisiyle birlikte batıp batmayacağını düşünen, karamsar, korku içindeki Dandolo'ya doğru yürüdü.

Dandolo kekeledi:

— «Ne oluyor, kuzum? Şu çığlıklar.. bayılan kızım!.. Nedir bütün bunlar?... Orlando, Candiano nerede?...»

Altieri, vahşi bir sarhoşlukla, genç kızı göğsüne bastırdı. Ve bu çırpınmalı hareket bir elkoyma gibi bir şey oldu... eski zaman hâinlerinin şiddet kullanarak zaptetmeleri gibi!

Boğuk bir sesle:

— «Ne mi oluyor?» Dedi. «Çevrenize bir bakın, Dandolo!.. bakın, bakın!»

Gözleri kan çanağı gibi, saçı başı dağılmış, korkunç bir hale bürünmüş, kılıcını kınından sıyırmış yaşlı Candiano'nun çevresini yüz kişi kuşatmıştı.

Venedik dükası kükredi:

— «Oğlum! Oğlumu ne yaptılar?...»

Kabaran Okyanusun dalgaları gibi, birbirine çarpan gürültüleri bastıran gür bir ses işitildi:

— «Candiano!... Oğlunuz ihanet etti! Oğlunuzu cumhuriyet tutukladı! Candiano, siz de ihanet ettiniz! Artık doj değilsiniz! On'lar meclisi adına sizi tutukluyorum!...»

Ve Foscari, elini uzatarak ilerledi. Candiano avazı çıktığı kadar bağırdı:

— «Yetişin! Silâhşorlarım, yetişin! Dostlarım, yetişin!... Ah! Alçaklar!... Hepsi beni bıraktı!...»

Onun üzerine, yürek paralayıcı bir çığlık işitildi.

Uzun boylu, keskin bakışlı, ağarmış saçları perişan bir kadın yaşlı adamın yanına dikildi! Dükanın eşi Silvia'ydı bu...

— «Candiano!» diye bağırdı. «Yalnız ölmeyeceksin!...»

Başına vurulan doj Candiano bir an içinde, baygın ve kanlara bulanmış bir halde sürüklendi, salondan dışarı götürüldü. Görünüşü insanı ürküten, konuşması daha da korkunç olan Silvia ise, iki yumruğunu uzatmış, yüreğinin dayanılmaz üzüntüsünü avaz avaz bağırıyordu.

Kişilerin davranışları ve sesleri târifsiz bir

şiddet taşıdığı bütün bu sahne, ancak birkaç sâniye sürmüştü.

Dandolo bunu büyük bir şaşkınlıkla seyretmişti.

Bunun üzerine Altieri yeniden konuşmasına devam etti:

— «Ne mi oluyor? Bu bir ihtilâldir Dandolo! Şüpheli kişiler için hiç de hayırlı olmayacak bir ihtilâl!.. Ve siz şüpheli bir kimsesiniz, rıhtımların ve Lido'nun ayak takımıyla birleşen, Venedik patrisliğinin düşmanı olan kimselere kızını veren siz şüpheli kişisiniz!»

Dandolo bembeyaz kesildi. Mahvolduğunu hissetti... Bunun üzerine, Altieri ona doğru eğildi ve yakıcı, alçak bir sesle mırıldandı:

— «Kızınızı seviyorum, Dandolo!...»

Korkunç bir şeydi bu!. Bu dehşet ânında, ayaklanma gürültüleri arasında, baygın, belki de can çekişen genç kızın karşısında birdenbire yapılan bu açıklama gerçekten korkunçtu!...

Dandolo ağzını açıp bir şey söylemedi... Ama, uzdilli bakışı onun adına konuştu. Altieri bu yüz kızartıcı ve boyun eğen bakışı yakaladı, ne demek istediğini anladı!

Sözlerini tamamladı:

— «İyi, hadi... kızınızı güvenlik altına alın... Size kefil olacağım... Siz de ondan sorumlusunuz!»

Dandolo alçakça karşılık verdi:

— «Kızıma kefil oluyorum!...»

Altieri, Leonora'ya bir zafer ve çılgın sevinç

bakışı fırlattı. Sonra, elini kılıcına atarak, dışarı saldırdı.

İşte tam o anda Leonora kendine geldi ve gözlerini açtı. Genç kız kekeleyerek:

— «Babacığım! Babacığım götürün beni, ah! götürün beni!» Dedi.

— Peki, kızım!. Gel kaçalım buradan!..»

Ruhsuz bir kukla gibi yürüyor, alev alev yanan dudaklarından umut kırıcı tekdüzen bir yakınmayı hiç düşürmüyordu:

— «Oh! Çok acı çekiyorum!. Buradan çok uzaklara gidelim babacığım. Allah rızası için uzaklaşalım!..»

Ve işte güzel Leonora, birkaç saat önce, şâhâne bir şekilde, gözleri kamaştırarak, gençlik ve mutlulukla ışıldayarak, neşe içinde girdiği bu saraydan bu şekilde ayrılıyordu.

Tam çıkacağı sırada Orlando'nun annesi Silvia karşısında belirdi...

Yüreği parçalanan, ölesiye yaralanan Silvia oğlunun tutuklanmasını gördüğü gibi, kocası doj'un da tutuklandığını görmüştü! Silvia'nın gözüne Leonora ilişince ona koşmuştu.

Hıçkırıklarla boğulan bir sesle bağırdı:

— «Kızım! Sen ona lâyıktın... Gel!.. Gel de onun öcünü alalım!»

Leonora bir an umutsuzlukla faltaşı gibi açılan gözlerle kadına baktı ve çılgınlık derecesine varırcasına bastırılan acısı birdenbire köpürüp taştı. Şiddetle bağırdı:

— «Ben mi! Ben mi Kızınızım? Ben mi?!...»

Kadın bu sözleri işitmemiş göründü, Yahutta anlamadı. Bütün evrenin kendisi gibi acı çektiğini ve Leonora'nın -özellikle Leonora'nın!- oğlunun kurtulması için kendisiyle birlikte ölmeye hazır olduğuna kesinlikle inanan zavallı yaşlı ana!...

Feryad eder gibi bir sesle tekrarladı:

— «Gel kızım; gel!... ikimiz elele vererek milleti ayaklandıralım. Gel... iki saate kadar bu alçaklık yuvasından taş üstünde taş kalmayacak... Candiano'yu kurtarırız, Orlando'yu kurtarırız... oğlumu, senin nişanlını!...»

— «Nişanlım mı!... O mu?! Ah! Madam, gidin de Orlando Candiano'nun hangi kadını sevdiğini kibar fâhişe İmperia'ya sorun, bakalım!»

Ana bu kez anladı! Leonora, Orlando'yu terkediyordu!...

İhtiyar kadın bir bezginlik hareketi yatı, sonra iki elini gökyüzüne doğru kaldırdı; ardından da, dimdik, vahşî, birbirini kovalayan sözler homurdanarak merdivenleri indi. Basamakların dibinde tam ayaklanma hâlinde bulunan bir halkın fırtına çalkantısı uğuldayarak kabarıyordu.

Leonora; kadıncağızın halkın akıntısı içinde kaybolduğunu görünce ona doğru kollarını uzattı ve hıçkırarak bağırdı:

— «Anacığım! Anacığım! Yalan söyledim; Kalbim ebediyen onundur!»

Atılıp peşinden koşmak istedi.

Ama, hiç gücü kalmamıştı; sırtüstü babasının kollarına yığıldı. O da kızını kucakladı ve koşarak götürdü.

CEHENNEME İNİŞ

Orlando Candiano, yanında engizisyon başyargıcıyla birlikte Dojlar salonundan çıktıktan sonra, On'lar Kurulunun toplantı salonuna giden bomboş üç odadan hızla geçmişti.

Foscari bir kapıyı açtı ve ona:

— «Buraya girin... birkaç dakikaya kadar çağrılacaksınız,» dedi.

Orlando bir an durakladı, sonra girdi!...

Bütün hayatı boyunca, o anda kendisine pek garip görünen ve hattâ bir zaaf olarak kendi kendini suçladığı o duraklama sâniyesini hatırlayacaktı!...

O içeri girdikten sonra, kapı yavaşça kapandı. Aradan beş dakika geçti, sonra on, sonra gene on dakika geçti... Derken, bir saat geçti...

Orlando daha ilk sabırsızlık anlarında kapıyı açmak istedi; sıkı sıkıya kapalıydı.

Kendi kendine:

— «Dur bakalım,» dedi. «Soğukkanlılığımızı muhafaza edelim, yargıçlarla konuşacağım âni geciktiren bir olay geçmiş olabilir... Sonra da belki ben, geçen zamanı gözümde büyütüyorum.»

Bununla birlikte, Orlando bütün ruh gücüne rağmen artık kendine hâkim olamaz duruma gelmeye başlamıştı.

İşte tam o sırada kapı açıldı. Ve Orlando belir-

siz bir ışık içinde, belirsiz çelik pırıltıları fark etti. Muazzam bir hayvan gibi, ya da bir kâbusa yaraşır hayalî hayvanlar topluluğu karşısında kaynaşıp duruyordu. Bunlar çelik zırhlar giymiş canlı yaratıklardı, her yanları sipsivri, ince, keskin, elle tutulamaz çelik uçlarla diken dikendi...

Gözüne ilişen biçimsiz yaratıklar aynı zamanda da kımıldamaya başladılar. Bu yaratıklar, başları ve yüzleri demir miğferli, göğüsleri, kolları, bacakları çelik zırhlı yirmi insandı... Bir tek kelime söylemeden, ağır, tekdüzen adımlarla ilerleyen yirmi çelik insan!...

Bunların herbiri mızrağını çatmıştı, çok kısa saplı, hançer gibi sivri, iki yüzü de keskin muazzam çelik gövdeli mızraklardı bunlar!... Bu bir vahşet manzarası ve sessizce bir kıyamet günü kargaşalığı meydana getiriyordu.

Orlando da susuyordu... Düşüncesinin çılgınlığını hangi kelime ifade edebilirdi ki!... Sadece, arada sırada mızraklardan birini yakalamaya çalışıyordu, her seferinde de kollarından yeni bir kan fıskiyesi fışkırıyordu. Eğildi, bu kez, kendini yüzü koyun yere attı, altından geçmeye çalıştığı ve mızrakları gene alnında hissetti...

Öfkelenerek, soluk soluğa geriliyor; gene geriliyordu... Tâ duvara kadar geriledi. Bu korkunç çarpışmanın yarattığı bir kavrayış şimşeği içinde, oracıkta öleceğini düşündü...

Ama, hayır!... Arkasında birden duvar, yarıldı ve gizli bir kapı ardına kadar açıldı.. mızraklar ilerledi.. Çeliğin soğukluğunu tekrar gırtlağında hissetti, geriledi, karanlık bir koridora daldı...

Diken diken sivri çelikler içindeki adamlar da onun peşinden koridora daldılar, aynı sessizlikte, aynı ağır adımlarla ilerlemeye devam ettiler.. O geriledi, böylece bir merdiven indi, sonra bir tane daha. Sonra da başka bir koridora itildi ve en sonunda, aydınlık geniş bir kubbeye ulaştı. Orasını birdenbire görüverince korkunç bir umutsuzluk çığlığı kopardı:

— «Ecel Köprüsü! Ah! Ecel Köprüsü!»

Kendisini nereye ittiklerini en sonunda anlamıştı!

Göğsüne dayanan çelik mızraklar altında, birdenbire bir çeşit taş oyuğun içine kıstırıldı.. oraya tıkılır tıkılmaz da ayaklarına, kollarına, göğsüne dolanan zincirler onu kımıldayamaz hale getirdi...

O zaman sessiz birlik ortadan kayboldu. Orlando şaşkın, hemen hemen çılgın gözlerle önüne baktı... Ve önünde, tam karşısında cezalandırmak için mahkûmları oturttukları taş iskemleyi gördü. Onları öldürmek için değil... ama, ölümden daha korkunç bir cezaya çarpmak için oraya oturturlardı.

Orlando iki dakika rahat soluk aldı. Ondan sonra, köprünün ucunda, kendisine doğru yürüyen bir insan topluluğu gördü. Gelenler; ölüm cezasına mahkûm edilen kişinin önünde durdular!..

Beş-altı asker, eli kolu bağlı getirdikleri bir adamı iskemleye bağladılar. Bu adamın başı mahkûmların kara örtüsüyle gizlenmişti.. Onu taş iskemleye sıkı sıkı bağladıktan sonra, Orlando'nun iyice görebilmesini sağlamak amacıyla önünden çekildiler... İçlerinden birisi:

— «Örtüsünü kaldırın!.» dedi.

Orlando, Engizisyon başyargıcı Foscari'yi, onun yanında da cellâdı tanıdı.

Cellâd kara örtüyü kaldırdı. Ve Orlando'nun dudaklarından yürek paralayıcı bir çığlık, korkunç bir endişe feryadı koptu:

— «Babacığım!... Babacığım!... Babam!...»
Yaşlı Candiano da Orlando'yu tanımıştı.

O andan sonra korkunç sahnenin sonuna kadar abba-oğul gözlerini birbirlerinden ayırmadılar.

Birdenbire, Foscari'nin sesi yeniden işitildi:

— «Candiano, mahkeme hayatınızı bağışlıyor...»

— «Mahkeme beni dinlemeden hangi hakla yargıladı?»

Foscari karşılık verdi:

— «Mahkeme cumhuriyetin yüce çıkarlarını göz önünde bulundurdu. Sizi yargıladı, mahkûm etti. Hayatınız kurtuldu... Ama, On'lar Meclisi sizi cumhuriyete zarar veremez hale getirmek için gerekli tedbirleri almak zorunda kaldı...»

Candiano acı acı:

— «Anlıyorum!» Dedi. «Korkaklar gibi, karanlıkta toplandınız ve beni asla çıkamayacağım herhangi bir zindana atmaya karar verdiniz. Yasalarımızın uyanık bekçisi olduğum için, ebedî adâlet gereğince düşünüp hareket ettiğim için vurun beni!... Ama, oğlum size ne yaptı? Yirmi yaşında bir çocuk Senyörler, eğer yüreğinizde bir nebze insanlık duygusu kaldıysa, onu esirgersiniz. Ağlayan ve derin bir acı çeken soylu genç

kıza da zarar vermezsiniz. Bu son ricamdır. Buna karşılık, hayatımı kör kuyuların dibinde, ya da kurşunlar altında tamamlamaya seve seve razı olurum!...»

— «Candiano, bir saat sonra özgürlüğe kavuşacaksınız!...»

Bunu işiten Orlando bir sevinç çığlığı kopardı:

— «Babacığım! Serbest kalacaksınız!... Var olun, Foscari!»

Engizisyon yargıcının dudakları kötü bir gülümsemeyle büzüldü Candiano'ya yaklaştı. Delikanlı hâlâ yapılacak işkencenin farkında değildi...

Foscari birdenbire:

— «Cellâd, görevini yap!» dedi.

Orlando kekeledi:

— «Cellâd mı! Babam serbest kaldığına göre, cellâdın burada işi ne...»

Yaşlı Candiano yüce bir feragat çığlığıyla bağırdı:

— «Orlando! Orlando! Sakın bakma!...»

Ama, Orlando bakıyordu! Büyülenmişe benzeyen gözleri o korkunç manzaradan ayrılmıyordu.

Foscari'nin uğursuz emri verdiği anda cellâd âni bir hareketle, Candiano'ya yaklaştı ve yüzüne mâdenî bir maske yapıştırdı. Maskenin içinde, gözlerin düzeyinde, iğne gibi ince ve sivri iki çelik uç vardı.. Cellâd sol elini, sıkı sıkı tutmak için mahkûmun başına koydu.

Orlando bağışlama ve merhamet dileyerek bağırırken; yaşlı adam içgüdüsel son bir kasınmay-

la çırpındı, cellâdın sağ eli kuvvetle maskeye dayanıyordu. Bir ölüm hırıltısı işitildi.

Orlando bayılıp yere yığıldı. Cellâdın bir hamlede maskesini ve bağlarını çekip aldığı yaşlı Candiano elleri öne doğru uzanmış, yüzü kanlı iki oyukla delinmiş, dimdik ayağa kalktı...

Cellâd gözlerini patlatmıştı!

Korkunç ameliyat o kadar ustaca yapılmıştı ki, bahtsız adamın gözlerinden ancak bir iki damla kan aktı. Yalnız, acıyla kasılan göz kapakları açıktı, bu da ona korkunç bir yüz veriyordu.

İki kişi kollarına girdiler ve dükalık sarayının dışına sürüklediler. Bir rıhtımda büyük bir kayık bekliyordu.

Körü kayığa bindirdiler.

Kayık derhal çala kürek uzaklaştı ve sonra uzun zaman yol aldı. Sandalın karaya yanaştığı yerde, güçlü iki at koşulu bir araba bekliyordu. Körü sandala sürükledikleri gibi, arabaya attılar. Araba çala kamçı, dörtnala koşan atlarıyla uçarcasına gitti. Uzun saatler boyunca yol aldıktan sonra bir köyün ağzında, bir yerlerde durdu. Körü indirdiler. Candiano, bir askıyla omzuna bir torba tutturdukları, eline de bir sopa verdiklerini hissetti. O sırada bir sesin kendisine:

— «Senyör!... torbanızda ekmekle on düka altınından fazla da para var. Karşınızda da, hiç kuşkusuz merhametli kişiler bulabileceğiniz bir köy var! Hadi, hadi gidin efendim!... Tanrıya emanet olun!»

Dehşet ve can acısından serseme dönen Candiano yolun ortasında hiç kımıldamadan durdu

ve kendisini getiren arabanın hızla uzaklaştığını işitti. Bunun üzerine, kör başını eğdi, bakışsız gözlerinden sel gibi iki sıra yaş akmaya başladı...

Orlando, babasının çarpıldığı işkencenin korkunç manzarasını gördüğü anda, bayılıp yere yığılmıştı. Ancak pek uzun süren dakikalardan sonra gözlerini açabildi ve şaşkın şaşkın çevresine bakındı.

Foscari seslendi:

— «Orlando Candiano.»

Delikanlı, karşılık vermeden, ona hayret dolu bir bakış yöneltti.

— «Orlando Candiano, Yüce Kurulun hakkınızda aldığı kararları size bildirmek zorundayım.»

Delikanlı gülümseyerek:

— «İşte Leonora,» dedi. «Bakın, babacığım, ne kadar güzel, değil mi? Ama, asıl onun sonsuz zarafetinin büyüsü beni coşturuyor...»

Engizisyon başyargıcı konuşmasını sürdürdü:

— «Orlando Candiano, babanızın suç ortaklığıyla sebep olduğunuz ayaklanma, Tanrının inayeti ve bizim çabamızla bastırıldı. Ama, cezalanmanız gerekiyor... Mahkeme soylu Altieri'nin ricaları üzerine, hayatını bağışlıyor. Evet Orlando, ömür boyu hapse mahkûm edildiniz!»

Orlando bu sözleri işitmemiş gibiydi.

Foscari:

— «Götürün bunu!» dedi.

Zindancı sordu:

— «Zincirlerini bırakalım mı?»

— «Gereksiz!»

— «Hangi zindana koyalım?»

— «17 numaralı zindana koyun.»

Foscari'nin çevresinde bulunan adamlar taş yürekli demir gibi yaratıklardı... ama, dehşetten ürperdiler.

Bunun üzerine, Orlando'nun bağları çözüldü. Bir zindancı onun kolunu tuttu ve sürükledi. Delikanlı hiçbir direnme göstermedi, bir tek kelime bile söylemeden götürmelerine razı oldu. Yalnız, ecel köprüsü aşıldıktan sonra, zindancı hapishaneye girip de tutukluyu aşınmış küflü basamaklı üç kat merdiven indirince, Orlando tir-tir titremeye başladı ve gayet yavaşça:

— «Üşüyorum... çok üşüyorum!.» dedi.

İndiler, daha derinlere gömüldüler. Pis kokulu bir hava bu karanlık dehlizlerde ağır ağır nemli kıvrımlarını yuvarlıyordu.

En sonunda, zindancı durdu, Orlando'nun kolunu bıraktı.

Bahtsız delikanlı 17 numaralı zindanda bulunuyordu. Canlılar listesinden silinmişti. Delirmişti. Ölü gibiydi...

17 numaralı zindan oldukça geniş bir hücreydi. Duvarlardan birine bir karyola çakılmıştı. Tam karşıda kapı, tavana doğru, sivri uçlu demir çubuklarla örülmüş bir hava deliği. Bir yerlerde, yeri kesinlikle belirtilmeksizin, tekdüzen ve boğuk bir çeşit su şıpırtısı... Kanalın suyuydu bu... İçersi karanlıktı, soğuktu, hapisanenin dış duvarları üzerinde çırpınan suyun o şıpırtısından başka hiçbir şey işitilmiyordu.

HAYDUT

Orlando'nun annesi, çatışmanın kızıştığı sırada kendini kalabalığın içine attığı anda, San Marco alanında hızlı bir sahne geçmişti. Onu, saçı başı darmadağınık, çılgınlar gibi sarayı göstererek, hiç kimsenin anlamadığı şeyler haykırırken gördüler.

Silvia içgüdüsüyle: «*Yaşasın Orlando Candiano!*» diye bağırılan yere doğru koşmuştu. Orada, hırtı pırtı giysiler içinde, tozdan ve terden kapkara kesilmiş, avaz avaz bağıran, çırpınan yirmiye yakın insan, askerlere kafa tutarak yavaş yavaş geriliyordu. Bunlar arasında, başkana benzeyen dev gibi bir tanesi zaptedilebilir gibi değildi...

Topluluktan topluluğa sürünerek ilerleyen bir adam, dev görünüşlü kişiye yaklaştı ve ona:

— «Devam etmek faydasız, Scalabrino!...» dedi. «Görüyorsun ki her şey bitti, halk her yanda kaçıyor!»

Beriki hemen sordu:

— «Peki, ya monsenyör Orlando?»

— «Onun için hiç merak etme!... Şimdi senin sâyende istediğini elde etti.»

— «Öyleyse, gitmemiz mi gerekiyor?...»

— «Evet evet, her şey bitti!... Aa! Dur bekle!»

Adam ilerleyen Silvia'yı fark etmişti.

— «Şu kadını görüyor musun?» Dedi. «Onu tanıdın mı?»

— «Hayır!»

— «Eğer ölürse, yarın sabah sana yüz duka altını var...»

Kaçan insanların şiddetli bir dalgası iki adamı ayırdı.

Scalabrino:

— «Yüz duka!» diye mırıldandı. «İyi bir meslek, doğrusu ya..»

Silvia'nın üzerine atıldı ve kadın alnından vurularak sırtüstü düşerken onu yakaladı, kaldırdı, götürdü, bir gondola bindi ve kayboldu.

*
**

Bir gün öncenin muazzam kaynaşması yavaş yavaş yatıştı ve gece gölgeleriyle San Marco alanındaki cesetleri örttü.

O gece, Adriyatik denizinin girişi gibi olan deniz kulaklarının rıhtımında, yıkık dökük bir evin yoksun bir odası sabahın saat üçüne doğru, yânî aşağı yukarı Orlando'nun 17 numaralı hücreye doğru indiği sırada, hâlâ aydınlıktı.

Bu odada, berbat bir yatağın üzerinde, kanlar içindeki alnı paçavralarla sarılmış bir kadın yatıyordu. Yatağın başucunda, halk kızlarının açık renk giysilerini kuşanmış bir genç kız ayakta bekliyordu. Arasıra acıyarak baktığı yaralı kadının dudaklarını ıslatıyordu. Odanın bir köşesinde, herkül yapılı bir erkek sessiz ve hiç kımıldamadan oturuyordu.

Yaralı kadın Silvia'ydı, Orlando'nun annesi; genç kız o evde oturan zavallı bir yoksuldu; erkek de haydut Scalabrino!...

Neden hâlâ Silvia'yı öldürmemişti?

Dev yapılı adam odanın içinde aşağı yukarı gidip gelmeye başladı. Yalınayak olmasına rağmen ayaklarının boğuk gürültüsü yaralı kadını uyandırmaya yetti. Gözlerini açtı.

Scalabrino'ya yatağa yaklaşmasını işaret etti. Haydut, onun gibi bir insanda pek garip görünen bir çeşit çekingenlik ve utanmayla, itaat etti.

Silvia adama:

— «Sizi tanıdım,» dedi. «Beni kurtaran sizsiniz...»

Kadın çok sâkin görünüyordu.

Haydut başını eğmişti.

Silvia yavaşça sözlerine devam etti:

— «Konuşun, öğrenmeye ihtiyacım var!. Her şeyi bilmeliyim.. O darbe alnıma indiği anda beni tutan sizdiniz, değil mi?.»

— «Evet madam, bendim... Sizi kurtardığımı söylemeye gelince, çarpılayım ki, dünden beri bana ne oldu bilmem? Her neyse, kısacası, işler bakın nasıl gelişti.. Saraydan çıktınız, hâlâ gözümün önünde... O kadar korkunçtunuz ki, korku nedir bilmeyen ben bile korktum!...»

— «Devam edin!...»

— «Ermiş Maria Formosa adına, sanırsınız ki, titriyorum!... İşte böylece, aramıza atıldınız, hâlâ yüreğimi altüst eden öyle şeyler haykırdı-

nız ki... Bu da tam halkın üzerine arkebüz ateşi başladığı, mızraklarla teberlerin en kudurganları, en azgınları bizi çevrelediği anda oldu. İşte o sırada, silâhlı askerler üzerinize atıldı. Ben, kiralık kaatillerimle birlikte silâhlıların üstüne atıldım, sizi kucakladım ve buraya getirdim.»

— «Demek ki halk yenildi?»

— «Yenildi, Allah kahretsin. San Marco alanında yüz kadar ölü, bir o kadar da kanalda boğulan, üç-dört yüz tane de yaralı ve tutuklu var. Ah! En korkunç olanı işte bu...»

Silvia hep o aynı tekdüzen ve boğuk sesle sordu:

— «Demek ki halk saraya giremedi!»

— «Saraya girmek mi? Monsenyör Satanas'ın kapısını kırmayı denemek daha iyidir! Hayır madam, hayır... Ama, neden bu gibi şeyleri düşünüyorsunuz?... Hadi siz de kim olduğunuzu söyleyin bana...»

Silvia sordu:

— «Peki ama, ayaklanma nereden geldi?»

— «Ayaklanma mı? Nereden geldiğini biliyorsam, günahım beni çarpsın! Benim bütün bildiğim: «*Yaşasın Orlando Candiano!*» diye bağırıp, havaya birkaç el arkebüz çekmek için aldığımız paradır. Ben yirmi, adamlarım da 2 şer duka altın aldık.

Silvia şimdi, derin dikkat ve sezinler gibi olduğu şeylerin dehşetiyle gözlerini faltaşı gibi açarak dinliyordu.

Birdenbire tasalanan haydut devam etti:

— «Ah! Bilseydim! Yüz ekü için bile olsa o

kadar cân-ı gönülden bağırmazdım! Çünkü söylenenleri biliyor musunuz, madam?...»

— «Ne söylüyorlar?... Konuşsana, kuzum!»

— «Pekâlâ, bizim bağrışmalarımız, arkebüzlerimiz, halk arasına soktuğumuz kargaşalık yüzünden Orlando Candiano'nun zindanda bulunduğunu söylüyorlar... Felâket!... Eğer bu gerçekse, dünyada kendimi bağışlamam!...»

Silvia:

— «Bu gerçek,» dedi. «Sefil adam!... Onun suçlanıp mahkûm edilmesi için sahte ayaklanmayı kışkırtan sensin demek ki?!...»

— «İyi ama, siz kimsiniz, kuzum?»

Silvia adamın üzerine doğru yürüyerek:

— «Annesiyim!» dedi.

Haydut dizlerinin üstüne çöktü, alnı döşeme taşlarına sürünüyordu:

— «Annesi!» Diye inledi. «Annesi!. Bunun böyle olacağı belliydi!... Ve ben onu tutuklattım! Öldürün beni! Ah! Öldürün beni!.»

Orlando'nun annesi hayretler içinde kaldı.

Haydut tasalı, kapkaranlık yüzünü ona doğru kaldırdı.

— «Bakın madam. Kiralık kaatil olarak pek çok insan öldürdüm. Bu benim mesleğim!... Ama, hayatımda ilk kez bir cinayet işlemiş hissini duyuyorum...»

Silvia sert bir sesle sordu:

— «Ne demek istediğini açıkla!»

— «Oğlunuzu... monsenyör Orlando'yu... bir

tuzağa düşürmek için para aldım. O beni yendi. Öldürebilirdi, canımı bağışladı.»

Ana mırıldandı:

— «Ey, benim soylu evlâdım!»

Scalabrino bir çeşit vahşî sertlikle devam etti:

— «Sonra da bakın, asıl ruhumu -o da eğer varsa!- altüst eden hayatımı bağışlamış olması değil. Hayat! Ben buna hiç önem vermem! Ama, onun bana; *'Korkmadın!'* deyişini bir işitseydiniz!... Bir insanla konuşur gibi, kinsiz ve horgörmeden konuştu benimle.. Çevresinde hep kin, nefret ve küçümsenme görmeye alışan ben; tâ ruhumun derinlerine kadar allak bullak oldum, bu beni tamamiyle değiştirdi!...»

Scalabrino ayağa kalktı, heyecanla tekrar yürümeye koyuldu:

— «Ve ben, buna karşılık, onun tutuklanmasına çalıştım, buna yardımcı oldum. Bilmiyordum, bakın burası doğru. Ama, bilmem gerekirdi!... Evet, bütün hayatımın cinayeti işte bu!... Onun için de madam; eğer hoşunuza giderse, canınız isterse, beni öldürebilirsiniz...» Sonra da umutsuzlukla devam etti: «Ama, hepsi bu kadar değil... Bağışlayan kimsenin annesi olan siz, sizi kurtarmak istediğimi mi sanıyorsunuz? Hayır bu uğursuz gerçeği de öğrenin!... Üzerinize atıldım ve sizi yakalayıp götürdüm, çünkü sizi öldürmek için bana yüz duka vaad edilmişti!...»

— «Peki, neden öldürmedin beni?»

— «Ah! İşte böyle! Ben de biliyor muyum neden olduğunu!... Kanalda belki de on kez sizi su-

ya atmaya niyetlendim. Burada, bu odada, size yaklaşarak hançerimin ucunu yokladım.. Ama, yapamadım, elim varmadı bir türlü!»

Silvia adama:

— «Acıdım sana ve seni bağışlıyorum,» dedi.

— «Bana acıyor! Beni bağışlıyor! Oğluna tuzak kuruyorum o oğul hayatımı bağışlıyor! Anayı öldürmeyi kabul ediyorum, o ana bana acıyor!... Üstelik de bağışlıyor! Ve işte, gene de bu insanlar felâkete uğruyor!»

Silvia ona gitti, elini tuttu:

— «Adın ne senin?»

— «Scalabrino...»

— «Pekâlâ Scalabrino!... Yaptığın kötülüğü düzeltmek ister misin? Oğlumu kurtarmama yardım eder misin? Orlando özgürlüğe kavuşuncaya kadar bana hizmet etmek ister misin? Bir işaretim üzerine imkânsızı mümkün etmeyi, vur dediğimi vurmayı, artık kendine âit olmamayı, elimde darbelerini yöneteceğim merhametsiz silâh olmayı ister misin?»

Haydut sanki kutsal bir and içecekmiş gibi elini uzattı:

— «Şu andan itibaren sizin emrinizdeyim Madam. Emredin, itaat edeceğim, kölenizim. Ve şu andan itibaren, size soruyorum: 'Neyle, ya da kiminle başlayayım? Önce kime vuracağım?...'»

Orlando'nun annesi boğuk bir sesle karşılık verdi:

— «Leonora Dandolo!...»

LEONORA

Orlando'nun tutuklanmasını izleyen sekiz gün içinde, ateşlerle yanan Leonora ölüm uçurumunun eşiğinde asılı kaldı. En ufak bir sarsıntı âdetâ onu aşağı yuvarlayıverecek gibiydi. Bununla birlikte, genç kızın düşüncesinin nöbetin sislerinden sıyrıldığı, sevimli bir güçlülüğe sahip olan genç bedeninin ölümü yendiği saat geldi çattı. Bütün bu üzüntülü, kederli dönemde babası bir an bile yanından ayrılmamıştı.

Dandolo kızını çok severdi. İçten gelen acıyla göz yaşları döktü. Etinden kopan parçanın gözleri önünde öldüğünü gören insanın târifsiz acılarını baba yüreğinin tâ derinlerinde hissetti. Sessiz sessiz acı çekti. Ve en sonunda Leonora kurtulunca; bir an her türlü ince hesaptan uzak saf bir sevinç duydu.

O sekiz gün içinde, Altieri hiç ona görünmedi. Sağlık haberlerini öğrenmek için gece ya da gündüz evin kapısına yirmi kez gelerek, Olivolo adasında, dolaşıp durmakla yetindi.

Dandolo kızının kurtulduğuna iyice emin olunca yükselme hırsının uyandığını hissetti. Leonora'nın faciayı unutacağını, yeniden âşık olabileceğini düşündü. Ve bu aşkı kendisinin yönetmesi, onu servetinin aracı haline getirmesi gerektiğini hatırdan çıkarmıyordu...

İki ay sonra, tam nekahat döneminde bulunan

Leonora, bir akşam bahçedeki ulu sedir ağacının altında oturuyordu. Oraya sığınmaktan hoşlanıyor, hayaller kurarak saatlerce orada kalıyordu.

Ağlamıyordu. Nişanlısının -aynı zamanda da âşığının!- yasını yüreğinde saklıyordu. Bununla birlikte, babası karşısında olunca, dudaklarına bir sürü soru hücum ediyordu ama, onları sormaya cesaret edemiyordu. Bu akşam, nasılsa cesaret edebildi:

— «Babacığım, Orlando ve âilesinin ne olduklarını öğrenmek isterdim... Böylece, biraz rahatlayacağımı sanıyorum...»

— «Sor evlâdım, sana cevap vermeye hazırım...»

— «Babası?»

— «Gitti.. Venedikten uzağa.. neresi olduğu bilinmiyor...»

— «Ya!. Peki, annesi?...»

— «O da kayboldu...»

— «Yâ!...»

— «Peki, kendisi?..» Tam o sırada saat gece yarısını çaldı:

— «Gece yarısı!... Benden ayrıldığı saat... sevdiği kadına koştuğu saat!...»

Dandolo, kızının solan yüzünü, sâbit ve sert bakışını, katılaşan tutumunu görünce son ve kesin darbeyi indirmenin, Altieri'nin kendisine çizdiği planı tamamlamanın zamanı geldiğini anladı.

— «Artık o adamı düşünme kızım!... Venedikten ayrıldı... Nankör, bir defa olsun seni görme-

den gitti... Meclis karşısında onu inatla savunan, önce hayatını, sonra da özgürlüğünü elde eden soylu Altieri'yi bile görmeden gitti!... Unut kızım, o adamı, babasını ve annesini unut! Lânetlenmiş bir âile o...»

Leonora yürek paralayıcı bir sesle:

— «Gitti!» dedi.

— «Hazırladığı darbe başarıya ulaşamayınca, bildiğin gibi, tutuklandı. Tutuklanmasından üç gün sonra, Altieri, cumhuriyete karşı hiçbir girişimde bulunmayacağı yeminiyle, onun özgürlüğüne kavuşmasını sağladı. Yemin etti ve gitti... Sonra ne oldu? Bilinmiyor...»

Genç kız tekrarladı:

— «Gitti!»

Babası hiç acımadan son darbeyi indirdi:

— «Bir kötü kadının hevesiyle bu işe itildiği söyleniyor.. Burada belki de karışıklıklar yaratmak için Roma'dan gelen bir kadın.. zavallı delikanlı, tutkusu içinde...»

— «Susun, babacığım, susun!..»

— «Onu bir parça mazur göstermek için bunları sana anlatıyorum. Tasarladığı ve bahtsız Davila'yı vurarak uygulamaya başladığı cinayet aslında, sadece onun fikri değildi.. O kadın..»

— «Merhamet edin! Susun!.. Ölesiye acı çektiğimi görmüyor musunuz?»

Leonora arka üstü devrildi, korkunç bir nöbetle dişleri kenetlenmişti.

Ertesi gün Leonora acısını yendiğinde, tamamiyle değişmiş göründü. Yüzünün çizgileri âde-

tâ donup kalmıştı. Büyüyen gözleri, sanki içlerinde uçurumlar açılmışçasına, eskisinden çok daha derin görünüyordu.

Artık bir daha Orlando'dan söz etmedi. Babasının ziyaretine gelen herkesi aynı terbiyeli ilgisizlikle karşılıyordu. Bu kimseler arasında, en sık geleni Altieri'ydi. Sonunda evin teklifsiz, sıkı fıkı dostu oldu.

ANNE

Silvia'yla Scalabrino'nun konuşması uzun zaman devam etmişti. Orlando'nun annesi alçak sesle konuşuyordu, haydut da büyük bir dikkatle onu dinliyordu.

Yaşlı kadının, öc alma işine kimden başlanması gerektiğini soran kiralık kaatile şu korkunç kelimeyle karşılık verdiğini işittik:

— «Leonora Dandolo'dan!»

Gerçekten de, o sırada ondan ölesiye nefret ediyordu. Orlando'yu, Tanrının ve kulların terketmiş olmasını, bütün evrenin onun mahvına çabalamasını kabul edebiliyordu. Ama, Leonora'nın aşkına ihanet etmesini, nişanlısından alçakça kaçmasını aklı almıyordu.

— «Haydi git, ama, vurma!.. Ölümü benim elimden olmalı. Haydi, git ve pek yakında bana haber getir...»

Scalabrino:

— «İki saat sonra haberleri öğrenirsiniz!» dedi.

Derhal gitti. Aradan iki saat geçmesine rağmen, Scalabrino söz verdiği halde dönmemişti. Öğle olduğunda, o hâlâ görünürlerde yoktu.

Bütün gün geçti. Scalabrino dönmedi! Ne ertesi gün, ne de daha ertesi gün göründü...

Juana'nın baktığı ve yanından hiç ayrılmadığı Silvia tam dört gün bekledi. Bütün o yürek

paralayıcı yalnızlık ve umutsuzluk saatlerinde yaşlı kadının yavaş yavaş yüreği yumuşadı, gözleri ağladı, öc alma fikri hafifledi.

Ama, öc almayı daha az düşündükçe, patrislik gururu alçaldıkça, yüreğindeki evlât sevgisi büyüyor, bir sâbit fikir şekline giriyordu.

Onu kurtarmalıydı!... Ah! Her ne pahasına olursa olsun, onu kurtarmalıydı!...

Bir sabah, Juana onun sokağa çıktığını gördü. Çekinerek sordu:

— «Nereye gidiyorsunuz, madam?»

Silvia, serüvene gidildiğini anlatan o geniş el hareketini yaptı ve uzaklaştı. Bir saat sonra, Foscari sarayının önündeydi; Engizisyon başyargıcını gözetliyordu. Bütün gün bekledi, adamı göremedi. Gece olunca, rıhtımdaki yoksul odaya döndü.

Ertesi gün ve daha ertesi günler gene sokağa çıktı, Foscari sarayının karşısında nöbet tutmaya devam etti.

O andan itibaren, bunu bir alışkanlık hâline getirdi. Silvia her sabah çıkıyor, ağzına bir lokma yiyecek koymadan, bütün gün dışarda kalıyor ve ancak gece dönüyordu. Foscari sarayının karşısındaki kara örtülü bu heykeli görmekten hayret eden kimseler gelip onu yakından seyrediyorlardı. Ama, eski Venedik dükasının eşini tanıyınca korkuyla uzaklaşıyorlardı. Çünkü mahkûm edilen âileye gösterilen en ufak bir ilgi ya da yakınlık işareti, çevreyi dolduran gizli hafiyelerin gözünde bir ayaklanma olayı gibi kabul edilebilirdi.

Silvia tam onbeş gün o üzüntülü nöbeti tutmaya devam etti. Onbeşinci günün akşamı, her zamankinden daha karamsar, daha soluk, daha da yorgun ve bitkin ayrılacağı sırada Foscari belirdi.

Silvia hemen onun karşısına dikildi. Adam şaşırmış gibi, durdu.

— «Foscari, size ricaya geldim...»

Engizisyon başyargıcı bir can sıkıntısı hareketi yaptı.

Kadın titreyen bir sesle konuşmasına devam etti:

— «Bir ananın ricasını dinleyin, evlâdımı geri verin bana!... Foscari, siz kötü bir insan değilsiniz... Bir tek kelime söyleseniz, yarın oğlum serbest bırakılır.»

Adam boğuk bir sesle cevap verdi:

— «Oğlunuzu On'lar Kurulu mahkûm etti, benim elimden hiçbir şey gelmez.»

Kendisini bekleyen gondoluna doğru uzaklaşmak için birkaç adım attı.

Silvia hıçkırarak onun peşinden koştu. Kadının öyle perişan bir hâli vardı ki, Foscari bile elinde olmadan bir kez daha durdu. Silvia bir ananın bulabileceği bütün yalvarmaları, yumuşatma yeteneğine sahip bütün sözleri buldu, sıraladı.

Bitirdiğinde, Foscari peşinden gelen iki üç muhafıza doğru döndü ve soğuk bir sesle:

— «Şu kadını uzaklaştırın ve bundan böyle saraya yaklaşmamasına dikkat edin!» dedi.

Muhafızlar kadını sertçe geri ittiler. Beri yanda, Engizisyon başyargıcı geçip gondoluna kuruldu. O zaman Silvia perişan bir halde uzaklaştı. Ertesi gün, zaten kırlaşan saçlarının bembeyaz olduğunu farketti. Ama hiç boş durmuyordu. Etkisi olabilecek kimseleri birer birer, birbiri peşinden görmeye çalıştı. Bazıları onu dinlemeyi kabul etmediler. Bazıları da dinledikten sonra Venedik'ten uzaklaşmasını öğütlediler. Biçâre kadın, böylece; kenti bir baştan bir başa dolaşarak, kapı kapı yalvardı.

Bir akşam, yorgun argın dönerken, bir yandan da ertesi gün kime yalvarabileceğini kafasında araştırıyordu. Böylece, ayaklanma gecesi kendisini Scalabrino'ya işaret eden adamla karşılaştı.

Boğuk bir sesle ufak bir çığlık kopardı:

— «Bembo!»

Bembo çevresine bakındı, sonra da hemen yakınlardaki kanala bir göz attı. Ardından da, Orlando'nun annesine dikkatlice baktıktan sonra gülümsedi ve:

— «Adam sen de! Değmez artık!...» der gibi bir el hareketi yaptı.

Ne yazık ki, evet! Artık öldürmeye değmezdi. Bununla birlikte zavallı yaşlı kadın, yüreğinin bütün dokunaklı inadıyla gene acıklı teranesine başladı.

Bembo acımış bir hâl takındı, hattâ gözlerini sildi:

— «Hiç kimsenin zavallı Orlando'nun özgürlüğe kavuşmasına yardım etmek istememesine

hayret ediyorsunuz,» dedi. «Ne yazık ki bunda çok üzücü bir neden var. Bunu size söylemeye cesaret edememiş olmalarına şaşıyorum. Ama, ben cellât değilim. Kederiniz yüreğimi paraladı, madam. Size her şeyi söyleyeceğim...»

Kadın iniltili bir hırıltıyla sordu:

— «Nedir söyleyeceğiniz?»

Bembo boğuk bir sesle:

— «Ölüler için artık hiçbir özgürlük olanağı yoktur!» dedi.

Silvia bacaklarının üzerinde sallandı. Yüzü kül rengine büründü. Korkunç iç çekme göğsünü şişirdi. Bir çığlık koparmaya gücü yetmedi, bir hayalet gibi çekilip gitti.

O zamandan sonra, artık onun ne Büyük Kanalın sarayları çevresinde, ne de San Marco alanında dolandığını gören oldu. Ne olduğunu sadece Juana biliyordu.

KİN

Şimdi, Bembo'nun karanlık yüzünü aydınlatmanın, Bembo'nun neden Orlando'dan nefret ettiğini öğrenmenin zamanı geldi.. Delikanlının yakalandığı ağı neden örmüştü... Bu karanlık, etkisiz yaratık, sadece entrikaların yardımıyla, Foscari ve Altieri gibi, İmperia gibi güçlü ve kudretli yaratıkları neden tutkusuna hizmet ettirmek için kullanmış ve bir insanı öldürmek için bir ayaklanmaya sebep olmuştu?!.. Bütün bunları öğrenmek için o sefil adamı bir an dinlememiz yeter.

Bembo, Silvia gittikten sonra, başı öne eğilmiş, kolları kavuşmuş, kendi kendine konuşarak, kımıldamadan olduğu yerde kalmıştı:

— «İşte böyle, Orlando efendi kuyuların dibinde. Sersem babası, gözleri delinmiş cehennemin dibinde. Şimdi bir şeyler yapsın da görelim o kör karga! Ya o annesi olacak deli kocakarı! Onu da az mı perişan ettim! Artık parmaklarını bile oynatamazlar; rahat rahat otururlar; Orlando artık avcumda. Bir de o Altieri hayvanı kıskançlığıyla onu öldürmeye kalkıyordu. Onun bağışlanmasını razı etmek için az mı uğraştım! Bağışlanması! Aklıma geldikçe gülüyorum. Monsenyör Orlando Candiano, otuz ayak yerin dibindesiniz, âkıbetiniz insafıma kalmış. İşte şimdi bir parça eğleneceğiz, bana çektirdiklerinizi faiziyle, fitil fitil burnunuzdan getireceğim. Çünkü

ben çok acı çektim! Çarpılayım ki, monsenyör Orlando! Öyle bir: *'Şu zavallı Bembo'* deyişiniz vardı ki! İşte bu size çok pahalıya mal olacaktı. Çirkinim! Biliyorum. Kendimi sizinle karşılaştırdığım zaman çok küçük kaldığımı anlıyorum. Zavallı Bembo! Bakın, genç kızlar, siz güzel hanımlar, bakın şu canavara! Ne kadar iğrenç değil mi? İşte şimdi de gülücüklerinizi bana çevirin! Şu zavallı Bembo! Eğlenmek için onu da soframıza alacağız! Suratına birkaç duka altını atarız! Çünkü biz zenginiz! Düka oğluyuz! Her şey benim için! Bembo'ya hiçbir şey yok! Sadece toplamasına ses çıkarmayacağım mutluluk kırıntılarını bırakırım ona! Sonra da, şu Bembo canımı sıkarsa, kurbağa gibi onu eziveririm, olur biter! Yeter artık, monsenyör Orlando! Şu zavallı Bembo'yu iş başında göreceksiniz. Ve yemin ederim ki, iş de şimdiye kadar iyi gidiyor. Ee, ne yâni? İstidadım, deham var. Kafamın içinde fikirlerin kaynaştığını hissediyorum, bir yeryüzü prensi olabilirim, hattâ yüksek bir kilise görevlisi olabilirim, bir milleti yönetebilirim, ama eninde sonunda gene de şu zavallı Bembo'dan başka bir şey değilim! Şekilsiz, zayıf kudretsiz yoksul olduğum halde beni yakışıklı, güçlü ve zengin görmelerini istiyorum! Evet, ben bunu istiyorum! Orlando Candiano, güzelliğini, onurunu, benim yüz karamı, utancımı ve umutsuzluğumu aydınlatan şu aynı güneş ışınları altında gezdirdi durdu! Ve ben, iğrençliğimin gecesinde, hiç acımadan onu mahkûm ettim. İşte şimdi başbaşayız, monsenyör!...»

Bembo sessizce güldü ve karanlıklara daldı.

17 NUMARALI HÜCRE

Orlando 17 numaralı hücreye kapatılalı üç ay olmuştu. Bütün bu üç ay zarfında aklı dengesiz ve karmakarışık bir halde kaldı. Öyle ki, nerede bulunduğunu, başına nelerin geldiğini bilmiyordu. O tatlı delilikte soğuktan başka hiçbir dış etki hissetmiyordu. Zaten bu duygu da yavaş yavaş azalıyordu. Bir gün, onun tirtir titrediğini gören bir zindancı hâline acıdı da bir örtü verdi.

Üç ay sonra bir gün, kararsız hafif bir ışık birdenbire beyninin zifiri karanlıklarını aydınlatmaya başladı. Beyin sarsıntısı işitilmemiş bir şiddette olmuştu. Ama, Orlando harikulâde yetenekli bir insandı. Sadece yetileri uyuklamıştı, hepsi bu kadar. Yoksa en ufak körelme olmamıştı.

İşte böylece, o gün Orlando bir parça kuru ekmek yiyordu. Bu da onun en büyük uğraşıydı. Birdenbire çiğnemeyi bıraktı, ağzındaki lokmayı attı.

— «Bu ekmek ne kadar da kötü!» diye mırıldandı.

Sonra da hemen çevresine baktı, ansızın ayağa kalktı, zindanda üç dört adım attı ve haykırdı:

— «Acayip şey! Ne işim var benim burada?... Hem de neredeyim?...»

Bu hâl ancak bir şimşek gibi geldi geçti. He-

men hemen derhal çevresindekileri unuttu ve şuursuzca, kuru ekmeğini yemeğe koyuldu.

Bu belirttiğimiz hızla gelip geçen zekâ uyanması nöbetinden birkaç gün sonra bir sabah zindancı 17 numaralı hücreye girdi. Bu hücrede hüküm süren zifiri karanlığa alışık olduğundan, tutukluyu her zaman bulunduğu yerde, yâni yatak vazifesi gören taşların üzerinde aradı ve bulamadı.

Aynı anda da bakışları; hücrenin en karanlık köşesinde parlayan iki ışık noktasına takıldı. Herhangi bir vahşî hayvanın gözleri sanırdınız. Sonra, gene o aynı köşeden, homurtu gibi bir ses yükseldi.

Zindancı:

— «Hay Allah kahretsin,» diye mırıldandı, «deli şimdi de zırdeli oldu, galiba!»

Hemen geriye sıçradı ve tam tutuklu korkunç bir atılışla üzerine atlayacağı anda kapıyı arkasından kapattı.

Orlando'nun başı kapıya çarptı, delikanlı döşeme taşlarının üstüne düştü. Ama, derhal ayağa kalktı, elleriyle demirleri aradı, parmakları âdetâ onlara gömüldü ve on kat artan bütün gücüyle sarsalamaya çalıştı. Orlando kapıya karşı hiçbir şey yapamayacağını anlayınca hava deliğine ulaşmayı denedi. Ama, hava deliği tavan yüksekliğindeydi, delikanlının bütün sıçramaları hiçbir fayda sağlamadı. Bunun üzerine, duvarlara çarparak, yumruklarını ısırarak, hücresinin içinde dört dönmeye başladı:

— «Müthiş! Çok müthiş! Müthiş bir şey!»

Çünkü şimdi Orlando anlıyordu! Kör kuyuların dibinde bulunduğunu anlıyordu! Hiç kimsenin aslâ canlı çıkmadığı o cehennemî zindanda bulunduğunu anlıyordu!

Müthişti!... Çünkü Orlando'nun aklı başına gelmişti!

Yavaş yavaş kalbinin ve şakaklarının çarpmaları hafifledi, düşünceleri daha sâkinleşti, bahtsız delikanlı... düşünebildi, hatırlayabildi!...

Her şeyden önce, ellerine bakınca, sonsuz bir memnunluk hissetti. Çelik zırhlı adamların mızraklarına karşı giriştiği mücadele hâlâ aklındaydı. Onun hesabına göre bu, birkaç saat önce, belki de dün olmuştu. Çatışmada yirmiden fazla yara alan ellerine bakarken, yaralarını incelerken, hepsinin kapandığını gördü! Peki, ne olmuştu, kuzum?

Bunun üzerine, korkunç problemin çözümü bütün dehşetiyle gözünün önünde canlandı. Delirmişti!...

Bu, günlerce, haftalarca, belki de aylarca sürmüştü!...

Ve aklının o uzun uykusunun ayrıntıları, belgeleri gelip karşısına yığıldı; çok uzun saçları, uzayan sakalı, aşırı tırnakları, eskimiş elbiseleri!...

Eline sağlam bir hançer almayı ihmal etmeden içeri giren zindancı onun hareketsiz durduğunu gördü ve homurdandı:

— «Bak hele! Sâkinleşmiş!»

Delikanlıya yaklaştı, birkaç dakika onu seyretti:

— «Hey! Ahbap!...» diye seslendi.

Orlando hiç karşılık vermedi. Zindancıyı işitmedi, görmedi. Beriki de en sonunda başını sallayarak çekilip gitti.

— «Zavallıcık! Çılgınlık nöbeti onu biraz daha fazla yormaktan başka işe yaramadı. Deli kalması onun için daha hayırlı.»

Aradan bir ay geçti.

Bu dönemde, gene hiddet nöbetleri geçiren Orlando kapıya saldırıyor, Samson gibi, duvarları sarsmaya uğraşıyordu. Böyle zamanlarda kükremeleri işitiliyordu. Hemen ardından da derin bir sessizlik çöküyordu.

Sonra, sonsuz bir yorgunluk dönemi başladı.

Bir gün -Orlando zindana atılalı tam altı ay olmuştu- kafasından âdetâ kör edici parlaklıkta ve çılgın umutta bir düşünce geçti.

Onun deli olduğunu sandıkları için On'lar Kurulu'nun karşısına götürmüyorlardı!. Ama, tamamiyle aklı başında olduğuna zindancılarını inandırabilirse, iş değişirdi! O zaman onu dinlemeleri gerekecekti! Böyle olunca da kurtulurdu, çünkü hiçbir şey yapmamıştı ki, kurtulurdu çünkü On'lar Kurulu'nda Altieri gibi sâdık ve fedakâr arkadaşları vardı!...

O andan itibaren, zindancı kapıdaki deliği aralar aralamaz onunla konuşmaya çabaladı. Çılgınlık nöbetlerinden beri ekmeğini oradan veriyorlardı. Öyle oldu ki; zindancı yeniden yumuşadı ve ilk zamanlardaki gibi gene hücreye girdi.

Adam bir akşam ona:

— «Artık iyice sâkinleştiniz,» dedi.

— «Evet, evet, siz de görüyorsunuz ya.»

— «Onun için mükâfatlanacaksınız... Kilisenin tesellisine kavuşacaksınız. Çok saygıdeğer bir râhip sizinle ilgileniyor, gelip sizi görmek ve konuşmak için izin aldı...»

— «Peki, ne zaman gelecek?...»

— «Hemen bugün. Çok değerli bir lütuftur bu. Çünkü tutuklularımdan pek çoğu Tanrıyla barışamadan ölüyorlar...»

Zindancı gidince, delikanlı heyecanla yürümeye başladı. Gecesinin derinlerine kadar gelecek olan o dış yaşantının yankısını sabırsızlıkla bekliyordu.

Gerçekten de, az sonra kapı tekrar açıldı ve bir rahip göründü.

Adamın kafasında bir kukuleta vardı.

Orlando hemen ona koştu, ellerini yakaladı.

— «Zavallı bir tutukluya doğru gelmekte tereddüt göstermediğiniz için, Allah sizden razı olsun,» dedi.

Râhip de:

— «Oğlum, bana değil, Îsâ efendimize teşekkür etmelisiniz,» dedi.

— «Îsâ efendimiz!... Çok rica ederim, başka sözler söyleyin bana!...

Râhip bağırdı:

— «Bahtsız adam, Îsâ'yı reddedecek kadar mı acı çektiniz!»

— «Acı çekmek mi! Ah! Evet, ya! Bu mezarın sessizliği içinde saatlerce avaz avaz bağırdım, kafamı duvarlarına vurdum, ağladım, inledim,

insanların adâletine seslendim, deliliğin çevremde dolandığını hissettim.»

Râhip bu sözleri âdetâ içiyordu.

— «Evet,» dedi ve Orlando bu sesi işitince titredi, «evet, gerçekten de çok acı çektiğinizi görüyorum.»

Orlando hemen adamın önünde diz çöktü. Hıçkırıklarını zaptederek:

— «Belki bana acırsınız,» dedi. «Karşılıksız aynı soruyu günler, haftalar, aylarla kafasından geçirmenin ne demek olduğunu bilmezsiniz, bilemezsiniz. Düşünün ki, efendim, babanız, ananız, nişanlınız, dünyada bütün sevdikleriniz birkaç adım ötenizde, şu duvarların ardındalar ve kanlı gözyaşları döktüklerini biliyorsunuz...»

Orlando şimdi çok yavaş konuşuyordu. Devam etti: «İşin en kötü yanı da, beni dinlemeden şu zindana attılar. On'lar Kurulu'nun karşısına götürülseydim.» Dişlerini sıkarak ekledi; «Ah! Bu bir gerçekleşebilse, kurtulurdum! Altieri, dostum Altieri.. ve daha başkaları.»

Râhip boğuk bir sesle onun konuşmasını kesti:

— «Altieri mi!»

— «Evet! Onu tanır mısınız?... Ah! Ne olur efendim, söyleyin...»

— «Tanımıyorum!»

— «Her neyse, hiç önemi yok! Gidip onu bulursunuz, beni gördüğünüzü söylersiniz, değil mi?.. Beni deli sanıyorlar, hiç şüphesiz bu yüzden Kurul karşısına götürmüyorlar. Ama siz; siz

râhip efendi, bir mağfiret ve adâlet insanısınız, beni dinleyebileceklerine tanıklık edersiniz!»

— «Evet, evet, merak etmeyin.. söylerim...»

Bir sıçrayışta doğrularak rahibin elini yakalayan Orlando haykırdı:

— «Hay Allah sizden bin kere razı olsun!..»

Râhip gitmek istermiş gibi bir hareket yaptı.

— «Çok rica ederim, biraz daha kalın...»

— «Birkaç dakikam vardı, onlar da geçti.»

— «Sizden bir şey rica edecektim de...»

Râhip sordu:

— «Ne arzu ediyorsunuz, dostum?»

— «Bana Leonora'dan bahsedin!..»

— «Bu hanımı tanımıyorum, yoksul bir rahibim ben...»

— «Hangi kilisedensiniz?»

— «Santa-Maria-Formosa kilisesinden.»

— «Kilisenizin iki adım ötesinde oturur o. Leonora! Dandolo'nun kızı!...»

— «Gidip onu görürüm... onunla konuşurum... Ama, vakit tamamlandı...»

— «Bir daha ne zaman geleceksiniz?... Ah! Pek yakında, değil mi?...»

— «Evet evet... En geç birkaç gün sonra, bütün öğrenmek istediklerinizi öğrenirsiniz.»

Orlando bir-iki minnettarlık kelimesi söylemek istedi. Ama, sıkışan boğazından bir tek ses çıkmadı. Giden râhibi uzdilli bir bakışla uğurladı. Sonra kapı tekrar kapandı.

Râhip, aydınlığa, gün ışığına doğru çıkan

merdivene gelince, ter içinde kalan alnını silmek amacıyla kukuletasını arkaya itti ve soluk bir gülümsemeyle Bembo'nun suratı ortaya çıktı.

Kendi kendine mırıldandı:

— «Mahkûmların beyninde umut ve umutsuzluk durumları akıllıca bir düzenle yaşatılırsa hârikulâde sonuçlar alındığını işitmiştim...»

KURTULAN DANDOLO

Bu cehennemden çıkalım ve çeşitli kimselerin merakımızı çektiği canlılar dünyasına bir göz atalım.

Başkomutan Altieri'nin silâhlı adamlarının onca vahşetle bastırdıkları ayaklanmadan beri üç yıl geçmişti.

Foscari Venedik Doju seçilmişti.

Korku ve dehşet yoluyla memleketi yönetiyor, halk tarafından sevilmektense korkulmanın daha doğru olduğu kuralını uyguluyordu. Zaten büyük bir ustalıkla, yüce iktidarı Altieri gibi pek kalburüstü birkaç patrisyenle bölüşmüştü. Bu arada Altieri'nin askerî kudretini resmen kabul etti ve daha artırdı.

Bembo râhip oldu ve Doj'la uzun gizli görüşmeler yaptığı dükalık sarayından artık çıkmaz oldu.

İmperia, Orlando'nun tutuklanmasından sonra, Venedik'ten kaybolmuştu. Floransa'da bulunduğunu söyleyenler vardı. Sonra günün birinde çıkıp geldi ve Davila'nın kendisine verdiği saraya yerleşti, yeniden ihtişamiyle bütün Venediğin gözlerini kamaştırdı.

Yalnız, sarayın derinlerinde, oniki yaşlarında küçük bir kızın yaşadığı bir dâire hazırlatmıştı. Bu çocuk onu taparcasına sever görünen İmperia'ya şaşılacak derecede benziyordu.

Eylül ayında bir akşam, Olivo adasındaki evde, Leonora çevresine son bir ev hanımı bakışı fırlattıktan sonra, gidip gelişini seyreden babasına yaklaştı ve her akşamki gibi alnını uzatarak:

— «İyi akşamlar babacığım,» dedi.

Dandolo kızının ellerini tuttu ve ona:

— «Biraz daha kal, kızım, seninle konuşmak istiyorum...» dedi.

Leonora oturdu ve bekledi.

Dandolo o akşam kızının ellerini avuçlarında tutarak büyük bir dikkatle onu seyretti.

— «Evlâdım, ellerin ne kadar soğuk!»

— «Eylül ayı bu yıl biraz soğuk.»

— «Demin ne düşünüyordum; biliyor musun?»

— «Söylemenizi bekliyorum, babacığım.»

— «Yirmi yaşına bastığını düşünüyordum. Yirmi yaş, törelerimize göre artık ilk gençlik çağı değildi. Düşünüyorum da, Leonora...»

Genç kız metin bir sesle babasının sözünü kesti:

— «Babacığım, Altieri'yle evlenmem konusuna şimdiye kadar defalarca değinmeye çalıştınız.. Haydi bakalım! Madem ki istiyorsunuz, şunu açıkça konuşalım. Bu evde yaşamaktan başka bir mutluluk istemiyorum ben.»

— «Yâni Altieri'den söz edildiğini işitmek istemiyor musun?»

— «Ne ondan, ne de başkasından, babacığım.»

— «Peki, ya ben mutluluğumun bu evliliğe bağlı olduğunu söylersem!...»

— «Anlıyorum, babacığım; iflâs ettiniz, zayıfsınız, Altieri hem zengin, hem de kudret sahibi. Ve beni satın almak için de ileri süreceğiniz her ücreti kabul etmeye hazır olduğunu size anlattı.»

— «Yaşlı babana karşı çok sert davranıyorsun.»

— «Neden beni feda etmek istiyorsunuz? Neden şu yaşadığımız hayatı sürdürmeye razı olmuyorsunuz? Gözünüz yükseklerde, hırs içindesiniz, baba.»

Dandolo kızına:

— «Gözümün yükseklerde olması söz konusu değil!» dedi. «Hayatım söz konusu!»

— «Hayatınız mı?»

— «Korkunç gerçeği öğren sen de!... Üç yıldan beri kırmızı mürekkeple işâretliyim, sadece Altieri'nin sürekli çabaları sâyesinde serbest kalabiliyorum. Eğer onunla evlenirsen, dokunulmaz hâle gelirim. Çünkü o andan sonra hiç kimse benden kuşkulanmaya cesaret edemez. Onunla evlenmezsen, mahvoldum demektir.. Şimdi, özgürlüğüm ve hayatım senin ellerinde anladın mı? Seç...»

Bu sözlerden sonra hiç de yapmacık olmayan bir huzursuzluğun pençesinde kıvranarak odadan çıktı. Leonora oturduğu yerde kala kalmıştı.

Ertesi sabah, babası onu gene aynı yerde, bir umutsuzluk heykeli gibi kaskatı, hareketsiz buldu.

Ona yaklaştı, omuzuna dokundu ve mırıldandı:

— «Leonora!...»

Genç kız ayağa kalktı, sabah olduğuna hayret edermiş gibi göründü. Besbelli, o geceyi o sandalye üzerinde geçirdiğinin farkına varmamıştı... Dandolo'yu görünce, sâkin bir sesle:

— «Baba, karısı olmayı kabul ettiğimi Altieri'ye bildirebilirsiniz,» dedi.

LÂĞIM

Orlando o iyi yürekli râhibin dönüşünü uzun zaman bekledi. Bir gün zindancıya sordu:

— «O saygıdeğer râhip buraya geleli ne kadar oldu?»

Zindancı da:

— «Aşağı yukarı bir yıl kadar oldu,» diye cevap verdi.

Bir yıl! Tam bir yıldır bekliyordu!...

Orlando iki eliyle saçlarını yakaladı, boğuk boğuk bağırdı ve hıçkırıklarla ağlayarak kendini taş yatağının üstüne attı. Umutsuzluk nöbetinden sonra bir öfke nöbetine yakalanmıştı... Bu iki ruh durumu günlerce birbirini izledi. Öyle bir şiddetle birbirini kovalıyordu ki dehşete kapılan zindancı en sonunda artık hücreye girmez oldu.

İşte o zaman Orlando mutlak yalnızlığın işkencesini anladı, hücre cezasının ne kadar korkunç bir şey olduğunu öğrendi.

Zaten Orlando'nun gardiyanının yeni emirler almış olması da muhtemeldir. Çünkü sadece hücreye girmemekle kalmıyor, besinleri geçirmek için yararlandığı küçük delikten de tutuklusuna bir iki kelime söylemiyordu. Bahtsız delikanlı, hücresinde devamlı şekilde hareket ettiğinden, daha da artan çevikliğini ve gücünü muhafaza ediyordu. Bir olay bir başkasını doğurur. Orlan-

do'nun duyuları körelmesi gerekirken, tam aksine keskinleşmişti. Görüşü öylesine derinleşti ki o zifiri karanlık içinde en ufak şeyleri fark edebiliyordu; yavaş yavaş dışardaki sesleri işitmeye başlamıştı ve hattâ bazan gondolcuların şarkısı, ölü şeyler yankısı gibi hafifleyerek ona kadar geliyordu.

Hücresinin mevkiini kesinlikle sınırlayabildi.

Bir gün, yırtıcı hayvanların kafeslerindeki o çevik yürüyüşle dönerken ayağı bir köşedeki kumtaşı döküntülerine takıldı. O zaman hiddet nöbetlerinin birinde testisini kırdığını hatırladı. Zindancı ona yeni bir testi vermişti ama, eskisinin kırıklarını orada bırakmıştı.

Orlando'nun takıldığı kırık, ayağını yaraladı. Gidip yatağına oturdu, örtünün ucuyla kanı durdurdu. Bu işle uğraşırken, uzaktan gelen bir şarkı sesi kulaklarına çarptı. Coşkun bir heyecanla dinlemeye koyuldu. Dışardan gelen bir gürültü ona kadar ulaşınca hep böyle âdetâ kendinden geçerdi.

— «Ah!... Bir çıksam! Bu cehennemden bir çıkabilsem!...»

Yüzlerce defa kekelenen bu sözler yüreğini hoplatıyor, düşüncelerini kabartıyordu, ilk defa kaçma fikri kafasında belirlendi!...

Kaçmak!... İyi ama, nasıl?

Otuz ayak toprağın altındaydı; duvarlar korkunç bir kalınlıktaydı; kapı baştan başa demir kaplı kalın meşe tahtasındandı; o kapının ardında gece gündüz zindancılar bekliyordu.

Ve birdenbire, testi kırıklarının üstüne atıldı,

onları topladı, birer birer yatağına taşıdı. Sonra da hıçkırıklarla ağlayarak, o testi parçalarının üstüne kapandı, hazinelerin en değerlisi gibi onları vücuduyla örttü!

Çünkü bir kısmı hançer gibi sivri, bir kısmı bıçak gibi keskin olan bu testi parçaları hayâl edilen kurtuluşun araçlarıydı!...

Orlando izleyebileceği yolu tam üç ay araştırdı, tasarılar yaptı. Yavaş yavaş hapisanedeki hücresinin yerini kesinlikle sınırlamayı başarmıştı.

En sonunda karar verdiği, üzerinde durduğu tasarı basit ve muazzamdı. Kanal yönündeki duvar, bir kuyuyu ya da bir iç lâğımı kapsayacak kadar kalındı.

Orlando yükselerek, sağa yönelecek bir lâğım kazmaya girişti. Su yüzeyinin üstüne geldikten sonra artık bir delik açıp kendini kanala atmaktan başka işi kalmayacaktı. Böylece Ecel Köprüsünün altına ulaşacağını hesaplamıştı.

Orlando, 1510 yılının 12 aralık günü hücresinin kuzey köşesindeki taşı oymaya başladı, yâni tutuklandığından tam onsekiz ay sonra...

Tek çalışma aracı kırık testinin bir parçasıydı. Yöntemi umut kırıcı bir yavaşlıktaydı. Taşın çevresindeki harcı kazıyor, onu tutam tutam topluyor, sonra da hücrenin zeminine serpiyordu.

O ilk taşı yerinden çıkarmak için, tam dört ay hiç durmadan çalışması gerekmişti. Bu inatçı çalışma sırasında nice defalar umutsuzluğa kapılarak durmuştu. Sonra birdenbire, düşüncenin o anlaşılmaz çakışlarından biriyle, yeniden umutlanıyor ve tekrar işine koyuluyordu.

En sonunda, kan içinde kalan parmaklarıyla hücresinin blok taşını koparınca, günün geri kalan kısmını çılgın bir sevinç içinde, âdetâ soluksuz bitirdi.

Bu işten sonra taşı yatağının altına itti ve ikinciye saldırdı. Bu kez, iş daha kolaylaşmıştı.

İkinci taşı koparıp çıkarmak öteki kadar zor olmadı. Ancak Orlando, çakıl ve yapı harcıyla karışmış, bir tabaka yığma toprakla karşılaşmıştı.

Bunun üzerine, hesaplarına göre önce kanalın yatağına, sonra da suyun yüzeyine ulaşması gereken eğik bir çizgiye göre yükselerek kazmaya başladı.

Az sonra artık lâğımın içinde ayakta durabildi. O zaman da önceden tasarladığı eğik çizgiyi izleyerek yönelmeye başladı. Tepesinde kazdığı toprak yığını arttıkça, kopardığı iki taşın boş kalan daracık geçidinden çıkması gerekiyordu. Döküntüleri topluyor toz hâline getirmek için onları kırıyor ve yükselen hücresinin zeminine serpiyordu.

Orlando kapının ardında en ufak bir gürültü işitir işitmez hemen çığlıklar ve düzensiz sıçramalarla hiddetli bir delilik rolü oynuyordu. Yiyeceklerini getirdikleri zamanı kesinlikle biliyordu. Zindancı kapıdaki küçük deliği açtığında dâima tutuklusunun büzülmüş yüzünü, parıl parıl parlayan gözlerini fark ediyordu.

Aradan üç yıl geçince, Orlando'yu hemen hemen herkes unutmuş gibiydi. Arada sırada çığlıklarını, ya da yakınmalarını işitiyorlardı ama, pek kulak asmıyorlardı bunlara.

Bir gün, tepesindeki toprağı kazarken, elindeki çakmak taşı sert bir cisme rastladı. Bu ne yığma topraktı, ne de yapı harcıydı.. Daha önce rastladığı herhangi bir büyük taş sandı ve kazmaya devam etti. Toprakları aldıkça taş daha da genişler gibi görünüyordu.. Birkaç saat sonra, korkunç gerçek en sonunda bütün çıplaklığıyla karşısına dikildi. Bu taş geniş bir döşeme taşıydı, daha başkaları da vardı. Zavallı adam târifsiz bir umutsuzlukla içini çekti. Oyup açtığı dar geçit başka bir hücrenin altına ulaşmıştı!

Orlando tam iki gün şu korkunç düşünceyle karşı karşıya kaldı: Bir divik sabrıyla yapılan muazzam çalışma yararsızdı, her şeye yeniden başlaması gerekiyordu. Gene kazması, tırnaklarını taşlara geçirmesi, elleri çalışmaz hale gelinceye kadar gene kazması gerekiyordu.

Sonra birdenbire, o döşeme taşını kaldırmak, o yeni hücreye girmek, başka bir mezar görmek için karşı durulmaz bir ihtiyaç duydu!.. Hem de sonra, kimbilir?.. Belki de oradan özgürlüğe doğru, -hayata doğru- daha güvenilir bir yol bulabilirdi!

Hemen dar geçide koştu, yukarı kadar tırmandı ve taşı kaldırmaya koyuldu. Arada sırada duruyor, omuzlarını dayayıp geriliyor ve taşı kaldırmaya uğraşıyordu.

Tam onikinci denemede taş kalktı. Orlando başını uzattı, ilk bakışta gözleri korkuyla kendisine bakan bir adamın bakışıyla karşılaştı! Orlando yavaş yavaş hançer şeklini verdiği sivri uzun bir çakmak taşını dişlerinin arasında tutuyordu. Bir omuzuyla taşı kaldırmaya devam etti,

sağ eliyle de öldürmeye; ya da ölmeye kesin karar vererek, çakmak taşını yakaladı!...

Hızlı bir hareketle çıktı, taşı yere düşürerek adamın karşısına dikildi. Beriki şaşkınlıktan olduğu yere âdetâ çakılmış, bir tek kelime söylemeden, bir tek hareket yapmadan ona bakıyordu.

Orlando boğuk bir sesle homurdandı:

— «Kimsiniz?»

— «Bir tutuklu...»

Orlando'nun yüzü hemen yumuşadı. Kendi gibi bir tutuklu, belki de kendi gibi suçsuz bir mâsum olan bu yaratığa derin bir merakla baktı. Ve onun da sırtında kendisi gibi sadece paçavralar bulunduğunu fark etti:

— «Ne zamandan beri buradasınız?»

Adam karamsar, yumuşak ve boğuk bir sesle:

— «Bilmiyorum... Artık bilemiyorum!» dedi.

Orlando bir sevgi, hemen hemen bir sevinç atılışıyla elini uzattı.

Adam ürkerek geriledi. Vahşi bir sesle sordu:

— «Benim kim olduğumu biliyor musunuz? İnsanlığın yüz karası olan büyük bir câniymişim. Hırsızlık ettim, adam öldürdüm, her türlü cinayeti işledim. Dünya yüzünde yaşadığım zaman herkes benden dehşet duyardı. Benden korkup kaçarlardı. Burada zindancılarım bile beni bir kaplan gibi görüyorlar. Sizin belki arkanızdan gözyaşı dökenleriniz vardır. Benim ne anam, ne babam, ne kardeşim, ne âilem, ne de arkadaşım var!... Hiç, dünyada hiç kimsem yok... Ve şu

gördüğünüz elim, hâlâ son cinayetimin kanıyla kıpkızıl. Eğer cesaretiniz varsa, ona dokunun!»

Tutuklu o zaman, şiddetle ve vahşi bir hareketle titreyen elini uzattı. Orlando o eli yakaladı, sarsılarak avucunda sıktı.

Beriki çekinerek ona sordu:

— «Demek ki benden nefret etmiyorsunuz?...»

Orlando da karşılık verdi:

— «Hayır!»

— «Oysa, söylediklerine bakılırsa müthiş bir ahlâksızım ben!...»

— «Siz de benim gibi zavallı bir tutuklusunuz. Ben sizi avuturum. Siz de sadece varlığınızla beni avutursunuz.»

Tutuklu olduğu yere yığıldı, başını iki elinin arasına gömdü ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Orlando âdetâ müthiş, yürek paralayıcı bir çeşit hasetle onu seyrediyordu.

— «Haydi, haydi canım,» dedi. «Cesaretinizi toplayın!... Görüyorsunuz, ben bir başıma yeraltı geçidi kazabildim. İki kişi olunca daha iyi çalışırız, sonunda da bu cehennemden çıkarız.»

Adam heyecandan titreyerek:

— «Ne diyorsunuz siz?» diye haykırdı.

— «Bana yardım edeceğinizi, ikimiz el ele vererek özgürlüğe kavuşacağımızı söylüyorum.»

— «Nasıl olacak bu iş?»

Orlando gidip yere attığı döşeme taşını kaldırdı.

— «İşte benim yaptığım, bakın!»

Adam karanlık geçide bir göz attı, sonra hayranlık dolu bakışlarını Orlando'ya çevirdi:

— «Bunu nasıl yapabildiniz?»

— «Kırık bir testinin parçalarıyla iki taşı yerinden çıkardım. Harcın içinde bulduğum çakıl taşlarıyla bu galeriyi kazdım, oydum.»

Adam târifsiz bir hayranlıkla onu dinliyordu.

Orlando sözlerine devam etti:

— «Aldanmışım, yeniden başlamak gerekiyor!»

— «Yeniden başlamak mı? Nereye ulaşmak için?»

— «Kanala!»

— «İmkânsız!...»

— «İmkânsız mı? O da neden?»

Tutuklu ona:

— «Dinleyin,» dedi. «Ben sadece bir kaç günden beri buradayım!»

— «Daha önce neredeydiniz?»

— «Dükalık sarayının çatısındaki hapisanedeydim. Hücremin penceresi kanala bakıyordu. Uğraşa uğraşa iki çubuğu açabilmiştim. Öyle ki başımı oradan geçirip Büyük Kanala bakabiliyordum...»

— «Ee, pekâlâ?»

— «Eesi şu ki, ben de kafamı patlatmak, ya da kemiklerimi kırmak pahasına kanala atlayarak kaçmayı bir an düşündüm ama, sonradan vazgeçmek zorunda kaldım...»

— «Neden? Neden?»

— «Çünkü kanalda nöbetçiler var, sıkı muhafaza altında orası!... Gün içinde fayda yok; ama siz bir delik açıp, duvarı deler delmez saray muhafızları derhal bunu farkeder, sizi arkebüz kurşunlarıyla temizlerler...»

— «Peki, ya gece?»

— «Gece de ağzına kadar tıklım tıklım silâhlı adamlarla dolu üç tane gondol, hapisânenin duvarlarını sıyırarak mütemadiyen dolaşıyor; İnanın bana, insan buraya girince, bir daha dünyada çıkamaz...»

Orlando artık söylenenleri dinlemiyordu. Yıldırımla vurulmuşa dönmüştü. Ebediyen mahkûm olduğunu görüyordu. Kaçma olanaksızlığı onda hiçbir umut bırakmıyordu. Ve işte o anda intiharı... ölümle kaçıp kurtulmayı düşündü!

Bu arada tutuklu üzgün bir sesle yeniden söze başladı:

— «Zaten sizin kurtulduğunuzu kabul etsek bile ben kaçıp kurtulamam ki!»

— «Neden?»

— «Çünkü muhtemelen ölüme mahkûm edileceğim... Ama, ölüm gene de bu ebedî tutukluluktan daha iyidir... Şu anda yargıçlar benim hakkımda bir karara varmak için tartışıyorlar. Yarın, belki de az sonra, gelip cellâdın beni beklediğini haber verecekler!»

Orlando boğuk bir sesle haykırdı:

— «Cellât mı?»

— «Evet! Cellât!... Onbeş gün önce, bir öfke nöbetiyle, bir zindancıyı dövdüm. Herif ölmedi ama, onu öldürmek istediğimi ileri sürdüler. Bu-

nun üzerine, burasının ölüm mahkûmlarının hücresi olduğunu söyleyerek beni buraya getirdiler!»

Adam şimdi hücrenin bir köşesine çömelmişti. Başını iki elinin arasına almış, hiç şüphesiz hemen yakınındaki ölümü düşünüyordu.

Orlando onu seyrediyordu:

— «Cesaret!» Dedi. «Belki de ölüm kararı vermezler.»

— «Hayır, hayır! Bu defa mutlaka beni öldürürler!»

— «Neden, bu defa diyorsunuz?»

— «Evet... tutuklandığım zaman hayatımı bağışladılar... Oysa, ölüme mahkûmdum ve başımı getirene ödül verilecekti...»

Orlando elinde olmadan, tutuklunun anlattıklarıyla ilgileniyordu. Sözlerine devam ederek:

— «Bir keresinde sizi bağışladıklarını söylediniz?» Dedi.

— «Evet. Sözde, On'lar Kurulu'na büyük bir hizmette bulunmuşum... Bir hizmet!. Ah! Bunu aklıma getirdikçe, işte o hizmetin hayatımın en büyük cinayeti olduğunu düşünürüm her zaman. Çünkü o hizmet sâyesinde, o cinayet sâyesinde, masum bir âile perişan oldu!»

Orlando boğuk bir sesle:

— «Devam edin!» dedi.

— «Şunu bilin ki o sıralarda Venedik'te o kadar mutlu bir âile vardı ki, âdetâ bütün kentin gözleri kamaşırdı. Baba Venedik dükasıydı...»

Orlando şiddetle ürperdi.

— «Dojla eşinin bir oğulları vardı. Yakışıklı,

güçlü, herkesin sevdiği, hayran olduğu bir genç. Bu delikanlı da asil ve saf bir kızı âdetâ taparcasına severdi. Genç kız da ona aynı hayranlıkla bağlıydı!... Aman, ne oldunuz?... İnliyorsunuz!..»

Orlando boğuk bir sesle:

— «Devam edin!» dedi.

Hemen dikilen ve kulak kabartan tutuklu kısık bir sesle haykırdı:

— «Susun!»

Orlando içinde kabaran duyguları zaptetmek için müthiş bir çaba gösterdi. Dinledi. Gelenler vardı.

Bir sıçrayışta döşeme taşına koşup onu kaldıran tutuklu:

— «Çabuk!» dedi.

Orlando dar geçide dalarken tehdit dolu garip bir sesle:

— «Gene geleceğim!» dedi.

Tam o sırada kapı açıldı.

Tutuklu örtüsünü o döşeme taşının üstüne atmış, kendisi de üzerine oturmuştu.

Hücreye on kadar insan girdi. İçlerinde biri yazıcıya ya da mahkeme mübaşirine benziyordu. Elinde kâğıtlar vardı. Onun arkasında, kolunda kara bir kumaş bulunan, kırmızılar giyinmiş bir herkül geliyordu. Öbürleri silâhlı zindancılardı.

Yazıcı adama:

— «Ayağa kalkın, Yüce Kurulun kararını dinleyin!» dedi.

Tutuklu ayağa kalktı. Yazıcı kekeleyerek elin-

deki kâğıdı hızlı hızlı okumaya başladı. Tutuklu da başının cellât tarafından kesilmesine mahkûm edildiğini anladı.

Vahşi bir sesle:

— «Pekâlâ!» dedi. «Peki, ne zaman idam edileceğim?»

— «Yarın sabah! Cellât, görevine başla!»

Kırmızılar giyinmiş adam mahkûma doğru ilerledi, kolunun üstünde bulunan kara kumaşı onun başına geçirdi. Ölüm mahkûmlarına giydirilen çuvaldı bu... -son süslenme!- Dizlere kadar inen o çuvalın altında, mahkûmun elleri serbestti, kumaş da hareket etmesine engel olmayacak kadar inceydi. Mahkûmun ayakları sadece, darağacının dibinde, torba çıkarılırken bağlanırdı.

Tutuklunun dudaklarından sadece şu kelime döküldü:

— «Ölmek!»

Adam yabancı ve korkunç bir şey gibi, kendi sesinden ürktü, dehşete kapıldı. Ayaklanan yaşama içgüdüsü bütün vücudunu hızlı titremelerle ürpertiyordu. Dişlerini gıcırdattı, göğsünden korkunç bir hıçkırık hırıltısı yükseldi.

Mahkûm, yeniden kapanan kapıya doğru ağır ağır ilerlemişti, belirsiz bir yalvarma hareketiyle kollarını uzattı.

Omuzuna bir el dokundu.

Şiddetle sarsıldı ve şaşkın şaşkın bakarak döndü.

Torbanın kumaşı arasından, bir mezarın derinliklerinden gelir gibi toprak altından çıkarak karşısında beliren tutukluyu tanıdı.

Cellâdın kafasına geçirdiği torbayı çıkardı, bir köşeye fırlattı. İçler acısı bir gülümsemeyle:

— «Gördünüz ya, yarın sabah öleceğim!» dedi.

Orlando adama karşılık vermeden:

— «Bana bir öykü anlatmaya başlamıştınız,» dedi.

— «Sâhi, sâhi!...»

— «Babanın gözleri oyuldu, değil mi? Anne kederden öldü, değil mi? Oğul kör kuyulara atıldı değil mi? Nişanlısı!? Ah!... Ya nişanlısı?... Söyle! Konuş!.. Nişanlısı ne oldu?...»

Adam dehşetle kekeledi:

— «Ah! Sanki o içler acısı öyküyü biliyorsunuz! Siz kimsiniz?»

— «Öğreneceksin!.. Ama konuş, cevap ver, sen kimsin?...»

— «Ben haydut Scalabrino'yum!»

Orlando anılarını kurcalayarak:

— «Scalabrino mu?» Dedi. «Scalabrino?... Aman canım, neme lâzım!... Buraya bak, bana bütün gerçeği anlat! Onu mahvetmeye, On'lara yardım etmen için Doj Candiano sana ne yapmıştı? Silvia'nın sana ne kötülüğü dokunmuştu? Leonora sana ne yapmıştı?... Ve sefil, ben sana ne yapmıştım ki? Konuş!...»

O konuştukça, mahkûm önce hayretle, sonra da derin bir üzüntü ve umutsuzlukla bakıyordu.

— «Ah! Şimdi sizi tanıdım!» dedi. «Siz monsenyör Orlando'sunuz! Anladım anladım!...»

Yerlere kapanan haydudun sızlanmaları birkaç dakika bütün hücreyi doldurdu.

Orlando ona yavaşça:

— «Ayağa kalk,» dedi.

Mahkûm inledi:

— «Ah! Monsenyör! Sesinizden gene beni bağışladığınızı anlıyorum!... Neden bu kadar iyi yüreklisiniz!.. Neden Olivolo adasının rıhtımında beni hançerinizin altında tuttuğunuz zaman öldürmediniz?!...»

Scalabrino'nun hatırlattığı sahne birdenbire Orlando'nun gözlerinin önüne geldi. Yere devirdiği ve hayatını bağışladığı dev yapılı adamı tanıdı.

— «Haydi bakalım, bana her şeyi anlat,» dedi. «Yalnız, sakın yalan söyleme!»

Scalabrino üzgün bir sesle:

— «Monsenyör, insan öleceği sırada aslâ yalan söylemez. Zaten, yemin ederim ki, köpekler gibi pişman olmuştum! Pişmanlığım içtendi, gerçekti. Bana: «*Korkmadın, seni bağışlıyorum!*» dediğiniz anda başladı. Daha o anda sizin için seve seve ölürdüm... Hatırlarsanız, sizinle konuşmak istedim... Ama siz, beni dinlemeyi reddettiniz!...

— «Doğru, hatırlıyorum. Peki, o zaman bana ne söyleyecektin?»

— «Monsenyör, o kadının... kurtardığınız o kadının...»

— «Kibar fâhişe mi?»

— «Evet, o... Sizi yakalamak için bizi tutup oraya yerleştirmişti. Ama, size kötülük yapma-

yacaktık... Kadın herhalde emirlerinin nasıl uygulandığını görmek istemişti. O da kalkıp geldi! Adamlarım da geldi! Elmaslar onları baştan çıkardı. Kadına saldırdılar. O da bağırdı! Gerisini biliyorsunuz... Ama asıl bilmediğiniz, monsenyör, siz gittikten sonra olup bitenler... Ertesi gün nişanlanacaktınız... İşte böyle, o gece siz kibar fâhişeyle gittikten sonra, yanıma bir adam yaklaştı ve bana: *'Sen Scalabrino'sun, ölüme mahkûmsun, başını getirene ödül verilecek: Tam ve mutlak bağışlanma ister misin? Üstelik de avuç dolusu altın kazanmak ister misin? Bütün bunlar sana bağlı,'* dedi. Ben de sordum: 'Ne yapmak gerekiyor?' *'Yarın akşam toplayabildiğin kadar çok insanla San Marco alanına gelip, avazınız çıktığı kadar: Yaşasın Orlando Candiano; diye bağırmak.'* 'Ona ne şüphe!' dedim. 'Bütün mesele Yaşasın Orlando Candiano, diye bağırmaktan ibaretse, ben cân-ı gönülden bu işi üzerime alırım. Para vermeseler bile bağırırım!.' Bunun üzerine adam: *'Öyleyse, işler yolunda!'* dedi.»

Orlando sordu:

— «O adam kimdi?»

— «Bunu asla öğrenemedim, monsenyör!»

— «Devam et...»

— «Adam bana para verdi. Ama, verirken de şunları ekledi: *'Arkebüzlerle silâhlansanız daha iyi olur. Eğer bağırtılarınıza silâhlı adamlar gelip de Orlando Candiano'yu alkışlamanıza engel olamya kalkışırlarsa, şöyle birkaç arkebüz ateşi hiç de fena kaçmaz..'* Monsenyör, işte asıl be-

nim suçum bu oldu. Çünkü benim bağırmalarım üzerine halkla askerler arasında çarpışma başladı. Halk yenildi. Ertesi gün de sizin tutuklandığınızı öğrendik... Ama, durun, hepsi bu kadar değil!... Olivolo adasında benimle konuşan adam çarpışma gecesi birdenbire yanımda peydahlanıverdi. Bana bir kadını göstererek: *'Bu kadını kaçır ve öldür!...'* dedi. Kadını kaçırdım monsenyör. Ama, öldürmedim! Neden? Hangi mucizeyle? Bilmiyorum!... Ama, elim varıp da onu bir türlü öldüremedim! O kadın kim olduğunu bana söylediği zaman sevinçle ağladım, mutluluktan ağladım!...»

Bembeyaz kesilen Orlando hemen sordu:

— «Kimmiş?»

— «Annenizdi, monsenyör. Halkı sizi kurtarmaya çağırmak için kendini San Marco alanına atan annenizdi!...»

Bir hırıltı Orlando'nun gırtlağını yırttı. Bu yeni acıyla uzun süre çırpındı. Sonra, daha sert bir duygu yavaş yavaş ruhuna yayıldı. Kinin ilk saldırılarıydı bunlar!...

— «Annemin beni kurtarmak istediğini mi söylemiştin?»

— «Evet. Ama, bir omuz darbesiyle katedrali devirmeye kalkışmak daha iyi olurdu. Halk dağıtıldı, anneniz benim evde gözlerini açtı. Sizi kurtarmak için ona yardım edip etmeyeceğimi sordu. Ben de bütün ruhum ve bedenimle emrinde olduğumu söyledim...»

Orlando elini mahkûma uzattı:

— «Sen tam bir erkeksin!»

Scalabrino hayretle onun yüzüne baktı devam etti:

— «Annenizin ilk emirlerini uygulamak için evden çıktım. Küçük bir sokağa saparken yirmi kadar saray askerinin saldırısına uğradım. Yere devirip elimi kolumu bağladılar, kımıldayamaz hale getirdiler. Sonra da dükalık sarayının çatısındaki hapisaneye attılar. Daha sonra, sizin nişan gecesi yaptıklarım için hayatımın bağışlandığını öğrendim ve başka hiçbir şeyden söz edildiğini işitmedim. İşte hepsi bu kadar, monsenyör!»

Bu sözlerden sonra yürek paralayıcı bir sessizlik çöktü.

Orlando'nun kafasında son bir hayatî çabanın soluk şafağı yükseliyordu. Ölmeye, kendini öldürmeye karar vermişti. Çalışması yararsız olduğuna ve kaçması olanaksız olduğuna göre, Leonora'dan, babasından, annesinden, bütün sevdiklerinden ebediyen ayrı kaldığına göre, yaşamak neye yarar ki?...

Kesin kararını verdikten sonra çabucak ölme yolları aradı. Tam o sırada Scalabrino bir dehşet ürpertisiyle şunları söyledi:

— «Az sonra... cellât gelecek!»

Orlando derin bir ürperti duydu. Ve umutlarının üzerine doğan fikir, uğursuz fikir, trajik fikir birdenbire gerçekleşti, belirdi, şekillendi!

Scalabrino'ya doğru eğildi ve gülümseyerek ona:

— «Rahat et, ölmeyeceksin!...» Dedi.

Scalabrino onun böyle konuşmasına hayret dolu bakışlarını kaldırdı:

— «Ölmeyecek miyim?» diye kekeledi.

— «Hayır. Kalk ayağa ve peşimden gel...»

Scalabrino itaat etti, bacaklarının üzerinde sallanarak Orlando'nun peşinden gitti.

Orlando dar geçide açılan döşeme taşına gitti ve onu kaldırırken:

— «Bu lâğım sana; cellâdın şu kara örtüsü de bana!» dedi.

Scalabrino ellerini kavuşturup, başını sallayarak geri çekildi.

Orlando bu hareketin anlamı konusunda yanıldı:

— «Onlar geçidin farkına varıncaya kadar aradan belki de yıllar geçer. Benim hücreye gelince, oraya hiç kimse girmez. Her ne olursa olsun, senin yerine beni idam ettiklerini anladıkları gün muhakkak senin hayatını bağışlarlar.»

— «Monsenyör, böyle bir şey pahasına yaşamak mı! Bakın, monsenyör, bir dehşet saati geçirdim. Buna benzer bir başka saat beni deli eder. Ama, böyle bir alçaklığa razı olmaktansa geçen o müthiş zamandaki dakikalar sayısı kadar ay o acıyı çekmeyi tercih ederim!»

Orlando azarladı:

— «Ben de sana ölmek istediğimi söylüyorum! Vaktiyle anneme, bütün ruhun ve bedeninle emrinde olduğunu söylemişsin! Anneye teklif ettiğin şeyi oğlundan mı esirgeyeceksin?»

Haydut ellerini ovuşturarak haykırdı:

— «Monsenyör, annenizle o şekilde konuşmam sizin uğrunuzaydı!»

— «Ama, ölümün beni kurtaracağını görmüyor musun, anlamıyor musun? Senden istediğim son hizmeti reddediyorsun? Ben bu kez başka bir intihar yolu arayarak acı çekmek zorunda kalacağım!»

Haydut bir ıstırap çığlığı kopardı. Gerçek; bir an için o eğitilmemiş beyinde şekillendi. Çılgınlar gibi mırıldandı:

— «Yo! Bu çok korkunç bir acıdır!»

— Öyleyse söz dinle! Hadi! Çabuk cevap ver!»

Haydudu, şiddetle açık duran geçide doğru itiyordu.

Scalabrino, kolu kanadı kırılmış, bembeyaz bir yüzle deliğin içine dalıyordu. Elleri son bir defa daha çılgın bir yalvarma hareketiyle Orlando'ya doğru uzandı, sonra adam büsbütün kayboldu... Orlando döşeme taşını yerine oturttu! Sonra da, Scalabrino'nun iyice anladığına, geri gelmeye çalışmayacağına emin olunca gidip kara kumaştan torbayı aldı, başına geçirdi ve bekledi...

O sırada uzaktan boğuk bir homurtu işitildi.

Orlando bunu işitmedi.

Kendini tamamiyle ölüm düşüncesine kaptırmıştı. Babasının, annesinin hayâli bir an gözlerinin önünden geçti. Çektiği azabın korkunç esrarını çözmeye, kendisini bu ıstırap uçurumuna atan meçhul kişilerin yüzüne bir ad koymaya çabaladı. Ama, az sonra bütün bu düşünce, derin bir tutkuyla haykırdığı tek isimde özetlendi:

— «Leonora!...»

Boğuk homurtu bir kere daha işitildi, peşinden de, muazzam hapisâneyi temellerine kadar sarsan bir gümbürtü koptu.

Bu sefer Orlando işitti ve anladı... Bu ses, gökgürültüsünün sesiydi. Hiç şüphesiz, dışarda, arasıra Venedik göklerinde oluşan ve kiklonların bütün şiddetini taşıyan o korkunç kasırgalardan biri hüküm sürüyordu.

Orlando birdenbire bir sıçrayışta ayağa kalktı ve boynunu uzatarak çılgın gözlerle kapıya doğru yaklaştı. O kapının ardında bir demir sesi, bir ayak sesi. Sonra kapı açıldı. Orlando başındaki örtünün arasından, tıpkı kara bir düş gibi, silâhlı zindancıları, askerleri, kırmızılı bir adamı, cellâdı fark etti!...

Bir ses:

— «Hazır mısın?» dedi.

Sesi, boşanan gök gürültüsünün müthiş bir gümbürtüsüyle bastırılan Orlando:

— «Hazırım!» dedi.

Muhafızlar hemen çevresini kuşattılar. Yanında bir rahip anlaşılmaz kelimeler mırıldanıyordu. Önünden de kırmızılı adam yürüyordu.

Orlando hücrenin eşiğini atlamıştı. Birkaç adım sonra bir merdivenin dibine geldi. Bütün kafile basamakları çıkmaya başladı. Beri yanda, fırtınanın korkunç böğürtüsü daha da artmıştı.

Tam o sırada, son zindancının da ayrıldığı hücrenin köşesinde, döşeme taşı kalktı. Bembeyaz bir yüz belirdi.

Ve dehşetten dili tutulan, saçları dimdik havaya kalkan Scalabrino üzgün, donuk gözlerini,

darağacına gitmek için Orlando'nun aştığı o kapıya dikti.

Ve o kapı!...

Ah! Döşeme taşının üzerine dikilen hayâletin dudaklarında öyle bir sevinç çığlığı, yükseldi ki, gözlerine inanamıyordu.

O kapı, evet o kapı açıktı... Kapamaya önem vermemişlerdi. Mahkûm orada bulunmadığına göre, bunu küçümsemişlerdi! O kapı aralık kalmıştı!..

ECEL KÖPRÜSÜ

Saat aşağı yukarı sabahın yedisiydi, yâni şafak sökeli çok olmuştu. Ama, gökyüzü kapkaraydı, ortalığa yayılan azıcık ışık da soluk bir aydınlıktan başka bir şey vermiyordu. Yalnız, arada sırada kapkara gökyüzü bir ateş orağıyla yırtılmış gibi açılıyor ve Venedik bir an için şimşeğin mavimsi aydınlığında ortaya çıkıyordu...

İdamların pekçoğu hemen hapisânenin içinde yapılıyordu. Bazan da mahkûmu Ecel Köprüsü'ndeki taş sandalyenin üzerinde idam ederlerdi. Bazan da, halkı etkilemek istedikleri zaman, San Marco alanına darağacı kurulurdu.

O zaman mahkûm darağacına gitmek için Ecel Köprüsü'nden geçmek zorundaydı. Daha önce de söylediğimiz gibi, bu köprü bir taş sanduka şeklindeydi. Hapisânelerle dükalık sarayını birbirine bağlıyordu. Üstü hafif ahşap bir kubbeyle kapalıydı. Öyle ki köprü, hapisâne dehlizlerinden birinin devamı gibi görünürdü. Denize doğru dönük olan yanında demir parmaklık bulunan bir çeşit pencere vardı. O pencerenin önüne gelince, öleceği anda, gözlerini son defa Venedik manzarasıyla doldurması için mahkûmun bir dakika durmasına izin verilirdi.

Bir kat çıkınca rahip:

— «Oğlum, âyine katılıp şaraplı ekmek yiyeceksiniz!...» dedi.

Orlando ürperdi. Şaraplı ekmek yemeği için torbayı başından çıkarmaları gerekecekti. O zaman da onu tanıyacaklardı!

Önden yürüyen mahkeme görevlisi döndü:

— «Sayın peder, eğer acele etmezsek, idam imkânsız bir hale gelecek. Kilisedeki tören San Marco alanındaki törene engel olacak.» Dedi.

Sanki adamın sözlerini haklı çıkarmak istermiş gibi, şiddetli bir gök gürültüsü dehlizler boyunca gümbürtüyle yankılandı.

Rahip sarardı:

— «Öyleyse yolumuza devam edelim,» dedi. «Âyinin yerine ben bir dua okurum, şaraplı ekmeğin yerine de bir *'De profundis duâsı'* okurum!»

Cellât başıyla tasdik etti. Kafile yeniden yürümeye koyuldu. Orlando geniş bir soluk aldı: Bu defa öleceğine kesinlikle emindi!

Merdivenlerin üst başına gelince, kafile Ecel Köprüsü üzerinde ilerledi ve geleneğe uyularak da, bir an durması için, demir parmaklıklı pencereyi mahkûma gösterdiler. Tam o sırada, geniş bir şimşek köprünün karanlığını yırttı: Orlando şiddetli bir ışık içinde kaldı ve gök gürültüsünü bastıran bir ses bağırdı:

— «Bu adam haydut Scalabrino değil!...»

Orlando'nun dudaklarından bir umutsuzluk çığlığı yükseldi. Üstündeki ince kumaşı parçaladı. Ve delikanlı ışık içinde pırıl pırıl, korkunç bir görüntü halinde beliriverdi.

Bu trajik sahnenin beklenmezliği, şimşeklerin göz kamaştıran parlaklığı, gök gürültüsünün üst

üste tekrarlanan gümbürtüleri muhafızları, şeflerini, hattâ cellâdı korkudan âdeta dondurdu.

Bu kadar soluk benizli, böylesine korkunç adam kimdi?...

Onu hiç kimse tanımıyordu!

Orlando o son sükûnet ânından yararlanarak, bir sıçrayışta sol tarafındaki muhafızları devirdi ve kubbenin pencere yanındaki duvara sırtını dayadı..

Ölmek.. Evet, ölecekti!.. Ama, darağacında değil!... Son bir savaşta, çılgın bir çatışmada ölecekti. Ama, ne pahasına olursa olsun, o mezara gene diri diri gömülmeyecekti!

Deminki ses gürledi:

— «Yakalayın onu! Öldürmeden yakalayın onu!»

Ama, müthiş bir gök gürültüsü o sesi bastırdı. Köprü sallandı. Kubbeyi tutan duvar çatladı. Oraları şiddetli bir kükürt kokusu kapladı, sert kekre bir duman ortalığı sardı.

Çılgına dönen sesler:

— «Cana can, başa baş, kaçan kurtulur!» diye avaz avaz bağırdı. Beri yanda da mahkûmun güçlü kahkahası çınlıyordu:

— «Kaçan kaçana öyle mi? Köprüye yıldırım düştü! Köprü yanıyor!»

Tam o sırada da, görülmemiş, işitilmemiş bir manzara muhafızları, rahibi ve cellâdı büsbütün dehşete düşürdü!

Köprünün ucunda, hapisânelerin girişinde, bir adam belirdi. Çıplak kollu, çıplak göğüslü, sura-

tı bembeyaz, derisini çatlatacakmış gibi adaleleri şişkin, tüylü dev gibi bir adamdı bu.. Hayallere, masallara yaraşır bir yaratıktı. Ve başının üstünde muazzam bir şey, korkunç bir taş, koskocaman bir döşeme taşı taşıyordu...

Bu adam, bu dev gibi yaratık, gökyüzünün fırtınasına katılan bir kasırga gibi, dosdoğru öne saldırdı. Tepesinde taşıdığı taş parçasını birden yuvarladı. Kimsenin kaçmasına imkân kalmamıştı. Yedi sekiz muhafızın kafatası bir anda parçalandı. Ve isli köprünün dar geçidinde, durmadan gümbürdeyen gök gürültüleri içinde, seyircilerin dehşetli bakışları karşısında dev adam, sıçradı, demir parmaklıklı pencerenin önünde durdu. Döşeme taşının tekrar o dev yapılı kollarda kalktığı görüldü. Sonra da bir mancınık gibi fırlatılan o taş uçtu; korkunç bir şekilde pencerenin demir parmaklıklarına çarptı, çarpmayla kopan ve parçalanan beş altı iri taşla birlikte kanala gömüldü...

Hemen aynı anda, Scalabrino, Orlando'yu yakaladı, açılan delikten boşluğa atladı...

Birkaç el arkebüz atışı işitildi... Ama köprünün dar geçidine yığılan muhafızlar az sonra yoğun dumanla gözleri yanarak, boğularak geri çekildiler... Köprü yanıyordu... Yangın dükalık sarayına da geçiyordu!

Orlando önce suyun dibine sürüklendiğini hissetti ve ayağı kanalın dibine değdi. İnsanın mucizeler yarattığı asabî bir coşkunluk içindeydi. Başını suyun altında tutarak, büyük bir sakıntıyla yüzmeye başladı. Her kulaçta Ecel Köprüsü'nden uzaklaşarak açılmaya gayret ediyordu.

Böyle yarım dakika kadar bir zaman geçti. Orlando o anda her ne pahasına olursa olsun mutlaka soluk alması gerektiğini hissetti. Bunun üzerine kuvvetli bir topuk darbesiyle yükseldi, birbirine yanaşmış iki gondol arasından suyun yüzüne çıktı. İki sandalın yamacına yapışan Orlando kasırga soluklarının üfürdüğü temiz havayı, özgürlük havasını zevkle ciğerlerine çekti!...

Tam o anda, başının yanında, sudan başka bir baş çıktı.

Scalabrino göründü, kuvvetlice başını silkeledi. Birbirlerine hiçbir şey söylemediler.

Az sonra Orlando tekrar suya daldı, arkadaşı da onu izledi.

Aynı şekilde yüzmeye koyuldular ve yeniden soluk almak için suyun yüzüne çıktıklarında köprüden yüz kulaç uzakta bulunuyorlardı. Çevrelerinde, rıhtımlarda kimsecikler yoktu, her yer ıssızdı. Şimdi Venediğe tufanı andıran bir yağmur yağıyordu.

İki kez daha suyun altından yüzdüler. Suyun yüzüne çıktıkları son seferde, kanalın köşesini dönmüşlerdi. Yanan Ecel Köprüsü de, dükalık sarayı da, hapisâneler de gözden kaybolmuştu.

Scalabrino o sırada bir kazığa bağlı duran bir sandala tırmandı. Orlando ona yetişti ve soluk soluğa tentenin altına yattı. Arkadaşı hemen tentenin meşin perdelerini kapattı. Sandalın arkasında, Scalabrino gondolcunun kukuletalı geniş yağmurluğunu buldu ve sırtına geçirdi. Sonra da gondolu çözdü, küreği eline alarak kayığı hızla itmeye başladı.

Orlando tentenin altında, yüzü; ateşler yağdıran gökyüzüne dönük, kayalarda uçuşur gibi görünen tufanı andıran yağmur altında, gözleri açık yatıyor, âdetâ hayatı seyrediyor, dinliyor, ciğerlerine dolduruyordu.

Ve tıpkı öleceği anda da yaptığı gibi; hayata döndüğü şu dakikada da dudakları gayet yavaşça aynı adı mırıldandı:

— «Leonora!»

Daha şimdiden bir plan hazırlıyordu; Olivolo adasına gidecek, kendini Dandolo'ya tanıtacak, sonra Leonora'ya gözükecekti. Hep birlikte Venedik'ten gideceklerdi. Annesini bulacaktı, babasını bulacaktı; sonra da ya Milano'da, ya da Floransa'da, kendisi ve sevdikleri için yeni bir hayata başlayacaktı, korkunç macera ebediyen unutulacaktı. Bütün bunları başarabilecek yetenekte olduğunu hissediyordu.

Düşmanlarını tanımıyordu, hâlâ herhangi bir sahte ihbara kurban gittiğini sanıyordu. Yalnız, babasına yapılan işkenceyi aklına getirdikçe, bütün o aşk hayâlleri birden öc alma şekline dönüyordu. Venedik'ten ayrılmadan önce yaşlı Candiano'ya yapılan işkenceye başkanlık eden Foscari'yi öldürecekti.

Scalabrino birdenbire:

— «Geldik; monsenyör!» dedi.

On dakika sonra, Scalabrino yıkık dökük, harap bir eve girdi, dimdik bir merdiveni çıktı ve bir kapıya vurdu. Genç bir kadın gelip açtı.

— «Kimsiniz? Ne istiyorsunuz?» diye mırıldandı.

Scalabrino hafifçe haykırdı:

— «Juana. O kadar mı değiştim, kuzum?...»

Kadın korku ve hayretle büyüyen gözlerle bir an ona dikkatle baktı ve sonunda haykırdı:

— «Ey Tanrım, melek yüzlü Meryem anam! Bu sen misin? Olur şey değil!»

Scalabrino ona:

— «Şimdi içeri girelim!» dedi.

Orlando eve girdi. Fakir bir evdi ama, zarafet ve güzellikten yoksun değildi. Juana olduğu yerde, hiç kımıldamadan duruyordu. Sapsarı kesilmişti, eliyle küçük bir tahta parçasına çivilenmiş bir parşömen kâğıdını işaret ediyordu.

Orlando elin gösterdiği yönü izledi, parşömen kâğıdını gördü ve ona yaklaştı. O zaman Juana'nın şunları kekelediğini işitti:

— «Bunu dün Notre-Dame de la Salute (Notr Dam dö la Salüt) kapısından koparıp aldım...»

Bu kâğıt, haydut Scalabrino'nun idam edildiğini halka bildiren küçük ilânlardan biriydi. Üzerindeki tarih 4 temmuz 1515 gününü gösteriyordu.

Bu tarih Orlando'nun gözleri önünde şimşekler çaktırdı.

— «Altı yıl!...»

İlk anlar, Orlando târifsiz bir şaşkınlık içinde kaldı. Eğer bir gün önce, ona birdenbire kaç yıldan beri tutuklu olduğunu sorsalardı:

— «İki, ya da üç yıl belki!» diye karşılık verirdi. Masanın üstünde bir ayna vardı.

Başını kaldırıp suratına baktı ve kendini tanı-

yamamaktan dehşete kapıldı. Gayet sert ve gayet derin düşey iki çizgi alnını kesiyordu, dudakları âdetâ taş kesilmiş gibiydi. Sertleşen yüz hatları oyulmuş, derinleşmişti.

Hemen bakışlarını çevirdi, gözleri birdenbire küçük ilâna takıldı.

(DANDOLO, Devlet Engizisyon başyargıcı.)

(FOSCARİ, doj.)

(ALTİERİ, baş komutan.)

Bu üç adın altında, Venedik piskoposu mahkûmun ruhu için halktan bir dua istiyordu.

Ve bu son satırlar da şu imzayı taşıyordu:

(BEMBO, Tanrının lütfüyle Venedik piskoposu.)

Orlando bir tek kelime bile söylemeden bir sandalye çekti. Oturdu, dirseklerini masanın üstüne koydu, başını da iki elinin arasına yerleştirdi. İdam ilânında ateşten harflerle göze çarpan o dört adı bir araya getirdi:

(Dandolo! Foscari! Altieri! Bembo!...)

Ve ona öyle geldi ki, ilânda hüküm giyen mahkûm sanki, Scalabrino değil de Orlando Candiano'ydu!...

Scalabrino da Juana'nın gösterdiği ilânı görmüştü. Ama, ona ilgisiz bir göz atmakla yetinmişti. İlk heyecan geçtikten sonra, genç kadını kucakladı, havaya kaldırdı ve yanaklarından öperken sordu:

— «Bu sabah beni görebileceğin hiç aklından geçmiyordu, değil mi?...»

Göz yaşlarına boğulan zavallı Juana:

— «Duâ ediyordum!» diye karşılık verdi.

— «Demek ki beni unutmamıştın?»

— «Seni unutmak mı? Çocukluğumda bana bakan sen değil miydin? Sen her zaman benim iyi yürekli ağabeyim oldun...»

Duygulanan Scalabrino:

— «Orası öyle!» Dedi.

Kadın sözüne devam ederek sordu:

— «İyi ama, seni bağışladılar mı?»

— «Bağışlamak mı! Ben kendi kendimi bağışladım!»

— «Ne demek istiyorsun?»

— «Kaçtım... demek istiyorum; cellâd, ya da On'ların adamları burada olduğumu öğrenirlerse, bir saate kalmadan kafam San Marco alanının taşları üzerine yuvarlanır!»

— «Kaçtın mı! Şeye... götürüleceğin sabah mı?... Ah! Daha düşünürken ürperiyorum!. Nasıl yapabildin bunu?...»

— «Nasıl mı? Ben de pek farkında değilim!..»

Juana alçak sesle, Orlando'yu göstererek:

— «Peki, ya o kim?» diye sordu.

Gözleri buğulanan dev yapılı adam mırıldandı:

— «O mu?»

— «Evet o kim?...»

— «Sus... Bırak onu! Gel de bana yiyecek bir şeyler ver...»

Ev iki odadan ibaretti. Orlando'nun bulunduğu yer, yatak odası olarak kullanılıyordu. Scala-

brino'nn Juana'yı sürüklediği daha küçük olanı ise, genç kadının yemeklerini yediği mutfaktı. Hemen hafif bir şeyler hazırladı, Scalabrino da zevkle yuttu.

Dev yapılı adamın iştahı bir parça yatışınca Juana'ya hayretle bakmaya başladı:

— «Ne kadar da güzelleşmişsin!» dedi, «hattâ, denebilir ki... eskisinden daha da koket olmuşsun!.. saçlarında bir kırmızı kurdele, boynunda bir kolye!»

Juana başını eğdi. Scalabrino dikkatle ona baktı:

— «Âşığın mı var?»

— «Hayır!...»

— «Öyleyse?... Hadi canım, söyle bakalım!..»

Genç kadın daha da sarardı ve ağlamaya başladı.

Scalabrino kısık bir sesle mırıldandı:

— «Ah!.. Anlıyorum! Zavallı küçük! Zavallı Juana!... Demek ki ben yokken sefalet çektin ki bu korkunç mesleğe düşmek zorunda kaldın!...»

Zavallı kız sordu:

— «Demek beni hor görmüyorsun, öyle mi?»

— «Ben, seni hor görmek mi?... Hoppala!. Birisini hor görmem için ben kim oluyorum ki?.»

Juana gözlerini silerek:

— «Sen çok iyi yüreklisin, kardeş,» dedi.

— «Hadi hadi, üzülme. Şimdi artık ben buradayım, Meryem adına söylüyorum, gene eskisi gibi olacaksın!..»

Genç kadın sözlerine devam etti:

— «Bütün felâketim, evimi paylaşan o evliya gibi kadının...»

Adam soluğu kesilerek sordu:

— «Kimden söz etmek istiyorsun?»

— «Hatırlasana.. O ayaklanma ve savaş gecesi, buraya getirdiğin kadını... karşısına geçip de ömrümde ilk defa ağladığını gördüğüm o kadın!.. Doj Candiano'nun eşi, tam nişanlanacağı sırada tutuklanan o bahtsız delikanlının annesiydi...»

— «O ne oldu?...»

— «Öldü.»

Scalabrino sapsarı kesilerek haykırdı:

— «Öldü mü!»

Tam o sırada, iki odanın arasındaki kapı açıldı ve Orlando göründü. Yüzü bembeyazdı. Yumuşak ve titremeyen bir sesle:

— «Annemin nasıl öldüğünü anlat bana...» dedi.

Juana haykırdı:

— «Anneniz mi? Siz demek ki...»

— «Orlando Candiano'yum! Annemin öldüğünü gördüğüne göre, nasıl öldüğünü bana anlatmanı istiyorum.»

— «Nereden başlamam gerekiyor, monsenyör?»

— «Scalabrino'nun bir daha dönmemek üzere buradan çıktığı andan...»

— «Peki, öyle olsun!.. madem ki siz öyle istiyorsunuz... İşte böyle, Sinyora Silvia boş yere Scalabrino'nun dönüşünü bekledi. Ona ne ol-

muştu? Tutuklandığını bir ay sonra öğrendim. Ağladım.. Ama, göz yaşları neye yarardı ki?»

Dev yapılı adam:

— «Zavallı Juana'cık!» dedi.

— «Sinyora Silvia ağlamıyordu. Ama, o sessiz ıstırap gerçekten de yüreğimi parçalıyordu. Her gün erkenden sokağa çıkıyor, ancak gece dönüyordu. Ona yardım edebilmek amacıyla uzaktan izledim, çünkü ona kötü kötü baktıklarını görmüştüm. Sanki herkesi korkutuyormuş gibiydi.»

Orlando sordu:

— «Demek ki hiç kimse annemin hâline acımadı, öyle mi?»

Juana başını önüne eğerek mırıldandı:

— «Hiç değilse, ona acıyanlar bunu belli etmeye cesaret edemediler!»

— «Peki, dışarda ne yapıyordu?...»

— «Belli başlı devlet büyüklerinin oturduğu sarayların çevresinde uzun zaman dolanıp duruyordu.»

Orlando yüreğini paralayan bir hıçkırıkla inledi:

— «Ah! Anlıyorum! Bağışlanmamı istiyordu!..»

Juana sözlerine devam etti:

— «Bir gün, senyör Foscari'ye yaklaşabildi. Ama, adam muhafızlarıyla onu uzaklaştırdı. Bir akşam onu pek yakından izlerken, yanına bir adamın yaklaştığını, ona bir şeyler söylediğini gördüm. Ama, neler söyledi?... Bilmiyorum. Ne

var ki, sinyora Silvia eve döndüğünde, mum gibi bembeyaz olduğunu gördüm. Yalvarmalarıma rağmen, bütün gece bir sandalyenin üstünde oturdu. Ancak gün ışırken, kucaklayıp kaldırmama ses çıkarmadı. Onu hemen yatırdım. Başını duvara doğru döndürdü. Uyuyacağını sandım. Ama, ayaklarımın ucuna basarak sessizce ona bakmak için döndüğümde, gözlerinin açık olduğunu ve durmadan şu sözleri mırıldandığını işittim: *(Öldü! Öldü! Her şey bitti!)*

Orlando ter içinde kalan alnını sildi ve küçük odada birkaç adım yürüdü.

— «Peki, annemle konuşan o adamı tanıyor musun?...»

— «Evet, monsenyör!»

— «Adı nedir?»

— «Adı Bembo, şimdi Venedik piskoposu oldu...»

— «Devam et!»

Bunun üzerine Juana:

— «Anlatacaklarımın en üzücü yerine geldim, monsenyör,» dedi. «Mevsimine göre, portakal, limon, ya da güller, karanfiller satarak rıhtımlarda dolaşıyordum. Sinyora Silvia evime gelince, satışımı artırmaya uğraştım. Ama, artmak şöyle dursun, gün geçtikçe azalıyordu. Bahtsızlığımın nedenini tahmin edemiyordum ama, müşteriler gitgide benden uzaklaşıyordu, satmak için satın aldığım çiçekler sepetimde soluyordu. En sonunda bir gün, bunun nedenini anlayabildim. Hiç tanımadığım bir kadın, korkuyla çevresine bakarak, benden çiçek alanla-

rın hepsinin ihbar edildiğini söyledi.. Ben, şaşırarak kekeledim: *'Ama, neden?' 'Neden diye sorulur mu çocuk? Kudretli On'lar Meclisi'nin mahkûm ettiği âsînin annesini ne diye evine aldın?...'* Ben hayret ve öfke içinde kala kaldım.»

— «Başına felâket getiren o yaşlı kadından ayrılmak hiç aklına gelmedi mi?»

Juana safiyetle karşılık verdi:

— «Hayır, monsenyör. Sinyora Silvia'ya bağlanmıştım, onu bir ana gibi seviyordum...»

— «Peki, o zaman ne yaptın?»

Juana başını eğdi, iki eliyle, kıpkırmızı olan yüzünü kapattı. Alçak sesee:

— «Yalvarırım, monsenyör, bunu bana sormayın...» Dedi. «Az zamanda parasız kaldım. Oysa, bana kızım diyen zavallı yaşlı sinyora için eski bir şarap gerekti...»

— «Annemin sana kızım dediğini mi söyledin?»

— «Evet, monsenyör!. Ama, belki de ben bu güzel adı taşımaya lâyık değildim. Çünkü karşı koyamadım. Bir akşam, sinyora Silvia'nın iyice gücü tükendiğini gördüm. Bir kalb ilâcı satın almam gerekiyordu... çılgına dönmüştüm, oysa o, bana gülümsüyordu. İşte o zaman aklımı kaybettim... Aşağı indim, hava kararmıştı. Yanıma bir erkek yaklaştı... genç bir senyör... Tekrar yukarı çıktığımda, kalb ilâcını almıştım, yiyecek öteberi de almıştım... Ah! monsenyör, annenizi beslemek için kirli bir parayı kullandığım için beni bağışlayın!.»

Orlando bir adım attı, dizlerinin üzerine çök-

tü ve Juana'nın ellerini yakaladı, âdetâ ibâdet edercesine onları öptü. Bir yandan da şiddetli hıçkırıklar omuzlarını sarsıyordu.

Juana haykırdı:

— «Ne yapıyorsunuz, monsenyör?»

Orlando hıçkırarak:

— «Ne mi yapıyorum?» diye inledi. «Sana saygımı ifade ediyorum, seni kutsuyorum ve sana: *'Ey, Juana, kardeşim, sen benim için kutsalsın,'* diyorum.»

Scalabrino şiddetle pencereyi açarak gürledi:

— «Tüh Allah! Boğuluyorum!»

Orlando ayağa kalktı, allak bullak olan yüz çizgileri donup kaldı:

— «Sözlerini tamamla, evlâdım...» dedi.

Juana âdetâ çekinerek:

— «Söyleyecek pek az şeyim kaldı,» diyerek anlatmaya koyuldu. «Zavallı anneciğinizin gücü çabucak tükendi. Istırap çekmemesi için elimden geleni yaptım. Param tükenince nereden sağlayacağımı artık biliyordum... Bir akşam, 1510 yılının 10 haziran günüydü, tutuklandığınızdan tam günü gününe bir yıl sonra, adınızı söyleyerek, kollarımda öldü. Bembeyaz ellerinin arasına bir şimşir dalı koydum ve beyaz bir çarşafın içinde onu gömdüm. Ertesi gün, onu götürdüklerinde, bu dünyada yapayalnız kalınca, acı acı ağladım... Hepsi bu kadar, monsenyör!.»

Orlando uzun zaman hiç konuşmadı.

Dışarda yatışmaya başlayan fırtınanın son bir gümbürtüsü onu ürpertti, o feci düşten uyandırdı.

Yavaşça:

— «Juana,» dedi, «bugünden itibaren bu dünyada yalnız değilsin. Bir ağabeyin var. Hadi Juana, git kardeşim... Sen de, Scalabrino. Beni yalnız bırakın...»

Juana'yla Scalabrino, Orlando'ya içinde âdetâ korku okunan bir bakışla baktılar ve itaatle çekildiler!.

OLİVOLO ADASINDAKİ BAHÇE

Orlando, ancak akşama doğru Juana'yla Scalabrino'nun yanına gidebildi. O zaman, genç kadının büyük bir aceleyle hazırladığı yemeğe katıldı ve konuşmaya gayret gösterdi. Ama, doğrudan doğruya kendisini ilgilendiren konular hakkında tek kelime söylemedi.

Gece oldu. Kiliselerden birinin saati onbiri çaldı. Orlando, Scalabrino'ya doğru döndü:

— «Ben dışarı çıkacağım, sen burada bekle.»

— «Ben de sizinle geleyim, monsenyör.»

— «Hayır, hayır olmaz. Yapacağım ziyaret için yalnız olmalıyım.»

Juana atıldı:

— «İyi ama, bu şekilde sokağa çıkamazsınız. Daha yüz adım gitmeden tanınır ve herhangi bir hafiye tarafından izlenirsiniz!»

Orlando, Juana'nın yaklaştırdığı bir iskemleye oturdu. Kızcağız birkaç makas darbesiyle Orlando'nun sakalını uçurdu. Sonra, kadın gibi incecik saçlarını büyük bir özenle taradı. On dakika içinde Orlando tamamiyle değişti. Hemen koşup büyük bir sandık açan Juana:

— «Şimdi de sıra giysilere geldi,» dedi.

Orlando az sonra, Juana'nın uzattığı denizci kıyafetini giydi. O kadar değişmişti ki onu tanımak imkânsızdı.

Bunun üzerine, Juana'ya sevgi dolu bir el hareketi yaptıktan sonra evden çıktı.

Orlando yolda yürürken kendi kendine şu soruları soruyordu:

— «Dandolo nasıl ve neden devlet engizisyon başyargıcı olmuştu? Leonora'nın babası ne zaman ve neden o korkunç görevde Foscari'nin yerini almıştı? Özellikle de, Leonora'nın babası devlet engizisyon başyargıcı olduğuna göre, neden onu kurtarmak için yetkisini kullanmamıştı?»

Ve boğazını sıkan gizli endişeler, şu çözüm karşısında yok oluyordu:

— «Şimdi Leonora bir tek kelimeyle bütün bunları bana açıklar.»

Son bir köprüyü daha aşıp da Olivolo adasına ulaşınca kalbi daha kuvvetle çarpmaya başladı. İlerlemeye devam etti. Birdenbire, Dandolo bahçesini çevreleyen duvarın karşısında buldu kendini. Küçük kapıyı gördü.

İki sâniye sonra bahçedeydi.

Biraz soluk almak, yığınla uyanan anıların heyecanını yatıştırmak için durdu ve çevresine bakındı.

Bahçe ıssızdı, kimsecikler yoktu. Terkedilmişe benziyordu. Dar geçitleri sık otlar kaplamıştı. Çiçek tarhları yabani ağaç fidelerinin saldırısıyla kaybolmuştu.

Orlando kekeledi:

— «Bu da ne demek böyle?»

Bütün ihtiyatı unutarak doğruca eve yöneldi ve kapıya sertçe vurdu.

Bir ses:

— «Kim var orada?» diye sordu.

— «Önemli bir haber getiren biri.»

Bir zincirle tutturulan kapı aralandı. Bir ışık belirdi. Ve ışık huzmesi içinde Orlando'nun derhal tanıdığı bir baş göründü. Bu, Dandolo'nun eski bir uşağıydı.

— «Kimsiniz?» diye sordu. «Bu saatte bahçeye nasıl girdiniz?»

Orlando ellerini kavuşturarak:

— «Aman, ne olur, sakın beni kovmayın,» dedi. «Ben bir sürgünüm. Orası doğru, bu bahçeye girdim ama, başka çarem yoktu. Tanınma tehlikesine maruz kalmadan, başka türlü davranmama imkân yoktu. Zavallı bir sürgüne acımaz mısınız?»

Uşak bu kadar yumuşak ve tatlı bir sesle konuşan adama baktı. Onun yüzünde o kadar çok acı, gözlerinde de öylesine büyük bir dürüstlük gördü ki, zinciri çıkardı ve kapıyı açtı. Orlando içeri girdi ve heyecanla çevresine baktı.

Yaşlı uşak:

— «Titriyorsunuz!» dedi. «Yüzünüz ne kadar da soluk!»

Orlando bir gülümsemeyle teşekkür etti. Dişleri birbirine çarpıyordu.

Dandolo'nun yemek odasında bulunuyordu.

Orada hiçbir şey değişmemişti, en ufak ayrıntıları tanıyordu. Geçmişin sahnelerini görüyordu, boğuluyordu!.. Öleceğini sandı.

Yaşlı Philippe:

— «Oturun da biraz kendinizi toparlayın,» dedi. «Kutsal haçın adına yemin ederim ki; hiç kimse gelip bu evde sizi aramayı aklına getirmez.»

Orlando oturdu.

Uşağın verdiği bir bardak şarabı bir solukta içti.

— «Beni iyi karşılamanıza çok teşekkür ederim. Size gerçeği söyleyeceğim. Sürgündüm, engizisyon başyargıcıyla görüşmek üzere gizlice Venediğe döndüm. Bu evin onun olduğunu söylediler, ben de geceyi bekleyip bahçeye girdim...»

Uşak haykırdı:

— «Ama, aldanıyorsunuz!»

— «Nasıl! Bu ev Dandolo'nun evi değil mi?..»

— «Elbette. Bu ev onun malı. Ama, artık burada oturmuyor. Hattâ buraya hiç uğramaz bile.. Ben evde yalnızım. Senyör Dandolo'ya gelince, Büyük Kanaldaki sarayında oturuyor...»

Orlando geniş bir soluk aldı. Dandolo artık Olivolo adasında oturmuyordu. Herşey anlaşılıyordu! Bir sevinç çığlığı kopardı ve sözlerine devam etti:

— «Ya! Demek ki bunun için bahçe bana pek bakımsız göründü!... Peki, Dandolo ne zamandan beri yeni sarayında oturuyor?»

— «Saint-Jean yortusunda iki yıl oldu. »

— «Ve... elbette ki... âilesi de onunla birlikte oturuyordur...»

— «Âilesi mi?... Hangi âilesi?...»

— «Bana bir... kızı olduğunu söylemişlerdi de...»

— «Ha! Leonora'dan bahsetmek istiyorsunuz?...»

— «Evet... Yoksa... öldü mü?...»

Yaşlı uşak haykırdı:

— «Öldü mü? Aman dağlara taşlara!... Allah korusun! Çok şükür sağlık ve güzellik taşıyor her yanından!...»

Orlando kalbinin derinlerinden yükselen sonsuz sevinç çığlıklarını bastırmak için dudaklarını kanatırcasına ısırdı.

O sırada yaşlı uşak ilgisiz bir sesle şunları ekledi:

— «Sinyora Leonora elbette ki ünlü eşinin sarayında oturuyor... Hey! Hey!.. Ne oluyorsunuz, kuzum?...»

Orlando bir sıçrayışta ayağa fırlamıştı. Ölü gibi bembeyaz suratı, karmakarışık saçları, alevler saçan gözleriyle yaşlı uşağı omuzlarından yakalamış çılgınlar gibi sarsıyordu. Avaz avaz bağırıyordu:

— «Ne dedin, ne dedin? Leonora evlendi mi dedin?...»

— «Evet!...»

— «Ne zamandan beri?»

— «İki yıldan beri!»

— «Kocasının adı?»

— «Altieri!...»

Orlanda kasılan yumruklarını gökyüzüne doğru kaldırdı. Sonra da, uzun bir iniltiyle, kendisini sürükleyen selin keyfince giden, yıldırımla devrilmiş ulu bir çınar gibi, çekildi gitti.

Titreyen yaşlı uşak, uzaklaşan o korkunç inlemeyi birkaç dakika daha işitti, sonra ses büsbütün söndü.

O gece Orlando ne yaptı? Bunu kim bilebilir ki?

Şafak söktükten sonra Juana'nın evine döndü. Onu görünce, Scalabrino bir sevinç çığlığı kopardı. Geceyi öldürücü bir endişe içinde geçirmişti. Zaten gecenin bir kısmından yararlanmıştı.

Yorgunluktan bitkin bir halde olduğundan, mutfakta sandalyede otururken, başını masaya dayayıp üç saat kadar uyumuştu. O sırada Juana da acele acele ona bir elbise onarıp hazırlamıştı. Sonra Scalabrino saçını kesti, sakalını bir biçime soktu, en sonunda da kendisini tamamiyle değiştiren bir temizliğe girişti.

Orlando eve dönünce üstüste iki bardak su içti. Sonra da Scalabrino'ya sordu:

— «Bugün pazar değil mi?»

— «Evet, monsenyör.»

— «San Marco kilisesinde âyine gitmek istemez miydin?»

Scalabrino hayretle ona baktı. Orlando'nun bu dindar duygularını bilmiyordu. Ona gelince, Tanrıya bile inanıyor denemezdi. Sonra da soru pek garipti.

Tasvip yerine de geçebilecek bir homurtu çıkardı. Juana ellerini kavuşturdu:

— «Ya sizi tanırlarsa!»

Orlando öyle bir güvenle:

— «Kimse bizi tanımaz!» dedi ki, genç kadın ona baktıktan sonra mırıldandı:

— «Gerçekten de, onu ben bile zorlukla tanıdım!»

Orlando sözlerini tamamladı:

— «Şu halde karar verildi. Öğle âyinine katılacağız. O zamana kadar, benimle ol.»

İkisi birlikte çıktılar...

Orlando nişan gecesi, tutuklandığı sırada, zamanın modasına uyarak bazı mücevherler takıyordu. Önce boynunda altın bir zincir vardı. Sonra, değerli taşlarla bezeli kakmalı bir kemer takmıştı. Bir de kabzası yâkut ve elmasla süslü bir kılıcı ve nihayet parmaklarının birinde bir yüzük vardı.

Zincir, kılıç ve kemer tutuklandığı sırada, ya da kuyuya doğru ittikleri sırada meydana gelen çarpışmada kaybolmuştu. Ama, yüzük parmağında kalmıştı.

O kör kuyuların dibinde geçirdiği o altı yıl boyunca, Leonora'nın bir hediyesi olan bu yüzük onun için âdetâ koruyucu bir muska gibiydi. Elması seyrettikçe, Leonora'nın kendisine baktığını sanmıştı. Bu yüzük Orlando'nun tek servetiydi. Çok değerli şâhâne bir tek taştı.

Orlando, Juana'nın evinden çıkar çıkmaz, Rialto'ya doğru yöneldi ve hiç duraksamadan bir dükkâna girdi. Biraz ateşli delikanlılık çağlarında, bir hayli alışveriş ettiği dükkândı burası. Satıcı ona baktı. Orlando hiç ses çıkarmadan onu incelemeye başladı. Sonra parmağından Leonora'nın yüzüğünü -hemen hemen nişan yüzüğünü- çekip çıkardı.

Satıcı yüzüğü aldı, büyük bir dikkatle taşı çıkardı, tarttı, pertavsızla inceledi, düşünür gibi yaptı, yüzünü buruşturdu, her devrin bütün esnafının oynadığı komediyi oynadı ve ikiyüz altın teklif etti. Taş beşyüz altın ederdi.

Orlando hiç sesini çıkarmadan ikiyüz altını aldı ve Scalabrino'ya verdi. Scalabrino bir an hayretler içinde kaldı. Gözlerinde gurur alevi gibi bir şey belirdi, sonra bakışları büyük bir minnettarlıkla efendim adını verdiği kimseye gitti. Demek ki, kendisine bu kadar önemli bir para emanet ediliyordu!... Orlando'nun bu basit davranışı Scalabrino'nun ruhunda fırtınalar yarattı, Olivolo adasının rıhtımında hayatını bağışlamasından, idam ânında, zindan hücresindeki konuşmadan çok daha önemli bir şey olmuştu.

Orlando bir eskici dükkânından iki tane yabancı süvari kostümü satın aldı.

Scalabrino sordu:

— «Atla mı yolculuk edeceğiz?»

— «Belki! Bu paketi götür ve gelip beni Aslanın dibinde bul.»

Scalabrino çabucak uzaklaştı. Orlando, San Marco alanına geldi ve temsilî Aslanı taşıyan sütunun dibinde durdu. Orada, oldukça büyük bir topluluk vardı. O kalabalık, haydut Scalabrino'nun kaçtığını bildiren bir ilânı okuyup yorumlamakla meşguldü. İlân *'daha da tehlikeli başka bir haydudun da kaçtığını,'* bildiriyordu.

Bunları iki kaçağın ayrıntılı bir târifi ve bir ipucu verene yüz dükalık bir ödül haberi izli-

yordu. Orlando da yaklaştı ve ilânı büyük bir dikkatle okudu.

Bir burjuva ona:

— «Böyle bir târifle bu iki haydut fazla uzağa gidemez,» dedi.

Orlando da:

— «Haklısınız, efendim,» dedi. Ve düşündü:

— «Bu ilân neden benim adımı vermiyor?»

Birkaç dakika sonra Scalabrino yanına geldi. Beraberce geniş kiliseye girdiler ve kalabalık arasından kendilerine yol açarak büyük mihrabın birkaç adım berisine kadar sokuldular.

Âyin başlamıştı. Orlando gözlerini âyini yöneten rahibe dikmişti. Rahip, bir an için kollarını açarak cemaate doğru döndü, sonra da sayfalarını çevirmeye başladığı İncile doğru yöneldi.

Orlando belli belirsiz bir ürpermeyle sarsıldı ve her ne kadar birkaç saattir kendine tamamiyle hâkim olmaya alıştıysa da, gırtlağına yükselen böğürtüyü zaptetmek için müthiş bir çaba göstermesi gerekti.

Çünkü âyini yöneten papaz, Tanrının lütfüyle Venedik piskoposu olan Bembo'ydu.

Orlando daha görür görmez o olduğunu anlamıştı. Şimdi, şu piskopos Bembo'nun mutlu gençliğinin dostu Bembo olduğuna kesinlikle emindi. Annesinin ölümüne sebep olan o esrarlı kelimeleri kadıncağızın kulağına fısıldayan Bembo!...

Bunun üzerine Orlando, Scalabrino'nun elini yakaladı:

— «Piskoposa dikkatli bak!»

Dışarı çıktıkları zaman da:

— «Ne o, Scalabrino, sanki piskoposu görmek seni pek etkilemişe benziyor?...» dedi.

Herkül yapılı adam kapkara bir sesle:

— «Evet, monsenyör,» dedi. «Nişanlanacağınız akşam 'Yaşasın Orlando Candiano,' diye bağırmam için bana para veren bu adamdı! Ayaklanma sırasında, öldürmem için annenizi gösteren işte gene bu adamdı!...» dedi.

Orlando'nun dudaklarında buz gibi bir gülümseme dolaştı. Kısık sesle mırıldandı:

— «Aldanmamışım!...»

Juana'nın evine dönünce, Orlando birkaç saat uyudu. Akşam üstü, eğer birkaç gün dönmezse merak etmemesini Scalabrino'ya tenbihledikten sonra sokağa çıktı.

Gerçekten de, tam sekiz gün görünmedi.

Sekizinci günün akşamı ortaya çıktı. O geçen zaman içinde neler yaptığını anlatmadan sadece Juana'ya:

— «Biz gideceğiz, Juana, üç dört gün sonra Scalabrino dönüp seni alacak. Onunla gelmeye razı olur musun?» demekle yetindi.

— «Nereye gitmek için, monsenyör?»

— «Benim yanıma gelmek için.»

— «Hazırlanıp beklerim.»

— «Pekâlâ. Ben yokken ihtiyaçlarını karşılamak için, al şu parayı.»

— «Monsenyör...»

— «Juana, bundan böyle yaşantından sorumlu olduğumu söylememiş miydim ben sana?»

Bunun üzerine, Orlando'yla Scalabrino, Rialto'daki eskiciden satın alınan süvari giysilerini üstlerine geçirdiler, genç kadına vedâ ettikten sonra uzaklaştılar.

Rıhtıma gelince, Orlando büyük bir kayığa atladı ve tentenin altına uzandı, gözlerini de yumdu. Beri yanda da Scalabrino kayığın başına yerleşti. Gondolcu bekliyordu, haberliydi. Gondol doğudan batıya Venediği aştı. Şehirden çıkınca, adam bir yelken açtı ve kayık, Venediği karadan ayıran büyük deniz kulağının üstünde süzülmeye başladı.

Karaya yanaştıklarında ortalık iyice kararmıştı.

Orlando gecenin bir kısmında yürüdü ve küçük Mestre şehrine ulaştı. Burası kara parçası üzerinde Venediğin öncüsü gibi bir şeydi. Bir handa yattı, güneş doğarken de hancıya iki at satın almak istediğini söyledi. Hancı da:

— «Benim handa, Venediğe yerleşeceği için onları ne yapacağını bilemeyen birisinin satılık birkaç atı var,» diye karşılık verdi.

Orlando hancının peşinden gitti. Adam, onu hanın en güzel bir odasına götürdü. Tam içeri girecekleri sırada hancı Orlando'ya doğru döndü ve ona:

— «Bu beyin garip davranışlarına sakın hayret etmeyin. Adam çok zengin ve galiba da rahatına fazlaca düşkün!» dedi.

Bunları söyledikten sonra, Gümüş Güneş'in

-hanın adı böyleydi- sahibi kapıya vurdu. Gök gürültüsü gibi bir sesle içerden verilen cevap üzerine, peşinde Orlando'yla odaya girdi.

Hancı yerlere kadar eğilerek:

— «Ünlü efendim, işte burada at satın almak isteyen birisi var.» Dedi.

Adam da:

— «Hay salak!.. Sekreterlerimden birine baş vuramaz mıydın?...» Diye karşılık verdi.

Hancı kekeledi:

— «Böylesinin daha uygun olduğunu sanmıştım da, monsenyör.»

— «İyi iyi.. hadi git.»

Hancı gittikten sonra da Orlando'ya dönerek şunları ekledi:

— «Hiddetimi bağışlayın... Tam Bacchus ve Venus'le başbaşa kalacağı anda benim gibi bir insanı rahatsız etmek suç değil de nedir?... Eğer bize arkadaşlık etmekten hoşlanırsanız!..»

Orlando hemen cevap verdi:

— «Beni mâzur görün efendim, çok acelem var. Bana sadece atlarınızdan ikisini satmak isteyip istemediğinizi ve ne fiyata vereceğinizi söyleyin.»

Yabancı adam homurdandı:

— «Fiyatı!. Fiyatı!.. Bunu konuşuruz! Çünkü görünüşüme rağmen, para sıkıntısı çekiyorum!»

Bunları söyledikten sonra, hemen bir masanın başına geçti. Sabahın çok erken saatine rağmen, masanın üstü, bol bir yemeğin bütün çeşitleriy-

le doldurulmuştu. Adamın yanına, kibar fâhişelere pek benzeyen iki genç kadın yerleşti.

Yabancı tekrar söze başladı:

— «Arkadaş, bir güzel düşündükten sonra size en iyi iki atımı satmaya karar verdim; Neptünle Plüton... Kısacası, ünden yoksun bulunan Venediği varlığımla şereflendireceğim. Oraya dostum Bembo tarafından çağrıldım. Bu dâvete hatırı sayılır daha başka senyörler de katıldı. Bunlar arasında büyük, muhteşem ve yüce Foscari de var. Foscari, Venedik Doj'undan başkası değildir.»

Orlando ürperdi. Ama hiçbir hareket yapmadı. Yabancı geveze, beklediği gibi fazla bir etki yaratamadığına şaşırmıştı, koltuğuna devrildi ve karşısındakini ezmeye kesin karar vererek şunları ekledi:

— «Bakın, birbirimize kim olduğumuzu söylemediğimizin farkına vardım. Bu unutmayı onarmak için, adımın Pietro Aretino olduğunu bildiririm...»

Adam gözlerini Orlando'nun yüzüne dikerek bekledi.

Orlando:

— «Ben iki at satın almak isteyen bir yolcuyum. Sizinkileri bana satmak işinize geliyor mu?» Diye onu cevaplandırdı.

— «Neptünle Plütonu size satıyorum. Ama, ünlü Pietro Aretino adına ilgisiz kalan bir insana ömrümde ilk defa rastlıyorum!. Buraların yabancısı mısınız?»

— «Evet, öyleyim.»

— «Şimdi her şey anlaşılıyor! Ama, benim ünüm İtalya sınırlarını çoktan aştı. Çok uzaklardan geliyor olmalısınız?...»

— «Çok uzaklardan geliyorum.»

— «Eğer öyleyse, bilgisizliğiniz bağışlanabilir. Ama, madem ki çok aceleniz var, Neptünle Plütonu size elli düka altınına bırakabileceğimi bildiririm.»

Orlando kesesinden elli düka altını çıkardı, masanın üzerine; adının Pietro Aretino olduğunu söyleyen adamın önüne koydu.

Sonra hafif bir baş hareketiyle selâmlayarak çekildi. Orlando tam kapıdan çıkacağı sırada yarı yarıya döndü:

— «Doj Foscari'nin dostu olduğunuzu söylemiştiniz, değil mi?» dedi.

— «Elbette! Venediğin en ünlü seniyörleri de dostlarım arasındadır...»

— «Meselâ, piskopos Bembo?»

— «Hem nasıl! Eğer bir tavsiyeye ihtiyacınız olursa, hiç çekinmeden Venedik'te gelip beni bulun. Size yararlı olmaktan sevinç duyarım. Çünkü hiç pazarlık etmeden malın parasını verme şekliniz beni çok duygulandırdı..»

... Ve Orlando gözden kayboldu.

Bir çeyrek saat sonra, Orlando'yla Scalabrino, Treviso yolunu tuttular. Neptünle Plüton gerçekten de sağlam iki hayvandı. Öğleden sonra saat ikiye doğru Treviso'ya girdiler. Orada Scalabrino'yla iki at büyük bir iştahla karınlarını doyurdular, Orlando da bir bardak şarap içti.

Sonra yeniden, kuzeye doğru yola koyuldular. Güneş tam ufukta batarken bir köye yaklaştılar.

Orlando sordu:

— «Bu köyü tanır mısın?»

— «Evet, monsenyör, eskiden gelmiştim.»

— «Ya! Peki, adı ne bu köyün?»

— «Nervesa.»

Orlando kısık bir sesle tekrarladı:

— «Nervesa!»

Atını ansızın durdurdu ve alevler saçan gözleri, bir ırmağın aktığı küçük bir tepenin altındaki basık evler öbeğine dikildi. Şaşıran Scalabrino efendim dediği kimsenin sessizliğine saygı gösteriyordu. En sonunda, Orlando yere ayak bastı, bir el hareketiyle Scalabrino'ya orada beklemesi gerektiğini bildirerek, yaya olarak köye doğru ilerledi.

İlk evin önünde, bir taş sıranın üstünde oturan yaşlı bir kadın yün eğiriyordu. Orlando onu gördü ve o tarafa doğru yönelirken birdenbire durdu, elini alnından geçirdi.

— «Annemi aradım... annem dehşetten ölmüştü. Nişanlımı aradım, nişanlım kendini beni mahkûm edenlerin en alçağına vermiş.. Şimdi babamı arıyorum, acaba neler öğreneceğim?»

Tam o sırada, oynayan çocukların gürültüsünü andıran keskin çığlıklar işitildi. Köpekler havladı. Çocuk kahkahaları yükseldi.. Orlando ürpererek gürledi:

— «Bu da nedir?»

Birdenbire, daracık yan sokakların birinden, hemen elli adım ötesinden ana yola neşeli bir topluluk taştı. Bir çocuk teranesini durmadan tekrarlıyor, çığlıklar, kahkahalar atıyorlardı. Çocuk kalabalığı bir şeyi, ya da ağır yürüyen birini çevreliyordu. Ama, Orlando bunun ne olduğunu seçemiyordu. Yüreği ezilerek, iri adımlarla ilerledi. Ve Orlando uzun beyaz sakallı, hırpani kılıklı, bir değneğin üzerine eğilerek yürüyen yaşlı bir adam gördü. Yaşlı adam bir tehdit ya da bir yalvarma hareketi yapmıştı... En neşeli çığlık, en merhametsiz kahkahalar işte buradan geliyordu... Çocuklardan biri yerden bir taş yakaladı ve ihtiyara attı. O da titreyen elleriyle, kan içinde kalan yüzünü sildi... Taşı atan çocuk, kollarını o sırada tutan iki el tarafından yakalanıp havaya kaldırıldığını hissetti. Orlando bir saniye, sanki onu en yakın evin duvarına çarpıp ezmek istermiş gibi, çocuğu tepesinde salladı...

O sefil yumurcağı nasıl öldürmedi?

Birdenbire, korkudan bembeyaz kesilen oğlanı yere bıraktı, kendi de bembeyaz yüzüyle, yavaşça:

— «Hadi çocuğum!. çabuk ol, kaç, yoksa biraz sonra kendime hâkim olamayacağım... Hadi.»

İki sâniye içinde, artık ana yolda kanayan yüzünü silmeye çalışan ihtiyar adamla, ona bakan, soluk soluğa kalmış, çılgına dönmüş Orlando'dan başka kimse kalmamıştı.

Tam o sırada yanına bir adam yaklaştı ve ona:

— «Yoksa siz bu deliyi tanıyor musunuz?» dedi.

Orlando çılgın gibi kükredi:

— «Hangi deliyi?»

Adam parmağıyla ona ihtiyarı, doj Candiano'yu... babasını gösterdi! Orlando bayıldı, tozlu yola serildi.

Orlando birkaç dakika sonra kendine geldiğinde, bir eve getirdiklerini ve bir koltuğa oturttuklarını gördü. Karşısında da, yolda konuştuğu adam hayretle dikilmiş ona bakıyordu.

Adam:

— «Bak, efendi,» diyordu. «Ben bu köyün muhtarıyım. Sizin körle ilgilendiğinizi görünce onu kendi evime aldım...»

— «Efendi, eğer bir insansanız?... Yüreğinizde bir parça merhamet varsa, beni onunla yalnız bırakın!...»

Muhtar belirsiz bir el işareti yaptı, eğildi ve çıktı.

Bunun üzerine Orlando büyük bir çaba göstererek yaşlı adama doğru ilerledi.

Yavaşça ona seslendi:

— «Babacığım!»

Kör sanki daha iyi işitmek istermiş gibi bir hareket yaptı ama, yüzünün ifadesi değişmedi.

Orlando tekrarladı:

— «Babacığım!»

Yaşlı adam:

— «Bu çocuklar çok kötü huylu,» dedi. «Dayak yeme, taşlanma tehlikesiyle karşılaşmadan

dışarı çıkıp bir parça soluk alamayacak mıyım, kuzum?...»

Orlando bitkin bir sesle tekrarladı:

— «Babacığım!»

Yaşlı adam gene bildiğini okudu:

— «Artık bu dünyada adâlet kalmamış.»

— «Ben burada bulunduğuma göre, hâlâ bir adâlet var demektir!... Babacığım, dinleyin!... oğlunuz, Orlando! Bu ad size hiçbir şey hatırlatmıyor mu? Orlando!..»

— «Oğlum yok benim. Hiç çocuğum olmadı.»

Orlando diz çöktü:

— «Babacığım, ey babacığım, sesimi tanımıyor musunuz!»

— «Sesiniz mi! Siz kimsiniz, kuzum?...»

— «Senin oğlunum. Orlando'yum... Dinle beni, babacığım, sesimi dinle...»

Yaşlı Candiano:

— «Benim hiç oğlum olmadı,» dedi. «Çok iyi yüreklisiniz, senyör fakat kim olursanız olun, Allah sizden razı olsun!.. gönlümü aldınız... yüzümü sildiniz.. Hiç kimse benim gönlümü almadı, beni okşamadı; evet, çok iyi yürekli bir insan olmalısınız...»

Orlando doğrulup kalkmıştı.

Yaşlı adamın bembeyaz başını kucaklamış, şimdi tatlı ve sızlanan bir sesle onunla konuşuyor, çektiği uzun işkenceleri, Leonora'nın ihânetini anlatıyordu. Sanki babası onu anlıyormuş gibi, sanki ondan bir teselli bekliyormuş gibi, gözyaşlarının taşıp akmasına engel olmuyor-

du. Ama bir an geldi. Orlando birden değişti. Yüzündeki teessür ifadesi kayboldu. Juana'yla Scalabrino'yu korkutan o mermer heykel şekline giriverdi.

O zaman, muhtarın çekilip gittiği kapıyı açtı, ona seslendi.

Şimdi artık her zamanki gibi o boğuk ve âmirane sesle:

— «Efendi,» dedi, «bu ihtiyarı yanıma alıp götüreceğim... Sizce bir sakınca var mı?»

Muhtar hafif bir duraksamadan sonra karşılık verdi:

— «Hiçbir sakınca yok. Ama hareketinizin herhalde bir nedeni vardır, bunun kanıtını verebilir misiniz bana?...»

Orlando zorla zaptedilen bir öfkeyle:

— «Bakın, size hiçbir kanıt veremem,» dedi. «Ama, size kesinlikle söyleyebilirim ki, onu götürmeye hakkım var, bu söz size yetmez mi?»

Muhtar haykırdı:

— «Nasıl isterseniz öyle yapın!.. Önünde sonunda; biz bu adamı tanımıyoruz ki!»

Orlando:

— «Pekâlâ!» dedi. «Şimdi de, bir felâketin köyünüzün kapısına bıraktığı ve insanlığınıza emânet ettiği konuğun altı yıl nasıl yaşadığını söyleyin bana!»

Muhtar:

— «Halkın merhametiyle yaşadı, beyim.»

Bir kükreme Orlando'nun göğsünü şişirdi.

Babasına gitti, onun elini tuttu. Ve öyle bir yumuşaklıkla:

— Benimle gelir misiniz?» diye sordu.

Muhtar ilk defa, bu yabancının çok acı çekmiş olabileceğini düşündü.

— «Gidelim! Hemen gidelim...»

Orlando yaşlı adamın koluna girdi.

— «Koluma dayanın,» dedi, «güçlüyüm ben!.»

Ağır ağır, küçük adımlarla evden çıktı.

Evin önünde, çocukların anlattıklarıyla meraka kapılan yirmi kadar kadınlı erkekli köylü yarım dâire şeklinde toplanmıştı.

Körü... Deliyi tutarak ilerleyen Orlando göründü.

Babasını yönetmeye kendini öylesine kaptırmıştı ki onların hiçbirini görmedi. Önlerinden çok yüce bir şeyin geçtiğini sezinleyerek köylüler sessizce kenara çekildiler. Şaşkın ve titreyerek, kımıldamadan oldukları yerde kaldılar.

Orlando, Scalabrino'yu bıraktığı yere geldiğinde gece olmuştu. Pelerinini çıkardı, onunla babasının omuzlarını örttü. Sonra, pek büyük zorluklarla onu ata bindirdi, eğere sıkı sıkı yerleştirdi. Ardından da:

— «Hadi, yola çıkıyoruz!» dedi.

Bunun üzerine Orlando, yaya olarak, eli atın yularında, öne doğru eğilerek gecenin ve rüzgârın içine daldı.

*
**

Treviso'ya gelince Orlando, Scalabrino'ya birkaç kelime söyledi. O da çabucak Mestre ve Ve-

nedik yönünde uzaklaştı. Kendisine gelince, mütevazı görünüşlü bir hanım önünde durdu, babasının sırtındaki pırtıları değiştirmek için elbiseler satın aldı, besleyici güzel bir yemek ısmarladı ve sofrada babasına kendi eliyle hizmet etti. Yemekten sonra, yaşlı Candiano, uyanık bekleyen annenin koruyucu kanatları altında uyuyan çocukların o mutlu ve güven dolu hâliyle uyudu. Orlando tâ öğleden sonraya kadar onun uyumasını seyretti. Sonra da, üstü kapalı küçük bir araba satın aldı, atını arabaya koştu. Atın eğerini içeriye koydu. Sıranın üstüne babasını oturttu, kendi de onun yanına yerleşti ve Mestre yolunu tuttu. Oraya gece çok geç vakit ulaştı ve Gümüş Güneş'in karşısında bulunan yoksul bir hana indi.

Aradan üç gün geçti. Bu üç gün zarfında Orlando bir dakika bile yaşlı Candiano'nun yanından ayrılmadı.

Üçüncü günün akşamı hana bir kadınla bir erkek geldi. Bunlar Juana'yla Scalabrino'ydu. Bunun üzerine Orlando dışarı çıktı ve şehrin içinde dolaştı. Bir dış mahallede, küçük beldenin hemen hemen ucunda, bahçe içinde, kiralık küçük bir ev buldu.

Derhal pazarlığa girişti ve altı aylık peşin verdi. Sonra gidip babasını, Juana'yı aldı, kiraladığı eve getirip yerleştirdi. Scalabrino handa kalmıştı.

Orlando:

— «Juana, bu adamı tanıyor musun?» dedi.

Juana başını salladı.

Orlando sadece:

— «Babam,» dedi.

Genç kadın mırıldandı:

— «Monsenyör Candiano, Venedik Doju!»

— «Hayır, Juana! Kör Candiano! Deli Candiano! Sürgün Candiano! Venedik kuyularından kaçan haydut Orlando'nun babası Candiano... Juana!... Babamı sana emanet ediyorum. Gözlerini oydukları, altı yıl boyunca dilenerek yaşayan, umutsuzluk ve üzüntüden aklını kaybeden bu adam benim babamdır... onu sana emanet ediyorum, sana Juana!... Çünkü bütün sevgimi ve bütün kinimi taşıyan bu hazineyi yeryüzünde emanet etmek isteyeceğim tek varlık sensin. Ne dediğimi anlıyor musun, Juana?»

— «Bana 'kızım' diyen kadının kutsal ruhu adına yemin ederim ki, gece ve gündüz, her dakika onu gözeteceğim ve ben sağ kaldıkça, aslâ göz yaşı dökmeyecek!»

Orlando o son geceyi babasının yanında geçirdi. Şafak sökerken babasının odasından çıktı, Juana'yla vedâlaştı, hana döndü, kendini bir yatağa attı ve üç saat derin bir uyku uyudu. Sonra Scalabrino'yla birlikte ata bindi ve yeniden Treviso yolunu tuttu.

Tıpkı ilk geçişinde olduğu gibi, Treviso'yu aştı ve Piave yönünde yürüdü. Yalnız, Nervesa köyü göründüğü zaman, sol koldaki kestirme bir yola saptı, bir çam ormanına daldı ve dağın yamacına tırmanmaya başladı.

Tam ormandan çıkarken Orlando sordu:

— «Bu yolu tanır mısın?»

— «Evet, monsenyör, vaktiyle gelmiştim.»

— «Nereye ulaşır?...»

— «Piave boğazlarına, monsenyör.»

Orlando attan indi, Scalabrino'ya da aynı şeyi yapmasını işâret etti. İki at bir çam ağacının gövdesine bağlandı. Bunun üzerine, Orlando bir patikanın kıyısına oturdu. Scalabrino çevresine bakıyor, kulak kabartıyor, artan bir endişe belirtileri gösteriyordu. Sonunda kendini tutamadı ve haykırdı:

— «Bakın efendim!... eğer bana inanırsanız, geri dönelim!»

— «O da neden kuzum? Piave boğazlarını görmek istiyorum.»

Scalabrino ürpererek:

— «Piave boğazları mı!» dedi.

— «Elbette ya, oralardan bahsedildiğini o kadar çok işittim ki. Hattâ geçen gün, şu iki atı satın aldığım adam da oraları ziyaret etmek istediğini belirtmişti. Manzaranın çok güzel olduğunu söylüyorlar!»

— «Boğazların güzel olup olmadığını bilmem ama, oraları dâima çok tehlikelidir.»

— «Neden korkmam gerektiğini anlatsana bana!... Bu ülkeyi çok iyi tanır gibi bir hâlin var!.. Bana bilgi verme konusunda sana güveniyorum...»

Scalabrino alçak sesle:

— «Monsenyör,» dedi, «asıl çekinmeniz gereken benim eski arkadaşlarımdır.»

— «Evet biliyorum, eskiden hayduttun. Ne-

den başını eğiyorsun? Senin mesleğin dojunki, ya da engizisyon başyargıcının ki kadar şerefli bir meslektir. İnan bana Scalabrino; eşkiyaların en korkuncu yalnız Piave boğazlarında bulunmuyor.» Sonra yumuşak bir sesle: «Anlatmaya devam et,» dedi.

Eski haydut sözlerini sürdürdü:

— «Evet, monsenyör, tabanı Treviso'dan, Padova'ya kadar uzanan bir üçgenin içinde çalışan eşkiya çetesinin şefiydim Orada, o dağın boğazlarına genel karargâhımızı yerleştirmiştik...»

— «Yâ! Bak hele, demek ki sen gerçek bir ordu komutanıydın.»

— «Dediğiniz gibi, monsenyör. Aşağı yukarı bin kişiden oluşan gerçek bir orduydu. Ben sadece çete reisiydim, yâni emrimde yalnız elli kişi vardı.»

—. «Demek ki seninkine benzeyen bütün çeteleri yönetmek için bir de başkomutan vardı?»

— «Hayır, monsenyör. Ama, biz karşılıklı birbirimize yardım ederdik. Ganimeti paylaşırdık, gelirken, ya da dönerken bizi taşıyan denizcilerin de payı vardı. Kısacası, gayet iyi anlaşarak geçinirdik.»

— «Peki, senin çeten Piave boğazlarında mı gizlenirdi?»

— «Çete oraya gizlenmezdi monsenyör. Orada buluşma mağaramız vardı, hepsi bu kadar... Bunun dışında, herkes kendi şehrinde yaşardı. Biz Venedikte onbeş kişi kadardık!»

— «İyi ama, boğazları ziyaret etmekle neden korkabileceğimi anlayamadım bir türlü!...»

— «Öyleyse size şunu söyleyeyim! benim çetede, Sandrigo adını verdiğimiz bir adam vardı. O adı taşıyan bir köyde doğduğu için bu ismi vermiştik ona. Cesur, cüretli ve hemen hemen benim kadar da güçlüydü. Arada sırada şef olma isteğinde olduğunu sezinlememe rağmen, onunla iyi geçinirdik. Böylece bir gün başıma çok garip bir şey geldi. Bu olaylar aşağı yukarı onüç yıl önce geçti, yâni tutuklandığım günden yedi yıl önce oldu. Bir sabah, bu Sandrigo'ya emânet ettiğim bir seferin dönüşünü bekliyordum. Birdenbire onun adamlarıyla döndüğünü gördüm. Aralarında son derece genç ve göz kamaştıracak güzellikte bir kadın yürüyordu. İtiraf ederim ki, hayran oldum, ben ki, kadın güzelliğiyle hiçbir zaman pek fazla ilgilenmemiştim. Kadın hiç de çekingen görünmüyordu ve macerayı gülerek karşılıyordu. Kadınla canlıdan çok ölüye benzeyen iki uşağını mağaralarımızdan birine götürdük. Oraya gelince, genç kadın reisle konuşmak istedi. *'Benim, efendim,'* dedim. *'Hiçbir şeyden korkmayın.'*

Gözlerimin içine bakarak: *'Korkmuyorum,'* dedi. Garip bir şekilde, cüretkâr bakışıyla beni heyecanlandırmıştı. Sözlerine: *'Hemen bugün yoluma devam etmemi sağlarsanız, üzerimdeki en değerli şeylerin hepsini size veririm. Çünkü acele, Roma'ya gitmeliyim.'* Diye devam etti. Ben de hemen haykırdım: *'Eğer arzu ederseniz, derhal!' 'Hayır, yorgunum, bir saat kadar dinlenmek istiyorum.'* Diye cevap verdi. O kadın beni son derece heyecanlandırıyordu. Ve ondan hiçbir şey almadan gitmesini istiyordum. Ama, ken-

diliğinden ve gülerek bileziklerini, gerdanlığını çıkardı ve ayaklarımın dibine attı. Ben geri çekildim ve Sandrigo'ya: *'Bunları sen al, dostum. Ben elimi bile sürmem,'* dedim. Ama, Sandrigo başını salladı. Bir el hareketiyle mücevherleri adamlarımıza doğru itti. Onlar hemen atılıp bölüştüler. Bunun üzerine Sandrigo bir adım attı ve: *'Mücevherleri istemem ama, kadını istiyorum,'* dedi. «Sandrigo, böyle şey olmaz! Yasalarımızı biliyorsun.» Diye itiraz ettim. Sandrigo şiddetle haykırdı: *'Bugünlük ihtirasımın yasasından başka yasa tanımıyorum.'* Beynime kan hücum etmişti hemen hançerimi çektim. Kadın: *'Bugün içinizden birinizin olmam gerektiğini anlıyorum!'* Diye araya girdi. *'Pekâlâ kabul ediyorum!... Ama, iyi niyetime bir şart koşuyorum.'* Arkadaşlarımızın hepsi bir ağızdan: «*Baştan kabul ediyoruz!*» Diye haykırdılar. Kadın, o vakur tavrını bozmadan: *'Benimle yatacak olanı kendim seçeceğim. Kabul ediyor musunuz?'* diye sordu. Hep birden *'Evet, evet!'* Diye cevap verdik. Sandrigo da kabul ettiğini belirten bir işaret yaptı. Yabancı kadın gözleriyle, çevresindeki erkekleri inceledi. O güzel gözler bir an Sandrigo'nun üstünde durdu. Ben, bembeyaz olduğumu hissettim. Ama, kadın onu geçti!.. Sonunda bana geldi, elimi tuttu ve: *'Bunu istiyorum,'* dedi. Ah! Monsenyör, o dakika hayatımın en şiddetli heyecanlarından birini yaşadım. Sandrigo bir hiddet çığlığı kopardı ve dışarı atıldı. Bana gelince, gökten düşen bu beklenmedik mutlulukla çılgına dönerek, o şâhâne yaratığı kucakladığım gibi, mağaralardan birinin derinlerine götürdüm.

Bundan sonraki saati, yüzyıllar boyunca yaşasam, dünyada unutamam. Kadın gitti!..»

— «Onu bir daha göremedin mi?»

— «Venedik'te bir gece, bir sâniye kadar, onu tanır gibi oldum... Aman canım!.. O olamazdı.. Olur mu hiç?..»

— «Tanır gibi olduğun o kadın, demek ki...»

— «Sizi kaçırmak için bana para veren fâhişe!..»

Orlando dalgın dalgın:

— «Pekâlâ,» dedi. «Devam et.»

— «Hepsi bu kadar, monsenyör. Size şunu söylemek istiyordum ki o günkü Sandrigo bana ölmez bir kin bağladı. Ama, ben tutuklandığımdan beri hiç şüphesiz, Sandrigo şef olmuştur. Onun için, eğer eline düşersek, benim size sadakatle bağlandığımı görürse, hâlâ yatışmayan eski kinini size çevirebilir. Sandrigo o gün yapmaya cesaret edemediğini bugün gerçekleştirir...»

— «Peki, bu Sandrigo ayaklanma gecesi Venedik'te miydi?»

— «Evet, monsenyör ve şimdi düşünüyorum da, ben... Ah! Sefil!... Ben, monsenyör, tutuklandığım sırada, Sandrigo'yu zaptiyeler arasında görmüştüm gibi geliyor.»

— «Peki, dostum... candan dostum (!) Bembo tarafından düzenlenen komedide onun rolü neydi?...»

— «Bembo'nun beni görmeye geldiği gece onu bana Sandrigo getirmişti... Ah! Bütün bu karanlık öyküde durumu açıkça görmeye başlı-

yorum!. Göremediğimi de tahmin ediyorum!. Sefil Sandrigo'nun Bembo'yla suikast hazırladığını görür gibiyim. Bizim hayatlarımızı satıyorlardı monsenyör!.. Sandrigo sizi Bembo'ya satıyordu ve değiş tokuş, Bembo da beni Sandrigo'ya satıyordu!...»

— «Pekâlâ öyleyse, Scalabrino, bana gene geri dönmeyi öğütlüyor musun?»

— «Hayır, monsenyör. Yürüyelim ve inşallah Sandrigo'ya Piave boğazlarında rastlayalım!...»

Tam o sırada uzaktan bir çığlık işitildi.

Orlando'yla arkadaşı kulak kabarttılar .

Scalabrino:

— «Kara Mağara yönünden geliyor,» dedi.

— «Hadi öyleyse, Kara Mağaraya gidelim!»

— «Ya atlar?»

— «Onları gene burada buluruz.»

Scalabrino ilerledi, Orlando da onun peşinden yürüdü. Üstüste dizilen kayalar içinde, sakız ağaçları ve yabani kocayemiş ağaçları arasından yükselen bir keçiyolundan tırmandılar.

Hızlı hızlı beş dakikalık bir yürüyüşün sonunda, Scalabrino durdu. Orlando'ya hiç sesini çıkarmamasını işaret ederek, yavaşça ağaç dallarını araladı ve eliyle o ıssız yerde geçen garip sahneyi gösterdi.

Orlando bir bakışla o sahneyi kucakladı. Solda, aşağı tarafta, bir mağaranın karanlık girişini fark etti. Herhalde Kara Mağara dedikleri bu olmalıydı. Sağ yanında kayalar, ötesinde açık büyük bir delik bulunduğunu tahmit ettiği

bir sınırın üstünde birdenbire sona eriyordu. O derin uçurumun dibinde, ırmağın gürüldediğini işitiyordu. Mağarayla uçurum arasında, otuz kulaçtan fazla genişliği bulunmayan bir çeşit platform vardı.

Mağaranın ağzında, bir kaya çatlağından fışkıran yabani bir çam ağacının gövdesine bir adam bağlıydı. Onun karşısında başka bir adam oturuyor ve daha önce başlayan bir sorguya devam eder gibi görünüyordu. Bu sorucunun arkasında, tepeden tırnağa silâhlı bir düzine kadar çam yarması duruyordu.

Bağlı adamı görünce Orlando ürperdi. Sorguyu yöneten adamı görünce de Scalabrino korkunç yumruklarını sıktı. Orlando, Mestre'de kendisine iki at satan geveze herifi tanımıştı. Scalabrino da, can düşmanı Sandrigo'yu tanımıştı.

Sandrigo:

— «Aman efendim, sizin gibi bir insanın hayatı elbette ki üçbin düka altını eder! Hem de nasıl!»

— «Eşkiya efendi, bu üçbin altını nereden bulabilirim ki?.. Mahvoldum ben!»

Haydut alaylı alaylı sırıtarak:

— «Şâir efendi,» diye sözlerine devam etti, «mağarada bir masa var. O masanın üstünde mürekkep, kâğıt ve kalemler var. Onunla yazarsınız!... düz yazı, ya da şiir olabilir, nasıl isterseniz!»

Bu alay genel bir kahkahayla karşılandı.

Sandrigo:

— «Susun!» diye haykırdı. «Yazarsınız ve burada gördüğünüz süvarilerden biri mektubunuzu götürür. Venediğe gitmek iki gün alır, bir o kadar da dönüş için, toptan dört gün eder. Kibarlık bizde kalsın, parayı bir araya getirmek için dostlarınıza dört gün bırakalım. Hepsi birden eder sekiz gün. Şimdi saat akşamın 9'u, günlerden de perşembe... Eğer haftaya perşembeye, akşam saat 9'da 3.000 düka altını burada olmazsa, üzülerek bildireyim, sizi kendi elimle hançerlerim!»

Aynı anda, platformun çevresindeki çalılar açıldı ve Orlando ortaya çıktı.

Bir sıçrayışta Sandrigo'nun önüne dikildi. Aynı anda da Scalabrino haydutların karşısına atıldı ve:

— «Demek ki bu taraflarda bensiz eğleniyorsunuz ha!.» Diye bağırdı. «Sanırım artık beni bekleyeniniz de yoktu herhalde?!...»

Haydutlar hep bir ağızdan:

— «Scalabrino! Scalabrino!» diye bağırıştılar.

Sandrigo karşısında Orlando'yu görünce hançerini çekerek bir sıçrayışta ayağa fırlamıştı. Arkadaşlarının sevinç çığlıklarıyla karşıladıkları Scalabrino'nun adını duyunca döndü ve dev yapılı adamın üstüne atılmak istedi. Ama, buna vakit olmadı. Bir ıstırap çığlığıyla olduğu yerde kaldı: Orlando üzerine atılmış ve demir gibi elleriyle adamın bileklerini eziyordu. Sandrigo hançerini düşürdü, bir an kıvrandı ve diz üstü çöktü. Scalabrino'yu tanıyınca sevinç çığlık-

ları koparan haydutlar, Orlando'yu kuşatmak için bir hareket yaptılar.

Scalabrino gürledi:

— «Siz karışmayın!»

Uysallaşan haydutlar geri çekildiler.

Hâlâ ağaca bağlı duran Pietro Aretino ve Scalabrino'nun uzakta tuttuğu haydutlar bu yeni gelene; ayaklarının dibinde Sandrigo'nun kıvrandığı bu pek güçlü yabancıya korkuyla bakıyorlardı.

Ve Sandrigo'yu ensesinden yakalayarak uçurumun kenarına sürükledi. Sonra âni bir hareketle onu tek koluyla uçuruma sarkıttı. Şimdi bütün haydutlar yeni gelenin gücü karşısında şaşkına dönmüş hattâ hayranlıklarını belirtmişlerdi.

Scalabrino haydutları iyi tanırdı; o andan itibaren onlarla ilgilenmeyi bıraktı. Uçurumun üzerinde sallanan Sandrigo:

— «Merhamet! Merhamet!..» diye bağırıyordu.

Orlando bir süre sonra onu geri çekti, yere bıraktı ve:

— «Tutsağı çöz!» dedi.

Sandrigo çevresine kanlı bir bakış fırlattı. Bir an, Orlando'ya kafa tutmayı denedi ve gözlerini dikti. Sonra, yeniden baş eğdi, yenildi, tutsağı çözdü. Beriki çözülür çözülmez kurtarıcısına doğru atıldı. Orlando bir hareketle onu durdurdu.

— «Efendi,» dedi, «sizinle konuşacaklarım

var. Lütfen şu mağaraya girin ve birkaç dakika beni bekleyin.»

Orlando haydutlara doğru döndü:

— «Ne yapabildiğimi gördünüz!, Beni reis olarak kabul etmeyen var mı?..»

— «Yok!.. Yok! Sen hepimizden güçlüsün!...»

— «Sürdüğü bu yoksul ve tehlikeli hayattan bıkanlar kimler? Benimle birlikte büyük işler başarmak isteyenler kimler?»

— «Hepimiz! Hepimiz!»

— «Pekâlâ, şimdi dağılın.. Gece yarısı hepinizi bekliyorum. Yeni arkadaşlar da getirin... Unutmayın her birinizi senyor yapmak isteyen bir adam geldi deyin onlara!.. hadi saat 12'de burada olun!..»

Coşan haydutlar yaşasın! çığlıkları kopardılar, sonra da dağa yayıldılar.

Sandrigo da onlarla uzaklaşmak istemişti.

Ama, Orlando'nun bir işâreti üzerine Scalabrino elini onun omuzuna koydu ve:

— «Burada kal. Reis seninle konuşmak istiyor.»

Sandrigo, bu reis sözü üzerine başını kaldırdı. Sonra, birdenbire kurtuldu, uçuruma doğru atıldı, orada gözden kayboldu.

Önce pek şaşıran Scalabrino eğildi, büyük bir cüret, olağanüstü bir çeviklikle çıkıntılara, ağaç kümelerine tutunarak uçurumdan inen düşmanını gördü.

Scalabrino mırıldandı:

— «Ah! İnsanın elinde şöyle güzel bir arke-

büz olacak ki!» dediği sırada, bir kahkaha ona kadar yükseldi ve Sandrigo'nun belirsiz silueti büsbütün silindi...

Orlando olup bitenleri hiç görmemiş gibi davrandı. Başını önüne eğmiş, kollarını kavuşturmuş düşünüyordu. Az sonra kendini topladı, Scalabrino'nun meşaleler yaktığı mağaraya girdi.

Tutsak, Orlando'yu görünce bir hayret çığlığı kopardı.

— «Eğer aldanmıyorsam, birkaç gün önce Mestre'de görüştüğüm, en iyi iki atımı sattığım adam siz değil miydiniz, efendim?» Diye sordu.

Orlando doğrulayıcı bir baş işareti yaptı.

Aretino konuşmasına devam etti:

— «Ah! Ah! Piave boğazlarını ziyaret etme uğursuz fikri de aklıma nereden geldi bilmem?!. Eşyam çalındı, sekreterlerim kaçtı, ben bile az kalsın ölecektim... Bereket versin ki eski zaman şövalyeleri gibi siz araya girdiniz!..»

Orlando adama:

— «Sizi salıvereceğimi mi sanıyorsunuz?» dedi.

— «Niyetiniz bu değil miydi? Benden ne istiyorsunuz, kuzum?»

Orlando kelimelerin üzerine basa basa:

— «Sizinle bir ittifak yapmak istiyorum,» dedi.

Tutsak şiddetle başını kaldırdı. Orlando konuşmasını sürdürdü:

— «Sizde ilk bakışta belli olmayan daha iyi

ve daha korkunç bir şeyler bulunduğunu tahmin ediyorum. Acaba aldanıyor muyum? Bu basık ve inatçı alında, bu hareketli kaşlarda, bu sert kesimli çenede, kısacası bu kurt kafasında, zincirlerini koparan bir yaratığın korkunç iştahını okuyorum. Üstad Pietro Aretino, eğer sâdece bir şair, ya da bir mısra yapıcısıysanız -nasıl isterseniz- eğer söylediğiniz adamsanız, gidin, serbestsiniz!.. Ama, eğer benim tahmin ettiğimi sandığım kimseyseniz, gerçekten dünyaya saldıran kurtsanız, kalın!... konuşalım. Şimdi, Pietro Aretino, cevap verin: Gidiyor musunuz? Kalıyor musunuz?»

Pietro Aretino beklemeden cevap verdi:

— «Kalıyorum.»

PİETRO ARETİNO

Kara Mağarada, Scalabrino'nun yaktığı meşalelerin kasvetli aydınlığında Pietro Aretino'nun silueti iyice beliriyordu. Adamın fizyonomisi, bu dünyanın kendine yol açmasını bilenlere ait olduğunu kesinlikle anlayan cüretli bir maceracının yüzüydü. Orlando derin bir dikkatle onu inceliyordu.

Pietro Aretino genel olarak kullandığı o yapmacıklı dili bir yana bırakarak:

— «Dostum,» dedi, «bende basit bir mısra yapıcısından başka bir şeyler bulunduğunu anladığınız için size saygı duyuyorum. Ben de şunu söyleyebilirim; Mestre'de daha ilk görüşmemizde hâliniz beni kaygılandırmıştı. Sizde bilmediğim korkunç bir şey var! Ama, bana sonsuz bir güven veriyorsunuz. Kim olduğumu ve ne olmak istediğimi söyleyeceğim size... Ben neyim? Adsız bir insan, çünkü doğduğum küçük beldenin adını taşıyorum; servetsiz bir kişi, çünkü cebimde metelik yok; babam yok, annem hastanede öldü; bana gelince, çeşitli mesleklere girdim, bunlar arasında uşaklık da vardır; ne olmak istediğime gelince.. Muazzam iştahların, isteklerin beni kemirdiğini hissediyorum. Kafamda geniş bir zekâ kaynıyor. Önemli bir mevki sahibi olmak istiyorum. Güçlü olmak, zengin olmak istiyorum. Ben de büyüklerin boyuna erişeceğim. Prensleri ve kralları titretmek istiyorum ve bu

dev tasarıyı gerçekleştirmek için de başka ellerde çelimsiz ve gülünç görünecek ama, benim ellerimde güçlü ve öldürücü olan bir silâh var işte bu!.»

Pietro Aretino bu sözleri söylerken masanın üzerinden bir kalem yakaladı. Onu avucunda sıkıyordu. Sonra devam etti:

— «Bununla şimdiye kadar pek çok gururu kırdım, bir hayli iktidarı sarstım. Başkaları hançerle öldürür, ben gülünçleştirmeyle öldürürüm. Bu kalemi mürekkep hokkasına daldırırım, ondan süzülen artık mürekkep değil, zehirdir. Kâğıt üstünde hakaret, dünyaya yayılan iftiradır! İşte, güçlü dostum, korkunç yardımcılar, işte hiç kimsenin, hiçbir şeyin karşı duramadığı istekler. İnsanlara karşı bir kinim yok. Ama, kendime karşı sonsuz bir aşkım var. Ben olan üstün yaradılışlı o özel kişinin mutluluğunu istiyorum. Dünyada kendimden başka hiç kimseye hayranlık duymam. Birisi bana vurduğu zaman, ona kendi mutluluğuma hizmet ettirip ettiremeyeceğimi düşünürüm, eğer onu kullanabileceksem hemen dostu olurum. Birisi bana iyilik ederse, günün birinde mutluluğuma zarar verip veremeyeceğini düşünürüm ve eğer öyleyse, onun düşmanı kesilirim. İşte, azizim, ben buyum. Ya siz?»

Orlando hemen karşılık vermedi. Sordu.

— «Bir yabancı karşısında neden ruhunuzu çırılçıplak ortaya atıyorsunuz? Bu, sizin tasarınıza göre, bir hatâdır.»

Aretino gülümsedi:

— «Bakın,» dedi, «ben son derece tembelim.

Çalışmak bir düşüklüktür, bence. Hiçbir şey yapmama hakkına sahip olmak bir şereftir. İşte bunun içindir ki, enerjik, güçlü ve kurnaz kimseler zayıfları çalıştırırlar. Ama, ne kadar tembel olursam olayım, servetimi kurmak için mükemmel araçlar yaratmak zorunda kaldım. Demek ki çalışmam gerekti. Bunu da tam on yıl hırsla, kudurmuşçasına yaptım. Şimdi iki aracım -çünkü sâdece iki aracım var- hazır bekliyor. Birincisi kelâm ilmi, okşayan ve zehirleyen kelimeler bilgisi. İkincisi insan yüzü ilmi, konuştuğum kimselerin ruhunun bilgisi. Demek ki birincisi yazı, ikincisi de, fizyonomi adı verilen o kitaptan okumaktır...»

— «Benim fizyonomim bana güvenebileceğinizi mi bildiriyor?»

— «Evet, efendim. Yüzünüz mutlak bir dürüstlüğün silinmez damgasını taşıyor...»

— «Damga mı?...»

— «Evet! Çünkü ben, dürüstlüğü, bir zayıflık, bir kusur, bir yara gibi kabul ederim. Görüyorsunuz ya size ne kadar güvenim var. Çünkü böyle sözlerden sonra beni hor görme yeteneğinden yoksun olduğunuzu tahmin ediyorum.»

Bunun üzerine Orlando:

— «Üstad Aretino,» dedi, «çizdiğiniz tasarıyı gerçekleştirmek için pek çok meziyetiniz var. Ama, zaman zaman fizyonomist olan ben de, güveninize güvenle karşılık vererek size şunu söylemek istiyorum: Size gerekli olan onca meziyet arasında, kaçınılmaz olan bir tanesinden yoksunsunuz...»

Aretino hayretle sordu:

— «Hangisi acaba?»

— «Cesaret.»

Pietro Aretino sapsarı kesilerek haykırdı:

— «Cesaret mi!..»

— «Evet... Korkaksınız!.. Bu da tasarılarınızın gerçekleşmesine engel olabilir.»

— «Ah! Dostum, siz çok büyüksünüz ve çok da korkunçsunuz!.. Bir defa daha ruhumun tâ derinine indiniz ve beni mahcup ettiniz... Evet, korkağım; evet, korkuyorum. Bu hastalıktan kurtulmak için her şeyi yaptım, her şeyi denedim.»

Orlando onun omuzuna dokundu ve yavaşça:

— «Benim cesur olduğumu mu sanıyorsunuz?...» dedi.

— «Evet.. garip bir cesaretiniz var. Meselâ bakın, ölümü bir iyilik gibi gören bir insanın cesareti var sizde...»

— «Demek ki, benim gözü pek olduğumu biliyorsunuz! Pekâlâ, söyleyin bakalım, korkaklığınızın yanına koruyucu bir cesaret yerleştirebileceğinizi hiç düşünmediniz mi?...»

— «Ne demek istiyorsunuz?. Sözlerinizi anlamaya cesaret edemiyorum.»

— «Şunu demek istiyorum; Venediğe gidiyorsunuz. Sizden ve bana anlattıklarınızdan farkettiğime göre, korkunç kinleri üzerinize çekmekte gecikmeyeceksiniz. O zaman, peşinde koştuğunuz o maddî mutluluk ne olacak? Binbir zorlukla elde edeceğiniz mutluluğun tadını çıka-

ramayacak kadar korktuktan sonra, mutlu olmaya çalışmanız neye yarayacak?»

— «Allah için, dostum, beni korkutuyorsunuz!»

— «Ama, sizin yanınızda birisi gece gündüz hayatınızı korursa! O birisi sizi vurmak gerekenleri vurmayı üzerine alırsa, hayatınızın bu döneminde bir başka siz, sizin yerinize cesur, güçlü ve uyanık olmakla yükümlü ikinci bir Aretino gelse!..»

Gözleri ışıldayan Aretino haykırdı:

— «Ah! Gözlerimin önünde ne harikulâde bir hayâl canlandırıyorsunuz! Ah!.. Böyle bir şey olabilseydi!..»

— «İyi ya işte, ben de size bunu teklif ediyorum!»

Pietro Aretino haykırdı:

— «Aman, beni fazla umuda kapılmaktan koruyun!»

— «Fizyonomilerden okuma sanatını öğrendiğinize göre, yüzümden hiçbir zaman boş yere konuşmadığımı okuyun.»

— «Evet! Evet! Siz çok büyüksünüz, kendimi ellerinize teslim ediyorum...»

— «Öyleyse, şu andan itibaren dünyada herhangi bir şeyden korkmayı bırakın. Venediğe gidin. Orada alın yazınızı gerçekleştirin ve artık hiç korkmayın!.. Size ve evinize göz kulak olacağım.»

— «Peki ama, buna karşılık benden ne istiyorsunuz? Böyle bir korumayı dünyada hiçbir şey ödeyemez. Fransa kralını bir soneyle mükâ-

fatlandırabilirim; imparatora bir balad sunabilirim. Ama siz, beyim, siz; imparatordan da, kraldan da büyük olduğunu hissettiğim size ne verebilirim ki?...»

— «Size vereceğim korumanın karşılığı olarak dört kişinin yakın dostu olmanızı istiyorum... Ama, sözlerimi iyi anlayın, onların vazgeçilmez dostu, gönüllerinin, düşüncelerinin dostu, her sâniyenin dostu, her şeyi borçlu olacakları, karşısında gülecekleri, ağlayacakları candan dostları olmanızı istiyorum!»

Aretino karşılık verdi:

— «Kabul ediyorum! Şimdi, o dört dostumun adını söyler misiniz?»

— «Engizisyon Başyargıcı Dandolo.» Orlando bu adı söylerken bembeyaz oldu. «Piskopos Bembo. Başkomutan Altieri. Venedik Doju Foscari.»

ENGİZİSYON BAŞYARGICI

Biz yeniden Venediğe dönelim ve büyük kasırganın patlak verdiği gece geçen olayları ele alalım.

O gece Dandolo'nun sarayında her şey derin uykuda görünüyordu. Oysa sabahın saat dördüne doğru hâlâ uyanık kalan birisi vardı.

Bu, Engizisyon başyargıcıydı. Çok yaşlanmıştı.

Öncekilerden daha şiddetli bir gök gürültüsü evin temellerini sarsar gibi olunca Dandolo mırıldandı:

— «Ulu fırtına! Islık çal, es, yıldırım yağdır! Ne yapsan gene de içimde uluyan sesi bastıramazsın! Bir gece daha! Ötekilere eklenen uykusuz bir gece daha!... Gidiyorum, geliyorum, yürüyorum, içimdeki sesi işitmemeye çalışıyorum ama, nâfile, ne yapsam başaramıyorum. Çünkü işittiğim inlemeleri kasırganın sesi bile örtemiyor... Ah! Bu inlemeler oradan; o zavallının üzüntüden, umutsuzluktan çılgına döndüğü uğursuz hapisânenin derinlerinden geliyor... Altı yıl! Dile kolay, tam altı yıldır o zavallı bir muhterisin kızını, benim kızımı sevmenin cezasını çekiyor!...»

Vahşi, çılgın gözlerle çevresine baktı.

Gürültüler işitiliyordu. Evin uşakları işlerine başlıyorlardı; sabah olmuştu.

Bunun üzerine merâsim salonuna döndü, pencerelerden birinin perdesini kaldırdı, dışarı baktı.

Uzakta, sağ kolda, kıpkızıl bir ışık karanlık gökyüzüne doğru yükseliyordu. Dandolo'nun gözleri o uğursuz ışığa saplandı. Birden bembeyaz oldu.

Kekeledi:

— «Yo! İmkânsız bu!... Aman, çıldıracağım!.»

Gözlerine çarpan manzara korkunç olmalıydı. Çünkü adam tirtir titriyor, perdenin kalın kumaşına tutunuyordu.

Orada, büyük kanalda, dalgaların yüzünde iki kafa belirmişti!... İki adam görünüyordu! O iki adam bir gondola tırmandılar... Ve içlerinden birinin şiddetle ittiği gondol fırtınanın içinde kaçıyordu!

Dandolo bir dehşet çığlığı kopardı, bir ad mırıldandı ve bayılıp sırt üstü yere düştü.

***

Dandolo kendine geldiğinde, çevresinde uşaklarından bazılarını gördü: Onu yatağına taşımışlardı.

— «Merak etmeyin,» dedi. «Basit bir başdönmesi. Beni yalnız bırakın.»

Uşaklar hemen itaat ettiler. Dandolo bir masanın önüne oturdu, başını ellerinin arasına aldı ve mırıldandı:

— «Ona ne yapmalıyım? O ne yapacak?...»

Dandolo, Orlando'yu tanımıştı.

Eğer onu durdurmazsa, mahvolduğunu hissediyordu...

Birdenbire içeri giren bir uşak onu bu derin kaygıdan ayırdı.

— «Monsenyör, başkomutan ekselans Altieri geldiler, sizinle görüşmek istiyorlar.»

Dandolo bir el hareketi yaptı. Birkaç dakika sonra, Altieri karşısındaydı.

Altieri ona:

— «Size çok önemli bir haber getirdim,» dedi. «Orlando Candiano az önce kaçtı.»

Dandolo müthiş bir hayrete kapılmış görünmek için bütün bilgisinden yararlandı:

— «Kaçtı mı? Delirdiniz mi siz? Venedik hapisânelerinden hiç kimse kaçamaz.»

Altieri her zamanki kasvetli sesiyle karşılık verdi:

— «Ama, oldu işte... Bu sabah haydut Scalabrino idam edilecekti. İkisi birlikte kaçtılar. Orlando Candiano'nun kendi hücresinden Scalabrino'nunkine giden bir geçit kazdığı ortaya çıkarıldı. Herhalde anlaşmışlardı; Ecel Köprüsüne gelince, baş muhafız darağacına götürdükleri adamın Scalabrino olmadığını anlamış. Bu gerçekten de Orlando'ydu! İşte o andan sonraki olaylar pek korkunç geçti. İki kişinin kaldırmakta zorluk çekeceği bir döşeme taşını kafasında taşıyan Scalabrino göründü, Muhafızların şaşkınlığından ve köprünün üstüne düşen yıldırımın onlarda yarattığı korkudan yararlanarak o taşla bir pencerenin demirlerini söktü. Sonra da

aynı yerden kanala atladılar!... Orlando şimdi serbest!... Ne yapacaksınız?»

Dandolo şiddetle ürperdi. İşte karşısına dikilen bir soru daha!...

Bunu açık açık ona soran bir adam önünde duruyordu. O adam kimdi? Altieri!... Leonora'nın kocası! Orlando Candiano'nun nişanlısının, yâni kızının efendisi!...

— «Haber öyle şaşırtıcı ki, sizden başkası söylese dünyada inanmazdım.»

Altieri endişeli bir sesle:

— «Evet,» dedi. «Bütün bunlarda akıl almaz bir şey var!... Gönül yüceliği göstermenin ne kadar yanlış olduğunu bu bana öğretecek. Orlando Candiano'yu elimize geçirmişken...»

Sert bir el hareketi Altieri'nin düşüncesini tamamladı. Sonra sözlerine devam etti:

— «Her neyse; artık olan oldu, şimdi olanları onarmaya bakalım. Bu da sizin işiniz!... Bütün Venediği aratın, Lido'yu kapasınlar. Uzaklaşan bütün kayıklar gözetlensin. Kısacası, gereken tedbirleri alın. Çünkü eğer yanılmıyorsam, Orlando Candiano'yla aramızda bir ölüm düellosu başlıyor. Eyleme geçin, sayın Engizisyon başyargıcı, hem de elinizi çabuk tutun!»

Altieri bu sözleri söyledikten sonra ayağa kalktı, bir süre derin düşüncelere dalıp öylece kaldı. Sonra Dandolo'ya vedâ edip ayrıldı.

Dandolo, dışardaki fırtınanın dalgaları kaldırdığı gibi, düşüncesini ayaklandıran duyguları frenlemek için bir saatten fazla uğraştı. Sonra, yüzüne ve üstüne başına bir parça çeki düzen

vererek çalışma odasına geçti, polis müdürünü çağırtmalarını emretti.

Sekreteri hemen:

— «Burada, efendim,» dedi.

Polis müdürünü içeri aldılar. Engizisyon başyargıcı ona:

— «Olup bitenlerden haberiniz var mı?» Diye sordu.

— «Evet, monsenyör, iki tutuklu kaçmış.»

— «En ince ayrıntısına kadar her şeyi bana anlatın.»

Polis müdürü olayı anlatırken Engizisyon başyargıcı düşünüyordu:

— «Onu benim yakalatmam gerekiyor! Ah! Suyun yüzüne çıktığını gördüğüm o iki baş! Vakit geçiyor, onların Venedik'ten çıkmadıkları ne malûm!...»

Çevresinde hüküm süren sessizlik birdenbire onu şaşırttı.

Polis müdürü ansızın:

— «Monsenyör, bana tam yetki vermek ister miydiniz?» Dedi.

— «Evet, yalnız bir şartla: Olup bitenleri saati saatine bana bildireceksiniz. Olaylar çok önemli!...»

Polis müdürü eline büyük bir fırsat geçtiği inancıyla dışarı atıldı.

*
**

Aradan geçen üç gün Dandolo için pek müthiş oldu. Hemen hemen her saat bir memurun ziya-

rete geldiğini bildiriyorlardı. Yazılı, ya da sözlü rapor getiren bir zaptiyeyi odasına alıyorlardı. Her yeni ziyârette Dandolo alnında boncuk boncuk soğuk terler belirdiğini hissediyordu.

O üç günde onun içinde muazzam bir gelişme oldu. Orlando'yu yakalama fikrine tahammül edemez hâle geldi. O kadar ki; nerede bulacağını bilse, onu kendi eliyle Venediğin dışına çıkarırdı.

Bu arada, polisler şehrin altını üstüne getirdiler ama, kaçakların en ufak bir izine bile rastlayamadılar. Herkes onların boğulduğunu, cesetlerinin de limana kadar sürüklenip orada balıklara yem olduğunu düşünüyordu.

Aradan birkaç gün daha geçince bu inancı Altieri bile paylaştı.

Bir gece, Engizisyon başyargıcı yıllardan beri sık sık olduğu gibi, gene uyanıktı. Garip ama, Orlando'nun muhtemel ölümü bu zayıf ruha bir parça sükûnet getirmişti. Engizisyon başyargıcının tahammül edemediği, kör kuyuların dibine kapatılan Orlando'nun ıstırabıydı. Ölen Orlando artık acı çekmezdi. Dandolo kendi kendine vicdanıyla uzlaşma yolları araştırıyordu. Aslında kendisi hiçbir şey yapmamıştı ki. Yapılmasına göz yummuştu. Hattâ kaçma sırasında bile, araştırma işini polis müdürüne bırakmıştı.

O gece, oda uşağı bir memurun ziyaretini haber verdi. İçeri giren zaptiye çavuşu eğildi ve:

— «Monsenyör,» dedi, «Scalabrino'yla Orlando Candiano'nun yerini biliyorum.»

Dandolo boğuk bir sesle:

— «Anlat!» dedi.

— «Peki, efendim. Yalnız, anlatmadan önce sizden bir ricada bulunmak isterdim. Venedik polisinin boşuna aradığını benim tek başıma bulduğumu ekselansınızın ilerde hatırlamasını rica edecektim.»

Dandolo, zaptiye çavuşunun korkması gereken ve onu sonsuz bir sevince boğan bir sesle:

— «Hatırlarım!» dedi.

— «Durum pek basit, monsenyör. Scalabrino'nun vaktiyle Juana adında bir kıza sık sık gittiğini birdenbire hatırlayıverdim. Ortalık kararınca, o kızın oturduğu eve gittim. Bitişikteki odaya sokuldum. Bölmeye bir delik açtım. Dinledim ve gördüm.»

— «Peki... öbürü?»

— «Burada yok, monsenyör! Ama konuşmadan anladığıma göre, dönmekte gecikmeyecek... O andan sonra iş kolaylaşacak. Scalabrino'yla kızı ele geçiririz, eve yerleşiriz. Orlando Candiano gözükünce, hemen yakasına yapışırız.»

Dandolo şuursuzca:

— «Gerçekten de çok basit!» dedi.

Zaptiye çavuşu dikilerek:

— «Değil mi monsenyör?» Dedi. «Ama bu tasarı ne kadar basit olursa olsun gene de bulmak gerekirdi!.. Ve işte onu ben akıl ettim!»

Dandolo:

— «Bunu hiç unutmayacağım!» dedi. «Herhalde şefine haber verdin, evi kuşattırdın, değil mi?»

— «Aman, efendim, benim gibi zavallı bir insan devlete hizmet ederek servet sâhibi olabilme fırsatını pek ender elde eder. Onun için sırrımı hiç kimselere açmadım. Eğer bunu şefime anlatsaydım, beni hançerler, cesedimi balıklara atar, şu sırada da karşınızda kendisi bulunurdu.»

— «Demek ki, ne şefine haber verdin... ne de arkadaşlarından birine? Durumu sadece sen biliyorsun, öyle mi?»

— «Bir ben... bir de siz, monsenyör!»

Engizisyon başyargıcı kekeledi:

— «Gel, evin yerini göster bana.»

— «Emredersiniz, monsenyör.»

Dandolo hemen bir pelerine sarıldı, peşinden gelen zaptiyeyle sarayından çıktı.

Gondollarından birine bindi, polis memuruna da:

— «Kürek çek!» Dedi.

Polis memuru, servete koşan bir kimsenin telâşıyla gondolu itmeye başladı.

Dandolo birdenbire:

— «Lido'ya kadar gideceksin,» dedi.

— «Ama, monsenyör, o tarafta değil ki!»

— «Olsun.. Sen git. Orada bir işim var.»

Uydurma kürekçi söz dinledi. Dandolo arkaya; elinden her iş gelen bir insanın becerikliliğiyle, küreği çalıştıran polis memurunun yakınına oturmuştu. Engizisyon başyargıcı düşünüyordu.

Zaptiye:

— «Limana geldik, monsenyör,» dedi.

Dandolo da:

— «Sen daha uzağa git!» dedi.

Gondol, küçük yelkenlilerin, briklerin, devlet gemilerinin arasından süzüldü, Lido limanı olan o dar gölün ortasına doğru uzaklaştı. Az sonra bütün gemileri geride bıraktı, artık hiçbiri görünmüyordu.

O zaman Dandolo:

— «Dur,» diye seslendi.

Polis memuru küreği astı.

Engizisyon başyargıcı:

— «Gel yanıma otur,» dedi. «Şimdi beni dinle: Orlando Candiano'nun nerede bulunduğunu bilen tek insan olduğuna iyice emin misin?»

— «Tamamiyle eminim, monsenyör!»

— «Mükemmel. Şimdi beni iyi dinle. Bütün gördüklerini unutmanı istersem!...»

— «Ne demek istiyorsunuz, monsenyör?»

— «Scalabrino'yu gördüğünü, Orlando Candiano'nun döneceği evi bildiğini unutmanı istiyorum!»

— «Monsenyör, ödülüm ne olacak?»

— «Hiç değilse bu sorun akıllıca... Şimdi bak; Venedik'ten ayrılacaksın. Büyük yetki sahibi olduğum, sözümün geçtiği Roma'ya gideceksin. Buradakinden çok yüksek bir mevki sahibi olursun. Yol masrafını karşılamak için de yarın giderken elli duka altınına kavuşacaksın.»

Dandolo konuşurken zaptiye memuru da pek ustaca bir düzen hazırlıyordu. Birdenbire:

— «Monsenyör,» dedi. «Her ne pahasına olur-

sa olsun, Venedik'ten ayrılmak istemiyorum. Sonra da benden istediğiniz şey çok önemli, onun için düşünmek isterim.»

Dandolo sordu:

— «Ne zamana kadar?»

— «Yarına kadar. Çok büyük sonuçları olacak bir işi sadece bir gün düşünmek çok mudur?..»

Dandolo gülümsedi ve:

— «Ne demek, çok olur mu? Az bile!» dedi. «Bütün bir ebediyet boyunca, kıyamet gününe kadar düşün! sefil!»

Bu sözleri söylerken Engizisyon başyargıcı aynı zamanda da, pelerininin altında tuttuğu bir hançeri zaptiyenin göğsüne sapladı. Zaptiye bir çığlık bile koparamadan yığıldı. Bunun üzerine Dandolo cesedi kaldırdı ve usulca suya kaydırdı.

Sonra da küreği yakalayarak gondolunu hızla uzaklaştırdı.

Engizisyon başyargıcı sarayına dönüp de kendini yatağının üstüne atınca mırıldandı:

— «İşte şimdi Orlando Candiano'ya olan borcumu ödedim. Şimdi artık belki uyuyabilirim!...»

GÖNÜL YASI

Altieri'nin sarayı, Dandolo'nun sarayından iki yüz adım ötede, aynı sırada bulunuyordu. Bu arada şunu da belirtelim ki, o iki sarayın arasında ve öbür kıyıda, kibar fâhişe İmperia'nın oturduğu daha muhteşem ve daha şâhâne sarayı yükseliyordu.

Altieri, Orlando'nun kaçtığını haber vermek için Dandolo'yu görmeye geldiği sabah, sarayına dönmek için sadece birkaç adım atmıştı. Sabahın çok erken saati olmasına rağmen, sadece evin iç yönetimiyle ilgilenerek sarayın bir kanadında kapalı yaşayan Leonora'ya kendisiyle görüşmek istediğini bildirdi.

Orlando'nun kaçışı Altieri'yi allak bullak etmiş, alışkanlığın en sonunda uyuttuğu duyguları ayaklandırmıştı.

Her gelişinde yaptığı gibi, Leonora kocasını hemen kabul etti. Dış davranışlarda kocasına sadık ve bağlı bir eş olarak görünmeye daima kendini zorlamıştı. Başkomutan içeri girdiğinde, onun büyük bir çamaşır dolabının yerleştirilmesine nezaret ettiğini gördü. İki hizmetçinin açtığı yığınla çarşafı dikkatle inceliyordu. Altieri birkaç dakika bu âile manzarasını seyretti ve içini çekti. Sonra bir işâretle iki hizmetçiyi gösterdi. Leonora onları gönderdi.

Erkek bunun üzerine birdenbire:

— «Ben bir eş umarken, babanız bana kusursuz bir hizmetçi kalfası vermiş. Leonora, beni dinleyin.»

— «Bana sitem edecek bir şey mi var? Venedik durumumuzu bilmiyor ki..»

— «Doğru. Istırap çektiğim derdi hiç kimse bilmediğine göre, neden yakınayım!»

— «Verdiğiniz bütün ziyâfetlere, bütün törenlere katılıyorum. Evinizi yönetiyorum. İç anlaşmamızı dışarı belli etmemek için sık sık yanınızda halka görünüyorum. Sizinle evlenirken, düğünümüzden önce, büyük bir dürüstlükle sadece ismen eşiniz olacağımı açıkça söyledim. Bu koşullar altında babama eziyet etmemeye razı olup olmayacağınızı sormuştum. Kabul ettiniz. Bugün ne istiyorsunuz?»

Kısık bir sesle:

— «Karım olmanızı istiyorum! »dedi.

— «Hadi canım! Dandolo kanından gelen bir kadının neler yapabileceğini biliyorsunuz. Vaktiyle ninelerimden biri, dojlar sarayına yürüyen bir ordu komutanını hançerleyerek cumhuriyeti kurtarmıştı. Bir Dandolo'nun herkesin özgürlüğü için yaptığını ben de kendi özgürlüğüm için pekâlâ yapabilirim.»

— «Yani demek istiyorsunuz ki, şiddete baş vuracak olursam beni öldürürsünüz, öyle mi?»

— «Hiç duraksamadan.»

— «Peki, ya babanıza saldırırsam?»

— «Hiç karışmam. Babama yapabileceğim son fedakârlığı yaptım. İsterseniz mevkiini par-

çalayın; sizinle evlenmemi istediği günden beri babam benim babam değil artık!»

— «Leonora, dinleyin!... Sizden ikinci defa karım olmanızı istiyorum. Bugün çok önemli bir olay beni size doğru itti.»

Leonora ürpererek sordu:

— «Bir olay mı?»

— «Bir parçacık sizi ilgilendiren bir olay galiba!... Belki bir gün davranışınızı değiştirebilecek bir haber vereceğim size. Çünkü bir kadının hayattaki bir erkeğe sadık kalmasına bir dereceye kadar aklım erer ama..»

Leonora Altieri'nin sustuğunu görünce kekeledi:

— «Evet?»

— «Evet, Orlando Candiano'nun öldüğünü haber aldık!..»

Leonora kaskatı kesilerek ayakta kalakaldı. Yüzü belli belirsiz soldu. Orlando onu terketmişti. Orlando ölmüştü. Yüreğindeki yasta bir değişiklik olmamıştı ki!..

Altieri bu sözleri söyledikten sonra Leonora'nın yanından uzaklaştı. Yolda, Orlando'nun öldüğünü söylemekle yalan söylemiş olmayacağını eğer kanaldan kurtulmuşsa onu zaten kendisinin öldürteceğini düşünüyordu..

Leonora yalnız kalınca, yere çöktü, altı yıldan beri hiç ağlamadığı şekilde, uzun zaman ağladı.

ARETİNO'NUN SEKRETERİ

Bu olaylardan sonra aradan iki ay geçti. Okuyucuyu şimdi Pietro Aretino'nun sarayına götürüyoruz. Dandolo'nun, Altieri'nin ve İmperia'nın sarayları gibi bu saray da Büyük Kanal üzerinde bulunuyordu. Venediğe geleli henüz yirmi gün olmasına rağmen Aretino; orada büyük bir ün elde etmişti.

Bir akşam, giriş aralığında serinlik sağlayan kırmızı mavi çubuklu ipek tentenin karşısında iki erkek karaya ayak bastı. Bu iki erkek bekleme salonuna giden geniş mermer merdivenden çıktılar. İçlerinden en genç görüneni önden yürüyordu. Mütevazı giyinmişti ve sırtında bir Floransa elbisesi vardı. Sarı saçlıydı. Arkadaşı, eğer eğik yürümese, dev yapılı görünecekti. Onun saçları iyice ağarmıştı.

Floransalı otuz yaşlarında kadar görünüyordu.

Pek çok ziyaretçinin bulunduğu bekleme salonuna girdi. Görüşme sırası gelinceye kadar orada sabırla bekledi. Sonunda, bir uşak, onu ve arkadaşını ahlâk dışı bir zarafetle giyinmiş iki kadının gitar çaldığı bir odaya aldı. Orada da beklediler.

Bazan dipteki kapı açılıyor, yüksek sesle yapılan konuşmalar işitiliyordu. Genç Floransalı o kapının eşiğinden geçti. Saçları ağarmış adam olduğu yerde kaldı.

Yabancı girdiği yeni salonda birçok erkek ve üç dört kadınla karşılaştı. Kadınlar erkeklere içki sunuyordu.

Geniş bir kanapenin üzerine yarı yatar şekilde uzanmış bir erkek, yüksek sesle sordu:

— «Ne istiyorsunuz?»

— «Bu sarayda oturan ünlü şâiri görmek istiyorum.»

— «Öyleyse dostum konuşun!.. Aretino'nun karşısında bulunuyorsunuz! Arzunuz nedir?»

— «Size olan hayranlığımı sunmak için özel olarak Floransa'dan geliyorum.»

Aretino haykırdı:

— «Chiara Margherita! bu delikanlıya iskemle vermek, içki sunmak için ne bekliyorsunuz?.. Durun da ben size verdiğim şu Aretine adını, yâni zarif ve şâirane konukseverliğin nasıl olduğunu öğreteyim.»

Pietro Aretino bunları söylerken gözlerini Floransalının kemerinde bulunan keseye dikmişti. Bu kesenin büyüklüğü ona pek uygun göründüğünden bağırdı:

— «Beyzâdem! Sizden pek hoşlandım ve size hemen kendi yöntemimce bir sone sunmak istiyorum...»

Bunun üzerine Floransalı şu karşılığı verdi:

— «Üstadım, önce size iki şeyi açıklamalıyım. Birincisi, susamadım; ikincisi de, beyzâde değilim...»

— «Peki, nesiniz, öyleyse?»

— «Şâirim, ya da daha doğrusu, olmaya çalışıyorum.»

— «Adam sen de! Kalem de kılıç kadar değerlidir... Bundan başka, size nasıl bir faydam dokunabilir?»

— «Venediğe sekreteriniz olmak umuduyla geldim!»

— «Oh, oh! Bakıyorum da gözünüz pek yükseklerde, beyim! Şimdiye kadar neler yazdınız? Yeteneğinizin kanıtlarını verdiniz mi?»

— «Hemen sizin önünüzde bir balad yapabilirim.»

Floransalı bunu söyledikten sonra büyük bir tevâzûla şairin kararını bekledi. Aretino yabancıyı baştan ayağa inceledi, sonra da bu sahneyle pek eğlenmişe benzeyen konuklarına doğru döndü:

— «Eğer senyörler için bir sakınca yoksa!...» diye başladı. Odanın derinlerinden, Floransalı'nın henüz farketmediği bir erkek sesi:

— «Biz senyörler pek memnunuz!» Diye cevap verdi.

Aretino da adama:

— «Madem ki sen arzu ediyorsun, Bembo'cuğum!» dedi. «Ama, senin burada Kutsal İncillerle hiçbir ilişkisi bulunmayan soneler ve baladlarla uğraştığını görseler müminlerin ne derler ler acaba!» Sonra Floransalı'ya döndü: «Başlayın, delikanlı!»

— «Balad'ımın konusu, Treviso'dan pek uzak olmayan Piave boğazlarında geçiyor. Başlığı şu: *'Şâirle haydut.'*»

Aretino bu sözü duyar duymaz hemen ayağa kalktı.

— «Şâir; özür dilerim!,» dedi. «Şu anda önemli bir buluşma yapacağımı unutmuştum. Eğer yarın gelebilirseniz, baladınızı büyük bir zevkle dinlerim!» Sonra muhatabının cevap vermesine vakit bırakmadan: «Öyleyse, yarın görüşürüz olmaz mı? Evet yarın,» diye onu itti, bir kapı açtı ve Floransalı'nın kulağına şu sözleri fısıldadı:

— «Beni burada bekleyin...»

Sonra konuklarının yanına döndü:

— «Buluşmalar yerin dibine batsın!. Emin olun ki, canıma tak etti. Ferrara dükünün istediği bir sone'yle, imparator Carlos'a göndermek istediğim bir hikâyeyi yazacak vakit bulamadım!..»

Odanın dibinde oturan adam:

— «Gerçekten de acınacak durumdasın, azizim Pietro,» dedi.

— «Eee! Ne yaparsın, hayatımı kazanmam gerek!... Bir elim yağda, bir elim balda yaşamak için senin gibi kardinallik arpalığım (papaz ödeneği) yok ki benim!»

Bembo hemen atıldı:

— «Aretino'nun inâyetiyle kardinal!»

— «Papalık nezdinde bir parça etkili olduğum doğrudur.»

Çok geçmeden, Aretino'nun konukları izin isteyip ayrıldılar.. Bembo da çekildi. Bunun üzerine Aretino çabucak Floransalı'yı geçirdiği kapıya doğru yöneldi. Sonra onu, sarayın arka tara-

fında küçük ve sâde döşenmiş bir odaya kadar götürdü:

— «Gelin, burada hiçbir kulak bizi işitemez, rahatça konuşabilirsiniz.»

Floransalı, bir el hareketiyle başındaki sarı saçlardan kurtuldu, Orlando'nun erkek yüzü Aretino'ya göründü..

Adam hemen haykırdı:

— «Siz!»

— «Evet ben, ben rolümü oynuyorum, sizin de kendinizinkini oynayacağınızı umarım. Başlangıç olarak da...»

Aretino:

— «Konuşun üstad!» dedi. Bu kelime ağzına gayet rahatça gelivermişti.

— «Pekâlâ! Önce, bir süre için sekreteriniz olmam gerekiyor. Sonra da, öbür gün katılacağınız ziyâfete sizinle birlikte gitmek istiyorum.»

— «Kibar fâhişe İmperia'nın evine mi?»

— «Evet. Sırası 'gelmişken sorayım, bu kadın nasıl yaşıyor? Bir çocuğu olduğunu söylemişlerdi. Doğru mu?»

— «Doğru, İmperia'nın bir kızı var, Bianca, oniki, ondört yaşlarında.»

— «İyi. O ziyafette benim genç Bianca'yı görebilmemi sağlarsınız. Ayrıca, Kibar Fâhişe'nin de, sekreteriniz olan bana büyük bir güven duymasını temin edin!.»

— «Hepsi bu kadar mı, üstadım?»

— «Şimdilik bu kadar. Ah!.. az kalsın unutuyordum. Yanımda gelen, bekleme salonlarınızdan

birinde bulunan adam uşağınız oluyor. İmperia'nın sarayına o da sizinle birlikte gelecek..»

Sapsarı kesilen Aretino, Orlando'yu sarayın arka tarafına açılan gizli bir kapıya kadar götürdü. Sahte Floransalı hızla uzaklaştı. Bunun üzerine, Pietro Aretino ağır adımlarla kır saçlı adamın beklediği odaya doğru döndü. Bir sıranın üstünde sâkin bekleyen iri yapılı adamı gördü.

— «Hizmetime girmek isteyen siz misiniz, dostum?» diye sordu.

— «Evet, hem de en kısa zamanda.»

— «Eğer isterseniz, hemen şu anda sizi tutarım.»

— «Öyleyse çabucak bana bir uşak elbisesi yaptırtın. En geç, öbür güne hazır olmalı. Haa! Bir şey daha var... Öbür uşaklarla aynı yerde yatmak istemem.»

— «Kendi odanız olacak.»

— «Büyük Kanala bakması daha iyi olur.»

— «Gelin, odanızı size göstereyim, durumun size uyup uymadığını bana söylersiniz!»

Birkaç dakika sonra, Aretino'nun tanımadığı Scalabrino kanala bakan bir odaya yerleşmişti.

Aretino ertesi gün, hizmetindeki iki sekretere, bundan böyle yaşantısının bir parçası olacağını söylediği yeni bir arkadaş tanıttı. Büyük Gian Medici tarafından tavsiye edildiğini söylediği bir sekreterdi bu!.

Ertesi gün, akşam saat dokuza doğru, Aretino; sarayının önünde duran al ipek tenteli güzel gondoluna bindi. Yeni sekreteriyle birlikte, göz kamaştırıcı elbiseler içinde üç de uşak götürü-

yordu. Bunlar arasında, kır saçlı, sırtı hafif kamburumsu dev yapılı adam da vardı.

Gondol, Büyük Kanal boyunca süzüldü. On dakika sonra, İmperia'nın şâhâne sarayının önünde durdu.

Scalabrino, Aretino'nun arkasından geçerken meraklı bir adama belirsiz bir işâret yaptı. Beriki de ona benzer bir işâretle karşılık verdi.

Aretino sarayın merdivenlerini çıktı, zarif bir kalabalığın dolaştığı büyük salona girdi.

Şâhâne bir heykeli andıran İmperia gülümseyerek, bir hoşgeldiniz sözüyle konuklarını karşılıyordu. Muhteşem fâhişe pırıl pırıl neşe içindeydi, kendini öz çevresi ve ortamı içinde buluyordu.

Aretino içeri girince dosdoğru İmperia'ya yürüdü. Orlando ve Scalabrino salonun dip tarafına doğru uzaklaşmıştı.

Pietro Aretino'yla İmperia ilk defa birbirini görüyorlardı. İki yaratık şiir gibi bir gülümsemeyle bakıştılar ve çok iyi anlaştılar.

Aretino, İmperia'nın yanına oturdu ve konuşma son derece ince, nükteli cümleler yarışması hâlini aldı.

— «Peki Venediğe sizi kim çekti?»

— «Önce sizi görme isteği madam!.. sonra da, 'Bembo'nun bir mektubu!»

— «Ya! Demek ki Kardinali tanıyorsunuz öyle mi?»

— «Atanmasını bizzat ben getirdim, madam. Ama, siz de mi onu tanıyorsunuz?»

İmperia bir kin ve hemen hemen bir dehşet ifadesiyle:

— «Dostlarımdan biridir,» dedi. Sonra da konuşmasına devam ederek: «Niyetiniz Venediğe yerleşmek mi? Kiralayıp şâhâne bir şekilde döşediğiniz bir saraydan bahsediyorlar.»

— «Döşenmesine bizzat Titiano nezaret ettiği halde, ihtişamda sizinkiyle boy ölçüşemeyecek bir seviyede madam... Evet, Venediğe yerleşiyorum, hem de umarım ki uzun zaman için!.»

İmperia birdenbire:

— «İnsan burada güvenlik içinde bulunuyor,» dedi. «Hiç çekinmeden en güçlülere bile meydan okuyup kafa tutabileceği bir çeşit kale burası.»

Aretino alçak sesle:

— «Siz insanların düşüncesini mükemmel bir şekilde okuyorsunuz,» dedi. «Eğer isterseniz, ikimiz elele vererek, Venediğe hâkim oluruz!. Burada yenilmez hâle geliriz.»

— «Anlaşmayı kabul ediyorum. Ama, baksanıza bana, içeri girdiğinizde yanınızda yürüyen adam kimdi?..»

— «Sekreterim Paolo'dan mı bahsetmek istiyorsunuz?»

İmperia dalgın bir halde:

— «Ya! Demek sekreteriniz?» Dedi.

Tam o sırada, yaşlıca bir kadın İmperia'nın önünde durdu.

— «Beni çağırtmışsınız, madam?»

— «Evet, Maria... Bianca ne yapıyor?..»

— «Akşama doğru biraz keyifsiz görünmesine rağmen, sinyorina Bianca mışıl mışıl uyuyor!»

İmperia hafif bir çığlık attı:

— «Rahatsız mı! Peki ama, bana hiçbir şey söylemediniz!?..»

— «Ziyâfet olduğu için söylemeye cesaret edemedim, efendim!..»

— «Ziyâfet umurumda mı benim! Eminim ki Bianca hâlâ rahatsız. Öyle değil mi? Konuşsanıza!..»

— «Madam, gerçekten de sinyorina bir parça rahatsız... ama, önemli değil...»

İmperia titreyen bir sesle Aretino'ya döndü:

— «Özür dilerim, bir dakikaya kadar dönerim.»

Aretino sordu:

— «Madam, eğer işittiklerime inanmak gerekirse, küçük hanımın sağlığına çok önem veriyorsunuz!..»

İmperia saf bir gururla:

— «O benim kızım,» dedi.

— «Yâ!. Bu çocuğu çok sevdiğinize göre, demek ki âşık oldunuz?»

— «Hayatımda bir defa, bir tek defa sevdim, o da bana cehennem azapları çektirdi. Bu çocuğun o aşkla hiçbir ilişkisi yok.. Onu evlâdım olduğu için seviyorum...»

— «Ama, her ne olursa olsun, elinizin altında iyi bir hekim bulunmasına belki de memnun olurdunuz? Size teklif edilecek bir hekim biliyorum... Az önce bana bahsettiğiniz sekreter...»

— «Kabul! Gelin benimle.»

Kadın gülümseyerek salonu geçti. Aretino'yla ıssız küçük bir odaya ulaştı.

— «Beni burada bekleyin. Eğer Bianca rahatsızsa, gelip sizi çağırırım...»

— «Ben de bu sırada gidip sekreterimi bulayım.»

İmperia birkaç dakika yok oldu. Geri döndüğünde Aretino'yu sekreteri ve çam yarması uşağıyla birlikte buldu. Kibar fâhişe endişeli görünüyordu. Hemen sekretere koştu.

— «Sinyor Paolo, hekim misiniz?»

— «Evet, efendim, emirlerinizdeyim.»

— «Gelin.»

Aretino'nun Paolo adını verdiği adamı oniki yaşlarında küçük bir kızın yattığı odaya sürükledi. Çocuk, elbisesiyle bir kanapeye uzanmış, usul usul inliyordu.

Paolo, -Aretino'nun sekreterini bu adla çağıralım- evet, Paolo hekim değildi. Ama, çocuğun hasta olmadığını anlamakta zorluk çekmedi. İmperia bu arada Bianca'yı kucaklamış öpüp duruyordu.

Kadın kızına sordu:

— «Neren ağrıyor, evlâdım? Bak bu senyörü gördün mü? Seni iyileştirmek için gelen büyük bir hekim.»

— «Ama, anneciğim, yemin ederim ki, hasta değilim.»

— «Miden ağrımıyor mu, yavrucuğum?»

— «Hayır, anneciğim...»

— «Yahutta karnın? Çekinme, söyle!..»

— «Yemin ederim ki hayır!»

Paolo dikkatle ana-kızı seyrediyordu. İmperia'yı odanın bir köşesine çekti ve sordu:

— «Kızınızı zehirlemelerinden mi korkuyorsunuz?»

İmperia bir dehşet çığlığı kopardı. Ama, inkâr etmedi.

Ellerini kavuşturarak:

— «Ah, efendim, bakın bakalım çocuğum hasta mı, Allah rızası için!»

— «Merak etmeyin. Bana güveniniz var mı?»

— «Evet, evet...»

— «Pekâlâ öyleyse! Lütfen çıkın, hizmetçileri de çıkarın!»

İmperia bir işaret yaptı ve Bianca'nın çevresine üşüşen iki üç hizmetçi hemen dışarı çıktı. Kendisi de çıkmaya hazırlanırken hekim ona:

— «Üstad Aretino'nun uşağına lütfen haber verin de, yandaki odada, sesimi işitecek şekilde beklesin. Herhangi bir şeye ihtiyacım olursa, emirlerimi yerine getirmeye alışıktır...»

Yalnız kalan Paolo, bir süre Bianca'yı inceledi.

Tam annesi çıkacağı anda çocuk hiddetten kapkara kesilen gözleriyle ona bakmış ve şunları mırıldanmıştı:

— «Hadi, hadi. Git... Ziyafetine dön!.. Bütün o erkeklerin yanına dön!.. ve kızını yapayalnız bırak!»

Paolo gülümsedi: Bianca'nın hastalığını biliyordu artık. Yaklaştı, yanına oturdu ve elini tuttu:

— «Bir parça konuşalım, ister misin, kızım?»

— «Yalnız kalmak istiyorum. Hasta değilim.»

— «Hasta olmadığınızı çok iyi biliyorum. Istırap çeken bedeniniz değil, zavallı küçük mâsum yüreğiniz acı çekiyor, değil mi?... Bunu bana söyleyebilirsiniz. Sırrınızı açın bana! Ben sizin bir dostunuzum. Büyük bir üzüntünüz var, değil mi?»

Bianca o zamana kadar yastığın içine gömdüğü başını, kendisiyle bu şekilde konuşan adama kaldırdı. Orlando o çocuk başının harikulâde güzelliği karşısında şaşırdı.

Çocuk büyük bir özenle büyütülmüştü. Okuma, yazma, hesap öğretmenleri tutulmuştu. Arpicordo -bir çeşit gitar- çalardı, hem de içten duyarak çalardı. Annesi uzun zaman çocuğu kendisinden uzak tutmuştu. İmperia, kendi çirkin hayatının içine girmemesi için kızını yaşantısının dışında bırakmıştı. Sonra birdenbire, ister geçici heves deyin, ister analık sevgisi deyin, ayrılığa daha fazla dayanamayan kibar fâhişe gidip kızını almış, yanına getirmiş ve sarayının ayrı bir bölümüne yerleştirmişti. İmperia hemen hemen her akşam, hava kararırken basit elbiseler ve dul kadın gibi siyah peçeler takarak, Bianca'yla çıkıyordu. Yaya, ya da gondolla uzun gezintiler yapıyordu. Ama, gündüzleri Bianca aslâ sokağa çıkmazdı. İmperia, hiç bir erkek gözünün kızına bakmasına razı değildi. Kızı olduğunu pek az kimse biliyordu. Bu kirli evde, İmperia'nın ayakları dolanarak girdiği temizlik ve sâfiyet köşesiydi burası.. Belki de bütün sakın-

masına rağmen Bianca'nın güzelliği bazı istekler uyandırmıştı.

Bianca uzun uzun Orlando'yu inceledi. Sonunda:

— «Evet,» dedi, «öyle sanıyorum ki size arkadaş gözüyle bakabilirim. Anneme gelen öbür erkeklere benzemiyorsunuz!»

— «Bu sarayda verilen ziyâfetlere katılmayı hiç canınız istemez mi?»

— «Onlardan nefret ediyorum.. Daha dün bu şenliklerden vazgeçmesi için anneme rica ettim. Ama, beni dinlemek istemedi.»

Bianca bu sözlerden sonra hıçkırarak ağlamaya başladı. Erkek konuşmasına devam etti:

— «Bununla birlikte, annenizi çok seviyorsunuz?»

— «Evet, seviyorum!.. Ve ona acıyorum. Çünkü çoğu zaman onun da mutlu olmadığını anlar gibi oldum. Buradan çekilip gitsem çok daha iyi olacak gibi geliyor bana...»

— «Ama neden? Madem ki annenizi seviyorsunuz, o da sizi âdetâ taparcasına seviyor, neden çekilip gitmek istiyorsunuz?»

— «Bilmiyorum. Burada boğuluyorum. Ah! Efendim, Venedik'ten ayrılmaya annemi razı edebilseniz... Buraya gelmeden önce o kadar mutluydum ki...»

— «Daha önce neredeydiniz, kuzum?»

— «Mantova'da, köylülerin yanındaydım.. Annem yılda iki defa beni görmeye gelirdi, o zaman ikimiz de o kadar mutluyduk ki!.. İki kar-

deş gibi kırlarda koşardık. Yeniden o hayata dönmek istiyorum. Annemi bir razı edebilseniz.»

— «Fırsat bulur bulmaz, ona söylerim.»

— «Çok iyi yüreklisiniz, efendim, gerçekten de iyisiniz. Ama, size hepsini, her şeyi söylemedim... Oysa, söylemeliyim... Bir erkek, arasıra buraya gelenlerden biri...»

— «Evet?...»

— «Annem bir gün, itiyâdı olmadığı halde beni Lido'ya kadar götürmüştü. O adama rastladık, sıkı sıkı peçeli olmasına rağmen annemi tanıdı. Adam bize yaklaştı, bana baktığı zaman öldürücü bir soğuğun tâ iliklerime kadar yayıldığını hissettim.»

— «O adamı bana tarif edebilir misiniz?»

— «İğrenç derecede çirkin!.. O gün sırtında bir râhip pelerini vardı ama, ayağında mor çoraplar görünüyordu...»

Orlando kısık bir sesle mırıldandı:

— «Bembo!»

Bianca devam etti:

— «Bir ay sonra şu kapının açıldığını gördüm. Adam belirdi, yüzü alev alevdi. Büyük bir çığlık kopardım. Hizmetçiler koşuştular, adam da yanlış yere geldiği için özür dileyerek çekildi...»

— «Peki, haber alınca, anneniz ne dedi?»

— «Bu olayı ona anlatmaya cesaret edemedim.»

Orlando o kadar karanlık bir sesle karşılık verdi ki, genç kız sarardı:

— «Merak etmeyin, o adama karşı sizi koruyacağım. Allahaısmarladık evlâdım!.. Artık hiçbir şeyden korkmayın ve sizi görmemi, sizinle konuşmamı sağlayan rastlantıya şükredin!.. Şu andan itibaren himayem altındasınız.»

Orlando kapıyı açtı, iri cüsseli uşağa yaklaşmasını işaret etti! adamın kulağına:

— «Scalabrino, bu genç kıza iyice bak, tam olarak hatırlayacak şekilde yüzünü iyice aklında tut!..» Dedi.

— «Bin kişinin arasında bile onu tanırım.»

Orlando en sonunda, Scalabrino'nun Bianca'nın yüzünü tamamiyle incelediğine emin olunca yüksek sesle:

— «Çok iyi,» dedi, «çok iyi, bunları en kısa zamanda bana getirin.»

Uşak eğildi ve gitti.

İmperia endişeyle haykırdı:

— «Ne oldu?»

— «Hiçbir tehlike yok, efendim. Eğer dikkat ederseniz, kızınızın sapasağlam olduğunu göreceksiniz.»

İmperia hemen kızının odasına atıldı.

Bunun üzerine, sahte sekreter Paolo, İmperia'nın yanında beklemiş olan Aretino'ya yaklaştı ve alçak sesle:

— «Dostunuz Bembo'yu başbaşa bir akşam yemeğine dâvet etsenize. O toplantıda o, siz ve benden başka kimse bulunmayacak.»

Paolo, Pietro Aretino'nun saygı gösterdiği derin bir düşünceye daldı. Orlando içinden şunları geçiriyordu:

— «İnsan kaderi dediğimiz şey ne kadar garip! İşte bir kadın, benim için duyduğu bir anlık geçici heves belki de bütün felâketlerimin başlıca nedeni olan aşağılık bir fâhişe.. Muhakkak ki ihbar işinde onun da parmağı vardı. Muhakkak ki Foscari'nin, Bembo'nun ve Altieri'nin, sonsuz üzüntülerin gayyasına beni yuvarlamak için birleşen korkunç vicdansızlar üçlüsünün çıkarlarına hizmet etti. İyi.. Onun bir kızı olduğunu ve o kızı deli gibi sevdiğini öğreniyorum. İşte öc alma aracım, diyorum. Ve alçak kadının cezâsını tasarlamaya geldiğim anda, yüreğime acımanın dolduğunu görmez miyim! Kızı görüyorum, işe bakın ki, insanların merhametine ve hayranlığına lâyık bir melek çıkıyor karşıma! Onu vurmak için geliyorum ve onu kurtarma kararıyla gidiyorum.. Öc almaya karar verdiğime göre, neden şu çok yufka yüreği göğsümden koparıp atmakla işe başlamadım?!..»

O böyle düşünürken İmperia neşe içinde döndü ve Orlando'nun ellerini yakaladı:

— «Ah! Üstad Paolo,» diye haykırdı, «gerçekten de çok büyük bir hekimsiniz. Kızımı hiç bu kadar sıhhatli görmemiştim!»

İmperia'nın elinin temasıyla Orlando derhal bir iğrenme ve kin ürpertisi hissetmişti:

— «Gönlünüz rahat etti mi?»

— «Nasıl ferahlamam ki?»

— «Peki, ya bu sıhhat görünüşünün aldatıcı olduğunu söylersem? Çocuğunuzun gerçekten hasta olduğunu söylersem?»

Kibar fâhişe haykırdı:

— «Aman, beni korkutuyorsunuz.»

— «Sizinle bir görüşme yapabilir miyim, efendim? Yarın...»

— «Çok uzak! Şu anda ölesiye bir endişe içindeyim!.. Bakın, dinleyin, gece yarısı tekrar gelin. O zamana kadar, herkesi savacak bir bahane bulurum!»

Orlando beklediği cevabı almıştı. Hemen kabul etti ve:

— «Kabul, tam gece yarısı!» Dedi..

Orlando uzaklaşırken İmperia kendi kendine düşünüyordu:

— «Beni iliklerime kadar ürperten bu sesi nerede işittim acaba?...»

***

İmperia, Pietro Aretino refakatinde, ziyafet salonuna döndü ve gerçekten büyük bir beceriklilik ve usta bir incelikle, konuklarını, gecenin çok geç saatlerinde yapılması gereken gidişe hazırlamaya başladı. Gece yarısına doğru, söylediği gibi, sarayda kimsecikler kalmamıştı.

Az sonra, kadının üstad Paolo adını verdiği kişi belirdi. Onu hemen elinden tuttu, geride küçük bir odaya sürükledi.

İmperia oturdu, Pietro Aretino'nun hekim sekreterine de bir koltuk gösterdi. Orlando bilinçsizce itaat etti.

İmperia usulca:

— «Bana kızımdan bahsedin!» dedi.

Erkek, geçmişin doğurduğu düşünceleri kovmaya çalışarak sordu:

— «Onun için neden korkuyorsunuz?»

— «Bilmem ki?.. Bu çocuğu o kadar seviyorum ki! O hayatımdır, en ufak bir rahatsızlık belirtisi beni çılgına döndürüyor... Ah! ya onu kaybedersem!»

— «Sâdece bundan korkmanız imkânsız bir şey...»

İmperia ürpererek atıldı:

— «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Bianca'nın sağlığı yerinde, gürbüz bir bünyesi var. Ama, çok güzel, belki de fazlasıyle güzel!.. Kızınızın hiçbir erkek bakışını üzerine çekmemesini tercih edersiniz, değil mi efendim?»

— «Bununla birlikte, günün birinde evlenmesi gerekecek!»

— «Sizin korktuğunuz bu değil.. Genç, dürüst, fedakâr bir delikanlı çıksa da Bianca'nın ilham ettiği sevgiyle birlikte hayatını ayaklarına serse, duraksamazdınız!... Ama, kızınızı belki de o insan görünüşlü canavarlardan biri görmüştür... Eğer öyleyse madam, vay geldi kızınızın başına!.. Vampir bu sarayın karanlıklarına gizlenip gözetler. O gencecik körpe kana susamıştır, acele etmeden dolaşır. Avının elinden kaçamayacağını iyi bilir. Bütün hazırlıklarını yapmıştır, belki de pek yakında çocuğu kurtarmakta çok geç kalmış olacaksınız.»

İmperia bir dehşet çığlığı kopardı.

Orlando sordu:

— «Ne oldunuz madam? Hiç şüphesiz bütün bunlar sadece birer tahminden ibaret.. Zaten siz buradasınız, Bianca'ya göz kulak olursunuz!

Çünkü anasının gözü önünde kızına saldırmaya kim cesaret edebilir ki? Ya da, ana herhangi gizli bir anlaşmayla o kötü adama bağlı olmasın! Ana herhangi bir karanlık cinayetle suç ortağına ebediyen bağlanmış olup o suç ortağı karşısına dikilip de; kızını istiyorum! dediği zaman güçsüz durumda kalmasın!»

— «Bütün bunları size kim öğretti! Hangi cehennemî kudret beni kardinale bağlayan anlaşmayı size açıkladı?...»

Orlando:

— «Neden bahsetmek istediğinizi bilmiyorum,» dedi. «Araştırıyorum, hepsi bu kadar. Öyle görüyorum ki, istemeden, gerçeği söyledim, galiba.»

— «Demek ki, hiçbir şey bilmiyorsunuz?»

— «Hiçbir şey bilmiyorum ama, kızınızın kurtulmasını istiyorsanız, hepsini öğrenmeliyim. Aklıma gelen bir fikri size söylemek isterdim, eğer Bianca tehdit ediliyorsa, sizin kadar onu savunma hakkına sahip birisi daha var yeryüzünde!..»

İmperia hayretle sordu:

— «Kimmiş o?»

Orlando safiyetle:

— «Babası,» dedi.

— «Babası mı!»

— «Bunda sizi hayrete düşürecek ne var ki?.. Eminim ki o adam, eğer durum kendisine anlatılacak olursa, ne yapar yapar, evlâdının yardımına koşar. Madam, müsaade ederseniz açıkça konuşacağım, böylece daha iyi anlaşırız. Top-

lumda kibar fâhişe adı verilen bir kimsesiniz. Ama, biliyorum ki Bianca'nın babası bilinmeyen herhangi kaba bir insan olamaz... Herhalde yüksek mevki sahibidir, büyük bir etkisi vardır...»

— «Bianca'nın babasını tanımıyorum.»

— «Size çok acıdım madam... Bir saat, bir gün, ya da bir yıl sevilen erkeği, belki de çok sevilen bir evlâtta yeniden canlanan erkeği tanımamak, sizin gibi akıllı ve duygulu bir kadın için feci bir işkence olmalı... Daha doğrusu bir kadın, bana böyle dedi... İki yıl önce, Treviso yakınlarında, yanılmıyorsam, Nervesa adlı bir köyde rastladığım zavallı bir kadın!?.»

İmperia yerinden fırladı ve çılgın gözlerini Orlando'ya dikti.

Orlando hiç aldırmadan devam etti:

— «Bu kadın Piave boğazlarında yolunu kaybetmişti. Ona güvenlik verdim, konuştuk. O da sizin gibi, göz kamaştırıcı bir güzellikteydi. Ve bana hikâyesini anlattı. O da şu: Bundan çok yıl önce, bir gün o kadın Roma'ya gidiyormuş. Birdenbire çevresini bir haydut çetesi kuşatmış ve onu Kara Mağara adı verilen ıssız ve vahşi bir yere götürmüşler. Orada, kadının kafasından birdenbire garip bir heves geçmiş. Kendini o haydutlardan birine, belki de herkülü andıran boyu bosuyla çılgın hayâlini büyüleyen bir adama vermeyi kararlaştırmış!..»

İmperia birden kendini tutamadı ve bir çığlık attı. Ama, Orlando bunu duymamazlıktan geldi ve sözlerine devam etti.

— «İşte böyle, madam, kaderin bir cilvesiy-

le, prenslerden, kardinallerden oğlan çocuklar doğurabilecek durumda olan ve her zaman kısır kalan o kadın hayduttan bir kız çocuk dünyaya getirdi..»

İmperia birdenbire, karanlık bir ifadeyle haykırdı:

— «Daha öteye gitmeyin. Piave boğazında bir kadınla karşılaşmanız tamamiyle hayâl mahsulü. Siz benden söz etmek istiyorsunuz!»

— «Sizden mi, madam! Beni şaşırtıyorsunuz!..»

— «Anlattığınız benim hikâyemdi. Bunu nereden öğrendiniz? Neden bana anlattınız? Bilmiyorum!..»

— «Aldanıyorsunuz, madam.. Başınıza bu tür bir mâcera geldiyse, aynı mâcera bir başkasının başından da geçemez mi?»

— «Bianca'nın babasının kim olduğunu öğrenmek istiyordunuz, işte şimdi biliyorsunuz! Bir haydut!. Ama, o haydudun adını bilmiyorum, hiçbir zaman da öğrenmek istemedim, görsem belki de tanımam bile.»

Orlando gayet doğal bir sesle:

— «Öyleyse, bu zavallı çocuğu iğrenç Bembo'nun iğrenç tutkusundan korumak için o yandan bir yardım ummaktan vazgeçelim,» dedi.

İmperia bu sefer bir üzüntü feryadı kopardı:

— «Bembo! Bembo! Bembo'dan size kim bahsetti?»

— «Siz kendiniz söylediniz ya, madam!... Bu adı ağzınıza almadınız ama, az önce bir anlaşmayla bağlandığınız kimsenin kardinal olduğu-

nu haykırdınız!... Venedik piskoposu kardinalin söz konusu edildiğini sanmıştım... Yoksa aldandım mı?»

— «Pekâlâ öyleyse! Evet efendim... bütün korkum kardinal Bembo'dan geliyor. Bianca'yı gören o! Korkunç bir tutkunun bu sarayın çevresinden ayırmadığı o! Ve o harikulâde kâhinliğinizle sözünü ettiğiniz anlaşma beni ona bağlıyor!»

Orlando hafif bir ürpertiyle sarsıldı. Kibar fâhişeyi avucunda tuttuğunu anladı. Âmirane bir sesle sordu:

— «Nedir o anlaşma?»

İmperia cevap verdi:

— «1509 yılında bir erkek seviyordum, hayatımda sevdiğim tek erkek. Ve bugün kendi kendimi yokladığım zaman onu hâlâ sevdiğimi hissediyorum.»

«Onu hem çok seviyordum. Hem de ondan nefret ediyordum!... Bakın dinleyin!... O adama kendimi teklif ettim. Kendimi ona tamamiyle vermek istedim, sadece saf olmayan bedenimle değil, bâkir olan, tertemiz gönlümle onun olmak istedim. O beni hor gördü, rezil etti... Bir genç kızı seviyordu.»

— «O adamın adı neydi?»

— «Orlando Candiano.»

— «Peki, ya kızınki?»

— «Leonora Dandolo.»

Orlando soğukkanlılığını hiç bozmamıştı.

İmperia devam etti:

— «Davila adında bir âşığım vardı... Bu âşık Orlando'ya olan aşkımı birdenbire öğreniverdi; ben de onu öldürdüm. Dehşetten aptala dönmüş bir halde cesedin karşısında dikilip dururken, yanımda birisi peydahlandı. Her şeyi görmüştü. Bu adam, Bembo'ydu. Beni bu sarayın salonlarından birine sürükledi, orada da başka birini gördüm, o sıralarda zaptiye komutanı olan Altieri... bugün Venedik ordusu başkomutanıdır... Beni oturttular. Ve Bembo dedi ki; *'Madam, Onlar Meclisi üyelerinden birini öldürdünüz. Ya asılacaksınız, ya da heykel gibi omuzlarınıza pek yaraşan şu güzel başınızı uçuracaklar.'* Dehşetle ürperdim ve uzak bir yerde büyüttüğüm Bianca'mı, yavrumu düşündüm... Darağacını aklıma getirince her yanımı soğuk terler kapladı ve ölümün buz gibi soğuğuyla titremeye başladım. Bunun üzerine Bembo bana: *'Sizi kurtaracak bir çare var, bir tek... Davila'yı öldürdü diye birisini ihbar etmek! Gerekirse, sizin gerçeği söylediğinize biz tanıklık ederiz!'* Ben haykırdım: «Ama, kimi? Kimi ihbar edeyim?» *'Orlando Candiano'yu!'* «Asla!» *'Pekâlâ, öyle olsun! Siz darağacına gidersiniz, o da sevgili Leonora'sıyla evlenir...'* »

— «O son sözleri işitince, çılgın bir hiddete kapıldım. Leonora Dandolo'nun mutlu olacağını düşünmek beni deli ediyordu. Hazır olduğumu haykırdım... Altieri söyledi, ben yazdım, pusulayı Bembo götürüp San Marco alanındaki ihbar kutusuna attı... Korkunç bir şeydi, değil mi?»

Orlando:

— «Evet, çok korkunç,» dedi. «Siz kıskanç-

lıkla hareket ediyorsunuz. Ama, ya Bembo?.. Acaba onun Orlando Candiano'ya garazı neydi?»

— «Bilmem... Belki de başka bir tür kıskançlık.»

— «Ya Altieri?»

— «Leonora'ya âşıktı!»

Orlando dudaklarına kadar yükselen bir feryadı zor tuttu.

— «Peki, Orlando Candiano'yu ne yaptılar?» diye sordu.

— «Zindana attılar.»

— «Hiç şüphesiz hâlâ oradadır?»

— «Hayır.. Öldü!..»

— «Nereden biliyorsunuz?»

— «Bir başka mahkûmla birlikte kaçmak istemiş!.. Kanalda boğuldular... Böyle olması daha iyi! Hiç değilse, artık ıstırap çekmez!...»

— «Evet, böylesi daha iyi olmuş!..»

— «İşte şimdi!... Bembo'nun elinde esir olduğumu anladınız değil mi? Altı yıldan beri bir köle gibi ona itaat ettiğimi anladınız, değil mi? İsyan etmek istediğim her seferinde beni tehdit ettiğini, ölesiye korktuğumu anladınız, değil mi?... Ah! Onun bir gece karşıma dikilip de, buz gibi sesiyle bana: *'Ya kızın yatağıma; ya da kafan cellâda!'* dediğini işitmekten ödüm kopuyor!»

İmperia hıçkırarak ağlamaya başladı. Orlando düşünüyordu:

— «İmperia'nın, Bembo'nun ve Altieri'nin rolleri aydınlandı. Ama, Dandolo? Onu kim itti? Foscari? Ona ne yaptım ki? Ah! Sabır! Sabır!..»

Ve sesini yükseltti:

— «Ağlamayın madam, kızınızı kurtaracağım.»

— «Size inanıyorum, size inanıyorum!..»

Orlando bir vedâ işareti yaptı ve hızla dışarı atıldı. Kibar fâhişeyi olağanüstü bir heyecan içinde bıraktı; kadın hem mutlu, hem de öfkeliydi, hem gönlü rahatlamıştı, hem de çılgın korkulara yakalanmıştı.

AŞK, HİDDET

Orlando dışarda, rıhtımda şöyle bir çevresine bakındı, bir sütunun arkasına gizlenen bir gölge fark etti. Dosdoğru o gölgeye yürüdü.

— «Sen misin?» diye sordu.

Ortaya çıkan Scalabrino:

— «Evet, monsenyör,» dedi.

Aretino'nun uşaklarının güzel giysisini çıkarmış, Venedikli bir burjuva gibi giyinmişti.

— «Peki, ya arkadaşlarımız?»

— «Hemen hemen hepsi geldiler, emirlerinizi bekliyorlar.»

— «İyi; hepsi burada olunca bana haber verirsin...»

Orlando hemen bir gondol çözdü, sandala atlayıverdi.

Scalabrino sordu:

— «Ben de sizinle gelecek miyim, efendim?»

— «İstersen gel. Su üstünde bir gezinti bize iyi gelir.»

— «Nereye gitmek istiyorsunuz, efendim?»

— «Elbette ki Lido'ya. Orada korkulacak hiçbir saygısız kulak yoktur.»

Limana gelince; Orlando doğruldu ve arkadaşına artık kürek çekmemesini işaret etti.

Orlando birdenbire:

— «Demek ki o kadını bir daha hiç görmedin, değil mi?» Dedi. «Hani o garip hikâyesini anlattığın kadın, Kara Mağara'da seni Sandrigo'ya tercih eden kadını?!.»

— «Hayır, monsenyör, bir daha görmedim.»

— «İmperia'nın sarayındaki genç kıza iyice baktın mı demin?»

— «Evet, efendim.»

— «Adı Bianca.»

— «Bu adı aklımda tutacağım; Bianca.»

— «Az kalsın ilginç bir ayrıntıyı unutacaktım.. O çocuğun İmperia adında bir annesi var.»

— «Saraydaki kibar fâhişe mi?»

— «Evet, tutuklanmamın en baş nedeni olan kibar fâhişe. Ama, bunu bir yana bırakalım.. Demek ki Bianca'nın annesi İmperia.. Peki, babasının adını biliyor musun?...»

— «Hayır, efendim, bilmiyorum!»

— «Pekâlâ öyleyse, Bianca'nın babasının adı Scalabrino.»

Scalabrino öyle bir sıçradı ki, az kalsın sandal devrilecekti.

Dev adam kökünden sarsılmıştı.

Orlando devamla:

— «Bianca senin kızın,» dedi.

— «Nasıl! O kadar güzel, o kadar derin mavi gözlü çocuk...»

— «Senin kızın, Scalabrino.»

— «O melek! benim kızım hâ!.. Ah! Monsenyör, mâzur görün, elimde değil, ne yapayım.»

Scalabrino sessiz sessiz hıçkırmaya başladı.

Orlando kalktı, küreği yakaladı ve gondolu hızlı hızlı rıhtıma doğru itti. Tam sandal kıyıya yanaşırken Scalabrino başını kaldırdı. Karayı gördü, rıhtıma atladı, büyük acılarda ve büyük sevinçlerde hissedilen o kaçınılmaz yalnızlık ihtiyacıyla kaçtı.

Orlando dev yapılı adamın gecenin içinde eriyip yok olan siluetini üzgün gözlerle seyretti.

— «Zavallı yaratık!» diye mırıldandı. «Onca yıl sefâletten sonra, bir tek katıksız sevinç dakikası!. Evet ağla! mutluluğunu geceye anlat!.. Yarın gece ıstırap çekeceksin!...»

Bunun üzerine o da karaya atladı ve Büyük Kanal üstündeki saraylara doğru yöneldi. İlerledikçe yürüyüşü ağırlaşıyordu. Sonunda, her şeyin, her yerin karanlık ve daha da sessizleştiği bir sarayın yanında durdu. Uzun bir ürpermeyle başını kapalı pencerelere doğru kaldırdı... Bu, başkomutan Altieri'nin sarayıydı.

Orlando kendi kendine mırıldandı:

— «Ne yapmaya geldim buraya? Hadi bakalım, zavallı hasta gönlüm, memnun musun şimdi? Onun yüreğinin hemen yakınında bulunduğun için şiddetli çarpıyorsun, ya da öyle sanıyorsun değil mi?... Altı yıl boyunca hayalinin bir an olsun gözlerimin önünden gitmediğini düşünüyorum da!... Ya o, ne düşünüyordu acaba?. Adam sen de! Kadınların düşündükleri?!. Yazık! yazık!... Ben de unutabilsem, ah.. uyuyabilsem!»

Hayatında o gecenin kesin bir etkisi oldu. Yu-

karda gördüğümüz gibi o gece İmperia'yla temas kurdu. Gene o gece; Bianca'yla ansızın buluşması onu önceden çizdiği yoldan döndürdü. Sonunda, o geceki yeni bir karşılaşma savaş planını kesinleştirdi.

Orlando, Altieri sarayından uzaklaşarak dükalık sarayına ve hapisânelere doğru yöneldi.

Hemen oradan bir gondol çözdü, dükalık sarayına doğru ilerledi. Az sonra hapisânenin kapkara kütlesi göründü.

Sandalını Ecel Köprüsü'nün altına kadar itti. O zaman, uzaktan pek fark edemediği bir şey gördü. Köprüyü çatılmış kalın sırıklardan meydana gelen iskelelerle desteklemişlerdi.

Gülümseyerek: «Scalabrino'nun, köprüyü yerinden sarsan kasırganın tahribatını onarıyorlar!» diye düşündü.

Suya dalan sırıklardan birine gondolunu bağladı, sonra da kirişten kirişe tırmanarak birkaç dakikada köprünün, Scalabrino'nun korkunç mancınık darbesini indirdiği yerine ulaştı. Köprüde çalışan işçiler, gece olunca deliği sadece tahtalarla örtüyorlardı. Orlando o tahtaları çıkarmakta hiçbir zorluk çekmedi. Geçecek kadar bir yer açtıktan sonra hemen Ecel Köprüsü'ne daldı.

Orlando'da olağanüstü bir enerji vardı. Ama, köprüye ayak basar basmaz, tepeden tırnağa titredi ve müthiş bir sıkıntıyla alnı boncuk boncuk tere battı. Birkaç sâniye içinde, tutuklanmasının tüyler ürpertici sahnesini yeniden yaşadı... Sonra birdenbire, gözleri karanlıklarda taş san-

dalyeyi aradı: Onu bir iki adım ötesinde gördü. Ağır ağır, âdetâ bir çeşit kâbusun pençesindeymiş gibi ona doğru yöneldi, önüne diz çöktü, ateş gibi yanan alnını cilâlı granitin üstüne koydu ve hiç şüphesiz, orada kendi kendine korkunç bir and içti. Çünkü doğrulup kalkınca:

— «Gönlünüz rahat etsin, babacığım!» Diye mırıldandı.

Sonra ağır ağır geldiği deliğe kadar geriledi. Tam o sırada, hapisâne yönünden ayak sesleri işitildi. Köprüye doğru gelenler vardı. Soluk bir ışık belirdi...

Orlando hızla bir kereste yığınının arkasına sindi, taş kesilmiş gibi, eli hançerinin kabzasında, öylece bekledi...

Köprünün giriş kapısında iki erkek belirdi. Orlando onları hemen tanıdı.

Bunlardan biri Foscari, öbürü de Bembo'ydu.

Doj Foscari düşünceli bir halle taş sandalyenin önünde durdu. Orlando, onun Bembo'nun fenerinin aydınlattığı yüzünü tam olarak görüyordu. Foscari pek yaşlanmamıştı. Sadece bakışları eskiye oranla daha karanlıktı.

— «Neden onu da bu taşa bağlamadık sanki? Neden onu da babası gibi kör etmedik, ya da daha doğrusu, neden cellât o zaman onun kafasını uçurmadı sanki?... Ah! Bembo, ah! Çok büyük bir hatâ oldu bu!»

Bembo da:

— «Monsenyör, bütün bunlar boş kuruntular,» dedi. «Orlando Candiano öldü!»

— «Cesedi bulamadılar. Oysa bütün kanalı

tarattım. Bulunduğunu haber vermelerini bekleyerek öldürücü onbeş uzun gün geçirdim...»

— «Monsenyör, biliyorsunuz ki, kanal yuttuğu cesetleri Lido'ya kadar sürükler. Son gömülme işini orada balıklar üzerlerine almışlardır, hiç merak etmeyin!..»

— «İnan bana Bembo, onun gibi bir adam boğulmaz. Hücresini görmek istedim. Altı yılda kazdığı o geçidi gözlerimle görmek istedim. Muazzam bir iş bu.. Hayır, o boğulmadı!.. Kurtuldu. İntikam almak için yapacak pek çok işi var.»

Bembo kekeledi:

— «Hayatta olduğunu kabul etsek bile, öğrenilmesi gerekir...»

Foscari omuzlarını silkti. Sonra, sanki düşüncelerinin yolunu birdenbire değiştirmek istermiş gibi, tekrar söze başladı:

— «Hani şu adamı, Gian Medici'nin arkadaşını getirtecektin?...»

— «Pietro Aretino mu?... Geldi, monsenyör.»

— «Gian Medici'nin yanındaki elçilik görevini akıl ve sadakatle yürütebileceğine emin misin?»

— «Son derece akıllıdır, monsenyör, fedakârlık konusuna gelince, onu da iyice değerlendirmesini bilmeli.»

— «En kısa zamanda onu bana getir...»

Doj Foscari, düşünceli, başı önüne eğik, Orlando'nun bir adım ötesinden geçti. Peşinden seğirten Bembo hemen atılıp kalın kapıyı açtı. Bir dakika sonra, Foscari'yle Bembo gözden kayboldular.

Bunun üzerine Orlando hemen doğruldu. Deliğe koştu, aşağıda bekleyen gondoluna indi, onu aldığı yere götürdü, tekrar bağladı, rıhtıma atladı ve çabucak San Marco alanına doğru yöneldi.

Oraya ne yapmaya gelmişti? Cumhuriyetin sancağını taşıyan sütunlardan birinin dibine gizlenmiş neyi bekliyordu?.. Az sonra, dükalık sarayının kapılarının birinden bir gölge koptu, Büyük Kanal çizgisini izleyerek ağır ağır yürümeye başladı.

Besbelli Orlando bu adamı bekliyordu, çünkü onu izlemeye koyuldu...

— «Bembo!» diye mırıldanmıştı.

Gerçekten de Bembo'ydu. Orlando belirli hiçbir tasarısı olmadan onun peşinden gidiyordu. Bembo'yu hırsla, belki hemen öldürmeye hazır, ya da sâdece bir çeşit kinci merakla izliyordu.

Bemo en sonunda durdu. İmperia'nın sarayı önünde bulunuyordu.

Orlando her şeyi anladı! Âşık canavar, aşka haracını vermeye gelmişti! O da seviyordu! O da sevdiği varlığın uyuduğu evin yanına gelip hayâllere dalıyordu! Orlando'nun Leonora'ya gideceği gibi, Bembo da Bianca'ya geliyordu!.. Yaklaştırma Orlandon'un dudaklarına acı bir gülümseme getirdi.

Bu arada, gizlenmeyi bırakarak Bembo'ya doğru yürümeye başladı. Beriki, tam Orlando birkaç adım ötesine gelince, onu işitti.

Orlando alaycı bir sesle haykırdı:

— «Vay, vay! Görüyorum ki bu sarayda otu-

ran genç güzellerin penceresi altında iç çeken yalnız ben değilmişim!...»

Bembo gürledi:

— «Canın cehenneme, münasebetsiz herif!..»

Orlando sözlerine devam etti:

— «Acaba Madam İmperia'ya mı âşıksınız? Yıldızların pırıltısında sevilen varlığın yankısını sadece efendim gibi şâirlerle, benim gibi şair çömezleri arar sanıyordum!..»

Bembo mırıldandı:

— «Aretino'nun sekreteriymiş!» Sonra da yüksek sesle ekledi: «Hadi, yolunuza gidin, efendi, hadi!..»

— «İşte bunu çok iyi söylediniz! Ama, ilâhî Bianca'ya bir balad yazdım, okumak istiyorum, madem ki bunu dinlemesi gereken kimse burada yok; sizi bulduğuma çok sevindim!»

Bianca adını işitince, Bembo ürperdi. Orlando'ya doğru ilerledi ve kolundan tutmak istedi. Orlando onu sertçe itti.

— «Bana dokunmayın!» diye öyle boğuk ve hiddetli bir sesle gürledi ki âdetâ şaşırdı.

Bembo gerileyerek mırıldandı:

— «Bu ses!»

Ama, Orlando benimsediği o neşeli hafif tonla konuşmaya başlamıştı bile:

— «Zavallı bir şâire karşı kötü bir niyetiniz olmadığını nereden bileyim!...»

Bembo sordu:

— «Bir isim mi söylemiştiniz?..»

— «Bianca'nın adını söyledim.»

Bembo dişlerini gıcırdatarak:

— «Evet!» Dedi. «Bianca.. Nasıl oluyor da ondan bu kadar teklifsizce bahsediyorsunuz?!.. Kim olduğumu biliyor musunuz?»

— «Elbette.. Venedik piskoposu, kardinalsiniz.»

Bembo bir hayret ve hemen hemen bir korku çığlığı kopardı.

Orlando birdenbire sözüne devam etti:

— «Bakın efendim, beni azarlayıp, korkutmaya çalışacağınız yerde, benimle konuşsanız daha iyi olmaz mıydı? Size belki de Bianca konusunda ilginç şeyler söyleyebilirdim. Sizi en çok ilgilendiren konu değil mi bu?»

— «Pekâlâ kabul.. Öyleyse benim hakkımda nasıl bu kadar iyi bilgi sahibi olduğunuzu söyleyin bana?»

— «Gayet basit: Çünkü sizi izledim ve gözetledim...»

— «Ona da peki. Ama, neden bana Bianca'dan ye... Onun hakkındaki düşüncelerimden bahsettiniz? İşte bu anlayamadığım şey!..»

— «Bereket versin ki, size yardım etmek isteyen birisi tarafından gözetlendiniz.»

Bembo boğuk bir sesle:

— «Bana yardım etmek mi?» dedi. «Neden bana yardım edilecekmiş?»

— «Ne üstünüze vazife! İmperia'nın kızının metresiniz olduğunu görmekte bir çıkarım olamaz mı?»

Bembo sevinçten titredi.

Ya bu adam kinle hareket ediyorsa!. O zaman her şey aydınlanırdı. Kinin ne demek olduğunu iyi bilen kendisi, kini hayatının ve servetinin büyük ögesi hâline getiren kendisi, bu yabancıyla pekâlâ anlaşabilirdi. Soğukkanlılığını yeniden toplayarak sordu:

— «Peki ama, anlatın bakalım bana, nasıl yardım edeceksiniz? Ve buna karşılık da benden ne isteyeceksiniz?»

— «İki noktada da size cevap vereceğim ama, soruların yerini değiştirerek. Sizden hiçbir şey istemeyeceğim. Gönlünüz rahat etsin!.. ücretimi başkası veriyor. Böylece sadece size nasıl yararlı olabileceğim konusu kalıyor...»

— «Bekliyorum!..»

— «Bianca'yı kaçırıp size teslim edebilirim!..»

Bembo kekeledi:

— «Ah! Bunu yapabilseniz! İşte o zaman benden ne isterseniz dileyin!»

— «Ücretimi başkasından aldığımı söylemiştim... Teklifimi kabul ediyor musunuz?»

Bembo soluk soluğa:

— «Kabul ediyorum!» dedi.

— «İyi öyleyse.. hemen yarın akşam saat dokuza doğru İmperia'nın sarayı önünde bulunun.. Randevuya geç kalmayın. Yoksa bu fırsat belki bir daha ele geçmez!»

— «Bana bir tuzak kurmadığınızı kim kanıtlayabilir?»

— «Tuzak mı? O da neye? Eğer sizi öldürmek isteseydim, şu bir saatten beri yüz defa vururdum.»

Bembo gene mırıldandı:

— «Bak bu doğru!»

— «Öyleyse, randevuya geliyorsunuz?»

— «Geleceğim.»

Tasarıları konusunda hiçbir şüphe bırakmayan bir metanetle söylenen bu kelimeden sonra Bembo hızla uzaklaştı. Orlando bir süre onu bakışlarıyla izledi. Sonra da liman yönünde uzaklaştı. Oraya gelince, yoksul görünüşlü bir eve girdi, bir kapıyı çaldı. Kanat hemen açıldı .

Kapıyı açan adam Scalabrino'ydu. İçini çekerek:

— «Efendim, az önce sizden o şekilde ayrıldığım için özür dilerim. Deliye dönmüştüm... Söylediklerıniz beni allak bullak etti. Birkaç dakika için olmayacak şeyler düşündüm.. Ama, artık hepsi bitti.»

— «Neymiş o saçma hayâllerin bakayım?. Hadi hadi.. Ben söyleyeyim!.. Kızını Venedik'ten uzak bir yere götürdüğünü, karanlıklarda gizlenerek körpe kan peşinde koşan kaplanlardan korunacağı bir yere yerleştirdiğini düşündün değil mi? Bir de, ince hesapla, zaaftan, korkudan, ya da herhangi başka bir sebepten er-geç onu başkalarına teslim edecek anadan korunacağı bir yere! Öyle değil mi?»

Scalabrino koskocaman ellerini kavuşturdu, başıyla evet, dedi.

— «Zamanla yavaş yavaş kendini Bianca'ya sevdireceğini, o zaman onun sana: *'Ah! Neden siz benim babam değilsiniz?'* dediğini düşledin...

Bunun üzerine sen de: *'Kızım, sevgili yavrum ben senin gerçek babanım!»* diye haykırırdın.»

— «Doğru, monsenyör, bu hayalleri gördüm.»

— «Yarın, gece saat onbirde Bianca'yı kaçırıyoruz.»

Dev mırıldandı:

— «Ah! Bana cennet kapılarını açıyorsunuz!»

— «Bütün arkadaşlarımız Venedik'te mi?»

Sesi titreyen Scalabrino:

— «Hemen hemen hepsi,» dedi. «Henüz burada bulunmayanlar, mutlaka yarın gelirler.»

— «Nasıl! Kızımı götürmek için en gerekli olduğumu sandığım bir sırada orada bulunmayacak mıyım?»

İri mahlûk haykırdı:

— «Ben de orada bulunacak mıyım, efendim?»

— «Hayır...»

— «Nasıl! Kızımı götürmek en gerekli olduğumu sandığım bir sırada orada bulunmayacak mıyım?»

— «Öyle icap ediyor. Güçlü iki kürekçiyle iyi bir sandalda beklersin! Kızını sana teslim ederim, hızla limanda bekleyen tek direkli küçük yelkenliye doğru kaçarsınız!.. Bianca'yı yelkenliye bindirdikten sonra, gerisinden korkma ve gel beni bul. Kızının mutluluğu için hazırlayacaklarımdan emin olacak kadar bana güvenin vardır sanıyorum.»

Scalabrino:

— «Çocukluğumda Tanrıya güvendiğim gibi,

size de ondan sonra tam güvenim var, efendim,» diye karşılık verdi.

*
**

Bembo, San Marco yakınlarındaki sarayına döndü. Kardinal soyunmasına yardım etmek için gelen oda uşağını sert bir hareketle geri gönderdi. Girdiği odanın penceresini ardına kadar açtı ve ağır ağır gezinmeye başladı.

Kardinal Bembo mektuplarında bizzat itirâf ettiği gibi özellikle aşktan çok, cinsî istek tutkusu içindeydi. Bembo hiçbir zaman sevilmemişti. Hiç sevmemişti...

Geçici birkaç ilişkisi olmuştu ama; bunlar hayatında hiçbir iz bırakmamıştı. Bianca'yı gördüğü gün bunun güçlü ve gerçek bir tutku, şehevî bir âfet olduğunu anlamıştı. İlk anlarda Bianca ve İmperia'yla işini kolayca bitirebileceğini sandı. İmperia'da karşılaştığı umutsuz direnme kardinali kısa zamanda derin bir heyecana itmişti. Bir yandan da Bianca'dan vazgeçmesi daha iyi olacağını düşünüyordu. Ama, ondan vazgeçtiğini kendi kendine söylerken bile küçük kızı gitgide daha fazla düşünüyordu. Az sonra da onu artık hiç aklından çıkaramaz oldu...

Orlando'ya rastladığı akşam, umutsuzluktan çılgına dönen Bembo, Bianca'yı elde etmek için zihninde cüretli herhangi bir plan aramakla meşguldü. Orlando'yla konuşması kafasında daha pek belirsiz duran o planı kesinleştirdi.

Bembo odada gidip geliyordu. Ve şimdi bütün düşünceleri İmperia'nın sarayı önünde yaptığı şu karşılaşmaya doğru yöneliyordu.

Şu anda bakın neler düşünüyordu:

— «O adamı muhakkak öldürmeliyim... Önce ondan yararlanmalı. Sonra da öldürmeli... Bunun yolunu araştırmalı!... Bu akşam Bianca'yı bana teslim ediyor... Demek ki ona karşı büyük bir minnet duymalıyım. Bunu da ona bildirmek, böyle bir hizmetin gerektirdiği bütün içtenlikle ona teşekkür etmek için buraya, piskoposluk sarayına akşam yemeğine dâvet ederim. Mutlaka gelir, ona şüphe yok... Ama soframa oturmak ister mi?... Bir gün için, yeterli güven verebilirsem, evet. Bu da benim işimdir. Evet, gelecek, soframa oturacaktır... Ötesi çorap söküğü gibi, kendiliğinden gider. En iyi, en kestirme yol budur.»

Zehirleyerek yabancı adamdan kurtulacağına hemen hemen emin olan Bembo, o andan sonra kendini derin bir sevincin içine attı: Hayâlinden Bianca'nın kaçırıldığını, ihtirasının tatmin olunduğunu geçirip derin hazlar duyuyordu.

Bunun üzerine, düzenlemesi gereken yeni yaşantısını tasarlamaya başladı.

Kâhyasını çağırttı ve birkaç gün sarayda kalacak bir kimse için bir dâire hazırlamasını emretti:

— «Bu kimse bir kadındır,» diye eklemeyi de unutmadı. Sabit bir bakış neyin söz konusu olduğunu kâhyaya anlatmaya yetti. Bu kâhya mükemmel şekilde yetiştirilmişti ve daha efendisi leb demeden leblebiyi anlar, emirleri körükörüne uygulardı. Bembo sözlerine devam etti: «Birkaç güne kadar bana iyi bir yerde, yâni tek başına ve

gözetlenmesi kolay bir ev aramalısın! Oraya yerleşirsin.»

— «Başüstüne, monsenyör, size uygun bir şey var elimde.»

Kâhya gözden kayboldu: İşâretini almış, efendisinin dediğini anlamıştı.

Bembo, bir saat sonra, şehir artık iyice uyandığından, dışarı çıkarken giydiği, yâni piskoposluk işâretlerini örten bir rahip pelerinine sarındı. Başında da kırmızı küçük takke vardı.

Bembo bir tahtırevana bindi ve Aretino'nun sarayına gitti.

Daracık, kötü döşenmiş bir odada, cilâsız tahtadan küçük bir masanın başında oturan Aretino laboratuar adını verdiği bu çalışma odasına kapanmış, bir şeyler yazıyordu.

Bembo'yu görünce.

— «Görüyor musun,» diye haykırdı, «hayatımı kazanıyorum!...»

— «Ne yazıyorsun?»

— «Fransa kralı için bir hikâye!»

— «Bundan ne umuyorsun?»

— «En azından şöyle bin duka altını, çünkü bu sefer hiç acımadan onu tehdit ediyorum.»

Bembo gülermiş gibi yaparak:

— «Hey Tanrım, neyle tehdit ediyorsun?» diye sordu:

— «Ona gönderdiğim hikâyeyi yayınlamakla.»

— «Peki, hikâyende neler anlatıyorsun?»

— «Gerçek olması gereken bir öykü, çünkü

hiçbir tanık aksini doğrulayamaz: Kralın annesinin vaktiyle pek yakışıklı ve sevilmeye gerçekten de lâyık bir erkekle seviştiğini... Ama, söz konusu olan o pek yakışıklı erkeğin mesleği seyislikti. Kurbağalı göle atılan taşı düşünebiliyor musun? Bir seyisin oğlu olan kral!...»

Bembo bunları işitince:

— «Hiç de fena değil,» dedi. «Ama, paraya bu kadar mı ihtiyacın var, kuzum?»

— «Onun susuzluğunu çekiyorum; açlığından ölüyorum!»

— «Zavallı dost!...»

Aretino hızla Bembo'ya yaklaştı:

— «Bana biraz para sağlayabilir misin?»

— «Dört bin duka altını!»

— «Ne zaman?...»

— «Eğer istersen, yarısını hemen bugün...»

— «İstemez olur muyum!»

— «Gel öyleyse!... Hemen giyin. Seni tahtırevanımla götürürüm.»

Aretino hemen koştu. Birkaç dakika sonra, değişmiş olarak geri döndü. Bunun üzerine birlikte aşağı indiler ve Bembo'nun sıkı sıkı perdelerini örttüğü tahtırevana bindiler.

Tahtırevan az sonra dükalık sarayının önünde durdu.

— «Kimi görmeye gidiyoruz?»

— «Doju!...»

Doj Foscari bir hükümdarın bütün tavırlarını kapmıştı. Cumhuriyet yasalarına göre sadece temsilî bir görevli olmasına rağmen; buluttan

nem kapan kuşkulu Venedik patrisliğine önceleri pek zararsız görünen bir teşrifat ve kudret gösterişiyle oturmuştu. Günün birinde, bütün o kudret görünüşleri gerçekleşivermişti. Ne var ki, artık iş işten geçmiş, ok yaydan fırlamış ve Doj'un iktidar hırsını durdurmak olanağı kalmamıştı.

Foscari'nin ihtirası sınırsızdı. Bunu da istediği amaca ulaştırmak için, her şeyden önce, en sonunda ilk kısmını gerçekleştirdiği bir plan tasarlamıştı. Yâni, düşündüğü büyük girişimlere atılmadan silâhları sağlamakla işe başlamıştı. Akıllı bir müstebidin dâima mükemmelleştirmeye çalıştığı iki silâh vardı elinde: Ordu ve kilise.

Altieri ona orduyu veriyordu. Bembo da kiliseyi veriyordu...

Foscari'nin tasarısının ilk bölümü işte böyleydi: Bunu gerçekleştirmek için tam altı yıl uğraşmıştı. Zaferini kurmak için şimdi artık bunlardan rahatça yararlanabilirdi.

DOJ

Bembo'yla Aretino, kalabalık patrisler, önemli yurttaş ve subay topluluğunun öbek öbek konuştukları bir salondan geçtiler. Pietro Aretino geçerken, Bembo'yu karşılayan saygılı selâmlardan kardinalin etkisinin büyüklüğünü anlayabildi.

İçinden:

— «Vay, vay, vay!... Olur şey değil, doğrusu,» diye geçirdi. «Bizim ahbap, Floransa'da, yoksul bir odada akşam yemeği niyetine bir kuru soğanı bölüştüğümüz günden bu yana bir hayli yol almış. Bembo'nun en iyi mesleği seçtiği anlaşılıyor. Ne halt etmeye ben de vaktiyle papaz olmadım acaba?!...»

Kardinal, mızraklı erlerin nöbet tuttuğu daha küçük bir odadan geçti, en sonunda da, dostça selâmladığı sekreterlerin çalıştığı bir çeşit geniş çalışma odasına girdi. Sonra, pencere yanında bir koltuğa oturdu, Pietro Aretino'ya da yanında yer gösterdi.

Yazıcıların işitmemesi için oldukça alçak sesle:

— «Doj az sonra bizi kabul edecek,» dedi. «Bizi bekliyor. O zamana kadar konuşacak vaktimiz var. Tanıman gereken birisi hakkında sana soru sormak istiyorum. Sana bir balad okumak ve sekreterin olmak isteyen o adam; hani şu Floransa'lı!...»

— «Evet! Onun isteği gerçekleşti. Oldukça güzel şiirler yazıyor, ben de yanıma aldım. Onunla ilgileniyor musun?»

— «Hem de çok.»

— «Öyleyse, azizim, onu ilerletirim.»

— «Nasıl bir adam?»

— «Onun iyiliğini istediğine göre, bunu senin söylemeni bekliyorum. Ben onu tanımıyorum, sadece Gian Medici'nin bir tavsiye mektubu üzerine tuttum.»

— «Yâni, demek oluyor ki onu sen de tanımıyorsun?»

Aretino başını sallamakla yetindi.

Bembo:

— «Öyleyse, kimin nesi olduğunu, nereden geldiğini, ne istediğini öğrenmelisin.»

— «Olur!... Adamın ağzını ustaca ararım, hiç farkına bile varmadan çok şey öğrenirim ondan...»

Tam o sırada bir mâbeyinci Bembo'ya bir işaret yaptı. Kardinal hemen ayağa kalktı ve peşinde Pietro Aretino'yla birlikte özentisiz bir sadelikle döşenmiş büyük bir çalışma odasına girdi.

Doj Foscari, oymalı tahtadan muazzam bir koltukta oturuyordu. Bembo'yla Pietro Aretino doj'un bir el hareketi üzerine oturdular. Foscari'nin gözleri uzun uzun şairin üstünde dolaştı.

Doj birdenbire sordu:

— «Gian Medici'nin dostu musunuz?»

Aretino:

— «Gerçekten de o şerefe eriştim,» dedi. «O

büyük insan, dostluğuyla beni o derece onurlandırır ki, ancak pek zorlukla benden ayrılmaya razı oldu.»

— «Öyleyse, neden ondan ayrıldınız? Bana öyle geliyor ki, sizin gibi bir insan için Gian Medici'nin himayesi Avrupanın bütün hükümdarlarının lütfünden daha değerlidir.»

— «Evet, monsenyör, sizinki hariç.»

— Ama, ben hükümdar değilim ki!»

— «Monsenyör, Venedik halkının, Foscari'den hiçbir şeyin duygulandırmadığı beni, hayran eden bir saygıyla bahsettiklerini işittim. Mızraklı ve arkebüzlü askerleriyle, Paris'te gördüğüm kral sarayı Louvre (Luvr) gibi, Roma'da gördüğüm Sant'Angelo şatosu gibi kalelerden birine benzeyen bu muazzam sarayı gördüm. Saraya girdim, içinden geçtiğim Madrit sarayına yaraşır ihtişam ve debdebeyi gördüm. Ve sonunda, monsenyör, sizi görüyorum! Bu halkın korkulan bir imparatorun tebaası olup olmadığını, bu sarayın bir hükümdarın şatosu olup olmadığını, düşünüyorum!...»

— «Venedik'te kral yoktur, Senyör, hiçbir zaman da olmayacaktır. Ama, gene ünlü Gian Medici'ye dönelim. Ondan ayrılmak için başka nedenleriniz olduğunu tahmin ediyorum.»

— «Tamamiyle kişisel bir neden monsenyör. Soylu efendim, şehirden çok, savaş alanında yaşıyordu. Dâima oradan oraya dolaşır, onun çevresinde insan hep barut kokusu teneffüs eder. Dört yanı mancınık, top, arkebüz ateşiyle çevrili... benim ilham perilerimden hoşlanmayan bir muhiti var!...»

— «Demek oluyor ki, Gian Medici'nin yanına dönmenizi teklif etsem hiç memnun olmayacaksınız?»

— «Monsenyör, Venedik adı verilen bu sevimli sanatçılar şairler ve büyük senyörler beldesinden ebediyen ayrılacak olursam, evet; geçici bir görev söz konusu olursa, hayır... O zaman Gian Medici'nin yanında doj Foscari'nin elçisi olmaktan büyük bir gurur duyarım.»

Doj, Bembo'ya bir göz attı, o da hafif bir baş işaretiyle karşılık verdi. Bir dakika düşündü, sonra sözlerine devam etti:

— «Kısacası, Venediğe ne aramaya geldiniz?»

— «Sosyete, monsenyör, parlak ve göz kamaştırıcı sosyete...»

— «Hepsi bu kadar mı?...»

Aretino:

— «Bir de servet!» diye karşılık verdi.

Sadece bu sözü işitmiş gibi davranan doj:

— «Programınızın bu kısmında size yardım edebilirim,» dedi.

İlk defa, konuşmaya katılan Bembo, bunun üzerine:

— «Programın en ilginç kısmı,» dedi. «Dostum Pietro Aretino'nun tevâzudan size söyleyemediğini izin verirseniz ben söyleyeyim, monsenyör. O sadece ünü buraya kadar sokulan ve yakından görmek istediğiniz bir şair değildir... Aynı zamanda o her şeyde leb demeden leblebiyi anlayacak yetenekte, bir düşünceyi, kaybolabilecek yazılara ihtiyaç duymadan sadakatle yerine ulaştırabilecek usta bir düşünürdür. En so-

nunda, herkesle yaradılışına göre konuşma ve ikna etme sanatına sahiptir.»

Aretino en büyük güçlerinden biri olan o açıksözlülük havasıyla:

— «Monsenyör, bana yolculuk eden bir mektup ama, akıllı ve hiç kimsenin açamayacağı bir mektup gözüyle bakabilirsiniz!» dedi.

Doj gülümseyerek:

— «Artık iş sadece taşıma ücretini öğrenmeye kaldı demek ki,» dedi. Bunun üzerine Bembo atıldı:

— «Monsnyör, Aretino böyle ufak şeylerle tasalanmayacak kadar fazla şâirdir,» dedi. «Kendisine emânet ettiğiniz şerefli görevin bütün değerini biliyor, onu başarıyla sonuçlandırma şerefi ona yeter. Para onun için nedir ki!... Ama, kendisi hayatın maddî zorunluklarını düşünmese de, dostu olan ben, onun adına bunları düşünmek zorunda kaldım. Böylece, görevi sırasında masrafını karşılamak için ikibin duka altının fazla olmayacağını, dönüşünde de zararını kapatmak için buna eşit bir miktar para daha verilebileceğini düşündüm.»

Doj bir baş hareketiyle onayladı, hemen bir tabaka kâğıt yakaladı, üzerine birkaç kelime yazdı ve Aretino'ya uzattı.

— «İşte ikibin beşyüz dukalık bir senet. Dönüşünüzde bir bu kadar daha alacaksınız.»

Aretino ağzı kulaklarına vararak haykırdı:

— «Ah! Monsenyör, böyle cömertlik size ve bana yaraşır. Minnettarlığımı ancak zengin bir

şekilde işlenmiş ve lekesiz bir sone ebedîleştirebilir.»

Doj ciddiyetle:

— «Bunu okumaktan büyük bir zevk duyarım,» dedi. «Şimdi beni dinleyin. Gidip Gian Medeci'yi bulacaksınız. Elinizi çabuk tutmalısınız.»

— «Gece gündüz yol alırım.»

— «İyi. Medici'nin çevresinde ne kadar kuvvet var?»

— «Yaklaşık olarak onbeş bin mızraklı ve arkebüzlü er, dörtbin iyi silâhlı süvarî, on tane de top.»

— «Güzel! Öyleyse, Venedik doju Foscari tarafından ona şunları söylersiniz. Ufak alanlı girişimlerle ordusunu ve savaşçı dehâsını boş yere yıpratıyor. Ben ona ittifakımı teklif ediyorum, yirmibin asker teklif ediyorum. Böylece ordusu iki katına ulaşır. Ona söyleyin ki böyle bir askerî güçle...»

Durakladı.

Aretino atıldı:

— «Böyle askerî güçle, monsenyör, bütün İtalya'ya hâkim olursunuz!... Bunu mu diyecektiniz? Birbirleriyle çarpışan Rovigo'nun, Mantova'nın, Cremona'nın ciddî bir çatışmaya karşı durma yeteneğinden yoksun bulunduklarını da ekleyebilir miyim?...»

— «Siz ender rastlanan bir zekâya sahipsiniz üstad Aretino... Evet, ona bunu da söyleyin, bir de şunu ekleyin. Bir hayâl kurdum... Bembo, bütün fikrimi biliyorsunuz; Aretino, siz de öğreneceksiniz! Medici gibi büyük komutanlara ya-

raşır, uykusuz gecelerimi süslemeye yaraşır o muazzam, o yüce hayâl şu: Yukarı İtalya'yı birleştirmek...»

Aretino coşkuyla haykırdı:

— «Bir tek krallık! Ah! Monsenyör, eğer bu düşünce gerçekleşirse, dünyayı allak bullak eder.»

Foscari sözlerine devam etti:

— «Venedik, İtalya'nın anahtarıdır. Venedik olmazsa, hiçbir şey yapılamaz. Gemilerimizi yabancı krallara kiralamaktan usandım. Bundan böyle kendimiz için çarpışmalıyız. Denizler kraliçesi olan Venedik, İtalya kraliçesi olabilir ve olmalıdır. Venedik, Roma'nın yüzyıllık hâkimiyetini koparıp alabilir, almalıdır da. Roma nedir ki? Geçmiş! Günbatışının alacakaranlığı içinde sönen parlak bir geçmiş. Venedik nedir? Gelecek!... İç savaşlar onunla sona erebilir. Onunla önce Yukarı İtalya, sonra da bütün İtalya yabancı hükümdarların karşısına dikilebilir. Fransız da, Alman da, başka yerlerde av arasınlar... İtalya kendini savunuyor ve kendi kendine yetiyor... İşte benim hayâlim!»

— «Yüce bir hayâl, monsenyör! Bütün İtalya'yı ayağa kaldırması gereken bir hayâl!»

— «Evet ama, prensler var!... Böyle bir hayâli doğurmak için benimki gibi bir düşünce gerekti. Bunu gerçekleştirmek, ebediyen hayırlı sonuca ulaştırmak için, her şeyi evvelden düşündüm, bu beni ilgilendirir ama, engeli yânî prensleri devirmek için bir savaşçı gerek. Gian Medici'nin bunda rolü olacak.»

— «Ona ne vaad edeceğim, monsenyör?»

— «Zaferden sonra bölüşmeyi. İkili saltanatı. O Roma'da hâkim olacak, ben Venedik'te. Bütün Güney bölgesi ona, bütün Kuzey bana... İkimizin arasında da, Papa!...»

Foscari sustu, bir süre düşündü. Sonra gene söze başladı:

— «Şimdi, üstad Aretino, tasarıyı büyük çizgileriyle gördük. Ayrıntılara gelince, daha sonra bakarız... Her şeyden önce Gian Medici'nin kendisine teklif ettiğim anlaşmayı kabul edecek adam olup olmadığını öğrenmeli...»

Aretino:

— «Monsenyör, başarıya ben kefilim. Gian Medici'yi iyi tanırım.»

— «Öyleyse, en kısa zamanda gidin üstad. Beraberinizde de, İtalya'nın kaderini götürdüğünüzü sakın aklınızdan çıkarmayın.»

Aretino yerlere kadar eğilirken zihninden:

— «Seninkini de! Benimkini de!» Diye geçirdi.

Bembo'yla birlikte çıktı.

Sarayın dışına geldiklerinde kardinal haykırdı:

— «Eee, ne haber? Bu macera konusunda ne düşünüyorsun?»

— «Böyle bir sırrın beşbin duka altınından daha fazla ettiğini düşünüyorum!»

— «Sabret, sabret! Daha henüz başlangıçtasın.»

— «Adını taşıdığım ermiş Pietro'nun kutsal

başlığı üzerine yemin ederim ki, ben de bunun böyle olacağına güveniyorum!»

Bembo sarayına döndü. Dükalık sarayına kadar peşinden gelen, sonra da kapısına kadar gene onunla giden kötü kıyafetli iki kişiye hiç dikkat etmedi. Gondolcu kıyafetinde bir adam bunların yanına geldi ve kısa bir süre konuştular.

Yeni gelen:

— «Ne haber?» diye sordu.

— «Yanında hikâye düzmecisiyle dükalık sarayına gitmek için çıktı. Az önce yalnız başına döndü.»

— «Sakın onu gözden kaçırmayın, bu akşam da saat onbirde işareti unutmayın... Sandal!?..»

— «Kibar fâhişenin sarayı önünde bağlı.»

Gondolcu bir memnunluk hareketi yaptı ve uzaklaştı.

O gün Bembo için olaysız geçti. Bütün fikri bir tek düşünceye yönelmişti: Bianca!...

Akşam oldu, saat sekizde Bembo sırtına yarı askerî, yarı sivil bir elbise giydi. Kemerine bir tabanca, sağlam bir hançer de yenine soktu, böylece donandıktan sonra bir pelerine sarınarak saraydan çıktı. İmperia'nın sarayının önüne geldiğinde henüz saat sekiz buçuktu. Bembo hemen oradan bir gondola atladı ve kürekçiye:

— «Beni nereye istersen oraya götür ama, saat dokuza doğru burada ol,» dedi.

Tentenin altına yattı, kendini sandalın yumuşak sallantılarına bıraktı. Başı ateş gibi yanıyordu. Sabırsızlıktan kabına sığamıyordu. En sonunda, aradan yirmi dakika geçer geçmez daha

fazla dayanamadı ve gondolcuya şu emri fırlattı:

— «Beni aldığın yere götür.»

Gondol kıyıya yanaştığında, saatler dokuzu çalıyordu.

Bembo gondolcunun parasını verdi, karaya atladı.

İçinden şöyle düşünüyordu:

— «Bu adam neden daha saat dokuzda burada bulunmamı istedi acaba? Beklediğim âna kadar aradaki iki saati nasıl geçireceğim...»

***

Kibar fâhişe İmperia saat dokuz buçuğa doğru Aretino'nun sekreteriyle konuşuyordu. Adam kadını kanala bakan bir pencereye doğru sürüklemişti. Rıhtımda gidip gelen bir gölgeyi ona göstererek:

— «Bakın!» dedi.

Kibar fâhişe ürpererek:

— «Ta kendisi!» diye mırıldandı.

— «Evet, ta kendisi! Her akşam kızınızın çevresinde gizli gizli dolanıp uygun ânı bekliyor!»

— «Ah! Kızımı kurtaracağınıza söz vermiştiniz!...»

— «Yarından tezi yok, harekete geçeceğim.»

İmperia mırıldandı:

— «Kızımı kurtarın!»

— «Tekrar ediyorum, madam, yarından tezi yok, kızınız kurtulmuş olacak.»

Bu kelimenin üstüne garip bir şekilde basarak

söyledi, sonra da ekledi: «İş işten geçmediğini umarım! Böyle bir adamla insan her zaman en beklenmedik durumlarla karşılaşabilir...»

Saat onu çaldı.

Aretino'nun sekreteri, İmperia'dan ayrıldı. Orlando on dakika sonra, bir gondolun tentesi altında, Bembo'yu gezdirmek için kuşandığı gondolcu giysilerini sırtına geçirdi.

'Paolo efendi' adını verdikleri Orlando gittikten sonra İmperia rıhtıma bakan o pencerenin önüne dönmüştü:

— «Hâlâ orada,» diye söylendi.

Eline bir şamdan aldı, sarayda Bianca'nın oturduğu kısma doğru yöneldi. Genç kız henüz yatmamıştı.

Annesini görünce hemen ona koştu:

— «Her geceki gibi, ziyaretinizi bekliyordum, anneciğim.»

— «Demek artık bana dargın değilsin? Demek artık üzüntün geçti?»

— «Anneciğim, hiç uzun zaman sizinle dargın durabilir miyim?... Ah! Benim sözümü dinlemek isteseniz, buradan hemen çabucak başımızı alır giderdik!...»

— «Evet, evet... pek yakında yavrucuğum!»

Tam o sırada, pencere çatırdadı, camlar kırıldı, odaya iki kişi atladı, ardından iki kişi daha ve daha başkaları girdi, İmperia bir dehşet çığlığı koparark kızını kucakladı, kapıya doğru sıçradı. Bir yandan da yardıma çağırdığı hizmetçilerin adını avaz avaz bağırarak sesleniyor-

du. Ama, çılgın bir korkuyla donup kaldı: Kapı dışarıdan kilitlenmişti!

Bunun üzerine, eline bir hançer alarak şiddetle geri döndü. Ama, aynı anda güçlü kollar kadını yakaladı, kıskıvrak bağladı, ağzını da sımsıkı tıkaçladı.

Bianca:

— «İmdat!... Anneciğim, imdat!» Diye bağırdı. İmperia'nın gözlerinin önünden korkunç bir hayâl geçti. Yüzleri maskeli adamlar kızını yakaladılar. Başına bir atkı örtüp çenesinin etrafında bağladılar. Sonra kızı kucaklayıp, kırdıkları pencereye doğru yöneldiler. Kibar fâhişe boğuk bir inilti kopardı ve bayıldı. Bir süre sonra kendine geldiğinde, elini kolunu çözen ve çevresinde dört dönen kızının hizmetçilerini gördü.

İmperia avaz avaz bağırdı...

Pencereye koştu, kızını kaçıranların tırmandığı merdiveni gördü.

Derin bir kinle:

— «Bembo!» diye bağırdı.

Ve yeniden kendini kaybedip yere yığıldı.

*
**

Merdivenin dibinde, korkudan çılgına dönen Bianca'yı kucağında taşıyan Orlando yavaşça fısıldadı:

— «Hiçbir şeyden korkmayın, evlâdım. Sizi kurtaracağıma söz vermiştim. İşte kurtarıyorum...»

Bianca kulağının dibinde konuşan tatlı avutucu sesi hemen tanıdı.

— «Peki, ya annem?...»

Orlando ürperdi. Sadece:

— «Bana güvenin,» demekle yetindi. «Ne anneniz, ne de kendiniz için hiçbir şeyden korkmayın!»

Genç kızı yere bırakmıştı. Onu bir gondola bindirdi ve tentenin altına yerleştirdi:

— «Güle güle!» dedi. «Pek yakında gene görüşeceğiz. O zamana kadar, sizi şu gördüğünüz adama emânet ediyorum. Bana, benden daha da iyisine, babanıza güveneceğiniz gibi güvenin...»

Bianca mırıldandı:

— «Babam!»

Ve tentenin altını aydınlatan bir fenerin ışığında, hayran gözlerle kendisine bakan dev yapılı bir adama bakışlarını dikti.

Tam o sırada, gondol hızla yola koyuldu.

Orlando hemen yandaki gondola atladı. Bir işareti üzerine bu gondol da Bianca'yı götüren kayığın peşine takıldı. Rıhtımlarda kimsecikler kalmamıştı. Orlando'nun arkadaşları gecenin karanlığında eriyip gitmişlerdi. Kanalı kıvrılırken, Orlando umutsuz çığlıklar işitti, sonra da sanki bir delinin avaz avaz haykırdığı bir isim çalındı kulaklarına: Bu, Bembo'nun adıydı.

Yüzünde tüyler ürpertici bir gülümseme dolaştı ve gözleri sandalın dibinde, eli kolu kıskıvrak bağlı ağzı sıkı sıkı tıkaçlanmış yatan birisini araştırdı. O adam da adını işitmiş ve dehşetle ürpermişti.

Gerçekten de Bembo'ydu orada yatan.

Kayık kanallar boyunca akıp gidiyordu. Az sonra Lido limanına ulaştı ve demir alan, yelkenleri gecenin rüzgârında gerilip şişmeye başlayan tek direkli büyük bir gemiye yanaştı. Beş dakika sonra Orlando, Bembo, Bianca ve Scalabrino gemideydiler.

Orlando, Scalabrino'ya:

— «Sen Venediğe döneceksin,» dedi. «Gider Pietro Aretino'yu bulursun ve her ne olursa olsun, beni mutlaka üç gün beklemesini söylersin.»

Scalabrino, Bianca'ya son bir bakış fırlattı, tekrar sandala dönerek uzaklaştı.

Bembo kıskıvrak bağlı, bir çeşit kabineye atılmıştı. Gözlerini sımsıkı yummuş, soluk bile almıyordu. Bayılmışa benziyordu. Aslında derin derin düşünüyordu.

Orlando, Bianca'yı yelkenlinin sahibinin kamarasına götürdü. Orasını üstünkörü genç kız için hazırlamışlardı.

Bianca'nın elini tutarak:

— «Kızım,» dedi, «sizi tehdit eden büyük tehlikeden kurtarmak için bu şiddetli çareye başvurmak zorunda kaldım. O tehlike şimdi savuşturuldu...»

Bianca çekinerek:

— «Rastladığım adam mı?» diye sordu.

— «Ondan kaçıp kurtulduğunuzu görüyorsunuz. O adam çok kudretlidir, darbelerinden sizi sakınmak için ne olduğunuzu hiç kimse bilmeden Venedik'ten çıkarılmanız gerekiyordu...»

— «Annem de mi bilmeyecek?...»

Orlando metin bir sesle:

— «Anneniz bile!» dedi.

Genç kızın gözleri yaşardı.

Orlando ona dostça bir işaret yaparak dışarı çıktı, bir yandan da düşünüyordu:

— «Demek ki bu çocuk anasını çok seviyor! İmperia'yı vurmak için bu çocuğa eziyet etmeye hakkım var mı?... Anne cinayet işledi diye, kızı anasından ayırmaya hakkım var mı benim?...» diye sordu. Sonra da, bir isyan kükremesiyle: «Sanki bana acımışlar mıydı,» diye devam etti. «Beni yakaladıklarında, bir mezara tıkmak için hayattan koparıp aldıklarında, benden kanlı göz yaşları akıtmak istediklerinde, başkalarının ağlayacaklarını İmperia hiç aklının ucuna getirmiş miydi? Bunların hepsi de beni vururken, aynı zamanda anamı ve babamı da vurduklarını hiç düşünmüşler miydi?...»

Daha boğuk bir sesle ekledi:

— «Öbüründen bahsetmiyorum... çünkü o avunmuş bile!...»

Bir hıçkırık gırtlağını yırttı.

Şafak ufku aydınlatmaya başladığı anda yelkenli sahile doğru dümen kırdı. Yarım saat sonra demir atıldı, yelkenler indirildi.

Geminin sahibi, Orlando'ya:

— «Sizi burada bekleyecek miyim?» diye sordu.

— «Hayır, hayır... Hiç beklemeden Venediğe dön.»

Sandal suya indirildi. Hâlâ sımsıkı bağlı olan Bembo da sandala indirildi. Yüzü ölü gibi bem-

beyazdı ama, gözlerini inatla kapalı tutuyordu. Sandal çabucak karaya ulaştı. Orada kapalı bir araba bekliyordu. Bembo'yu içine attılar, araba dörtnala uzaklaştı.

Bunun üzerine sandal gemiye döndü. Bu sefer karaya çıkma sırası Bianca'ya geldi. Orlando da onun yanındaydı. Orada bu defa üstü açık ikinci bir araba bekliyordu. Orlando'yla genç kız ona bindiler. Araba hızla gitti ve sabah saat dokuza doğru tek bir evin önünde durdu.

Bu ev Orlando'nun babasıyla Juana'yı yerleştirdiği evdi. Orlando aşağı yukarı iki saat kadar orada kaldı. Çıktığında yalnızdı, bundan böyle yaşlı Candiano'nun çevresinde iki kadın, yâni iki hizmet ve fedakârlık vardı...

Orlando atla Treviso yolunu tuttu, sonra da Nervesa'ya yöneldi. Piave boğazlarına geldi.

Kara Mağara'nın önünde attan indi, derhal içeri girdi.

Mağaranın girişinde, elinde bir arkebüz bulunan genç bir köylü nöbet tutuyordu. Orlando ona sordu:

— «Adam geldi mi?»

— «Evet, efendim.»

— «Söylediğim yere mi yerleştirdiler?»

— «Evet, efendim.»

— «Çevrede yeni bir şeyler var mı?»

— «Sandrigo gelip buralarda dolandı ama, gene elimizden kaçtı.»

Orlando üstünde durmadı, hiç aldırış etmeden mağaranın derinlerine daldı. Bir hayli çalışma yapılmıştı... Mağara âdetâ değişmişti.

Orlando dehliz gibi bir şey boyunca ilerledi, bir merdivenden indi, en sonunda kunt bir kapının önünde durdu. Gene orada da, duvara asılı bir fenerin aydınlattığı bir adam nöbet tutuyordu.

Orlando sordu:

— «Şefler burada mı?»

Adam olumlu bir baş işaretiyle karşılık verdi.

— «İyi. Söyle de gelsinler.»

Adam uzaklaştı. Orlando bir eline feneri aldı, öbür eliyle de hançerin kınında iyi çalışıp çalışmadığını yokladı, sonra önünde durduğu kapıyı açtı, içeri girdi.

İçinde bulunduğu geniş oda bir çeşit zindandı. Duvarın üst başında bulunan ve mağaraya ulaşan bir bacadan hava alıyordu.

Orlando zindan hücresini inceledi ve endişe verici bir gülüşle yüzü gerildi.

— «Mükemmel,» diye söylendi. «Burada da oradaki gibi aynı kapı, aynı demirler!... Ve işte yiyecekler için küçük delik.. kuru ekmek ve su testisi.. Ve işte taş yatak, taş döşeme, aynı duvarlar!.. Her şey kusursuz!»

Venedik kuyularında geçen yıllarını hatırlayınca, iliklerine kadar ürperdi. Gerçekten de, Kara Mağara'nın bu odası, hemen hemen hiç hava almayan, en ufak bir ışık sızmayan bu zindan, o kadar uzun zaman yaşadığı hücrenin tıpatıp eşiydi!...

O sırada zindana altı kişi girdi.

Orlando:

— «Tutsağı getirin!» dedi.

Birkaç dakika sonra içeri iki adam girdi, bir üçüncüsünü kollarından sürüklüyorlardı. Adamı taş yatağın üstüne oturttular.

Beriki boğuk bir sesle gürledi:

— «Benden ne istiyorsunuz?»

Bir ses:

— «Şimdi öğreneceksiniz, Bembo!» dedi.

Bembo dehşetle:

— «Aretino'nun sekreteri!» diye mırıldandı. «Ah! Bu adamın bana uğursuzluk getireceğini biliyordum zaten!»

Ve bilinçsizce, gözlerini az önce konuşan kimseye doğru kaldırdı. Beriki bir adım ilerleyerek fenerin tam olarak yüzünü aydınlatacağı şekilde durmuştu. Bembo bir korku çığlığı kopardı, eli ayağı titremeye başladı:

— «O! O!...»

Orlando:

— «Çözün şunu,» dedi.

Bacaklardaki ve ellerdeki ipler çözüldü. Bembo kurtulur kurtulmaz, sendeleyerek hemen zindanın bir köşesine sığındı.

Orlando:

— «Beni tanıdın mı, Bembo!» dedi.

— «Orlando Candiano!»

Külçe gibi dizlerinin üstüne yığıldı ve içgüdüsel bir hareketle, yalvaran kollarını uzattı.

Orlando:

— «Evet, şimdi beni tanıdığını anlıyorum,» dedi.

Bembo kekeledi:

— «Merhamet!»

— «Suçlu olduğunu kabul ediyorsun, demek ki?»

— «Evet! Evet! Suçluydum! Cinayet işledim!... Ama siz! Yüce gönüllülüğün simgesi olan siz, beni bağışlarsınız!...»

Orlando boğuk bir sesle:

— «Bakalım, görürüz!» dedi.

Bembo'nun uyandırdığı anılar, içinde müthiş bir öfke yaratmıştı. Büyük bir çabayla kendine hâkim oldu ve çete reislerine doğru döndü. Onlara:

— «Sevgili arkadaşlarım, şu adam hakkında alacağım kararlara yargıç ve tanık olmanız için sizleri buraya topladım. Bu adam kinin dürtüsüyle, başkalarını köle hâline getirmek için mücadele etti. Sizlerden biri, sonsuz bir iyilik sahibi, mert, düşman toplum için korkunç, zayıflar için merhamet dolu, kötülere karşı insafsız bir kişi, arkadaşınız Scalabrino bir gün Venediğe geldi. Şurada gördüğünüz yaratığın sözlerine güvendi! Bu zayıflığın cezasını altı yıl işkenceyle ödedi.»

Bembo hafif bir inilti kopardı.

Orlando sözlerine devam etti:

— «O dönemde Bembo'yu tanıyordum. Zengin ve kudretliydim. Onun yoksul ve bahtsız olduğunu gördüm. Arkadaş oldum. Onun yüreğinde hayata ve mutluluğa umut yaratmaya çabalıyordum. Bütün eğlencelerimin arkadaşı, sevinçlerimin sır ortağı oldu. Bir parya gibi yaşıyordu, onu gördüğüm, hâline acıdığım gün, insan gibi

yaşamaya başladı. Bakın, o beni nasıl ödüllendirdi: Babam onun yüzünden kör edilme işkencesine katlandıktan sonra çıldırdı; annem onun yüzünden umutsuzluk ve üzüntüden öldü; onun yüzünden ben altı yıl bir mezarda kaldım; onun yüzünden nişanlım beni bıraktı; onun yüzünden mutluyken öylesine derin bir mutsuzluğa yuvarlandım ki, bahtsızlığıma karşıdan bakmaya bile cesaret edemiyorum. İlâhî bir lütüfle içinde bulunduğum cehennemden çıktım. Kesin kanıtlarla bu adamın oynadığı rolü öğrendim. Tam yeni bir cinayet daha işleyeceği, yeni bir yaşantıyı mahvedeceği anda onu yakaladım. Ona ne yapmam gerekiyor?...»

Bembo inledi:

— «Merhamet!»

Şeflerden biri:

— «Ölsün!» dedi.

Öbürleri onayladılar.

Orlando sözlerine devam etti:

— «Ölsün, evet! Ölsün ama, benim lânetlendiğim gibi, lânetlenerek ölsün!.. Benim çektiğim acıları çekerek, beni indirdiği zindanda ağlayıp yalvararak ölsün!..»

Orlando bir adım attı:

— «Bembo, eskiden hayatımı bağışladıkları gibi, hayatını bağışlıyorum. Bembo, beni ebediyen kör kuyularda yaşamaya mahkûm ettikleri gibi, seni ebediyen bu zindanda yaşamaya mahkûm ediyorum...»

Bembo avazı çıktığı kadar bağırdı:

— «Ama bu haksızlıktır! Ben yalnız değildim ki!...»

Orlando sapsarı kesildi:

— «Biraz sabret, Bembo,» diye ekledi. «Suç ortakların Foscari, Altieri ve Dandolo'nun da sırası gelecek!»

Kardinal sızlandı:

— «Merhamet! Merhamet! Hiç olmazsa bana biraz umut verin!»

Çete reisleri, Orlando'nun bir işâreti üzerine dışarı çıkmışlardı. Kendisi de, alnını taşlara vurarak yerlere yuvarlanan Bembo'ya son bir bakış fırlattı, sonra ağır kapıyı kapattı ve dışarı çıktı..

SANDRİGO

Orlando hızla uzaklaştı. Zindanın tam aksi yönünde bir bölüme girdi. Burası, altı çete reisinin toplandığı daracık bir odaydı.

Orlando:

— «Derhal Venediğe dönmeliyim,» dedi. «Oraya gelip beni bulursunuz, konuşuruz. Son çatışmadan elimize ne kadar altın geçti?»

Altı reis hesabı yaptılar: Kırk ikibin duka altını vardı.

Orlando:

— «Bana oraya yirmibin duka getirirsiniz. Yelkenlide bulunması yeter...»

Orlando bir çeyrek kadar reislerle konuştu. Bu adamların sözleri, davranışları, bakışları; hepsinin reis olarak kabul ettikleri kimseye karşı besledikleri hayranlığı belli ediyordu. Sonra atına atladı ve hava kararırken Mestre yolunu tuttu.

Ancak bu yolculukta Orlando yalnız değildi. Beş - altıyüz metre gerisinden onu gözden kaybetmeyen başka bir atlı daha geliyordu. Orlando durunca, o adam da durdu, attan indi, hayvanı bağladı, Orlando'nun girdiği eve yaklaştı.

Adam bütün gece evi gözetledi.

Şafak sökerken, Orlando'nun evden çıktığını gördü. Yanında da bir kadın vardı. Onunla birkaç dakika konuştu, sonra da ata binerek Venediğe doğru uzaklaştı.

Sandrigo:

— «Juana!» diye söylendi.

Bu meçhul atlı gerçekten de hayduttu. İki üç defa daha Orlando'yu izlemeyi denemişti ama, her seferinde de dâima izini kaybetmişti.

Bu defa, peşine takılmadan Orlando'nun gitmesine seyirci kaldı.

Zevkten titreyerek:

— «Venediğe gidiyor!» diye söylendi. «Önce Juana'nın Mestre'de bu ıssız yerdeki evde ne işi olduğunu bir anlayalım hele.»

Sandrigo bütün gün evin çevresinde dolanıp durdu. Akşam olunca, o da Venedik yolunu tuttu.

*
**

Okuyucularımızı bir süre için Engizisyon başyargıcı Dandolo'nun sarayına götüreceğiz...

Vakit akşamın onuydu, Engizisyon başyargıcı yatmaya hazırlanıyordu. Tam o sırada gelip, birisinin pek acele bir iş için kendisiyle görüşmek istediğini haber verdiler. Dandolo adamı çalışma odasına almalarını söyledi.

Dandolo:

— «Kimsiniz?» diye sordu.

Adam hançerini ve tabancasını bir masanın üstüne fırlattı ve:

— «Monsenyör, ben haydut Sandrigo'yum, size teslim olmaya geldim ama, bazı şartlarla..» dedi.

— «Siz şart koşacak bir insan mısınız?. Siz!?...»

— «Bunda şaşacak ne var ki, monsenyör? Ben yakalanmış değilim, kendi isteğimle teslim oluyorum. Önce anlaşalım: Teslim oluyorum! Bu demektir ki, dağlardan ayrılıyorum ve yeniden namuslu bir vatandaş hâline gelmek istiyorum. Eğer beni tutuklatacak olsanız, size söylemeye geldiğim şeylerin hiçbirini öğrenemezsiniz.» Dandolo düşündü, sonunda aklına bir şey geldi ve:

— «Öyle olsun!,» dedi. «Sizinle anlaşmayı kabul ediyorum!.. Kendi isteğinizle kalkıp evime kadar gelmeniz her türlü iyi duygudan yoksun bulunmadığınızı bana kanıtlıyor. Öyleyse konuşalım.. İşte silâhlarınız. Geri alın onları.»

Engizisyon başyargıcı bir el hareketiyle, Sandrigo'nun masanın üstüne fırlattığı hançerle tabancayı geri itti.

Sandrigo hemen:

— «Şimdi gerçekten de eşit haklara sahip olduğumuzu görüyorum. Bu yüce gönüllülük hesap defterinize geçecek, monsenyör.»

Dandolo kibirli bir el hareketi yaptı. Emreden bir sesle sordu:

— «Şu şartları görelim!»

— «Önce, hayatımın ve özgürlüğümün güvenlik altında olduğuna yemin edin!»

— «İsâ adına yemin ederim ki hayatınıza ve özgürlüğünüze dokunulmayacak. Sonra?»

— «Sonrası?. Şu!.. monsenyör. İşte konuşuyorum. Ben, bütün kudreti elinden alınmış bir hayduttan başka bir şey değilim!.. Gerçekten de, adamlarım bana karşı ayaklandılar. Ama ben,

Sandrigo, çetesiz reis, silâhsız eşkiya, tacı alınmış kral, Cumhuriyete öyle bir hizmette bulunabilirim ki ne siz, ne doj, ne de Venedik'te herhangi bir kimse dünyada onu yapamaz. Bu değer biçilemez muazzam hizmete karşılık bir ödül istiyorum.»

— «Konuş. Ne istiyorsun!. Altın mı? Çabuk konuş!..»

Sandrigo küçümseyerek başını salladı:

— «Adamlarımın bana karşı ayaklandıklarını söylemiştim. Kendilerine başka bir reis seçtiler. Ama, çetemin başına geçen o reis sadece bir kukladır. O da, şu anda bütün çete reislerinin, dağdaki ve ovadaki bütün çetelerin itaat ettiği başka bir adama boyun eğiyor. Bu adamın egemenliği pek kısa bir zamanda yayıldı ve bütün Venediği gittikçe daralan geniş bir yarı çember hâlinde çevreliyor. Bugün bu adama itaat eden eşkiya sayısının ikibin olduğunu söylersem yanıldığımı hiç sanmıyorum.»

Engizisyon başyargıcı haykırdı:

— «Desene ki gerçek bir ordu?»

— «Tam üstüne bastınız!.. Büyük reis, bu disiplinsiz adamları disiplin altına almasını beceren gerçek bir odu komutanı.. Üç ayda bu sonuca varabildi!..»

— «Üç ayda mı!... Demek ki elinde pek korkunç bir silâh var!...»

— «Evet, monsenyör: Söz! O adam bir konuşuyor, en sert yaradılışlılar bile hemen yumuşayıveriyor.»

— «Adı!... Bu adamın adı nedir, Sandrigo!...»

— «Az sonra öğreneceksiniz monsenyör. Şimdi bu reisin tasarısına göz atalım.. Ben tasarıyı dinleyerek, düşünerek, karşılaştırarak yakaladım... Artık bir eşkiyalık ortaklığı söz konusu değil, monsenyör. Harekât tesbit edildi. Reis falanca prensi, filânca dükü, her birini ayrı ayrı 'şu kadar duka altına' diye haraca bağlıyor; bir çete gidiyor, belirtilen miktarı getiriyor, ne bir metelik eksik, ne de bir metelik fazla. Bir hazineleri var ama, ben yerini bulamadım... Bu orduyla, ellerindeki gemiyle, yığılan altınlarla bu adamın ne yapmak istediğini düşünürsünüz?...»

Dandolo ürperdi.

— «Venediği zaptetmek istiyor!..»

— «Monsenyör!.. Vay başınıza gelecekler!.. Kendinizi kollayın, hazır olun! Eğer o adamı yakalamazsanız, o sizi yakalayacak!...»

— «Adı ne! Adı!»

— «Sabredin! Önce benim çetemin reisi olan adamın adı!..»

— «Evet?»

— «Scalabrino, monsenyör!»

Dandolo sapsarı oldu.

Sandrigo sözlerini tamamlayarak:

— «Büyük reis de, Orlando Candiano.»

Engizisyon başyargıcı elinde olmadan:

— «Felâket!» diye mırıldandı.

Demek ki Orlando Candiano, Venedik'ten büsbütün uzaklaşmamıştı. Oysa, kaçağın gizlendiği yeri kendisine ihbar eden hafiyeyi hançerleyip denize attığı geceden beri bunun böyle olduğu-

nu ummuştu! Demek ki o cinayet faydasız kalmıştı.

Dandolo karşısındakine:

— «Cumhuriyete ve bana büyük bir hizmette bulundun,» dedi. «Altın istemediğine göre nasıl bir ödül düşündüğünü açıklamak kaldı sadece!»

— «Monsenyör, Orlando Candiano'yla Scalabrino'yu yakalamak için hiç şüphesiz birkaç birlik göndereceksiniz?»

Dandolo belirsizce:

— «Elbette,» dedi.

— «Öyleyse, Orlando Candiano için böyle bir davranış yararsız.»

— «Neden?»

— «Çünkü Orlando Candiano, Venedik'te bulunuyor; onu kolayca yakalayabilirsiniz.»

Engizisyon başyargıcı derin bir umutsuzlukla sordu:

— «Nerede?»

— «İşte bakın, onu ben de bilmiyorum.» Sandrigo sonra da gülümseyerek şunları ekledi: «Ama, polis örgütünün memurlarını yeterince tanıyorum. Onun için, üç güne kadar o adamın elinizde olacağına kesinlikle güvenebilirsiniz.»

Dandolo geniş bir soluk aldı. Hiç değilse düşünmek ve bir karar almak için önünde birkaç saati vardı.

Haydut sözlerine devam etti:

— «Benim ödülüme gelince, göreceksiniz ki size fazla bir zarar yüklemeyecek. Orlando Can-

diano bulununca onu tutuklamakla görevli olanları yönetmek istiyorum.»

— «Hepsi bu kadar mı?...»

— «Hepsi bu kadar, monsenyör. Ama, geriye Scalabrino kalıyor.»

— «Söyle bakalım, Scalabrino için ne istiyorsun?»

— «Scalabrino'nun idam edileceği gün cellâdın yanında bulunup ona yardım etmek istiyorum. Ancak darağacında değeri olabilecek bazı sözlerim var ona!»

— «İsteklerin yerine getirilecek. Şimdi söyle bakalım, ihtiyacım olursa, seni nerede bulabilirim?»

— «Monsenyör, kanala bakan pencerenizin önüne gelmeniz yeter. Birisi, bir gondolcu devamlı şekilde orada bulunacak. O adamı çağırıp adımı söyleyin. Bir çeyrek saat sonra huzurunuzda olurum...»

— «İyi gidebilirsin.»

Sandrigo bir baş işareti yaptı, tabancasını aldı, dimdik ve metin adımlarla, hiç arkasına bakmadan çekildi.

İKİ KADIN

Sandrigo'nun tahmin ettiği ve Engizisyon başyargıcına bildirdiği gibi, Orlando; Scalabrino'nun evinde, ender rastlanır bir sabırsızlıkla beklendiği Venediğe dönmüştü. Ama, dev yapılı adamın saygısı o kadar büyüktü ki, efendisini görünce soru sormaya cesaret edemedi. Orlando, Venedik'te kalan arkadaşlara iletilmesi için ona bazı emirler verdi. Bir yandan konuşuyor, bir yandan da ayna karşısında saçlarını düzeltiyordu. Kıyafet değiştirme sanatında pek kısa zamanda büyük bir ustalık elde etmişti. İşini bitirip de Scalabrino'ya döndüğünde beriki onu tanıyamadı.

Orlando:

— «Eee, yaptığım yolculuk hakkında bana hiçbir şey sormuyorsun?»

— «Ne demek istiyorsunuz, monsenyör?»

— «Burada bulunduğum bir saatten beri, Bianca'dan bahsedeceğim dakikayı bekliyorsun. Demek kızını bu kadar çok seviyorsun! Onu ancak şöyle bir gördün... Gerçekten de, şurası inkâr edilemez ki, bir kere gördükten sonra unutulamayacak kadar güzel bir çocuk.»

— «Öyleyse, monsenyör, şimdi artık güvenlik içinde bulunuyor?»

— «Kızın babamla Juana'nın yanında. Canın onu görmek istediği her seferde gidip görebilir-

sin.. Bu da elbette Venedik'te yapacak hiçbir işimiz kalmayacağı, sizleri de hiçbir şeyin ayırmayacağı güne kadar sürüp gidecek...»

Scalabrino bir sevinç çığlığı kopardı, Orlando da ona dostça bir işaret yaparak çıktı. Yarım saat sonra Olivolo adasındaydı ve doğruca Dandolo'nun evine yürüdü.

Yaşlı bir adam onu karşıladı ve Orlando'nun fizyonomisini ve giysilerini takındığı zarif yabancı senyörü saygıyla selâmladı.

Konuk; yaşlı Philippe'i, gece -buraya geldiği korkunç gece- kendisine kapıyı açan uşağı tanıdı.

— «Siz bu evin efendisi misiniz?...» diye sordu.

Yaşlı adam:

— «Hayır, efendim, sadece bekçisiyim,» diye karşılık verdi. «Ama, bir süre içeri buyurursanız, soylu efendim senyör Dandolo size göstereceğim konukseverlikten çok memnun olacaktır.»

Orlando içeri girdi ve oturdu. Sözlerine devam ederek:

— «Çok güzel bir ev!» dedi. «Etrafı da bahçeyle çevrili, böylesini de Venedik'te bulmak gerçekten pek zordur...»

— «Evet, efendim, böylesi pek enderdir. Şehirde sadece iki-üç bahçe vardır, bu da hepsinin en güzelidir.»

— «Peki ama, bahçeye neden daha iyi bakmıyorsunuz öyleyse?»

— «Efendimin, daha doğrusu kızı sinyoranın emirleri öyle... Her şeyin; evlendiği, baş komu-

tanın evinde oturmak üzere buradan ayrıldığı günkü gibi kalmasını istedi. Arasıra, hiçbir şeye el sürmediğimi kendi gözleriyle görmeye gelir, ne bahçede, ne de evde hiçbir değişiklik istemez!»

Orlando yumruklarını sıktı. Bir hırıltı âdetâ gırtlağını yırttı.

— «Nasıl?! O soylu hanım, eve de mi el sürmenizi istemiyor?»

— «Hayır, efendim. En ufak bir eşya bile eskiden olduğu gibi hanımımın mutlu olduğu günlerdeki yerinde durur.»

— «Bütün bu söylediklerinize çok canım sıkıldı, çünkü niyetim bu evi kiralamaktı...»

— «Evi sadece kiralamak değil, isterseniz satın bile alabilirsiniz.»

— «Ya!. Ama, bütün bunlar aldığınız emirler konusunda demin söylediklerinize hiç uymuyor...»

— «Efendim, ev senyör Dandolo'nun malıdır, ben de onun fikirlerini uygulamak zorundayım. Böylece kızı, sinyora Altieri'nin evde hiçbir değişiklik yapmak istemediği ölçüde senyör Dandolo da ondan kurtulmak arzusundadır. Babayla kızı arasında, bu ev konusunda değişik şekilde düşünmelerine sebep olan şeyler geçti de...»

Bunun üzerine Orlando ona dedi ki:

— «Neyse; bütün bu söylediklerniz beni son derece ilgilendirdi. Oldukça ilgisiz bulunduğum bu ev, şimdi bana son derece saygıdeğer bir şey gibi görünüyor... Evet, ben de elimde olmadan sinyora.. adı neydi?...»

— «Sinyora Leonora Altieri...»

— «Evet, ben de onun tarafını tutuyorum. Gerçekten de, onun isteği hilâfına bu evin yıkılmasına gönlüm razı olmazdı. Onun için, evi ve bahçeyi oldukları gibi, yâni evin içindeki bütün eşya ile birlikte satın alacak bir alıcı bulduğunuzu efendinize bildirirsiniz Öte yandan da sinyoraya hiçbir şeye el sürmeyeceğimi söylersiniz. Bunun bir heves olduğunu biliyorum ama, buna boyun eğmek hoşuma gidiyor. Demek ki her şeyi yerli yerinde bırakacağım. Venedik'te sadece onbeş gün oturmayı düşündüğümü, sonra da belki bir daha dönmemek üzere gideceğimi de eklersiniz. Böylece, rahatsız edilme tehlikesiyle karşılaşmadan canının her istediğinde buraya gelebilir. En sonunda da size şunu söyliyeyim: Eğer bu evin bekçiliğinde kalmak isterseniz, aynı koşullar altında görevinize devam edersiniz, yalnız şu farkla ki ücretinizi iki katına çıkarırım. Pazarlık işinize geliyor mu?»

Yaşlı adam:

— «Ah!» diye haykırdı. «Bu evden ayrılmam gerekseydi, ölürdüm!»

— «Demek ki kabul ediyorsunuz?»

— «Kabul etmek mi? Ey Tanrım!.. Ama, ücrete gelince, şimdi aldığım bana bol bol yetiyor...»

— «Bakalım.. İyi, siz mert bir insansınız. Şimdi bütün bunlara bir tek şart koşuyorum... Bu da satışın en kısa zamanda yapılması...»

— «Bugünden tezi yok! Hiçbir engel yok!.. Bu akşam, anahtarları teslim edebilirim.»

— «İyi! Bu akşam parayla burada olurum. Ne kadar?...»

— «Senyör Dandolo onbin duka altını istememi söyledi... ama...»

— «Bu akşam onbin altınla burada olacağım. Beni mal sahibi edecek belgeleri hazırlatırsınız.»

— «Senet hazır, sadece adınız yazılacak.»

— «Ah, evet, size adımı söylemeyi unutuyordum. İşte bu,» diyen Orlando bir kâğıda bir şeyler yazıp yaşlı adama verdi.

O gider gitmez, Philippe hemen kâğıdı okudu:

— «Gian di Lorenzo, Mantova'dan.»

Orlando rıhtıma geldi ve bir gondola atlarken:

— «Büyük Kanala,» dedi.

İmperia'nın sarayı önünde kayığı durdurdu. Birkaç dakika sonra saraya girdi ve bekleme salonundaki uşağa:

— «Sinyora İmperia'ya bir yabancının kendisini selâmlamak istediğini bildirin, lütfen,» dedi.

— «Sinyora rahatsız, hiç kimseyi kabul etmiyor.»

— «İsrar edin ve çok sevdiği bir kimseden haber getirdiğimi söyleyin.»

Uşak eğildi ve bekleme salonundan ayrılmadan bir başka uşağa birkaç kelime söyledi. Öbür uşak uzaklaştı. Aradan on dakika geçtikten sonra, uşak döndü ve:

— «Sinyora yabancı senyörü kabul etmeye hazır,» dedi.

Orlando kibar fâhişenin karşısına çıktı. Kadın önünde eğilen yabancıyı yakıcı bir gözle inceledi ve:

— «Oturun, efendim,» dedi. «Çok sevdiğim bir kimseden haber getirdiğinizi söylediler. Hayatta sevdiğim bir tek insan var?...»

— «O da kızınız, değil mi efendim?...»

İmperia boğuk bir çığlıkla, daha da benzi solarak doğruldu.

Kibar fâhişe kekeledi:

— «Herhangi bir şey biliyorsanız, lütfen çabuk söyleyin!...»

Orlando:

— «Gerçekten acı çekiyor!» diye düşündü.

Şunu da belirtmek gerekir ki, Orlando kıyafetini ve yüzünü değiştirmekte usta olduğu kadar sesini de rahatça değiştirebiliyordu. Zaten, lehçeler bir şehirden öbür şehre farklı olduğundan, italyancada bu çok kolaydır. Özellikle o çağlarda Venedik lehçesinden hissedilir şekilde farklı olan Mantova dilini benimsemişti.

— «Efendim, bildiğim kadarının yüzünüzde okuduğum acıyı hafifletmeye yeteceğini sanıyorum,» dedi. «Her şeyden önce kızınız Bianca'nın sağ ve sıhhatte olduğunu kesinlikle söyleyebilirim.»

— «Allah sizden razı olsun. Sözleriniz beni kurtardı, yeniden dünyaya gelmiş gibi oldum. Ama, nereden öğrendiniz?.. Bu sorularımı bağışlayın efendim... Kimden işittiniz? Sonra, siz kimsiniz? Venedik'te sizi hiç görmemiştim!..»

— «Sorularınız yerden göğe kadar haklı, on-

larda bağışlamam gereken hiçbir şey yok. Adım Gian di Lorenzo, Mantova'lıyım. Almanya'ya bir yolculuk yapmaya karar vermiştim ve Treviso'dan geçmeyi tasarlıyordum. Mestre yakınlarında dün birdenbire yolda arkadaşlarımdan birine rastladım... Her halde ünlü Aretino'nun adını işitmişsinizdir?»

İmperia heyecanla:

— «Kendisini tanırım... devam edin!» dedi.

— «İşte böyle efendim... Aretino'nun çok akıllı ve garip huylu bir sekreteri var... Düşünün ki bu Paolo mutlu ve huzur içinde yaşayabilecekken, bu dünyada kendine bir çeşit görev edinmiş. Çevresinde üzüntüsü olanları arıyor ve onları, hiç değilse bir insanın yapabileceği oranda, o üzüntüden kurtarıyor.»

İmperia:

— «Yüce bir görev!.» dedi. «Paolo efendiyi gördüm ve kendisiyle konuştum. Onun soylu ve üstün bir yaradılışta olduğunu anlamıştım.»

— «Hıımm!... Görünüşlere aldanmamalı...»

— «Ne demek istiyorsunuz?...»

— «Şimdi anlayacaksınız, aynı zamanda da pek hoşunuza giden o yaradılışın garip yönünü kavrayacaksınız...»

Kibar fâhişe artan bir kaygıyla haykırdı:

— «Aman, konuşun efendim!.. Aldandım mı yoksa?...»

— «Hayır, efendim. Size kesinlikle söyleyebilirim ki, dostum Paolo her türlü güvene lâyıktır. Yalnız olayları kendine göre bir anlayış şekli vardır ki belki herkesinkine uymaz. Neyse, kı-

sacası, ona rastladım, kucaklaşıp öpüştükten sonra, arabasında bulunan göz kamaştırıcı güzellikteki bir genç kızı bana işaret etti...»

— «Bianca!...»

— «Gerçekten de o genç kızın adı bu.. Bunun üzerine bakın bana neler anlattı. O çocuk Venedik'te annesiyle birlikte oturuyormuş... Analık sevgisiyle -tek mâzereti budur!- gözü hiçbir şeyi görmeyen anne, adı Bianca olan böyle bir meleksi ve lekesiz sâfiyeti evinde saklamanın yakışıksızlığını ve tehlikesini göremiyormuş... Söylediklerimi anlatabiliyor muyum, efendim?»

İmperia ellerini kavuşturarak:

— «Heyhat!» diye inledi. «Lütfen devam edin!..»

— «Bianca'nın, annesinin yanında mâruz kaldığı korkunç tehlike bir gün kesinleşmiş. Bir erkek, bir canavar o çocuğu görmüş ve hiçbir cinayet karşısında gerilemeyen o müthiş tutkulardan birine yakalanmış. Arkadaşım, bunun üzerine, genç kızı kaçırmaya karar vermiş.. Ne yazık ki, harekete geçmek istediğinde iş işten geçmiş, Bembo ağını çoktan germiş. Bianca kaçırılmış. Paolo bu kaçırılışı görmüş, Bembo'yu adım adım izlemiş, onu kıstırmış ve öldürmüş.»

İmperia sevinçten ürpererek haykırdı:

— «Bembo ölmüş mü?»

— «Evet, siz ve Bianca o adamdan ebediyen kurtuldunuz!»

İmperia titreyen bir sesle sordu:

— «Peki ama, öyleyse arkadaşınız neden kızımı bana geri getirmedi?... Ne bekliyor?...»

Orlando bir süre sessiz kaldı. Belki de içinde son bir çatışma geçiyordu!

— «Arkadaşım, Bianca'yı Bembo'dan kurtardıktan sonra onu sizden de kurtarmak gerektiğini düşünmüş!»

— «Benden mi? Benden!... annesinden!»

— «Paolo'nun garip huyunu size söylemiştim. Bana kesinlikle söylediğine göre, Bianca'yı sizden koparırken...»

— «Kızımı benden koparmak mı!... Aa, yo! Onu yanında alıkoymak mı istiyor yoksa?...»

— «Evet, efendim!»

— «Ve onu bir daha görmeyecek miyim?...»

— «Belki de!»

— «Arkadaşınız düpedüz deliymiş! Siz de gelip bir anaya kızını bir daha göremeyeceğini haber verdiğinize bakılırsa, onun kadar delisiniz. İşte namuslu dediğimiz kimseler! Namus uğruna, beni hiçe sayarak kızımı korumaya kalkışıyorlar!.. Ah! Sefiller!.. Kızı kurtarmak istiyorlar ve anneyi öldürüyorlar!.. Ama, benim neler yapabileceğimi bilmiyorsunuz ki! Dünyanın altını üstüne getirir sizin o Paolo'nuzu bulurum.. O zaman vay onun hâline!»

Bunun üzerine Orlando:

— «İzin verirseniz sözlerimi tamamlayayım. Arkadaşım sadece kızınızı kurtarmakla kalmayıp sizin de cezalandırılmanız gerektiğini düşünmüş...»

— «Beni cezalandırmak mı!...»

— «Evet! Güya vaktiyle işlediğiniz bir cinayeti ona itiraf etmişsiniz de...»

— «O ne hakla yargıçlık taslamaya kalkışıyor? Hayatımın sırrını öğrendikten sonra hangi hakla beni vurmak için ondan yararlanacağını iddia ediyor?»

Orlando ayağa kalktı...

Alçak ve yırtık bir sesle:

— «Haktan bahsediyorsunuz!» dedi. «Biraz da onu konuşalım. Bir insan delirmesine ramak kalan, herkes tarafından terkedilip ebedî gecenin içine atıldığına inandığı derin bir kuyuya atılmak için canlılar dünyasından koparılırsa, o insan canlılar arasına dönünce anasını, babasını, sevgilisini, her şeyi kaybettiğini -servetinden, bulunduğu yüksek mevkiden bahsetmiyorum- öğrenirse, soğukkanlılıkla felâketini hazırlayan cehennem yaratıklarını bulursa, o yaratıkların karşısına dikilip de onlara: *'Bütün ruhum ve bedenimle acı çektiğim gibi şimdi de siz ruhunuz ve bedeninizle acı çekeceksiniz; ağlayıp hıçkıracaksınız ve madem ki hiçbiriniz bana merhamet etmediniz benden de merhamet ve insaf beklemeyin!...'* demeye hakkı olur mu, olmaz mı?...»

İmperia bu şekilde konuşan insana dehşetten büyüyen gözlerle bakıyordu.

— «Kimsiniz? Ah! Kimsiniz siz?» diye kekeledi.

Orlando bütün soğukkanlılığını topladı:

— «Söz konusu olan ben değilim, arkadaşım Paolo'dur efendim.. Görevimin bittiği kanısındayım, sizin ve arkadaşımın durumunu özetlemekle yetineceğim... Paolo, Bianca'yı Bembo'nun ellerinden kurtardığına çok memnun ama, onu size

geri vermemek gerektiğine de kesinlikle inanıyor.»

— «Alçaklık! Alçaklıktır bu!... Böyle düzenlere âlet olan siz namuslu efendi, siz de bir alçaksınız!»

Orlando ayağa kalktı, izin almak için eğildi ve şunları ekledi:

— «Arkadaşımın, kızınızın haberlerini size ulaştırmayı bir görev sayacağını söyleyebileceğimi sanıyorum... Ama, onun çok dik kafalı olduğunu da iyi bilirim...»

— «Demek ki Bianca'mı bir daha göremeyeceğim!. İkinize de lânet olsun! Vaktiyle sevdiğim o Orlando Candiano'ya da lânet olsun! Çünkü onun adına hareket ediyorsunuz! Sizi o gönderdi! Evlâdımı elimden alan, yüreğimi koparan odur!»

Bu kelimeler üzerine, o garip konuşmanın içine birdenbire atılan o isim üzerine Orlando'nun yüzü allak bullak oldu. İmperia'nın bileklerini yakaladı, alev alev yanan suratını ona doğru eğdi ve hemen hemen vahşi bir sesle gürledi:

— «Orlando Candiano'ya mı lânet ediyorsun?! Ebediyen lânetlenmesi için kirli temasın yetti! Hatırla sen ve suç ortakların o adama neler yapmıştınız hatırla... Evet, yüreğime yavaş yavaş merhamet doluyordu... Merhamet!. Oysa elinden gelse, kendi ellerinle beni boğardın! Merhametmiş!...»

Vahşi bir kahkaha attı:

— «Acı çek bakalım, ağla inle!... Kızını aslâ göremeyeceksin!.. Aslâ!»

İmperia dizlerinin üzerine yığılmıştı. Yuvalarından uğrayan gözleri dehşetle o adama saplanmış kalmıştı. Bağırmak, yalvarmak istedi, ama, gırtlağından hiçbir ses çıkmıyordu...

Kadın bir süre baygın kaldı. Az sonra kendine geldi... Bunun üzerine, bir sıçrayışta ayağa kalktı ve ağzından köpükler saçarak sarayının içinde koşmaya başladı. Bir yandan da avazı çıktığı kadar:

— «Yakalayın şu adamı!... Orlando Candiano o!...» Diye bağırdı.

Orlando o sırada sarayın mermer merdivenlerini iniyordu. Hiç telâş etmeden kendisini bekleyen ve bindikten sonra hızla uzaklaşan gondola kadar yürüdü. İmperia'nın uşakları rıhtıma koştuklarında o gözden kaybolmuştu bile!..

İmperia odasına çekildi, bir saat orada bitkin bir halde kaldı. Sonra birdenbire hizmetçilerini çağırdı, onların yardımıyla giyindi.

Az sonra gondolu onu Dandolo'nun sarayının önüne bıraktı, aradan birkaç dakika geçince Engizisyon başyargıcının huzurundaydı.

— «Bilmem beni tanıyor musunuz, monsenyör,» dedi. «Aşağı yukarı bundan yedi yıl önce, bir tek defa görüşmüştük, o da...»

Dandolo kısık bir sesle karşılık verdi:

— «Unutulmaz hâl ve şartlar içindeydi; sizi tanıdım efendim... İlk görüşmemiz Altieri'nin beni sürüklediği sarayınızda olmuştu. Bizimle birlikte bugün doj olan Foscari ve şimdi kardinal piskopos olan Bembo da vardı. Gece yarısına doğruydu. Orlando Candiano henüz tutuklanmıştı.

Biz de onu, babasını ve annesini ne yapacağımızı tartışıyorduk, öyle değil miydi? Bizi aynı anlaşma birleştiriyor!... Burada bulunduğumuza göre, o anlaşmadan bahsetmeye geldiğinizi tahmin ediyorum...»

— «Evet, monsenyör. Size şunları söylemeye gelmiştim: O sahneye katılanlardan bir tanesi artık hayatta değil. Öldürüldü.»

Dandolo bir tek hayret belirtisi göstermedi. Sandrigo'yu gördüğünden beri her şeyi bekliyordu.

— «Hangisi?... Orlando Candiano içimizden hangisini ilk olarak vurdu?»

— «İlk düşen Bembo!...»

— «Nereden biliyorsunuz?»

— «Orlando Candiano'nun kendinden.. Az önce evimden çıktı!...»

Bir umutsuzluk iç çekmesi Engizisyon başyargıcının göğsünü şişirdi. Bunun üzerine, İmperia birkaç kelimeyle Bembo'nun Bianca'ya olan tutkusunu, Aretino'nun sekreterinin araya girişini, genç kızın kaçırılmasını, en sonunda da Gian Lorenzo adındaki adamla yaptığı konuşmayı anlattı.

Sözlerini tamamlarken de:

— «Şimdi şâîrin sekreteri Paolo'yla, Gian di Lorenzo'nun ve Orlando Candiano'nun aynı insan olduklarına kesinlikle inanıyorum,» diye ekledi.

Dandolo derin düşüncelere dalmıştı. Bütün bu zifiri karanlıklar içinde bir parça aydınlık, bu

labirentten çıkmasına yardım edecek bir ipucu arıyordu.

Bu arada İmperia sözlerine devam ediyordu:

— «İşte Orlando'nun başlangıcı: Bembo öldürüldü; kızım ebediyen kayboldu; bu beni vuran hançer darbesi!..» Sonra da Engizisyon başyargıcını ürperten sonsuz bir umutsuzluk çığlığıyla şunları ekledi: «Bedbaht! Neden beni de öldürmedi? Ana olarak bir yaşama nedenim vardı! Çocuğumdan ayrılınca bir köşede ihtiyarlamaktan ve pişmanlıklar, gözyaşları içinde ölümü beklemekten başka yapacak hiçbir şeyim kalmıyor ki.. Ah! Bu adam gerçekten de çok kuvvetli, monsenyör, çünkü kalbimin içini okudu, çünkü onca ceza arasında beni tâ ruhumun derinlerine kadar yaralayanı seçti! Orlando Candiano; sanıldığı gibi, ölmemiş, peşimize takılmış, üzerimize saldırmış!...»

— «Bütün bunları biliyordum!»

— «Biliyordunuz da neden bana haber vermediniz...»

— «Hiç merak etmeyin!... Bütün Venedik Polisi ayaklandı, üç güne kalmadan Orlando Candiano elimize geçmiş olacaktır...»

— «Üç gün mü? Çok uzun!...»

— «Canım, madem ki onu gördünüz, benimsediği değişikliği tam olarak bana târif edin. Adının Gian di Lorenzo olduğunu söylemiştiniz değil mi?...»

— «Evet. Üstünde de şunlar vardı.»

İmperia zihnini çalıştırarak, boğuk bir sesle söylemeye başladı, beri yanda da Dandolo teker

teker yazıyordu. Bittikten sonra kibar fâhişe ayağa kalktı ve çekildi. Sarayın giriş salonunda karşılaştığı yaşlı bir adam uşaklardan birine neşeli neşeli şunları söylüyordu:

— «Efendimize haber verin, ev için bir alıcı buldum, onunla mutlaka görüşmeliyim.»

İmperia, gondoluna binince evine döneceğini bildirdi. Sonra, tam gondol hareket edeceği sırada, Dandolo'nun evine şüphe dolu bir bakış fırlattı ve birdenbire fikrin ideğiştirerek şu emri verdi:

— «Hayır! Altieri sarayına!...»

*
**

Yeni teşebbüsünde İmperia'yı izlemeden önce, bir an için Engizisyon başyargıcının çalışma odasına dönelim.

Adam koltuğuna yığılmış, düşünüyordu:

— «Demek ki önüne geçilmez olay gerçekleşiyor!. Çember benim çevremde daralıyor.. Orlando'nun tutuklanması artık birkaç saatlik iş!... Ah! Karşıma dikilen, ihanetlerimin ve yalanlarımın hesabını soran Leonora!... Korkunç bir şey bu.»

Tam o sırada, Oliovo adasındaki evin bekçisi yaşlı Philippe'in kendisiyle görüşmek istediğini ve eve bir alıcı bulduğunu haber verdiler.

Uşağa hemen hemen neşeli bir sesle:

— «Oh! Neyse, demek ki en sonunda bir alıcı buldun?...» dedi.

— «Evet, monsenyör.»

— «İyi, iyi, en kısa zamanda orasını satmalıyız... Alıcı kim?»

— «Yabancı bir bey. Olivolo'daki görevime devam etmek için de beni bekçi olarak tuttu.»

— «İyi! Öyleyse artık en kısa zamanda satışı yapmaktan başka işimiz kalmadı.»

— «Satış bugün yapılacak, monsenyör. Bu akşam o bey parayı bana getirecek, bir saate kalmadan ben de size ulaştırırım.»

— «İyi. İkiyüz dukayı kendine ayırırsın.»

— «Monsenyör çok cömertsiniz... İşte buyrun, senedi getirdim; oraya imza atmanız yeter.»

Philippe başyargıcın önüne bir parşömen kâğıdı koydu, o da derhal imzaladı.

— «Alıcının adını göremedim,» dedi.

— «Elim kalemden çok bahçe tırmığına yatkın olduğundan, ben yazmak istemedim. Ama, yabancı beyin adını yazdığı kâğıdı getirdim, siz elinizle yazıverirsiniz. Buyrun, işte kâğıt.»

Dandolo kâğıdı aldı, bir göz attı. Buz gibi donarak:

— «O!» diye mırıldandı. «O!... Ah! Şu felâkete bakın!..»

Üzerinde sadece:

'Gian di Lorenzo!' yazılı o kâğıt parçasıyla büyülenmiş gibi, eli ayağı titreyerek, yüreği çarparak, ezilip kaldı.

Gian di Lorenzo!. Orlando Candiano!. Dandolo'nun evinin esrarlı alıcısı Orlando Candiano'ydu!. Engizisyon başyargıcı şaşırıp kalan Philippe'e donuk gözlerini çevirdi. Sonra da davra-

nışına kimbilir ne kadar garip görüneceğinin farkına vararak, kekeledi:

— «Şey... Bu adam saat kaçta gelecek?...»

— «Bu akşam, monseyör, saat yediyle sekiz arası.»

— «İyi. Senedi bana bırak. İki saat sonra gelir alırsın.»

Yaşlı Philippe eğildi ve çıktı.

*
**

Şimdi de kibar fâhişe İmperia'yı izlememiz gerekiyor. Genç kadının gondolcusuna başkomutan Altieri'nin sarayına gitme emrini verdiğini görmüştük.

Kadın birdenbire kendini Altieri'nin yanına attı. Karanlık, kibirli hâliyle İmperia'ya yer gösteren Altieri, hiç kimsenin dinlemediğine emin olmak için gidip kapıya baktı, sonra da:

— «Gün ortası buraya gelmeniz için çok önemli bir olay geçmiş olmalı.. O geceden sonra birbirimizi asla görmemeye karar vermiştik... Lütfen madam, bu görüşmenin nedenini çabucak anlatın!»

Kadın onun gözlerinin içine baktı. Ağır ağır:

— «Orlando Candiano Venedik'te,» dedi.

Tam o anda, bir perdenin arkasından bir çeşit boğuk inilti işitildi; içinde dehşet, korku, sonsuz bir hayret bulunan bir çığlık!...

Ama, kendini bütünüyle kininin düşüncesine bırakan İmperia bu çığlığı işitmedi! Hayretten afallayan, ezilen Altieri de işitmedi!

Başkomutan bembeyaz kesilmişti:

— «Engizisyon başyargıcına koşmalı.. ona haber vermeli...» diye kekeledi.

— «Haber verildi!»

— «Bütün polis örgütü ayaklandırılmalı...»

— «Şu saatte o da olmuştur...»

— «Doj'a haber vermeli...»

— «Bu da sizin işiniz!»

— «Kardinal Bembo'ya haber vermeli...»

— «O öldü!»

— «Öldü mü!. Bembo mu?...»

— «Gelen adam tarafından katledilerek öldürüldü!»

Altieri ayağa kalktı, gidip iki tabanca aldı, yemledi, masanın üstüne, tam karşısına koydu. Sonra sapsarı kesilen alnını sildi, boğuk, kesik bir sesle şunları söyledi:

— «Bana her şeyi anlatın, hiçbir noktayı unutmayın!. Yoksa, hepimiz mahvoluruz.. Orlando'yu iyi tanırım, eğer onu öldürmezsek, öc alması korkunç olur!..»

İmperia umutsuzlukla başını sallayarak:

— «Korkunç, tam deyimi!» dedi. «Şimdiye kadar Bembo'yu ve beni vurdu bile...»

— «Sizi mi!... Nasıl?»

— «Kızımı benden koparark.»

Altieri:

— «Durun, durun!» dedi. «Bütün bildiklerinizi bana eksiksiz ve ayrıntılı bir şekilde anlatın!»

Kibar fâhişe, ağır ağır, Engizisyon başyargıcına anlattıklarını kelimesi kelimesine tekrarladı.

Kadın sözlerini bitirince Altieri uzun uzun düşündü. İlk sözü şu oldu:

— «Madem ki başyargıca haber vermişsiniz, neden bir de gelip bana haber veriyorsunuz?»

— «Çünkü Dandolo'ya pek güvenim yok. O zayıf bir insan, anlaşılmaz bir yaratık. Belki aldandım ama, bana müteredditgibi göründü... Sizin duraksamayacağınızı iyi biliyorum!»

Altieri, Orlando'nun kaçtığını haber vermek için ona koştuğu gün Dandolo'nun garip tutumunu hatırladı.

İçinden:

— «Hiç şüphe yok!» diye geçirdi, «Dandolo geri çekiliyor!. Ama, ben onu yürütmesini bilirim!»

Ve yüksek sesle cevap verdi:

— «Hayır, hayır, ben tereddüt etmem!.. Hiç merak etmeyin madam. İkimizden biri fazla.. İkimizden birinin ölmesi gerek.. Size yemin ederim ki bu o olacak!»

İmperia:

— «Evet,» dedi. «Ama, Orlando'nun ölmeden önce, kızımı nereye sürüklediğini öğrenmeliyim!. Bunu aklınızdan çıkarmayın! Ve şunu unutmayın ki, eğer siz, Dandolo ve Foscari evlâdımı bana geri vermezseniz, sizi sorumlu tutacağım.»

Kibar fâhişe bu sözleri öyle vahşî bir sesle söylemişti ki başkomutan ürperdi. Kesin kabul işareti olarak eğildi ve giden İmperia'yı geçirdi.

Altieri kapıyı kapattı, hançerinin ucunu okşayarak feci bir şekilde gülümsedi.

— «Önce adamı, sonra kadını,» diye mırıldandı.

Ve aceleyle Dandolo'nun evine koştu. Engizisyon başyargıcının çalışma odasına kadar gitti ve nöbetçi mabeyincinin haber vermesine zaman bırakmadan kapıyı açtı.

*
**

Dandolo, yaşlı Philippe gittikten sonra, Gian di Lorenzo'nun, yâni Orlando Candiano'nun adını kendi eliyle yazacağı senedin üzerine eğilip kalmıştı.

Satış senedinde açık bırakılan yere, bilinçsiz bir şekilde adını yazmıştı.

Birdenbire Altieri girdi, kapıyı kapattı ve:

— «Sayın Engizisyon başyargıcı, Orlando Candiano'nun Venedik'te bulunduğunu ve Gian di Lorenzo adı altında gizlendiğini bildirmeye geldim. Bu sefer ne yapmayı düşünüyorsunuz?..»

Dandolo şaşırıp kalmıştı, gözleri karşı konulmaz bir ısrarla satış senedinden ayrılmıyordu. Çırpıntılı bir atılışla onu gizlemeye çalışmış, elini üzerine koymuştu.

Kâğıt, Altieri'nin dikkatini çekti. Dandolo'nun korkmuş hâlini de gördü.

Engizisyon başyargıcının kıvrılmış elini dayadığı o kâğıdın, bütün esrarın anahtarını taşıdığını ve onu okuması gerektiğini anladı; o da elini uzattı ve parşömenin üstüne kondu.

Dandolo kendini toparlayarak itiraza yeltendi:

— «MONSENYÖR!..»

— «O kâğıdı saklamak mı istiyordunuz?...»

— «O benim hakkım!»

— «Onu okumak istiyorum...»

— «Yaptığınız akıl almaz bir şey!»

Altieri, karısının babasıyla yaptığı bu beklenmedik çatışmadan sapsarı kesilerek sözlerini tamamladı:

— «Ve okuyorum, işte!»

Şiddetle atılarak parşömen kâğıdını yakaladı ve ona göz attı. Gian di Lorenzo adını okuyunca boğuk bir çığlık kopardı. Tam o sâniyede, Dandolo son derece kararsızlıktan son derece cürete geçti:

— «Altieri,» dedi, «zor kullanarak elimden bir devlet sırrını koparıp aldınız. Orlando Candiano'ya bir tuzak kurdum, bu akşam Olivolo'daki evime gelecek. Ev kuşatıldı. Adam avucuma düşecek.. Ama, bir tek kelimenin, en ufak ağız gevşekliğinin her şeyi mahvedebileceğini aklınızdan çıkarmayın!»

Altieri düşünceli bir halle oturdu:

— «Şiddetimi bağışlayın,» dedi. «Bu olağanüstü haber beni öylesine heyecanlandırdı ki!»

Dandolo elini Altieri'ye uzatarak:

— «Sizi bağışlıyorum,» dedi. Aynı zamanda da iki erkek derin bir kin ve güvensizlikle bakıştılar. «Zaten, Leonora'nın kocasına kızabilir miyim ki?... Ama, her şeyi bildiğinize göre...»

— «Bana İmperia haber verdi...»

— «Evet, biliyorum. Bana yeni bir şey öğrettiğini sanarak, az önce buradan çıktı. Oysa tam

beş aydan beri Orlando Candiano'yu adım adım izliyorum, onu Venediğe çeken benim!.. En sonunda, eski anıların kaçınılmaz bir şekilde onu çekeceğini tahmin ettiğim o eve doğru yavaş yavaş itmeyi de akıl eden benim!.. Ama, hepsini bilmiyorsunuz ki! Orlando Candiano gerçek bir ordunun başında bulunuyor. Tepeden tırnağa silâhlı ikibin eşkiyaya komuta ediyor. Elinde gemiler var.. Görüyorsunuz ya, aziz dostum, bu gerçek bir devlet sırrı.»

Bunun üzerine Altieri ısırıcı bir sesle:

— «Hiç kuşkusuz, doja haber verildi..» dedi.

— «Doja haber verilmedi. Eğer Candiano elimden kaçarsa, hiç gecikmeden ona haber vermek gerekir.»

— «İyi.. Demek ki bu akşam için bütün tedbirlerinizi aldınız?»

— «Bu akşam için, evet.»

— «Bu durumda, harekâta katılmamda bir sakınca görmezsiniz, değil mi?»

— «Altieri, yardımınız bizim için çok faydalı olur.»

— «Öyleyse akşama görüşürüz!... Saat kaçta?»

— «Tam dokuzda.»

Altieri, Leonora'nın babasının elini gene sıktı ve ayrıldı.

Engizisyon başyargıcının sarayında bütün bunlar olurken, Altieri'nin sarayında da büsbütün başka bir sahne geçiyordu.

İmperia, başkomutanın târifi üzerine karanlık bir koridora saptı. Bunun ucunda, gerçekten de,

sarayın yüzlerinden birine açılan küçük bir kapıya ulaşan birkaç basamak vardı. Tam o merdivene geldiği sırada koluna bir el dokundu.

Döndü ve kalın peçeler içinde bir kadının karşısında bulunduğunu gördü.

Bu kadın alçak sesle: «Gelin!» dedi.

İmperia bir an duraksadı ama, tanımadığı kadın onu sürüklüyordu bile.. sonunda ıssız bir odaya soktu.

Oraya gelince, peçelerini açtı.

Kibar fâhişe kısık bir sesle:

— «Leonora!» diye fısıldadı.

Evet! Leonora'ydı!...

İmperia'nın yolu üstüne nasıl çıkmıştı?.. Ne istiyordu?. Leonora bütün günü her zamanki gibi geçirmişti; ev işleriyle ilgilenmişti. O sabah da sarayın ikinci katında bulunan çamaşır odasında bulunuyordu.

Bir ara pencereye doğru yöneldi ve güneşin tatlı okşamaları altında pırıl pırıl yaldızlar içinde çırpınıp duran Venediğin yaşantısıyle ilgilenmeye çabaladı.

Berrak ve hafif havadan bir güvercin sürüsü geçti. Büyük bir dâire çizdi sonra dağılıp gitti. Leonora, Paris'in utanmaz, cüretli ve dost serçeleri gibi, Venediğin de bu dost kuşlarının uçmasını bilinçsizce izledi. Ve işte o sırada, bir gondol yaklaştı, sarayın önünde durdu, içinden bir kadın indi, daracık rıhtımı aştı ve içeri girdi. Peçelerine rağmen, Leonora o kadını tanıdı!...

Bunun üzerine zemin kata indi, aslâ adım atmadığı bir odaya girdi.

Ve bir kadın sesinin:

— «Orlando Candiano Venedik'te!» dediğini işitti.

Darbe dayanılır gibi değildi. Leonora iniltiyi andıran hafif bir çığlık kopardı ve bayılıp yere yığıldı. Kendine gelince, bütün enerji ve iradesini toplayıp var gücüyle dinlemeye koyuldu. Bir kapının açılıp kapandığını işitti. İmperia'nın gittiğini anladı!.. Hemen aceleyle başına büyük bir peçe örttü ve kibar fâhişeye yetişti.

Şimdi iki kadın karşı karşıya bulunuyorlardı.

Yedi yıl önceki korkunç tutuklama gecesinden beri birbirlerini görmemişlerdi.

İmperia hemen sordu:

— «Benden ne istiyorsunuz?»

— «Sizden gerçeği istiyorum!»

— «Hangi gerçeği?»

— «Orlando konusunda bütün bildiklerinizi.. Bana söyledikleri şu: Bağışlanmış, Venedik'ten kaçmış, sonra da ölmüş. Bütün bunlar yalan.. Gerçeği istiyorum! Konuş!»

— «Peki, ya konuşmazsam?»

— «Ölürsün!»

Leonora yavaş yavaş göğsünden sipsivri bir hançer çıkardı.

İmperia topluydu. İyi gelişmiş göğsüyle boylu boslu ve güçlüydü. Leonora zayıf, uzun boylu, saz gibi nârindi.

Kibar fâhişe ânî bir hareketle, omuzlarını örten pelerini çıkardı. Aynı zamanda da, sert göğ-

sünü kapatan buluzu çekti, oradan sağlam bir hançer çıkardı.

Bunun üzerine omuzlarını silkti ve:

— «İmperia'nın Altieri'lerin evine silâhsız gelebileceğini düşündüğünüz için size acıyorum madam!... Hadi bakalım çekilin yolumdan! Yoksa siz ölürsünüz!...»

Leonora karşılık olarak elini arkaya uzattı ve kapının üstündeki sağlam bir sürgüyü itti.

Bunun üzerine, iki düellocuya benzeyen iki kadın birbirini ölçtü.

Birbirlerine doğru birkaç adım attılar.

Kibar fâhişe, birdenbire yıldırım gibi bir hareket yaptı. Kolu havaya kalktı, silâh ıslık çaldı ve indi. Aynı anda da eli âdetâ bir mengenenin içine hapsoldu. Leonora darbenin geldiğini görmüş ve savuşturmaya tenezzül etmeden bileği yakalamıştı.

O anda gösterdiği harikulâde gücü, hangi kin ve umutsuzluk doruğundan alıyordu acaba?... O bileği ince ve nârin parmaklarının arasında tuttu, sıktı, ezdi, yoğurdu!.. İmperia bir acı çığlığı kopardı, hançer elinden kurtuldu ve eli ayağı titreyerek, sapsarı bir yüzle geriledi. Bu sırada Leonora hançerini kadının gırtlağına dayamıştı...

Birdenbire, İmperia sendeledi, dizlerinin üstüne yığıldı.

Leonora, hemen onun üstüne atıldı, hançerinin ucu İmperia'nın etine girdi... Kadının heykel gibi göğsü bir damla kızıla boyandı. O damla, sıvı bir yâkut gibi fışkırdı ve aktı...

Hırıltılı sesler çıkaran, silâhı elinden alınmış, dehşetten çılgına dönmüş İmperia şimdi yere serilmişti.

Leonora bir dizini onun üstüne dayamış, bir eliyle kadını zaptediyor, öbür eliyle de hançeri saplıyordu...

Kibar fâhişe:

— «Merhamet!» diye bağırdı.

Leonora da:

— «Konuşacak mısın?» dedi.

İmperia hırıltılı bir sesle:

— «Evet!» dedi.

Hançer durdu.

— «Konuşsana!.. Orlando nerede?»

— «Gian di Lorenzo adıyla Venedik'te...»

— «Ne zamandan beri?»

— «Herhalde kaçtığından beri...»

— «Kaçtığı mı?. Nereden kaçtı?...»

— «Venedik kuyularından!»

— «Kuyularda mıydı ki?»

— «Evet!»

— «Ne zamandan beri?»

— «Tutuklanma gecesinden beri.»

— «Ne zaman kaçtı?»

— «Aşağı yukarı altı ay önce.»

— «Ne yapmaya geldin buraya?»

— «Altieri'ye haber vermeye...»

— «Başka kimlere haber verdin?»

— «Dandolo'ya.»

— «Babama... İyi! Neye karar verdiler?»

— «Tutuklanmasına.»

— «Ne zaman için?»

— «En kısa zamanda.»

— «Bütün bildiklerin bu kadar mı?»

— «Evet!... Hepsi bu kadar!...»

İmperia'nın tahammülü kalmamıştı. Hiddet, utanma, dehşet o sağlam bünyeyi yıkmıştı; bayıldı!..

Leonora ayağa kalktı, çevresine bakındı ve ipek kordonlarla tutturulmuş bir duvar halısına yöneldi. Hançeriyle kordonları kesti. Sonra İmperia'nın yanına döndü, onun ellerini, ayaklarını sıkı sıkı bağladı. Bir baş örtüsüyle de ağzını tıkaç yaptı. Bunun üzerine, kadını omuzlarından yakaladı, küçük bir odaya sürükledi, odanın kapısını iki defa kilitledi, kendi dâiresine çıktı, acele etmeden giyindi, tekrar aşağı indi ve saraydan ayrıldı.

GECE YARISI

Altieri gittikten sonra Dandolo korkunç bir saat geçirmişti. Aklından çılgınca tasarılar geçiyordu. İntiharı düşündü! Kızını öldürmeyi düşündü! Evet, taparcasına sevdiği kızını! Bu fikri dehşetle kafasından uzaklaştırdığını söylemeliyiz.

Birdenbire sâkinleşiverdi; gerçek çözümü buluvermişti. Ölmesi gereken ne kendisi, ne de Leonora'ydı... Orlando'ydu!

Öldürme çabuk olmalıydı.

Ve Engizisyon başyargıcının aklına bir ad geldi: Sandrigo.

Rıhtıma bakan pencereye gitti, gondolun içine uzanmış, başı saraya doğru dönük, uyur gibi görünen gondolcuya benzer birini gördü. Engizisyon başyargıcı bir işâret yaptı. Gondolcu derhal kalktı, pencerenin altına kadar yaklaştı.

Dandolo eğildi ve:

— «Sandrigo,» dedi.

Adam anladığını belli etti ve uzaklaştı. Yirmi dakika sonra haydut, Engizisyon başyargıcının karşısındaydı.

Dandolo ona:

— «Görüyorsun ya, sözümü tuttum,» dedi.

— «Orlando Candiano'nun izini buldunuz mu?»

Engizisyon başyargıcı karanlık bir sesle:

— «Evet,» dedi.

— «Ne zaman için?»

— «Bu akşam.. Saat onda Olivolo adasında bulun.»

— «Neresinde?»

— «Kilisenin yanında.»

— «Tutuklamayı yönetmeme izin verecek misiniz?»

— «Öyle karar vermiştik ya! Sözümün eri olduğumu söyledim sana!»

Sandrigo ayrıldı. Dandolo onu çalışma odasının kapısına kadar geçirdi. Tam haydut çıkacağı anda, elini omuzuna koydu.

— «Buraya bak, gerektiğinden ileri gitmeyeceğini umarım.»

Sandrigo gürledi:

— «Ne demek istiyorsunuz siz?»

— «Şunu demek istiyorum; Orlando Candiano'yu canlı yakalamakta çıkarımız vardır. Kinine kapılmayacağına söz ver bana bakayım.»

Bir yandan da yakıcı bir gözle hayduda bakıyordu.

Sandrigo kararsız görünüyordu.

Dandolo sözlerini tekrarladı:

— «Anlıyor musun? Kininin haklarını aşmayacağına yemin et bana?»

Bu garip istek karşısında, Sandrigo ürperdi, o da başını kaldırıp Engizisyon başyargıcına baktı.

Sonunda:

— «Kinimin haklarını aşmayacağıma yemin ederim, monsenyör,» diye karşılık verdi. Ve hızla uzaklaştı.

Dandolo:

— «Orlando Candiano bu gece ölecek!» diye mırıldandı.

*
**

Orlando, İmperia'nın evinden çıkınca, dosdoğru Aretino'nun sarayına gitmişti.

Şâir onu görünce:

— «Ben de sabırsızlıkla sizi bekliyordum!» dedi.

Orlando sordu:

— «Dükalık sarayına gittiniz mi?»

— «Evet, Bembo'yla gittim, o zamandan beri onu göremediğime hayret ediyorum.»

— «Dükalık sarayındaki ziyaretinizi bana anlatın bakalım.»

Aretino:

— «Pek fazla ilginç olmayan bir ziyaret,» diye başladı.

— «Yaa!.. Ben de aksine, Doj'la sizin aranızda son derece önemli şeyler konuşulduğunu sanmıştım!. Görüyor musunuz insan nasıl da yanılıyor!»

Aretino haykırdı:

— «Doj'u gördüğümü biliyorsunuz!»

— «Gördüğünüz gibi!»

— «Demek ki her şeyi biliyorsunuz! Büyücü müsünüz siz, kuzum!?.»

— «Hiç de değil, bilgimin de ne kadar kolay elde edildiğini göreceksiniz. Demin dostunuz Bembo'nun ne olduğunu düşünüyordunuz, değil mi?»

— «Evet! Söylediniz de aklıma geldi, sizi onunla birlikte yemeğe dâvet edecektim!»

— «Faydasız! Bembo'yu birkaç gün geçirmesi için, Venedik dolaylarında sahip olduğum bir köşke dâvet ettim. Hattâ şu sırada benim evde bulunuyor. Doj Foscari'nin sizi kabul ettiğini de ondan öğrendim.»

— «Gönül alıcı bir kabul... Doj beni, düşüncelerini açıklayacak ve elçilik pâyesi verecek kadar güveniyle onurlandırdı.»

— «Elçi mi? Olur şey değil! Tebrikler... Peki, elçi olarak kimin yanına gönderiliyorsunuz?»

— «Gian Medici'ye. Gizli tutacağıma yemin ettiğim bazı teklifler götürüyorum ona.»

— «Ben hariç, herkes için gizli olabilir!»

Aretino sapsarı ve kararsız bir yüzle haykırdı:

— «Buraya bakın, üstad! Bana emânet edilen göreve ihanet hariç, benden ne isterseniz isteyin.»

— «Pekâlâ. O halde hayatınızı istiyorum!»

Aretino titreyerek kekeledi:

— «Hayatım mı?»

— «Elbette ya! Sizi ilkel haydutların elinden koparıp aldım, onlar için siz büyük bir parayı temsil ediyordunuz. O zavallılara verdiğim zarara pişman oluyorum. Sadece sizi yakalataca-

ğım, elinizi ayağınızı bağlatıp, ağzınızı da tıkaçlatıp aldığım yere göndereceğim, sizi ellerinden çaldığım kimselere geri vereceğim.»

Kendinden geçen Aretino heyecanla bağırdı:

— «Aman, üstad, yeter!»

— «Konuşmaya karar verdiniz mi?»

— «Ne isterseniz, söyleyeceğim, üstad!»

— «Anlatın bakalım, göreviniz için kaç para alacaksınız?»

— «Beşbin duka altını. Yarısını aldım bile.»

— «İyi.. Bu akşam beşbin altın evinizde olacak. Daha önce aldığınız da küçük bir ilâve olur.» Orlando sonra da ciddi bir sesle: «Şimdi konuşun ve bir daha da belki bu kadar sabırlı olmayacağımı aklınızdan çıkarmayın. Bir anlaşma yaptık. Ben anlaşmalarımı titizlikle yerine getiririm. Siz de kendinizinkileri yerine getirin. Yemin ederim ki, on dakikadan beri hayatınız sadece pamuk ipliğine bağlıydı.»

Bembeyaz olan Aretino boyun eğeceğini işaret etti.

Orlando emreden bir sesle:

— «Sizi dinliyorum...» dedi.

Aretino bunun üzerine Doj Foscari'yle yaptığı görüşmeyi kelimesi kelimesine anlattı. Görevinin siyasal yanını açıkladı. Orlando bu adamın kurnaz zekâsına hayran olmaktan kendini alamadı.

Bu arada, anlatmasını bitiren Aretino, Orlando'nun neye karar vereceğini bekliyor, bir yandan da düşünüyordu:

— «Doğrusu ya kaderimi büsbütün bu ada-

mın eline vermiş durumdayım. Kimdir, ne ister bilmem ama, aslında bütün bunlardan bana ne, kim olduğu, ne düşündüğü umrum mu benim! Hayatımı kurtardı, şimdi de beşbin duka altını verdi ya. Bunun Doj'dan daha büyük ve daha güçlü olduğunu tahmin ediyorum. Evet, benim efendim bu!..»

Sonra da yüksek sesle sordu:

— «Evet, efendim, neye karar veriyorsunuz? Doj'un verdiği görevi yerine getirecek miyim, getirmeyecek miyim?»

Aretino'nun kesin ve mutlak boyun eğmesini ortaya vuran bu soru Orlando'yu hafifçe gülümsetti. Sonra da ciddî bir sesle:

— «Foscari aldanıyor,» dedi. «Venedik, Venedik olarak kalmalı. İtalya'nın dışında kurulmuş, sadece dünya limanlarına bağlanmış sular beldesi olarak kalmalı. Zaferi denizden gelir; karaya doğru değil, denize doğru dönmelidir. Venedik, İtalya'nın Atina'sıdır; kader çizgisi onu bir sanat, şiir, sevimli bilim geleceğine götürüyor. Venedikliler hafif şüpheci ve düşünceli bir topluluktur ama, özgürlük için büyük şeyler yapma yeteneğindedir. Atina, Yunanistan'ı egemenliği altına almak istediği gün yenildi. Venedik de, akıllı, sanat dostu ve bütün yurttaşların tamamiyle ticarete ve sanatlara adanmış aynı hayatı yaşayacakları bir toplum düzenini yürekten dileyen bir deniz şehri olmaktan çıktığı gün yok olur.. Evet, Venedik bütün dünyaya güzel bir örnek verebilir.»

Birdenbire sustu, sonra soğuk bir sesle yeniden konuştu:

— «Pietro Aretino, Gian Medici'nin yanındaki elçilik görevini ben üzerime alacağım. Siz de bu sırada sarayınıza gizlenirsiniz, dönüşümde, Foscari'ye vereceğiniz cevabı size bildiririm.»

Heyecanlanan, görebildiği kadarıyla gözleri kamaşan Aretino, Orlando'nun karşısında eğildi. O da bundan böyle Aretino'nun sadakatine kesinlikle güvendiğinden oradan ayrıldı ve doğruca vaktiyle Juana'nın oturduğu, annesinin öldüğü limandaki o eski eve gitti!

Az sonra Olivolo adasına gitme saatinin geleceğini düşündü. Bir torbada, evin onbin duka altını duruyordu. Orlando geceyi Dandolo'nun evinde geçirmeye karar vermişti. Bunu heyecanlı bir sabırsızlıkla bekliyordu.

— «Bembo cezalandı,» diye mırıldandı. «İmperia cezalandı; Foscari, Altieri ve Dandolo kendilerini pek güçlü ve mutlu sandıkları anda üzerlerine hangi elin ineceğini görürler! Ama, o!... Ey Leonora, en çok senin yüzünden acı çekiyorum! Bütün inancımı sana bağladığımdan, en suçlu olan sensin!.»

Yeni bir karar alma gerekliliğini kafasından bir kere daha uzaklaştırdı.

Saat sekiz buçuğa doğru, ortalık iyice kararmağından, bir pelerine büründü, altın torbasını da aldı ve sokaklardan Olivolo adasına doğru yöneldi. Bahçeye girdi, zemin katında ışık bulunan eve yürüdü.

Philippe, Orlando'nun çok iyi tanıdığı o yemek odasında bekliyordu. Yaşlı adam yeni efendisini görünce ayağa kalktı, selâmladı ve:

— «Buyrun, işte senet ve işte anahtarlar,» dedi.

Orlando da:

— «İşte para,» diye karşılık verdi. «Lütfen sayın.»

Uşak altınları yöntemle dizdi, Orlando da o sırada düşünceli bir halle odada ağır ağır gezindi.

Paraları saymak yarım saat sürdü.

Orlando bakışlarını Philippe'e çevirdiğinde uşak torbanın ağzını bağlıyordu. Sonra ayağa kalkarak:

— «Size evi gezdireyim...» dedi.

Orlando da:

— «Hiç faydası yok,» dedi.

— «Evi biliyorsunuz öyleyse?»

— «Hayır ama, onu kendi kendime tanıyıp öğrenmek daha hoşuma gider.. Hattâ evimde geçireceğim bu ilk gece yalnız kalmak istiyorum. Philippe efendi, yarına kadar izinlisiniz.»

— «Başüstüne, monsenyör. Ben de geceyi Dandolo sarayında geçiririm, öyleyse!»

Sonra, yeni efendisinin önünde saygıyla eğildi ve çıktı. Bunun üzerine Orlando bahçe kapısına kadar gitti, sıkı sıkı kapattı ve ağır ağır eve döndü.

Işıkları söndürdü.

O zaman, hemen hemen el yordamıyla aramadan, anahtarları aldı ve Leonora'yla defalarca dolaşmış olduğundan çok iyi tanıdığı evi gezdi. Genç kızın yatak odasının önüne gelince, Orlando durdu. Bu odaya hiç girmemişti.

Hayır!.. Oraya girmeyecekti!.. Ya da daha doğrusu, şimdilik girmeyecekti. Kendini yeteri kadar güçlü bulmuyordu.

Ağır ağır tekrar bahçeye indi. Ve dosdoğru sedir ağacına yürüdü.

— «Burada mutluydum!» diye söylendi.

Bu bahçeden sanki dün ayrılmış gibi geliyordu ona. Âdetâ, gene her akşamki gibi büyük bir sadakatle buluşma yerine gelmişti.

Ama, az sonra orada da anılar karşısında zayıfladı, mutluluğunun hayâli karşısında geriledi. Gırtlağına tıkanan bir hıçkırıkla kaçtı...

Duvardan atlamak, kaçmak, bir daha da buraya ayak basmamak niyetiyle tâ bahçenin ucuna kadar gitti... Duvarın dibine gelince, hızını aldı ve bir an sonra kendini tepede buldu, aşağı atlamaya hazırlandı. Atılacağı sırada birdenbire durdu.

Gecenin karanlığında, kımıldamadan duran belirsiz gölgeler seçiliyordu... gizlenen kimseler, zaptiyeler!..

Yavaşça, hiç ses çıkarmadan duvarın üstüne yapıştı ve zaptiyeleri saymaya çabaladı. Adamlar çok kalabalıktı, sağda solda uzanıp kaybolan bir çizgi hâlinde yerleştirilmişlerdi. Orlando tekrar bahçeye atladı.

Bahçeyi verevine geçti, çevre duvarına ulaşınca bileğinin gücüyle kendini yukarı çekti, sadece başını duvarın üstüne getirdi. Bir göz atmak evin o yandan da sarıldığını anlamasına yetmişti. Üçüncü bir noktadan aynı denemeye girişti,

gene o aynı sessiz, hareketsiz gölgeler gözüne çarptı.

Bahçe her yandan sarılmıştı!. Orlando o zaman anladı.

O anda, bütün soğukkanlılığını topladı. Hayâller kayboldu; düşler silindi.. Onda şimdi sadece kaçmak isteyen, kovalanan bir hayvan içgüdüsü canlı kalmıştı.

Gayet sâkin adımlarla bahçenin ortasına, sedir ağacına doğru yürüdü.

*
**

Ama, tam yürümeye başladığı anda arkasından gelen hafif bir pıtırtı işitti. Döndü ve duvarın tepesinden aşan bir baş gördü, sonra bir başkası, yer yer daha başkaları. Deminki gölgeler kımıldamaya başlamışlar ve duvara tırmanıyorlardı.

Orlando bütün çevresinde, duvarın tepesinin o kımıldayan sessiz şeylerle diken diken olduğunu gördü. Yumuşak kaymalar duydu, sonra birdenbire hiçbir şey işitilmez oldu; zaptiyeler sessizce bahçeye inmişlerdi.

O anda Orlando'nun ilk aklına gelen şuydu:

— «Onlara kim haber verdi, beni kim ihbar etti?...»

Hafifçe gülümsedi ve:

— «İmperia!...» diye içinden geçirdi.

Sedir ağacına ulaştı. Kışın dökülmeyen yapraklarının gölgesi orasını zifiri karanlığa gömüyordu. Orlando durdu. Gölgelerin aşılmaz ge-

niş bir dâire meydana getirerek yerde süründüklerini gördü.

Aradan birkaç dakika daha geçince üzerinde olacaklardı. Orlando hançerini çekti ve ölmeye hazırlandı. Ölmek! Burada!.. Sevgiyle dolup taştığı şu sedir ağacının altında!..

Tam o anda saatler gece yarısını vurdu...

Ve tam son darbe gecenin sessizliğinde çınlarken, Orlando ölmek üzere bulunan bir insanın kendinden geçmiş sesiyle üstüste:

— «Leonora! Leonora!...» diye tekrarladı.

Bir soluk kadar zayıf bir ses:

— «İşte buradayım, Orlando!» dedi.

Orlando hayretten donarak olduğu yerde kala kaldı.

Leonora, ruhunun nişanlısı Leonora oradaydı!

Ve gene dünkü gibi:

— «Gece yarısı, sevgili senyörüm!.. yarına kadar ayrılalım!...» diyecekti.

Gene dünkü gibi elini tutacak, onu bahçe kapısına kadar uğurlayacaktı!. Ve Leonora'yı gene eskisi gibi, genç kızlık elbiseleri içinde, güzel, daha da güzel, bir aşk rüyası kadar güzel, ince uzun boyuyla görüverince, aklın yok olduğu baş döndürücü uçurumlar üzerinde uçarak, çılgınlar gibi ürperdi... Yalnız donmuş dudaklarında artık gülümseme kalmamıştı!... Evet, sanki dünmüş gibi, Leonora'nın elini tuttuğunu, peşinden sürüklediğini gördü!

Onun peşine takılmış gidiyordu. Sadece tatlı bir korkuyla korkuyordu!.. Avucundaki bu nemli

ve mis gibi kokan elin gerçekten Leonora'nın eli olup olmadığına bir türlü inanamıyordu.

Birdenbire kendini Dandolo'nun evinde, demin açmadığı o kapının önünde buluverdi. Leonora'nın genç kızken yattığı oda...

Gece zifiri karanlıktı.

Ama, Orlando gün ortasıymış gibi onu görmeye devam ediyordu. Leonora'dan parlak bir ışık çıkarmış gibi geliyordu ona.

Leonora'nın yatak odasının kapısını açtığını, kendisine işaret ettiğini gördü...

Orlando girdi.. kapı tekrar kapandı... Leonora gözden kayboldu...

O zaman delikanlı dizlerinin üstüne yığıldı, kollarını uzattı, göğsünde şiddetli hıçkırıklar yuvarlandı ve sıkışan gırtlağına doğru yükseldi. Leonora zemin kata inmişti.

Uyurgezer olan bir kimsenin marazî sâkinliğiyle bir şamdan yaktı ve bekledi!...

LEONORA VE ORLANDO

Leonora, İmperia'yla çatışmasından sonra, hiç acele etmeden Altieri'nin sarayından çıkmıştı. Dışarının serin ve hafif havası âdetâ bir mengeneyle sıkışmışa benzeyen, alev alev yanan alnını serinletti. Düşünebildi. İçgüdüsel bir şekilde Dandolo'nun sarayına doğru yöneldi. Ama, babasının oturduğu evin önüne gelince, hiç şüphesiz şu sırada Orlando'yu tutuklamak için gerekli tedbirleri almakta olan Engizisyon başyargıcıyla karşı karşıya gelmekten büyük bir tiksinme duydu.

Büyük bir peçeyle örtündüğünden tanınmayacağına emin, sarayın çevresine konulan ve genellikle Engizisyon başyargıcından bir görüşme ricasında bulunmaya gelenlerin bekledikleri taş sıralardan birine oturdu.

Leonora'nın, ne yapması gerektiği hakkında kesin hiçbir fikri yoktu. Beyni bütünüyle bir sevinç ve korkuyla doluydu; Orlando'nun kendisinden kaçmadığını bilmenin sevinci.. Çünkü ondan uzak geçen yıllar hapishanede geçmişti; bir de onu tutuklayacaklarını bilme korkusu!.. Bütün aklı fikri bir tek amaca yöneliyordu: Orlando'yu kurtarmak.

Oturmuş derin derin düşündüğü sırada, birbenbire Philippe'in Dandolo sarayından çıktığını gördü. Yaşlı adamın babasının evine gelmesi ona hiç de garip görünmedi. Ama, içinde bulun-

duğu ruh durumunda yaşlı uşak, ona büyük yardımda bulunabilecekmiş gibi göründü.

Böylece, onun peşinden gitti ve Olivolo adasındaki eve geldi.

Philippe, Dandolo'nun az önce imzaladığı satış senedini bir masanın üstüne bırakmıştı.

Yaşlı adam, Leonora'yı görür görmez bir sevinç çığlığı kopardı:

— «Size çok güzel bir haberim var sinyora! Ev, babanızın istediği gibi aslâ yıkılmayacak.»

Leonora da:

— «Neden?» diye sordu.

— «Çünkü ev satıldı!»

— «Yâ!...»

— «Evet ama, merak etmeyin, sinyora.. Evi satın alan hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini söyledi. Daha da iyisi, burada sadece birkaç gün oturacağını söyledi bana!..»

— «Pek garip bir alıcı doğrusu!»

Yaşlı adam sözlerine devam ederek:

— «Artık satış kesinleşti,» dedi. «Monsenyör Dandolo'nun imzaladığı satış senedi burada, bakın... Yabancı senyör bu akşam burada olacak...»

Ve adam senedi Leonora'ya uzattı, o da şöyle bir göz attı.

Birdenbire şiddetle ürperdi. Bembeyaz kesilerek:

— «Gian di Lorenzo!» diye mırıldandı.

— «Neniz var, sinyora? Heyecanlanmış görünüyorsunuz!»

— «Hiçbir şeyim yok! Philippe'ciğim, öyle

bir sıkıntı geldi geçti...» Leonora sonra da ilgisiz bir sesle şunları ekledi: «Buradaki isim, bu evi satın alan adamın ismi mi?»

— «Evet, sinyora.»

— «Ve babam bu senedi imzaladı!»

Yaşlı adam bu sorunun anlamı konusunda aldandı:

— «Sizi heyecanlandıran bu satış oldu galiba, sinyora! Sararmanız satıştan oldu...»

— «Evet, evet!...»

— «Gerçekten de; monsenyör Dandolo imzaladığına göre, satışı kabul ediyor demektir. Ama, bakın gene tekrar edeyim, evde hiçbir şey değişmeyecek, birkaç gün sonra da siz gene eskisi gibi, canınız istediği zaman buraya gelebilirsiniz, çünkü evde benden başka hiç kimse bulunmayacak.»

Leonora memnun olduğunu belirtmek için başını salladı. Düşünüyordu. Babasının fikrini kafasında canlandırıyordu. Dandolo'nun ihânetini anlamıştı. Bunun üzerine, nişan gecesi Orlando'nun tutuklanmasına neden üzülmüş görünmediğini ve daha sonra neden Engizisyon başyargıçlığına yükseltildiğini anladı. Dandolo'yla Altieri arasında geçen iğrenç pazarlığı ve babası tarafından Altieri'ye satıldığını anladı.

Bunca alçaklığı düşününce yüreği acı bir tiksinmeyle kabardı. Ama, bütün bu duyguları geri itti!

Şimdi geçmişi düşünmenin sırası değildi, bugün. Kendisi değil; Orlando söz konusuydu.

Gözlerini Philippe'e çevirerek sordu:

— «O adam buraya ne zaman gelecek?...»

— «Saat sekize doğru, sinyora.»

— «Babam bunu biliyor mu?»

Yaşlı uşak:

— «Biliyor, efendim,» dedi.

Orlando'nun mahvolmak üzere olduğunu anladığı şu anda, Leonora birden yüce bir karara vardı: Onun yanında bulunacak, ya onu kurtaracak; ya da birlikte ölecekti..

Bunun üzerine de tasarısı kesinleşiverdi.

Emektar uşağa ilgisiz birkaç soru sordu, sonra hemen Altieri sarayına döndü...

Orada garip bir canlılık gözüne çarptı; gidiş gelişler pek artmıştı. Bundan da Altieri'yi düşündü ve:

— «Tutuklamaya o da katılacak,» diye mırıldandı.

Akşam olunca, saat sekize doğru saraydan ayrıldı, Olivolo adasına döndü, anahtarı kendisinde olan küçük bir kapıdan bahçeye girdi, emektar Philippe'in dışarı çıktığı bir andan yararlanarak eve sokuldu, evlenmeden önce yattığı odaya çıktı. Garip hassasiyetteki acı bir duyduyla, Orlando'nun karşısına ancak onunla nişanlı bulunduğu zamanki elbiseleriyle çıkmak istedi...

***

Bu arada Altieri'yle Dandolo harekete geçmişlerdi bile..

Saat sekizde, bütün Olivolo adası gizlice işgal edildi. Elli kadar zaptiye, ya da Venedikli polis memuru Santa Maria kilisesine yerleştirildi. Öte

yanda da, gizli ajanlar, hafiyeler bahçenin çevresinde aşılmaz bir çember meydana getirmişlerdi..

Saat onda, yanında bütün hareketlerini gözetleyen Altieri olduğu halde Dandolo da adaya geldi.

Altieri:

— «Onu neden hemen yakalamıyoruz?» diye sormuştu.

Engizisyon başyargıcı da şu cevabı verdi:

— «Orlando'yu bilirim. Sık sık geldiği, çok iyi tanıdığı ve denebilir ki anılarını canlandırabileceği tek yer olan bu evde geceyi geçirecektir... Onun için elverişli saati bekleyelim!... Zaten bahçe kuşatıldı, artık dünyada oradan çıkamaz.»

Altieri bir süre sessiz kaldı. Sonra gene sordu:

— «Onu yakalayınca ne yapacağımızı düşündünüz mü?»

Dandolo gayet tabii bir şekilde cevap verdi:

— «Elbette ki yargılayacağız. Kaçma, isyan, devlete karşı suikast, âsilerin silâhlandırılması var.. Muhakkak ölüme mahkûm edilir!»

Altieri boğuk bir sesle:

— «Hiç bilinir mi?» dedi.

Tam o sırada kilisenin kapısı önüne gelmişlerdi.. Oradan bir gölge ayrıldı ve doğruca Dandolo'nun yanına geldi.

Engizisyon başyargıcı: «Sandrigo!» diye seslendi.

Haydut da:

— «Ta kendisi, ekselans!» dedi. «Polisinizin bütün harekâtına katıldım. Her şey yolunda gidiyor.»

Sandrigo hançerinin kabzasını sıktı.

Altieri onun bu hareketini gördü. Dandolo'ya doğru eğildi:

— «Kimin nesi bu adam?» diye fısıldadı.

— «Dâvayı faydasız hâle getirecek kişi.»

Leonora'nın babasıyla kocası karanlık gözlerle bakıştılar. Bunun üzerine, bahçenin çevresini dolaştılar, herkesin görevi başında olduğuna güvenlik getirdiler ve beklediler.

Dandolo birdenbire:

— «Gece yarısı!» dedi. Bu sözle birlikte de işareti verdi. Zaptiyeler her yandan duvara tırmanmaya başladılar, bahçeye atladılar ve herbiri eve doğru yöneldi.

Dandolo, Altieri ve Sandrigo küçük kapıdan girmişlerdi, onlar da eve doğru yürüdüler.

Yirmi adımlık bir mesafeye gelince evin zemin katında bir odanın birdenbire aydınlanıverdiğini gördüler.

Dandolo'yla Altieri sapsarı kesilerek durdular. Her ikisinin de aklına gelen düşünce:

— «Aman, sakın Leonora bunu bilmesin!. Aman, sakın ha!...» diye Dandolo düşüncelerini açığa vurdu.

Altieri dişlerini sıkarak:

— «Yürüyelim!» diye karşılık verdi.

Bir an sonra evin kapısına ulaştılar ve kanadı aralık buldular. Aynı hareketle, hançerlerini

kınından çekip çıkardılar. İçeri girdiler. Ve Leonora, elinde bir zamdan, sırtında genç kızlık elbiseleriyle hayâlet kadar sapsarı, karşılarına dikiliverdi:

— «Buyrun, ben de sizi bekliyordum,» dedi.

Dandolo saçları diken diken olmuş, gözleri yuvalarından uğramış, yıldırımla vurulmuş gibi olduğu yerde kala kaldı. Sadece Altieri ölü gibi bembeyaz, müthiş bir kıskançlık kasırgasıyla yüzü allak bullak ilerledi, kin ve umutsuzluk dolu bir sesle:

— «Ne işiniz var burada?» diye kekeledi.

— «Söyleyeceğim. Ama, önce içeri girin... Girsenize baba... Şuraya toplanan bütün Venedik polisinin âile işlerimizi öğrenmesine gerek yok..»

Dandolo sendeleyerek birkaç adım attı ve:

— «Olanlar oldu, her şeyi biliyor!...» diye mırıldanarak, külçe gibi bir koltuğa yığıldı.

Altieri'ye gelince, olduğu yerde durdu: Şu son derece güzel, gözüne melekleşmiş gibi görünen, ayaklarının dibinde sürüklenmek istediği genç kadını, âdetâ gözleriyle yiyor, bir yandan da onu öldürüp öldürmeyeceğini düşünüyordu.

Leonora bu arada kapıya gitmişti.

Gecenin karanlığında, yüksek sesle şunları haykırdı:

— «Aradığınız adam artık burada değil.. Babamın malı olan ve varlığınızla kirlettiğiniz bu evden çekilip gidin.. Zaptiyeler de çıksın buradan!... Anladınız mı, çekin askerlerinizi evin civarından!...»

O sırada birisi pencerenin pancurlarını itti, başını içeri soktu. Bakışı Engizisyon başyargıcının üstünde durdu. Kesin bir sesle:

— «İtaat etmem mi gerekiyor, monsenyör?» diye sordu.

Bu adam Venedik polis müdürüydü. Dandolo boğulan bir sesle karşılık verdi:

— «İtaat edin!»

Bahçede bir yığın sürüngenin kaçışmasını andıran hafif kaymalar işitildi; sonra ortalığı derin bir sessizlik çöktü. Leonora bir kraliçe edasıyla Altieri'ye bir koltuk gösterdi. Büyülenmişe benzeyen, ihtiras ve hiddetten çılgına dönen başkomutan itaat etti.

Bunun üzerine Leonora konuştu. Sesi berrak, metin ve yavaştı. Her kelimenin, kendisini dinleyen iki erkeğin beynine saplanmasını istermiş gibiydi. Dandolo'ya dönerek:

— «Önce siz, senyör,» dedi. «Artık kızınız olmadığımı anlıyorsunuz, değil mi? Herhalde korkunç gerçeği bildiğimi de biliyorsunuzdur... Bir mevki için beni sattınız. Bir mevki için aşkımı boğdunuz ve ruhumu öldürdünüz!.. Biliyorum diyorum size!.. Onun altı yıl kuyularda kaldığını ve bana yalanların en alçağını söylediğinizi biliyorum... Demin buradaydı. Ona haber verdim, uyardım onu!.. Buradan gönderdim. Çok şükür artık kurtuldu. Şimdi beni dinleyin.. sizinle aramda ne bir tek kelime, ne de bir tek bakış geçmeyecek! Ancak bu şartla sizi taş yağmuruna tutturmak için bütün Venedik kadınlarını toplamamaya razı oluyorum. Gösterdiğim bu lütfü kabul

ediyor musunuz?.. Sakın konuşmayın!.. Sesiniz beni çok rahatsız ediyor... Eğer kabul ediyorsanız, bunu sadece ayağa kalkıp buradan çekilip gitmekle belli edin...»

Sustu. Dandolo başını sallayarak onu dinlemişti. Leonora'nın konuşması bitince, adam iliklerine kadar ürperdi.

Sonra, gerçekten de pek büyük bir çabayla ayağa kalktı ve beli bükülmüş, sendeleyerek, yan yan kayarak, hâlâ Leonora'nın bakışlarından kaçınarak tek kelime söylemeden, bir kere olsun içini bile çekmeden gitti.

Ancak kendini dışarı atınca bir çeşit boğuk inilti dudaklarına yükseldi. Dehşete kapılan Altieri karanlıkların içinde uzaklaşan bu iniltiyi dinledi.

Bunun üzerine Leonora'ya doğru döndü ve gürledi:

— «Ya ben?... Bana, kocanıza ne diyeceksiniz!...»

— «Size acıdığımı söyleyeceğim!.. Siz, kocam hâ! Kendinizle fazla övünüyorsunuz, on dakikadan beri beni öldürebilmek için cesaret toplamaya çalışıyorsunuz. Ama, başaramıyorsunuz. Eğer Dandolo alçaklık ettiyse, sizin daha da aşağılık olduğunuzu söyleyeceğim... En sâdık dostunuza ihânet ettiniz!.. Hâlâ da ihanet ediyorsunuz! Çevrenize bakın ve kendinizi kollayın!»

Altieri dinlemiyordu. Dikkatini çekmesi gereken bu sözleri işitmedi bile. Sadece bir tek şey düşünüyordu; Leonora, Orlando'yu görmüştü. Bunu itiraf ediyor, ilân ediyordu. Onu tam zama-

nında kaçırmış olmasının hiç önemi yoktu! Asıl önemli olan aralarında konuşmuş oldukları şeylerdi... Ah! Hiç şüphesiz aşk sözleriydi bunlar!...

Kıskançlık hiddetiyle âdetâ çılgına dönerek Leonora'ya doğru iki adım attı:

— «Demek ki onu gördünüz!...» diye sordu.

— «Daha önce söylemiştim.»

— «Ve hiç kuşkusuz, bu ilk defa değildi, konuşun .. Ayaklarınızın dibinde kıskançlıktan ölmem pahasına da olsa, bilmek istiyorum! İhanetten söz ediyorsunuz! Peki, ya siz, siz, kime ihânet ettiniz? Ona mı, bana mı? Sevgiliye mi, kocaya mı?... Çünkü en sonunda onun sadece nişanlısıydınız ve sizde korku aşktan üstün geldi!... Felâkete uğradığı bir anda onu bıraktınız, neden? Babanıza, yâni aslında kendinize bir yüksek mevki sağlamak için!.. İlk ihânet; böyle olmakla birlikte, bu beni ilgilendirmez. Ama, asıl beni ilgilendiren, şimdi de bana ihanet etmenizdir,» diye bağırdı. «Ve işte bunun hesabını soruyorum sizden. Bu benim hakkımdır.»

Altieri karısının tam karşısına dikilmişti. Eli hançerinin kabzasına yapışmıştı.

Leonora ölüm ânının geldiğini anladı. Sâniyenin binde biri kadar kısa bir an, bunun çok daha iyi olacağını, her şeyin bitivereceğini düşündü. Sonra hemen ardından da, yukarıda kapalı olan Orlando'nun anısı, onun yakalanacağını düşünme korkusu onda ânî bir değişme yarattı. Hiç değilse birkaç saat daha yaşamak istedi. Ve hemen şu karşılığı verdi:

— «Altieri, aldanıyorsunuz; ben sizin adâletinize bağlı değilim.»

Beriki kekeleyerek sordu:

— «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Şunu demek istiyorum ki, eğer beni görmezlerse, dost ve güvenilir bir kimse, başkomutanın subaylarıyla birlikte Doj'un ve On'lar Meclisinin aleyhine suikast hazırladığınızı belgelerini ihbar kutusuna atacak. Şimdi vurabilirsiniz!»

Havaya kalkan hançer Altieri'nin elinden düştü.

Leonora'nın kocası birkaç adım geriledi ve yıldırımla vurulmuş gibi bir koltuğa yığıldı... Sanki kendisi orada yokmuş gibi, sessiz, heyecansız, hareketsiz duran Leonora'ya târifsiz bir korkuyla baktı. Bir dakika önce aşk ve kıskançlıktan çılgına dönen bu adam, şimdi böyle şeyleri nasıl aklına getirebildiğini düşünüyordu. Leonora ona tamamiyle yabancılaşmıştı. Artık onda sadece sırrını bilen bir kadın görüyordu. Hem de ne sır! Onu dosdoğru darağacına gönderebilecek bir ihânet sırrı!

Adam ona doğru yaklaştı ve son derce alçak bir sesle sordu:

— «Nasıl öğrendiniz?...»

— «Ne üstünüze vazife? Öğrendim işte... İki yıldan beri, adım adım suikastinizi izliyorum... Davranışlarınıza ses çıkarmıyordum, çünkü Foscari'nin, ya da bir başkasının doj olması hiç beni ilgilendirmiyordu. Ama, tehdit ederseniz, ben de tehdit ederim.. Tanımak istemediğim haklara başvurursanız, sizi mahvederim.. Şimdi dinleyin,

size şunları söylemek istiyordum! Benim hayatım mahvoldu. Sizin için değil, kendim için!.. Adımın temizliği uğruna, dış yaşantımızda hiçbir değişiklik olmayacak. Ama, duygularınız konusunda bir tek kelime yok.. Ne düşündüğünüzü öğrenmek istemiyorum. Bu size uygun geliyor mu?»

Altieri bir soluk gibi:

— «Evet,» diye fısıldadı.

— «Öyleyse siz de babam gibi, çekilip gidin.»

Altieri geri geri giderek çıktı. Kaderini ellerinde tutan kadından bir türlü gözlerini ayıramıyordu.

Leonora yalnız kaldığını görünce derin bir soluk aldı. Son gücünü de toparladı ve birinci kata çıktı. Kapıyı açtı ve sadece:

— «Serbestsin, Orlando,» dedi.

Orlando doymayan gözlerle ona baktı. Leonora pek az değişmişti. Sadece güzelliği olgunlaşmış, tamamlanmış gibi görünüyordu.

Orlando'nun kafasında acı düşünceler esti. Taparcasına sevdiği ve karşısında bu kadar hissiz duran şu kadın, ayaklarına kapanmak için bir tek sözünü beklediği şu kadın, evet şu kadın ona ihanet etmişti!...

Konuşmak neye yarar ki!. Sitem etmek, hiddet çığlıkları, ya da inlemelerle küçülmek, alçalmak!.. Ona işkence etmek için mi! Ona!.. Şu anda bile, kendi ebedî umutsuzluğu pahasına ebediyen mutlu etmek istediği şu kadın!

Yok, hayır! Geçmişe âit bir tek kelime söylenemezdi!

Leonora kadar dimdik ve gene onun kadar heyecansız görünerek, kaskatı önünden geçti, eğildi ve görünüşte sâkin bir sesle:

— «Elvedâ, Leonora!...» dedi.

Sonra da ağır ağır, aşağı indi, karanlıklara daldı, bahçenin derinlerinde gözden kayboldu.

Bitkin, sonsuz bir kederle üzgün Leonora'ya gelince, o da aşağı indi, sürünerek Altieri sarayına döndü ve İmperia'yı kapattığı küçük odaya girdi. Bağları keserek sâdece:

— «Gidin...» dedi.

İmperia, Leonora'ya tehditlerle dolu bir bakış fırlattı ve bir tek kelime söylemeden çıktı.

Bunun üzerine Leonora, âdetâ vücudunu sürüyerek, yatak odasına döndü. Zorla yatağına doğru giderken, perişan bir halde, müthiş hıçkırıklarla sarsılarak sırtüstü yerdeki halının üzerine düştü.

O anda aklındaki tek düşünceyi, ağır ağır mırıldandı:

— «Beni affetmiyor!. Artık beni sevmiyor!. Ah! Talihsiz! Ah! Talihsiz ben!...»

*
* *

Bir top ağacın arasına gizlenen Orlando, Leonora'nın gidişini gördü. Tam kapının eşiğini atlayacağı sırada, atılmak istermiş gibi, içgüdüsel bir hareket yaptı. Ama, durdu..

Neye yarar ki!... Demin söylemek istemediğini şimdi haydi haydi söyleyemezdi! Evet! Neye yarar ki!... Leonora onun için ölmüştü! Az önce

gördüğü de ebediyen kaybolacak bir hayâlden başka bir şey değildi.

Tam bir saate yakın, kolu kanadı kırılmış, ezilmiş, güçsüz, zavallı bir halde orada kaldı...

Sonra aklına Altieri geldi ve birden canlandı, silkelendi, doğrulup uzaklaştı..

Kapıya yaklaşıp da eşikten atlayacağı anda, karşısına bir gölge dikildi. Tehdit dolu bir ses sırıttı:

— «Güle güle, senyör Candiano, yakında görüşürüz!»

Orlando bu şekilde konuşan ve gecenin içinde eriyip kaybolan adamı yakalamak için ne bir hareket yaptı, ne de bir adım attı. Leonora'yla arasındaki uçurumu daha da derinleştirdiği duygusuna kapıldığı bu korkunç dakikada hiçbir şeye ilgisi kalmamıştı. Gecenin geri kalan kısmını başıboş dolaşarak geçirdi. Şafak sökerken, limandaki eski eve döndü.

Scalabrino onu orada bekliyordu.

— «Efendim, bana emrettiğiniz gibi adamlarımız bu gece Olivolo adasındaki evde bulunacaklar,» dedi.

Orlando:

— «Bu buluşma yapılmayacak,» dedi. «Ev pek emin değil, galiba. Kara Mağara'da görüşürüz. Hadi git dostum.. Arkadaşlarımıza, bir hafta sonra Kara Mağara'da olacağımı söyle... O zamana kadar da sen serbestsin!»

Scalabrino hiçbir zaman tartışmaz, asla derinleştirmeye çalışmaz, körü körüne uygulardı, o kadar.

Titrek bir sesle:

— «Bu bir haftayı Mestre'deki evde geçirebilir miyim?» diye sordu.

— «Evet, dostum. Oraya bazı emirleri götürürsün, sonra da Mestre'ye gidip kızını görebilirsin!. Yelkenliyle gidersin. Piave boğazlarına gider, sana vereceğim mektupları çete reislerine dağıtırsın!..»

Gerçekten de, Orlando beş altı tane kısa mektup yazdı, bunları Scalabrino'ya teslim etti.

Beriki de:

— «En geç iki gün sonra, yerlerine ulaşmış olurlar,» dedi.

Orlando üzgün bir gülüşle:

— «Bu da demektir ki, üç gün sonra sen mutluluğa ermiş olacaksın!»

Scalabrino'nun gözleri ışıldadı; sevinçten iliklerine kadar ürperdi. İki saat sonra yelkenliyle hareket ediyordu..

MESTRE'DEKİ KÜÇÜK EV

Olivolo'daki evin bahçesinden ayrılacağı anda Orlando'ya tehdit dolu bir vedâ fırlatan meçhul adam hızla limana doğru uzaklaşmıştı. Gidip basık bir kapıyı çaldı. Bir iki konuşmadan sonra kanat en sonunda açıldı. Adam penceresiz bir meyhaneye girdi. Dosdoğru uyuklar gibi görünen bir gondolcuya gitti, omuzuna dokundu. Denizci:

— «Sandrigo!» diye mırıldandı.

İki adam çıktılar. Yaşlı gondolcu sordu:

— «Ya şimdi?»

— «Son süratle deniz kulaklarını geçmem gerekiyor.»

— «İyi. Sandal hazır bekliyor.»

On dakika sonra Sandrigo büyük bir kayığa yerleşmişti. Kayık hem kürekçilerinin, hem de yelkeninin ikili itmesiyle hızla yol almaya başladı.

Olivolo'daki bahçede, zaptiyeler evin üzerine yürüdükleri sırada Sandrigo, Altieri'yle Dandolo'nun yanında bulunuyordu. Hançeri elindeydi, o anda Orlando görünseydi, hemen vuracaktı.

Kapı açıldı. Görünen Orlando değil Leonora oldu. Haydudun şaşkınlığı pek büyüktü.

Altieri'yle Dandolo'nun kopardığı boğuk çığlıktan olağanüstü şeylerin oluşacağını anladı.

Çabucak geriledi, bir top ağacın arasına gizlendi ve bekledi. Leonora'nın zaptiyelere fırlattığı ve polis müdürünün, Engizisyon başyargıcına doğrulattığı o azametli emri işitmişti. Polislerin geri çekildiğini görünce, hiddetli bir hareket yaptı:

— «Artık burada değilmiş!» diye söylendi. «Allah kahretsin şu kadını!»

Ama, gene de çekilip gitmedi. Aksine, yavaşça aralık kalan pencereye yaklaştı ve görünmeden Leonora, Dandolo ve Altieri arasında geçen garip sahneyi seyretti.

Böylece, Leonora konuştukça, haydudun fikirleri değişti:

— «Adam hâlâ burada!» diye düşündü. Beklemeyi, çıkacağı anda üstüne atılıp bıçaklamayı kararlaştırdı. Sonra bu kararını da değiştirdi.

Altieri'nin Doj'a karşı hazırladığı suikastin sırrını, şimdi Leonora'yla babasını ayıran kinin içler acısı sırrını öğrenince; hayattaki Orlando'nun kendisine yararlı olabileceğini, bu işin ucunda fark ettiği serveti sağlama aldıktan sonra, onu öldüreceğini düşündü.

Sandal Venedik'ten çıktı, deniz kulağını aştı ve Sandrigo tam şafak sökerken karaya atladı. Yaşlı denizciye:

— «Beni burada beklersin,» dedi.

Hemen Mestre yolunu tuttu ve hiç duraksamadan, Juana'nın bulunduğunu gördüğü o ıssız eve doğru yürüdü.

Aradan bir çeyrek saat geçtikten sonra evde yaşayanların hâlâ orada olduklarını anlamıştı.

Bunlar, Juana'nın dışında: Orlando'nun babası yaşlı Candiano ve İmperia'nın kızı, Bianca'ydı.

Sandrigo durumu iyice anladıktan sonra gidip kötü bir hana yerleşti, büyük bir iştahla yemek yedi. Sonra hancıdan herhangi bir araba bulup bulamayacağını sordu. Hancı da:

— «Benim küçük bir arabam var,» dedi. «Katırım da değme attan daha iyidir.»

— «Bunları bana kiralarsanız, pekâlâ işimi görür.»

— «Evet ama, sizi götürecek kimsem yok.»

— «Öyleyse, hepsini birden satın alıyorum!»

Uzun bir pazarlıktan sonra anlaştılar. Bütün gün geçti, hava iyice karardı. Sandrigo katırı arabasına koştu, geçip sürücü yerine oturdu ve hancının önünde büyük bir gösterişle, Treviso yolunu tuttu.

Beşyüz adım kadar gittikten sonra, geri döndü ve Juana'nın oturduğu evin yüz adım kadar ötesinde durdu. Böylece, bu mütevazı halk kızı Juana'nın yüce ışık saçan yüzünün pırıldadığı bu sâkin ve tertemiz eve bir göz atmanın zamanı geldi. Juana, yaşlı Candiano'ya cana yakın bir sevgiyle bakıyordu. Zavallı deli, şimdi onun sesini işitince gülümsüyor ve hattâ bazan zekâsının karanlıklarında akıl ışıkları çakıyordu. Juana içgüdüyle ona sık sık Venedik'ten ve Orlando'dan söz ediyordu. Ve oğlunun tekrarlanan adı yavaş yavaş körün kafasında ağır ağır yükselen anıları uyandırmaya başlıyordu.

Sandrigo'nun evin hemen yakınında durduğu akşam Juana'yla Bianca her günkü işlerini yapı-

yorlardı. Sofrayı toplamışlar, bulaşıkları yıkamış, tabakları bardakları yerine kaldırmışlar, konuşarak evi süpürmüşlerdi.

Sonra Juana, körü yattığı odaya götürdü, ona iyi geceler diledi, derin bir evlât sevgisiyle adamcağızı öptü ve Bianca'nın yanına döndü. Kapıyı ve pencereleri sıkı sıkı kapattıktan sonra, iki kadın bir masanın başına, şamdanın ışığına oturarak öteberi tamirine başladılar. Gece Bianca'nın da odasına çekilme saati geldi, Juana yalnız kaldı. O sırada genç kadın birdenbire sokak kapısının vurulduğunu duydu. Juana kalktı ve dikkatle dinledi.

Kendi için korkmuyordu. Tehlikeye alışık olduğundan bir saldırıdan korkmuyor, kendini savunacak güçte hissediyordu. Ama, Orlando'dan aldığı ve harfi harfine yerine getireceğine yemin ettiği emirler kesindi: Hiç kimseye kapı açılmayacaktı.

Kapıya gene vuruldu ama, sertlikle değil de, âdetâ bir çeşit çekingenlikle.

Kapıya vuran alçak sesle:

— «Juana!...» dedi.

Genç kadın bu sesi ve adının bu şekilde söylenişini duyunca ürperdi ve sarardı.

Telâşla mırıldandı:

— «O!... O buraya gelmiş!...»

Dışardaki ses tekrarladı:

— «Juana! Orada olduğunu biliyorum! Peşimden geliyorlar, kovalanıyorum!.. Yakalanmamı mı istiyorsun!?...»

Juana, yaşlı Candiano'yla Bianca'nın çekildik-

leri kapıya korkuyla baktı. Hemen atıldı o kapıyı sıkıca kilitledi, anahtarı da göğsüne koydu.

Dışardaki ses yalvardı:

— «Hiçbir başka duyguyla olmasa da merhamet et de aç, Juana, birkaç dakika için beni gizle!... Ne yazık ki, birkaç sâniye sonra çok geç olacak!..»

Juana kapıya gitti ve titreyerek sordu:

— «Sen Sandrigo musun?»

— «Evet, evet, benim! Artık sesimi tanımıyor musun?...»

Juana kapıyı açtı...

Sandrigo içeri girerken pis bir gülüşle sırıttı:

— «Tüh, Allah kahretsin! Üzüm vermeyen kocamış bir asma kütüğü gibi artık beni kapıda bırakacağını sandım!»

Juana'yı dehşetli bir pişmanlık boğdu. Bu beklenmedik konuşma tarzı, Sandrigo'nun uğursuz tavrı, hızla çevresine attığı o araştırıcı bakış, her şey, hepsi, haydudun kötü tasarılarla geldiğini genç kadına kanıtlıyordu.

— «Yalan söyledin!» dedi. «Kovalandığın filân yok!»

Adam gülerek:

— «Doğru, Juana!» dedi.

— «Ne istiyorsun?»

— «Ne mi istiyorum? Seni görmek istiyorum! Eskiden seni korkutmazdım gibi geliyor bana!»

Sandrigo genç kadına yaklaştı ve yakıcı bir sesle fısıldadı:

— «Juana, seni sevdiğimi, senin de beni sev-

diğini bilmiyor muyum? Sevdiğini gözlerinden hissediyorum, görüyorum...»

Juana yavaş yavaş kendini toparlayıp, hazır cevaplığına kavuştu:

— «Evet, Sandrigo, seni sevmiştim. Eskiden, genç kızlık düşlerimde, kendimi senin karın olarak görürdüm, sana inanıyor, sana güveniyordum, seni yanında yaşamaktan mutlu olacağım erkek olarak düşünüyordum... Ama, bu düş sadece bir hayâldi Sandrigo!... Bizi ebediyen ayıran bir olay geçti...»

— «Anlıyorum! Bir başkasını seviyorsun!»

Genç kadın başını salladı ve:

— «Sandrigo,» diye mırıldandı, «artık sana lâyık değilim... Al başını git... bir daha da beni düşünme!»

Haydut gene sırıttı:

— «Nedir bu hikâye, kuzum? Her zaman garip düşüncelerin olduğunu biliyorum.. Seni bir türlü anlayamıyorum. Seninle evlenme hayâlini kurduğum o ikili hayatı sana verme kararıyla geri geliyorum...»

Juana ellerini ovuşturarak:

— «İmkânsız! İmkânsız!» dedi.

Sandrigo oturdu:

— «Hadi bakalım! Madem ki aşktan bahsedildiğini işitmek istemiyorsun, başka şeylerden söz edelim!. Seni Venedik'te boş yere aradıktan sonra, nasıl oluyor da burada buluyorum? Yoksuldun, oysa kurulu düzenli bir evde görüyorum seni.. Ne sıfatla burada bulunuyorsun?...»

Juana yüreği çarparak susuyordu.

Haydut birdenbire haykırdı:

— «Haa! Şimdi anladım. İşte demek ki bunun için artık bana lâyık değilsin!... Âşığının evinde oturuyorsun!»

Juana ıstırapla ürperdi. Şiddetli bir itiraz hareketi yaptı.

— «Hayır Sandrigo, âşığım yok, senden başka kimseyi sevmiyorum!» diye bağırmak istedi ama, kelimeler dudaklarından çıkmadı.

Sandrigo'nun garip davranışı, gülümsemesi, kendisine yönelttiği acayip bakış Juana için ânî bir esinlenme oldu âdetâ. Kendisine emânet edilen ve korumakla yükümlü olduğu kimselerin bir ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunduklarını birdenbire sezinleyiverdi.

Haydut sırıttı:

— «Doğru olmadığını söylemeye cesaret edemezsin ya! Aksini söyle de göreyim!»

Juana da hazin bir umutsuzluk ifadesiyle karşılık verdi:

— «Ee, ne olmuş? Evet, doğru! Bir âşığım var... Burası onun evi. Şimdi burada değil. Neredeyse döner. Seni burada görürse, mahvolurum, tabii sen de.»

*
**

Bir kış gecesi, Venedik limanındaki yoksul evde Juana, Scalabrino'nun öteberisini dikip tamir ediyordu. O da bir tabancayı temizlemekle meşguldü. Tam o sırada kapı belirli bir şekilde vuruldu.

Scalabrino: «Bir dost bu,» dedi.

Kapıyı açtı. Yakışıklı, erkek güzeli genç bir adam içeri girdi.

Scalabrino onu görünce:

— «Sandrigo!» diye haykırdı. «Ne oluyor, kuzum?»

— «Pek fazla bir şey yok, sadece biraz yakından kovalanıyorum.»

— «Gir içeri, kardeş. Juana, bak bakalım, Sandrigo'ya yiyecek bir şeyler bulabilecek misin.»

Juana hemen koştu. Sandrigo yedi, içti, bir örtüye sarındı, yorgun olduğundan derhal uyudu. Küçük Juana aynı sahanlık üzerinde oturduğu yoksul odasına çekilirken uyuyan Sandrigo'ya son bir bakış fırlattı.

Genç kız o gece ömründe ilk defa olarak iyi uyuyamadı.

Sandrigo tam bir hafta evde kaldı. Geceleri kahramanlıklarını anlatarak geçiriyordu. Juana da onun gücüne ve güzelliğine hayran olduğu gibi, cesaretine ve kahramanlığına da hayran oluyordu..

Gitmesinden bir gün önce, Sandrigo'yla Juana bir ara yalnız kaldılar, Scalabrino sokağa çıkmıştı. Haydut gene her zamanki, dağlardaki dolaşmalarını anlatıyordu.

Birdenbire sözünü kesti ve ona:

— «Çok güzel olduğunu biliyor musun?» diye haykırdı.

Juana başını eğdi. Hiçbir şey bilmeyen küçük bir vahşî kızdı. Saçlarının köküne kadar kızardı.

Sonra da Sandrigo elini tutup, gülümseyerek ona şunları söylediği zaman sapsarı oldu:

— «Karım olmak ister misin? Seni dağa götürürüm, yabani çiçekler, mis gibi kokan mersin ve sakız ağaçları arasında yaşarsın!»

Bunun üzerine Juana onun gözlerinin içine baktı ve cevap verdi:

— «Karın olmayı kabul ediyorum. Çünkü senin kadar yakışıklı ve güzel bir insan görmedim. Hadi, hemen gidip bizi birleştirecek bir râhip bulalım, ben de her yere, senin her gittiğin yere peşinden gelirim...»

Sandrigo genç kızı kucaklamak istedi. Ama, o hemen kurtulup odasına kapandı.

Ertesi gün Sandrigo gitti. Ama, Juana onu çok etkilemişti. Çünkü sık sık geldi. Her gelişinde daha fazla ısrar ediyordu. Ama Juana başını sallıyor, hep elinden kaçıyor ve şu sözleri tekrarlıyordu:

— «Nikâhlandıktan sonra seni büyük bir sadakatle izlerim.»

Sonra, daha yukarda anlattığımız olaylar meydana geldi. Scalabrino'nun tutuklanmasından sonra, Sandrigo ortadan kayboldu. Belki de sonunda Juana'yı unutup gitti.. Ama, Juana onu asla unutamadı!...

Zavallı Juana'nın aşk romanı işte bundan ibâretti. Ve uzun yıllardan sonra, hâlâ sevdiği erkeği tekrar görüp, Sandrigo'ya şu cevabı verirken kimbilir yüreği ne kadar kan ağlıyordu:

— «Evet bir âşığım var!.. Burası onun evi!»

Sandrigo bu son sözleri işitince birdenbire ayağa kalktı. Yüzü tehdit edici bir hâl almıştı:

— «Juana,» diye gürledi, «yalan söylüyorsun, âşığın filân yok. Sen burada eski Venedik Doj'u Candiano ve kibar fâhişe İmperia'nın kızıyla oturuyorsun.»

Juana bir dehşet çığlığını zorla bastırdı. Ve sevdiği erkeği öldürmeye karar vererek, bir silâh araştırmak için çevresine bakındı. Sandrigo bu bakışı yakaladı. Omuzlarını silkti.

— «Bak dinle, beni ölesiye küçük düşüren iki kişi var.. Onlarla aramda insafsız bir çarpışma sürüyor. Onları tanıyorsun, sana adlarını söylememe hiç gerek yok. Şimdi senin gözetimine teslim edilen küçük Bianca'ya ihtiyacım var!... Ona hiçbir kötülük yapacak değilim. Tam aksine, çocuğu sadece annesine geri götürmek istiyorum. Tasarılarım için bu çok yararlı olacak! Düşmanlarıma karşı benimle birlik misin?.. Öyleyse, gel: Hemen bir papaz nikâhımızı kıyar, ebediyen karım olursun! Benimle birlikte Venediğe geleceksin, burada bütün olup bitenleri anlatacaksın. Oradan sonra da gidip bir râhip bulup nikâhımızı kıydırırız. İşte böyle, Juana, ne diyorsun?...»

— «Diyorum ki, ben hayatta oldukça, Bianca buradan çıkamaz!»

— «Demek ki bana karşısın?»

— «Evet!»

— «Canın isterse, bütün sorumluluk sana âit!»

Bunları söyleyerek genç kadının üstüne atıldı, yere devirdi. İkisi arasındaki mücadele uzun sü-

remezdi. Birkaç dakika içinde, Juana'nın ağzı tıkaçlandı, eli ayağı sımsıkı bağlandı. Sandrigo hançerini çekti, havaya kaldırdı. Ama, kimbilir, belki de küçücük bir acıma ışığı gelip bu karanlık sahneyi aydınlattı, çünkü vurmak için havaya kalkan kol düştü.

— «Aslında bunun hiç yararı yok,» diye söylendi. «Sonra da durumu onlara anlatması hiç de fena olmaz.. Karşılarında nasıl bir insan bulunduğunu anlarlar, hiç olmazsa!»

Juana'yı yere devirirken, genç kızın göğsüne sakladığı anahtar eline çarpmıştı. O anahtarı aldı, Bianca'nın odasına giden kapıyı açtı. İçeri girdi ve kendini bomboş bir odada buldu. Daha öteye gitti, başka bir odaya girdi. Yaşlı Candiano'nun yattığı odaydı bu.

Haydut yavaşça ihtiyarın yatağına yaklaştı ona baktı:

— «Bir hançer darbesine değmez!» diye söylendi.

Ağır ağır geri çekildi, hiç gürültü etmeden kapıyı tekrar kapadı.

Başka bir kapının önünde durdu. Büyük bir dikkatle kanadı açtı, aralıktan kafasını uzattı ve gülümsedi.

— «İşte burası,» diye mırıldandı.

Gerçekten de orasıydı. Bianca mutlu bir çocuğun sâkin uykusunu uyuyordu. Haydut hafif çığlık koparmaktan kendini alamadı:

— «Ey Tanrım! Ne de güzel şey bu böyle!» diye düşündü.

Bianca uyanmamıştı. Sandrigo parmağının

ucuyla, genç kızın çıplak omuzuna dokundu. Genç kız uyandı, dehşetle gözlerini açtı. Birdenbire korkuyla gerilerken örtülere sarındı, bir yandan da müthiş bir çığlık kopardı:

— «Juana! Juana!...»

Ona ancak boğuk bir inilti karşılık verdi. Sandrigo:

— «Merak etmeyin, küçük sinyorina!...» dedi. «Size hiçbir kötülük yapmayacağım. Yalnız, rica ederim beni dinleyin ve sözlerime dikkat edin, çünkü hiç kaybedecek zamanımız yok. Yemin ederim size herhangi bir kötülük yapılmayacak, saçınızın bir teline bile dokunulmayacak. Zaten Juana'yı çağırmanın hiçbir faydası yok, çünkü burada değil. Size söyleyeceklerim şunlar: Anneniz tarafından geliyorum.»

Bianca haykırdı:

— «Annem mi?»

— «Evet, sinyora İmperia tarafından!... Beni o gönderdi, doğru söylediğimi kanıtlamak için de başına neler geldiğini anlatacağım. Sizin isteğinize rağmen olmasa bile, onun arzusuna rağmen annenizin evinden kaçırıldınız. Sinyora İmperia çılgına döndü. Sizi bulmak için bana başvurdu. Bana inandınız mı?»

— «Devam edin...»

— «Anneniz sinyora İmperia sizi aramaya girişmem için bana rica etti. Kabul ettim, sizi bulmak için teşebbüse geçtim ve çok şükür en sonunda, kaçıran adamın sizi kapattığı bu eve ulaştım... Yoo! Hiç itiraz etmeyin, faydasız. Şimdi bakın size ne söyleyeceğim. Ben yandaki oda-

ya çekileceğim, orada on dakika bekleyeceğim. Bu on dakikadan yararlanarak, giyinir, benimle gelmek için hazırlanırsınız...»

Yavaş yavaş bütün gücünü toparlayan genç kız haykırdı:

— «Sizinle gelmek mi? Aslâ! Annemin yanından geldiğiniz nereden belli?»

Sandrigo:

— «Gönül hoşluğuyla beni izleyeceğinizi umarım,» dedi. «Sinyora İmperia tarafından geldiğim o kadar belli ki, bana kesin emir verdi ve olur da kanlı göz yaşları döküp inleyen bir anneyi koşup avutmayı reddedecek kadar huyunuzu değiştirdiyseniz, zor kullanmamı emretti.»

Sandrigo bu sözleri söylerken, odada genç kızın kaçabileceği kapı, ya da pencere bulunmadığına bir bakışla güvenlik getirdi. Bunun üzerine, soğuk bir edayla eğildi ve çıktı.

Dehşete kapılan Bianca çabucak giyindi.

Genç kız hiç de cesaretten yoksun değildi ve eğer adam yalan söylediyse kendini savunmaya kesin karar vermişti. Hemen göğsüne küçük bir hançer gizledi ve on dakika sonra Sandrigo kapıyı açınca Bianca'yı tamamiyle giyinmiş buldu.

— «Benimle gelmeye hazır mısınız?» diye sordu.

— «Hazırım.»

Haydut açık yürekle:

— «Aferin!» dedi. «Ey Tanrım, sizin gibi aklı başında bir kız durmadan kanlı gözyaşları döken annesine kavuşmak için bu kadar naz eder mi?»

— «Yürüyün, peşinizden geliyorum!..»

Sandrigo genç kızın kolunu yakaladı ve hızla sürükledi. Büyük adımlarla evi geçti, bahçeyi aştı, birkaç dakika sonra, katırını yoldaki bir ağaca bağladığı arabasına ulaştı.

— «Binin, sinyorina!» dedi.

Bianca arabaya bindi. Sandrigo bir sıçrayışta onun yanına oturdu, katırını kamçıladı. Araba hareket etti.

İki saatlik hızlı bir yolculuktan sonra Sandrigo deniz kulaklarına ulaştı. Kayığı bıraktığı noktada durdu. Kendisini oraya getiren yaşlı denizci oradaydı. Kayıkçı:

— «Bin,» dedi. «Artık senden umudu iyice kesmeye başlamıştım!»

Sandrigo hiç karşılık vermeden yere atladı. Bianca'ya doğru döndü ve o zaman genç kızın bayıldığını gördü.

Dişlerinin arasından:

— «Daha iyi!» dedi. «Bu, işleri kolaylaştırır.»

Genç kızı kayığın tentesi altına yerleştirdi, üstünü de sıkıca bir denizci peleriniyle örttü.

— «Bu arabayla katırı ne yapacağız?»

Sandrigo:

— «Onları sana veriyorum!» dedi. «Bu yolculuğun ücretine sayarsın.»

— «Eh, olur şey değil, pek eli açık olmaya başladın!»

Sandrigo bir sabırsızlık işareti yaptı. Emredici bir sesle:

— «Elimizi çabuk tutalım,» dedi.

Gemici miçosunu çağırmıştı.

— «Bu arabayı Mestre'ye, bildiğin yere, dostumuzun evine götürürsün. Bunu orada bırakır, bir yolunu bulup en kısa zamanda Venediğe dönersin. Bunun bir ganimet olduğunu söylersin.»

Bianca, kayık tam rıhtıma, Sandrigo'nun denize açıldığı yere, yâni yaşlı gemiciyi bulmak için girdiği şüpheli meyhanenin hemen karşısına yanaştığı sırada kendine geldi.

Genç kız fikri allak bullak, yürüyordu. Pis ve sefil görünüşlü bir eve sürüklediklerini, yapış yapış bir merdivenden çıkardıklarını, bir odaya ittiklerini gördü. Kapının anahtarını tam üç defa çevirdiler. Bu sefer Sandrigo ona herhangi bir açıklama yapma zahmetine bile katlanmadı.

Korkudan çılgına dönen genç kız bir iskemlenin üstüne yığıldı ve hıçkırarak ağlamaya koyuldu.

Sandrigo bir sâniye bile kaybetmeden, çabucak İmperia'nın sarayına yöneldi. Kibar fâhişenin uşaklarıyla bir hayli tartıştıktan sonra nihayet karşısına çıkabildi.

Selâm sabaha girişmeden hemen:

— «Sinyora, pek yakında kızınızı kaçırdılar,» dedi.

— «Nereden biliyorsunuz?»

Sandrigo yampiri bir gülümsemeyle:

— «Sadece bilmem yeterlidir, sinyora,» dedi. «İşte böyle, kızınız Bianca size çok kötülük yapmak isteyen bir erkek tarafından kaçırıldı...»

— «Elime geçirsem öldürebileceğim bir erkek!»

— «Ya da ben kendi ellerimle öldüreyim... Ama, bu konuyu daha sonra tartışırız. Şimdilik, sadece kızınızı bulabileceğimi size haber vermek için geldim.»

— «Yavrum nerede? Konuşsanıza!...»

— «Bazı şeyleri kararlaştırdıktan sonra bunu söyleyeceğim.»

— «Neleri? Neden susuyorsunuz? Ah! Çabuk konuşun. Demek kızım Bianca'mı gördünüz?!... Ah! Eğer bir parçacık vicdanınız varsa, sadece acı çekmediğini, tehlike içinde bulunmadığını söyleyin yeter!»

Hemen hemen heyecanlanan, duygulanan haydut:

— «Gönlünüz rahat etsin, sinyora,» dedi. «Kızınız hiçbir acı çekmedi, hiçbir tehlike de onu tehdit etmiyor. Eğer isterseniz, bir saat sonra yanınızda olur.»

— «Bir saat sonra mı?...»

— «Anlaşmamız yeter, sinyora.»

— «Ne kadar istiyorsunuz?... Çabuk söyleyin!»

— «Para mı dediniz?... Ah! sinyora!...»

Şaşıran kibar fâhişe sordu:

— «Ne istiyorsunuz, kuzum?»

— «Bana iyice bakın sinyora. Bugüne kadar soylu eşkiyalık mesleğini yürüttüm. Adım Sandrigo. Venediğin yirmi fersah ötesine kadar benden korkarlar. Eğer istesem, yeni bir çete kurup memlekete dehşet salarım... Ama, şimdi başka amaçlarım, tasarılarım var. Venedik cumhuriyetine büyük hizmetlerim dokundu. En azından

başkomutanın ordularında bana subaylık vermelidirler. Bir fırsat, bir savaş çıksa, ben de başkomutan olabilirim... Cesurum, güçlüyüm, savaş sanatını çok iyi bilirim... Kısacası, karşınızda yakışıklı, heybetli, gözü yükseklerde, büyük işler yapabilme yeteneğinde bir erkek var... Venedikte ya da başka yerde sinyorina Bianca'ya benden daha lâyık bir koca bulabilir misiniz?...»

— «Siz mi! Bianca'nın kocası!...»

Bu çığlıkta bir çeşit vahşî küçümseme vardı.

Sandrigo hiç alınmamış göründü. Sadece:

— «Kızınızı seviyorum,» diye konuşmasını sürdürdü. «Bende uyandırdığı aşkın zamanla sönen o âdî sevgilerden olmadığını hissediyorum. Bunun beni bile şaşırtan kanıtını vereyim size; Bianca avucumun içindeydi. Her türlü yardımdan yoksun, kollarımın arasındaydı!...»

Kibar fâhişe ürpererek mırıldandı:

— «Eee?»

— «Eee'si böyle sinyora! Kızınız tertemiz! Ve ilk defa olarak bir genç kız Sandrigo'nun kollarından bâkire olarak ayrılıyor!»

Bakışlarında vahşî bir ihtiras şimşeği çaktı:

— «Düşünün, sinyora... Size huzur ve anlaşma teklif ediyorum, anlaşma diyorum, çünkü müthiş bir düşmanla çarpışmak zorundasınız!..»

Kibar fâhişe kekeledi:

— «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Orlando Candiano'dan bahsetmek istiyorum!»

— «İki güne kalmadan tutuklanacak o...»

— «O mu? Onu hiç tanımıyorsunuz sinyora... Pek kısa bir süre gördüm ama, şunu kesinlikle söyleyebilirim ki, eğer istese bütün Venedik ordusuna kafa tutabilir. Yarına kadar düşünün... Yarın sinyora, müttefikiniz ve oğlunuz olurum, ya da can düşmanınız, nasıl isterseniz.»

İmperia bağırmak, haydudu durdurmak istedi...

Ama, Sandrigo hızla uzaklaşmış ve gözden kaybolmuştu bile...

Kibar fâhişe, belki de Bianca'nın kaçırıldığı günden daha da umutsuz ve perişan, bir koltuğa yığıldı...

BABA

Scalabrino, iki günde sözlü yönergelerle birlikte mektup vereceği çete reislerinin hepsini gördü. Çeteler otuz fersahlık bir cephe üzerine yayılmıştı. Scalabrino iki günü ve geceyi at sırtında geçirdi, pek az yemek yedi, hiç yorgunluk hissetmeden atını dörtnala koşturdu. Görevini tamamlayınca, bitkin bir hâle gelen atını değiştirdi, son süratle Mestre yolunu tuttu. Oraya tam gece yarısı vardı. Atını hana bıraktı, usulca eve doğru süzüldü. Ev sessiz ve karanlıktı.

Scalabrino durdu. Olağanüstü bir huzursuzluk bu sert erkeği heyecanlandırıyordu. Scalabrino bir kız evlâda sahip olduğunu bilmenin sevinci içindeydi henüz. Bu onu mutlu etmeye yetiyordu.

Kendi kendine söylendi:

— «Şimdi, bir dakika! Böyle çılgın gibi paldır küldür oraya damlayamam ya. Önce, babası olduğumu söylememeliyim. Şimdilik bu bana yasak edildi... Evet ama, kızımı göreceğim. Onunla konuşacağım. Tam altı gün!...»

Yüreği çarparak, titreyen koskocaman elleriyle, Orlando'nun kendisine verdiği anahtarla bahçe kapısını açtı. Evin kapısına doğru ilerledi. Kararlaştırılan bir şekilde kanada vurdu.

Hemen derhal kapı açıldı, Juana'yı gördü.

Genç kadın sapsarıydı.

Alçak sesle:

— «Sen misin?» dedi. «Neyse!.. Sensin!...»

Scalabrino içeri girer girmez gürledi:

— «Bir felâket olmuş!»

Tirtir titreyen Juana:

— «Bianca'yı kaçırdılar,» dedi.

— «Bianca kaçırıldı mı?!»

Scalabrino'nun gözlerinden iri iki damla gözyaşı fışkırdı.

Juana sözlerine devam etti:

— «Büyük bir felâket bu!... Ama, bu olay seni niçin bu derece etkiledi?!»

Scalabrino Juana'ya derinden, yaşlı gözlerle baktı ve:

— «Benim kızım o!» demekle yetindi.

— «Kızın mı?»

— «Evet, Juana. Uzun bir hikâye. Daha sonra öğrenirsin.»

Bu açıklama karşısında yıldırımla vurulmuşa dönen Juana sonsuz bir üzüntüyle:

— «Kızın demek ki?!» diye tekrarladı.

Bu arada Scalabrino ıslak bir köpek gibi silkeleniyordu:

— «Şimdi, bütün bunlar nasıl oldu birer birer anlat bana.. Önce söyle bakalım; adamı tanıyor musun?» diye sordu.

Juana ölü gibi bembeyaz kesildi. Sandrigo'nun adını ağzına almak, onu Scalabrino'nun hançerine teslim etmek demekti.

Juana'nın yüreğinde hayduda karşı hâlâ sevgi

var mıydı? O şiddetli sahneden sonra, acı alaylardan sonra, Bianca'nın kaçırılışından sonra da onu bağışlıyor muydu?.. Birkaç sâniye içinde kesin kararını verdi.

Scalabrino tekrar sordu:

— «Herifi tanıdın mı dedim sana?!»

— «Evet, tanıyorum.»

— «Adı?»

— «Sandrigo.»

Dev yapılı adam yerinden sıçradı, koskocaman yumrukları şiddetle sıkıldı. Perişan yüzünde onu korkunç hâle getiren o müthiş öfkenin bütün belirtileri açıkça okunuyordu.

— «O mu?» diye gürledi. «Oh, daha iyi! Böylece, aramızdaki kırk yıllık hesabı bir çırpıda temizleriz, olur biter. Ne zaman oldu bu iş?»

— «İki gün önce, gece yarısı.»

— «Kapıları mı zorladı? Oysa hepsi de çok sağlam!»

— «Ona kapıyı ben açtım. Dinle... Geldi, kapıya vurdu, sesini tanıdım, kovalandığını söyledi, bunun üzerine korktum, aklımdan her şey bir anda silindi, sadece Sandrigo'nun yakalanmasını istemiyordum.»

Önce pek şaşıran Scalabrino, genç kadına dikkatle bakıyordu. Birdenbire anladı. Juana'nın yanına gitti, elini tuttu ve mırıldandı:

— «Vah zavallı Juana'cığım, ben bunu unutmuştum!.. O kadar eski ki!.. Gönlünün hâlâ genç olduğunu görüyorum!.. Sus, Juana, sus!.. Bana hiçbir şey söyleme... Beni bir insan hâline geti-

ren adama rastlamadan önce anlayamayacağım pek çok şeyi anlıyorum.»

Başını sallayarak, düşünceli bir halle oturdu. Beri yanda da Juana şimdi bol bol gözyaşı dökü-yordu.

— «Bütün bunlarda benim kusurum olduğunu sanma sakın... Çırpındım, kendimi savundum Bianca'yı korumama engel olmak için elimi, ayağımı, bağlaması, ağzıma tıkaç koyması gerekti.»

— «İyi. Artık bundan söz etmeyelim. Ben dönüyorum. Hangi yöne gittiğini biliyor musun, bari?»

— «Nasıl bilebilirim? Bağlıydım. Dün sabah ipleri ihtiyar kesti.»

Scalabrino gitmek için ayağa kalkmak istedi. Ama, büyük bir yorgunluğun kendisini âdetâ felce uğrattığını fark etti. Masaya dayandı ve hemen derhal derin bir uykuya daldı.

Sabah saat beşe doğru birdenbire uyandı.

— «Uyudum galiba,» dedi. «O kadar yorgundum ki!»

Genç kadının hazırladığı hafif yemeği büyük bir aceleyle yedi. Sonra onu derin bir sevgiyle kucakladı ve ayrılırken şunları söyledi:

— «Juana, bu felâketten en çok zarara uğrayan belki de sensin. Ama, her ne olursa olsun, dâima ağabeyin olduğumu ve senin için pek çok şey yapabileceğimi sakın unutma. Ama dinle, iyi dinle kardeşim: Hiç de lâyık olmadığı kalbini çalan o sefil adamla karşılaşırsam, yemin ederim ki, ilk olarak ben vurmayacağım!»

Juana derin bir sevinçle ürperdi:

— «Ah! Kardeş,» diye kekeledi. «Sen gerçekten bir ağabeysin!...»

Scalabrino atını bıraktığı hana döndü.

Bir masaya oturdu ve içki getirmelerini emretti.

Dirseği masanın üstünde, başı avuçlarının arasında, derin derin düşünüyordu. Fikirler arasında çalkalanıyordu. Gözlerini, hemen yanına oturduğu aralık pencereden fark ettiği küçük bir avluya dikmiş, kımıldamadan duruyordu. Birdenbire o avluda, onu iliklerine kadar ürperten bir yüz gördü.

— «Gianetto'nun burada işi ne?» diye söylendi.

Bu Gianetto, Sandrigo'yu getiren kayıkta bulunan ve arabayla katırı geri götürmekle görevlendirilen gemiciden başkası değildi.

Gemici hancıyla konuşuyordu. Sonra selâm verdi ve dişlerinin arasında bir Barkarol'ü(*) ıslıkla çalarak gitti.

Birkaç sâniye sonra, Scalabrino da hesabını ödedi, atına bindi ve tırıs gidişle Gianetto'nun tuttuğu yola saptı.

Onu yüz adım önünde görmekte gecikmedi. O andan sonra da denizciyle arasındaki mesafeyi bozmayacak şekilde hızını ayarladı.

Beriki rahat bir yürüyüşle deniz kulaklarına doğru ilerliyordu. Yirmiiki yaşlarında bir delikanlıydı.

Scalabrino onu çok eskiden, daha küçük bir

(*) Gondolcu ve denizcilerin söyledikleri şarkı.

miçoyken tanırdı. Eşkiyalarla Venedik limanındaki denizciler arasında kurulan gizli ortaklıkta çalışırdı.

Hapishaneden kaçtıktan sonra onu arada sırada görmüştü. Mestre'den uzaklaşıp da kırların ortasına geldikleri zaman Scalabrino gemiciye yetişti.

— «Ne haber, Gianetto? Buralarda ne halt karıştırıyorsun, kuzum?»

Denizci haykırdı:

— «Scalabrino? Süvari elbiseleri içinde vallahi seni tanıyamayacaktım. Mestre'de bir işim vardı onu bitirdim, Venediğe dönüyorum.»

— «Ben de öyle.»

— «Oh, ne iyi birlikte gideriz!»

Scalabrino:

— «Kabul!» dedi. «Birlikte gider ve konuşuruz.»

Böylece atından inen dev adam; hayvanı yedeğe alarak, Gianetto'nun yanında yürümeye başladı.

Sorulara kapı açan Gianetto oldu. Genç denizci:

— «Nasıl oluyor da seni aramızda göremiyorum da, Treviso yolunda, güzel bir at sırtında buluyorum, Allâsen?...»

— «Ya sen, Gianetto, buralarda ne işin var?»

— «Ben başka canım.. Dostlarımızdan olan bir hancıya verilecek bazı haberler vardı.»

Scalabrino da:

— «Benimki daha da basit,» dedi. «Geçiniyo-

rum, işte hepsi bu kadar... Haber kimin içindi, kuzum?»

— «Maria'nın sahibi içindi. Maria'yı tanımıyor musun? Limanın, yelkenli, ya da kürekli, en birinci kayığı.»

— «Peki, şimdi nereye dönüyorsun?»

— «Altın Çıpa'ya.»

Scalabrino ürperdi. Bu isim bir ışık çizgisi gibi oldu. Kendisinin de iki üç defa Altın Çıpa'ya gittiğini, bir işin Venediğe sürüklediği haydutların en güvenilir buluşma yerlerinden biri olduğunu hatırladı.

Altın Çıpa, Sandrigo'nun gittiği o şüpheli meyhane, bir gece tavernasıydı.

Scalabrino sözlerine devam etti:

— «Hani neredeyse seninle oraya gitmeyi canım isteyecek.»

— «Gel, gel! Çok iyi karşılanırsın.»

— «Evet ama, zaptiyelerden çekinecek bazı konularım var da.»

— «Adam sen de! Aldırma! Hem pekâlâ bilirsin ki Altın Çıpa'ya asla bir zaptiye adım atmaz. Yoo, bir tanesi altı ay önce böyle bir macerayı denemeye kalkıştı ama bir daha oradan çıkamadı,» diyen Gianetto bir de kahkaha attı.

— «Yaa! Nasıl oldu bu iş, kuzum?»

— «Hani bilirsin, dükkânın arka tarafındaki kapağı da hatırlarsın, herhalde?»

— «Evet: Şarap mahzenine inen bir kapak. Mahzen de, mahzendi hani!»

— «Senin sandığından daha da ünlü...»

— «Aman, anlat şunu biraz. Beni pek ilgilendirdin...»

— «Nedir ki canım, Altın Çıpa'ya olur da istenmeyen sevimsiz bir konuk damlarsa, hancı Bartolo efendi sevimsiz konuğuna en iyi şarabından bir kupa ikram eder, sonra bir tane daha, ardından bir tane daha.. Konuk altıncı kupaya geldiğinde artık düşüncesi iyice bulanmış, susuzluğu da giderek artmıştır. Anlıyorsun ya? Bunun üzerine Bartolo efendi ziyaretçiyi kendisiyle birlikte daha da iyi bir şaraptan içmeye dâvet eder. Ama, bunu yerinde, mahzende içmek gerekir. Bunun üzerine, konuk yalpalayarak ayağa kalkar, Bartolo efendi de onu peşinden gelmeye dâvet eder. Kapağı açar ve inmesini rica eder. Ziyaretçi iner. Eğer birdenbire inme arzusu gösterirse, ona bir parça yardım etmeyi de göze alırlar. Çünkü Altın Çıpa'da, o ünlü mahzeni ziyaret etmek isteyen kimselere yardıma hazır beş altı yiğit her zaman bulunur. Kısacası, en sonunda, ziyaretçi isteyerek, ya da zorla aşağı inince, Bartolo efendi sâkin sâkin yerdeki kapağı kapatır.»

— «Tüh, kör şeytan! Yâni öyle ki, içki içmeye inen ziyaretçi en sonunda orada susuzluktan ölür?»

Gianetto haykırdı:

— «Susuzluktan mı? Hadi canım!.. Herif mahzene kapatılır kapatılmaz, Bartolo efendi dosdoğru kanala gider. Ve sadece kendinin, bir de ender birkaç dostunun bildiği küçük bir manevrayla, dediklerine göre, kanal suyu düzeyinin altında bulunan demir bir levhayı kaldırır. Bu

demir levha bir deliği örter. Bu delik de mahzenin penceresidir... Bunun üzerine, su içeri saldırır. Birkaç dakika sonra mahzen suyla dolar... Görüyorsun ki, ziyaretçi orada hiç de susuzluktan ölmüyor!»

Scalabrino düşünceli bir halle, ürpererek:

— «Gerçekten de,» dedi. «Bir zaptiyeye bu işkenceyi yaptıklarını mı söylemiştin?»

— «Altın Çıpa'ya ayak basan tek zaptiyeydi. Ama, mahzen daha pek çokları için kullanılmıştır.»

— «Kimler meselâ?»

— «Hâinler için. Bir de büyük reis tarafından Bartolo'ya belirtilenler için.»

— «İyi! Peki ama, bu saygıdeğer Bartolo'nun gözünü kırpmadan itaat ettiği bu büyük reis kim?»

— «Bartolo efendinin itaat ettiği ve şu sırada hepimizin reisi olan adam Sandrigo.»

Scalabrino kendine ne kadar hâkim olursa olsun, şiddetli bir sevinç çığlığı koparmaktan kendini alamadı. Endişelenmeye başlayan denizci merakla sordu:

— «Ne oluyorsun kuzum?»

Hemen bütün soğukkanlılığını toplayan Scalabrino:

— «Kim? Ben mi? Hiiiç! Sandrigo olmasına sevindim, hepsi bu kadar!»

— «Onu tanıyorsun, demek ki?»

— «Evet, hattâ eskiden aynı çetedeydik.»

Scalabrino sessiz sessiz yüz adım kadar yürüdü. Sonra birdenbire durarak soğuk bir sesle:

— «Gianetto,» dedi, «beni izlemen gerekiyor.»

Şaşıran gemici sordu:

— «Nereye?»

— «Geldiğimiz zaman öğrenirsin. Beni iyi dinle, sana hiçbir kötülük yapılmayacak. Aksine, beni izlemekte senin için büyük çıkarlar vardır. Haber verilmeden Altın Çıpa'ya gitmeye ihtiyacım var. Sen de yapabileceğin bütün yeminlere rağmen, şu konuşmamızı bir an önce anlatmaya can atacağından eminim. Oysa bu benim için çok zararlı olur. Bu bakımdan, şu ikisinden birini seçmeni istiyorum. Ya benimle gelirsin, ya da burada kalırsın. Yalnız, şunu söyliyeyim ki, eğer burada kalmayı tercih edersen, gidebilmen için dört kişinin gelip seni yerden kaldırmaları gerekir!»

Hançerini çekti. Gianetto'nun benzi sapsarı oldu. Titrek bir sesle:

— «Scalabrino,» dedi, «vicdanına sor!... Böyle bir cinayeti yüklemeye cesaret edebilir misin?»

— «Eğer gönül rızasıyla benimle gelmeyi kabul edersen hayır. Ve tekrar ediyorum, buna hiç de pişman olmayacaksın!»

— «Hay Allah müstahakını versin! Dünyanın öbür ucuna kadar peşinden gelirim.»

— «Gel öyleyse, hızlı yürümeye gayret edelim.»

Bir saatlik sessiz bir yürüyüşten sonra iki adam Mestre'ye döndüler.

Orada, Scalabrino, Gianetto için ikinci bir at

tedarik etti. Aynı gün Piave boğazlarına ulaştılar.

Scalabrino yol arkadaşını, Kara Mağara'nın ağzında dinlenir gibi görünen üç dört çobana teslim etti. Gianetto yakından bakınca, o çobanların sağlam hançerler ve tabancalarla silâhlı olduklarını fark etti.

Scalabrino atından bile inmeden iyi yürekli çobanlara bir-iki kelime söyledikten sonra geri döndü ve dörtnala Treviso ve Mestre yönünde uzaklaştı.

Dev yapılı adamın yüreği göğsünde hopluyordu.

— «Allah vere de sefil herif orada bulunsa. Allah vere de geç kalmış olmasam!»

*
**

Bu sahnenin geçtiği günün ertesi, akşamın saat dokuzuna doğru Altın Çıpa tavernasında yirmi kadar gemici ve gondolcu vardı.

Meyhanenin patronu saygıdeğer Bartolo birdenbire bağırdı:

— «Heeey! Hadi dışarı bakalım!... Dükkânı kapama zamanı geldi, devriyelerin ziyaretini üstüme çekmeye hiç de hevesli değilim!»

İçenlerin pek çoğu içtiğinin parasını verdi ve çekildi gitti. Az sonra meyhanede beş-altı akşamcıdan başka kimse kalmadı. Ne var ki, Bartolo efendi onları da öbürleri gibi kapı dışarı etmedi. Tavernası'nın kepenklerini kapattı ve salona döndü.

Bartolo, elli yaşlarında kadar, herkül yapılı bir

erkekti. Yasaların emrettiği saatte dükkânının kepenklerini kapatırdı. Kötü şöhretli mahallelerde durmadan devriye gezen zaptiyelerle hiçbir zaman başı derde girmemişti. Ama, meyhanenin gediklileri için kapı bütün gece açıktı. O çağlarda güzel Venediği perişan eden eşkıya sık sık onun dükkânına uğrardı...

Bartolo o akşam, meyhaneye döndüğünde, kapanıştan sonra kalan beş-altı kişiye hızla bir göz attı. Uyuyakalmış gibi görünen biri hariç, hepsini tanıyordu.

Bartolo adama yaklaştı ve sertçe sarsaladı:

— «Hey! Arkadaş, ne işiniz var burada?»

Uyuyan adam birdenbire uyanırmış gibi oldu, eliyle esrarlı bir hareket yaptı. Bartolo oturdu, şüpheci bir sesle fısıldadı:

— «Kimsin sen?... Tanışma işaretlerimizi biliyorsun, bununla birlikte eğer yüzünü gördüğümü hatırlıyorsam, çarpılmış olayım!...»

Meyhaneci böyle konuşurken bir yandan da yabancının yüzünü incelemeye çabalıyordu. İşte o zaman adamın herkül gibi iri yarı olduğunu fark etti.

Yabancı adam:

— «Adımdan sana ne?» dedi.

— «Ne istiyorsun, öyleyse?»

— «Sandrigo'yu görmek. Burada mı?»

— «Hayır.»

— «Gelecek mi?»

— «Belki.»

— «Konuşacak mısın sen, Allahın cezası Bartolo?»

Altın Çıpa'nın patronu ürperdi ve hafifçe gülümsedi.

— «Tamam,» diye düşündü, «şimdi hatırladım!»

Aceleyle karşılık verdi:

— «Evet, Sandrigo, Venedik'te, gece yarısına doğru da burada olacağını sanıyorum.»

— «İyi, gelince bir arkadaşının onunla konuşmak istediğini haber ver. O zamana kadar da bırak uyuyayım.»

Yabancı adam dirseğini yüzü gölgede kalacak şekilde masaya dayadı, bölünen uykusuna devam eder göründü.

Bartolo ayağa kalktı, on dakika kadar meyhaneye çeki düzen vermekle uğraşırmış gibi yaptı. Sonra yan geçide açılan kapıdan çıktı. Bir dakika sonra Bartolo arka salonda bir adamla birlikte bulunuyordu.

Meyhanede içki içenlerin göremediği bir çeşit gözetleme deliğinin kapağını açtı ve fısıldadı:

— «Bak, Sandrigo! Uyuyan şu devi görüyor musun?»

— «Görüyorum...»

— «İyi ya işte, Scalabrino o!..»

Haydut müthiş bir sevinç çığlığını zorlukla zaptetti.

— «Hepsi bu kadar değil. Seni görmek istiyor.»

Sandrigo uğursuz bir sesle karşılık verdi:

— «İyi ya! Görsün varsın! Dış kapı kapalı mı?»

— «Sürgülü.»

— «Yan geçidin kapısı?»

— «Asma kilitli. Ancak sen istersen gidebilir.»

— «İyi... Mahzen kapağı?»

Bartolo atıldı ve mahzen kapağını kaldırdı.

Sandrigo:

— «Onu açık bırak!» dedi. «İyi. Şimdi hadi git, burada ne kadar insan varsa bana getir.»

Bartolo tekrar meyhaneye döndü. Hâlâ uyur görünen Scalabrino'ya bir göz attı. Meyhanede sadece masaların başında içen beş kişi kalmıştı. Bartolo masaları dolaştı, herbirinin önünden geçerken hızlı bir işaret yaptı.

Sonra gidip Scalabrino'nun yanına oturdu ve fısıldadı:

— «Sandrigo neredeyse gelir. Rahat rahat konuşabilmeniz için herkesi savıp, meydanı size bırakacağım.»

Scalabrino:

— «Pek fazla zahmete giriyorsun, Bartolo efendi!» dedi.

— «Elbette canım, Sandrigo'yla konuşmak istediğinize göre, önemli bir iş olduğunu tahmin ediyorum!»

Scalabrino'nun gönlü rahat etti:

— «Doğru!» dedi. «Çok önemli bir iş...»

Altın Çıpa'nın patronu sırıttı:

— «Ve sizin için!»

Ayağa kalktı ve içerdekileri azarlamaya başladı:

— «Hey! Gecikenler, dışarı dışarı! Bir dakika fazla göz yummam, yoksa ben de yarın dükkânı açmam!»

Sanki bu tehditten korkmuşlar gibi, beş kişi de telâşla kupalarını boşalttılar ve yan geçide açılan kapıdan çıktılar. Yalnız, sokağa doğru yönelecek yerde, Sandrigo'nun bulunduğu arka salona doğru döndüler.

Bartolo büyük gürültüyle kapının sürgülerini itti, homurdandı, bağırıp çağırdı, sonra:

— «İşte şimdi büsbütün yalnız kaldık, Scalabrino,» diyerek meyhaneye döndü. «Uyurmuş gibi yapmana artık hiç gerek yok.»

Dev adam sâkin sâkin:

— «Ya! Demek beni tanıdın?» dedi. «Sandrigo çok gecikir mi dersin?»

— «Burada, eğer onunla konuşmak istiyorsan, peşimden gel.»

— «Nerede o?.. Neden buraya gelmiyor?»

— «Dinle bak, nedenini bilmem ben! Seni beklediğini söyledi, hepsi bu kadar. Şimdi eğer istemiyorsan, ona söyleyecek hiçbir şeyin yoksa, burada oturabilirsin, ya da gidersin, canın nasıl isterse!»

Scalabrino, Gianetto'nun anlatıklarını hatırladı. Mahzen kapağını aklına getirdi ve çabucak içgüdüsüyle kendisini oraya çekmeye çalıştıklarını sezinledi. Ama, Scalabrino kadere inanan yiğitlikte bir kimseydi. Herkülü andıran gücüne

sınırsız bir güveni vardı. Bir dakika duraksadı, sonra gülümsedi.

— «Bunlar sadece iki kişi,» diye düşündü. «Benim için, bir lokma demektir!»

Ayağa kalkarak:

— «Hadi gidelim!» dedi.

Scalabrino meyhanenin patronunu izledi ve metin adımlarla arka salona girdi. Çevreye hızla bir göz atınca büsbütün rahatladı. Odada sadece bir kişi vardı, Bartolo sessizce çekilmişti. O adam da Sandrigo'ydu. Üzerinde bir şamdan yanan, bir şarap testisinin yanında iki kupa bekleyen bir masanın başında oturuyordu. Açık kalan mahzen kapağına doğru dönmüştü. Masa mahzen kapağının hemen üç adım berisindeydi. Öyle ki, Scalabrino, Sandrigo'nun karşısına oturunca, sırtını döneceği deliğin iki adım ötesinde bulunacaktı.

Scalabrino mahzen kapağını gördü mü? Bu sahneye koyuş şeklini sezinledi mi? Yoksa bu onda gözüpek, atakça bir meydan okuma mıydı?... Görünüşte son derece sâkin geldi, kendisine ayrılmışa benzeyen yere oturdu ve:

— «Merhaba Sandrigo. Uzun zamandan beri görüşmemiştik,» dedi.

Haydut karşılık verdi:

— «Merhaba, Scalabrino. Eski bir arkadaşı gördüğüme çok memnun oldum.»

Scalabrino çok yavaş görünüyordu. Aslında, kendisine ihânet eden, az önce de kızını kaçıran adamın boğazına sarılmamak için insanüstü bir çaba gösteriyordu.

— «İlk darbeyi indirmeyeceğime yemin ettim Juana'ya!»

İki erkek arasında korkunç bir sessizlik anı geçti. Nihâyet, Scalabrino konuştu:

— «Sana bir insan gözüyle mi bakmam gerektiğine, yoksa bir köpek gibi öldürmem mi gerektiğine bir karar vermeden önce seni bir görmek istedim!»

Sandrigo hiç kımıldamadı. Sadece:

— «Ben de aynı kararı almak için konuşmanı bekliyorum,» diye karşılık vermekle yetindi.

— «Sana şunu söylemeye geldim Scalabrino. Sana bir arkadaş, bir dost gibi davranmama rağmen, yüreğinde kin doğdu. Bu kin seni bir cinâyet işlemeye itti, öyle bir suç ki dağ yasaları bunu ölümle cezalandırır. Beni ihbar ettin. Beni sen tutuklattın.»

— «Ben tutuklattım.»

Ürperen Scalabrino:

— «İyi,» dedi. «Kuyularda öldürücü altı yıl geçirdim. Suçun her ne olursa olsun, sana Ecel Köprüsü'nü geçirtmeye yardım etmiş olmanın yükünü vicdanımda taşımak istemezdim. Kaçtım, bunun üzerine, sana dağda rastladım...»

Sandrigo yumruklarını sıkarak:

— «Evet, çetemi elimden aldığın gün; Orlando Candiano'nun arkadaşlarımızın önünde merhamet diye bağırmaya beni zorladığı gün... Sonra?»

— «Sonrası?.. Yeryüzünde, dünyanın en yüce gönüllü bir kadını var; saygıdeğer bir kız kardeş gibi onu severim. Bu kadını sen de tanırsın:

Adı Juana.. İşin en kötü yanı, Juana seni seviyor. Neden? Bilmiyorum. Ama, seni sevdiği su götürmez bir gerçektir. Öyle olmasaydı, Sandrigo, şimdiye kadar seni öldürürdüm.»

— «Sonra?..»

— «Dur bekle. Juana bir genç kızı muhafaza etmekle görevliydi...»

— «Bianca... Onu kaçırdım, doğru.»

Scalabrino sendelediğini hissetti. Boğuk bir sesle:

— «Bütün suçlarını bağışlatabilirsin,» dedi. «O kızı bana geri ver, Juana seni seviyor; seninle evlenir. Ben de seni zenginleştirmeyi, sana mutlu bir yaşantı sağlamayı üzerime alıyorum!»

— «Memnunlukla kabul ederdim ama, buna engel olan güçlü iki neden var.»

— «Hangileri?»

— «Birincisi şu, Juana beni sevse bile ben onu sevmiyorum. Sonra da, benden geri istediğin şu genç kız var ya, işte onu seviyorum!»

Scalabrino ayağa kalktı. Bembeyaz yüzü, kan çanağı içindeki gözleriyle öyle korkunçtu ki Sandrigo titredi.

— «Bianca'yı sevdiğini mi söyledin?»

Sandrigo karşılık vermeden:

— «İmdat, yetişin!» diye avazı çıktığı kadar bağırdı.

Aynı zamanda da, önündeki masayı şiddetle itti. Scalabrino gürleyerek hançerini kaldırdığı anda, odanın içinde altı kişi belirdi ve Scalabrino'nun üstüne atıldı. Beriki, sırtını bir köşeye ver-

mek için geriledi. Tam gerilerken, boşluğa düştüğünü hissetti.

İki kolunu uzattı. Elleri döşeme tahtalarına yapıştı. Sandrigo üzerine oturduğu iskemleyi kaldırdı. İskemle bütün ağırlığıyla dev adamın kafasına indi. Eller tutundukları yeri bıraktılar, düştü.. Bartolo hemen mahzenin kapağını örttü.

Scalabrino başına inen darbeyle karanlığa yuvarlandı. Düşerken de bu çukura inilen dik merdivenin basamaklarından birine çarptı, bayılıp kaldı...

Bir serinlik duygusu birdenbire onu uyandırdı. Tepesinde bir yerlerde, keskin ıslıklara karışan bir çeşit boğuk homurtu işitiyordu. Aynı zamanda da, şiddetli serinlik hissi bacaklarından doğru yükseliyordu.

Gırtlağından vahşi bir umutsuzluk çığlığı fırladı:

— «Kanal! Demir levha!. Yükselen su!..»

Gerçekten de su ağır ağır yükseliyordu.. oldukça yavaş ama, kesinlikle yükseliyordu! Evet homurtu mahzene dökülen kanal suyundan, ıslık sesi de, tavanda bulunan daracık bir borudan kaçan havadan geliyordu..

Scalabrino birkaç dakika şaşkın kaldı. Küçük dalgalar meydana getiren suyun şıpırtısını dinliyordu. Sonra birdenbire bir çeşit müthiş öfkeye kapıldı. Çevresindeki suyu iterek, el yordamıyla merdiveni aradı ve basamakları çıkmaya başladı. Başı kapağa çarptı. Heykel gibi güçlü omuzlarıyla kaldırmaya çalıştı ama, mahzen kapağının sağlam demirlerini yerinden oynatama-

dı. Uzun zaman faydasız çabalarla gücünü tüketti. Altından kalkamayacağını iyice anlayınca bir basamağa oturdu, başını iki elinin arasına aldı ve ağladı.

Bu arada, su durmadan yükseliyordu. Korkunç işkence, tam iki saat sürdü, o zaman Scalabrino suyun ayaklarına ulaştığını hissetti. Bunun üzerine, böylece ağır ağır ölmek düşüncesi, suyun göğsüne kadar yükselmesini, sonra ağzına ulaşmasını beklemek fikri onda dayanılmaz bir dehşet yarattı. Bu işi bir anda bitirmeyi tercih etti. Düşüncesinde son bir defa Bianca'nın ve Orlando'nun hayâllerini canlandırdı, ardından kendini kapkara suya bıraktı.

***

Scalabrino birinci sınıf yüzücüydü. Suyun içine dalar dalmaz, umutsuzluk ve dehşetten daha güçlü olan yaşama içgüdüsü birdenbire uyanıverdi. Dibe battıktan sonra, kuvvetli bir topuk vurarak suyun yüzüne çıktı ve yüzmeye başladı; çılgın bir umuda kapılarak mahzenin çevresinde dönmeye başladı. Ve birdenbire elleri bir deliği, bir pencere, ya da bir hava deliği gibi bir şeyi kapatan kalın demir çubuklara takıldı. Kanalın suyu işte oradan mahzene dökülüyordu.

Yukarda, Scalabrino'nun düşmesiyle sonuçlanan o kısa boğuşmadan hemen sonra Sandrigo adamlarını göndermiş, yanında sadece Bartolo'yu alıkoymuştu.

İki haydut mahzen kapağını daha da sağlam kapattı. Bunun üzerine Bartolo sırıttı:

— «Hapishanelerin kuyusundan daha iyi bu. Buradan hiç kimse kaçamaz!»

Sandrigo alçak sesle:

— «Herif hiç kımıldamıyor!» dedi.

Bartolo da:

— «Hele biraz bekle, işitirsin!» dedi.

Altın Çıpa'nın patronu hızla dışarı çıktı. Sandrigo yalnız kaldı. Hemen kapağın üstüne boylu boyunca uzandı ve sanki bunun gerçek olduğunu, düşmanının orada bulunduğunu, yılların yüreğinde artırdığı bir kin beslediği o adamın bu korkunç mezarda olduğunu kendi kendine kanıtlamak istermiş gibi, bütün ağırlığıyla abandı...

Tarifsiz bir vahşi sevinç ifadesi, haydudun yüzünü allak bullak ediyordu. Birdenbire, mahzenin derinlerinde boğuk bir gürültü işitti. Gülümsedi. O sırada Bartolo içeri girdi ve:

— «Şimdi artık Scalabrino'nun içecek bir şeyi var!» dedi.

— «Bu ne kadar zaman devam eder?»

— «Mahzenin dolması için iki buçuk saat gerekir.»

Sandrigo aşağıdan gelen sesleri dinleyerek kapağın üzerinde uzandığı yerde kaldı. Bartolo oturmuş ona bakıyordu. Sonunda; sabahın saat üçüne doğru Sandrigo ayağa kalktı.

Bütün sesler kesilmişti. Bartolo da, iyice kulak kabartıp dinledi ve sapsarı bir yüzle doğrularak:

— «Bitti!» dedi.

Sandrigo da düşünceli düşünceli:

— «Evet, bitti!..» diye tekrarladı.

BÜYÜK KİBAR FÂHİŞE

Sandrigo dipteki bir kapıdan çıktı, Bartolo'nun koltuk meyhânesinin üstünde bulunan tek kata ulaşan merdiveni tırmandı. Bu birinci kat, hepsinin de kapıları aynı sofaya açılan bir çok odaya bölünmüştü. Haydut bir odaya girdi, soyunmadan olduğu gibi kendini bir yatağa attı ve hemen derhal ağır bir uykuya daldı.

Sandrigo uyandığında ortalık çoktan aydınlanmıştı.

— «Bu geceki iş, beni bir çarpışma gününden daha fazla yordu...» diye düşündü.

Benzi sapsarıydı. Şiddetle başını salladı. Sonra yataktan atladı, özenle süslenmeye başladı. En zengin elbiselerini giydi, mücevherler taktı, en sonunda da bir kılıç kuşandı.

Bu işlerle uğraştıkça, düşünceleri başka bir yöne akıyordu ama, aynı şiddeti muhafaza ediyorlardı. Baştan ayağa bir güzel giyinince o çağların zengin bir Venediklisine benzedi. Doğal güzellik ve zarafetten yoksun değildi. Hattâ elbisesinin mâsum abartmalarına rağmen yakışıklı bir erkek olarak kabul edilebilirdi..

Yarım saat sonra dükalık sarayına giriyordu.

Bir mabeyinciye mektup verdi, küçük bir tahta sıranın üstüne oturarak beklemeye başladı. Bekleme iki saat sürdü, sonunda aynı mabeyinci

gelip onu aldı ve Aretino'yla Bembo'nun girdiklerini gördüğümüz o aynı çalışma odasına soktu.

Doj Foscari ziyaretçisine hemen hemen ilgisiz bir bakış yöneltti.

— «Bana Engizisyon başyargıcımız Dandolo'nun bir mektubunu göndermişsiniz,» dedi. «Sizi bana tavsiye ediyor. Ama mektup!...»

— «Adımı unutmuş, değil mi, monsenyör?»

Şaşıran Doj:

— «Gerçekten de,» dedi. «Şunu da söyleyeyim ki, eğer başyargıcımıza beslediğim sevgi olmasaydı sizi dünyada kabul etmezdim.»

Foscari, isteyerek yapıldığını tahmin ettiği bu unutmanın, tam aksine, merakını gıcıkladığını söylemiyordu.

Sandrigo sözlerine devam etti:

— «Adımı yazmamasını monsenyör Dandolo'dan ben rica ettim. Onun için müsaade ederseniz, adımı kendim söyleyeyim: Yüksek görevinizin icabı ilk işiniz, başıma ödül koymak oldu: Ben Sandrigo'yum!. Ve bu adın beni uzun uzadıya bir tanıtmadan bağışık tutacağını tahmin ederim!.»

Foscari içinde çalkalanan duyguların ve düşüncelerin hiçbirini belli etmedi.. Engizisyon başyargıcı, Sandrigo'yu kendisine gönderiyorsa, haydutla hoş geçinmekte muhakkak ki büyük fayda vardı.

Onun için sadece:

— «Burada benim konuğumsunuz, bay Sandrigo!. bir an için gerisini unutmak istiyorum,» demekle yetindi.

— «Monsenyör, işte ben de bu gerisini bir an için değil de, ebediyen unutmanızı rica etmeye geldim.»

— «Çok cüretli konuştuğunuzu görüyorum!»

Bu işe başını koyduğunu ve kendisini sadece cür'etin başarıya ulaştırabileceğini çok iyi anlayan haydut:

— «Belki bu hakka sahibim!» dedi. «Cumhuriyete büyük bir hizmette bulundum. Ona daha da büyük bir hizmette bulunabilirim ve getireceğim şeyi de yalnız ben getirebileceğimi ekliyorum...»

Doj sordu:

— «Neymiş o?»

Haydut da:

— «Orlando Candiano'nun başı!»

Foscari'nin kılı bile kıpırdamadı.. Yıllardan beri, sanki ruhu bütün insanları heyecanlandıran duyguların üstündeymiş gibi, duygusuz bir yüz muhafaza etmeye alışmıştı. Fakat aslında sonsuz bir sevinç duymuştu.

Sandrigo sözlerine devam etti:

— «İleri sürdüklerimi kanıtlamak için de monsenyör; Scalabrino'yu öldürdüğümü söylemekle işe başlıyorum!.. Bu adam bana hiçbir şey yapmamıştı. Ama, sizin için büyük bir tehlikeydi.»

— «Bu haydut ne bakımdan bir tehlike olabilirdi?»

— «Orlando Candiano'nun sağ kolu olmak bakımından... Orlando düşünüyor, Scalabrino

uyguluyordu. İkisi bir araya gelince çok güçlü oluyorlardı. Tek başına kalan Orlando, hâlâ çok güçlü olmasına rağmen, gene de daha zayıftır.»

— «Çok güçlü mü?...»

— «Evet monsenyör. Engizisyon başyargıcınız, Orlando Candiano'nun gerçek bir eşkiya ordusunun başında bulunduğunu size söylemiştir. Nelere girişebileceğini tahmin edebilirsiniz.. İzlediği gerçek amaca gelince; bu beni ilgilendirmez. Onun nerede bulunduğunu ve nasıl yakalanacağını bilen tek insan olduğumdan yalnız benim Orlando'ya ulaşabileceğimi tekrarlamam yeter... Kişisel bir çıkarım olmadan Scalabrino'yu öldürmekle işe başladım, Orlando'nun elindeki hançeri çekip almış gibi oldum. Şimdi bir soru sormama izin verir misiniz?»

— «Konuşun.»

— «Venedik piskoposunun nerede olduğunu biliyor musunuz?»

Foscari zaptedemediği bir heyecanla haykırdı:

— «Kardinal Bembo mu?»

— «Evet! Kardinal Bembo! Ona karşı kini olan Orlando Candiano'nun elinde.. Bunun da nasıl bir kin olduğunu bilmem; benim işim değil bu!»

Foscari eşkiyanın sabit bakışı altında bembeyaz kesildi.

O kinin ne olduğunu kendisi çok iyi biliyordu!

Orlando, Bembo'ya ulaşabileceğine göre, Dandolo'ya da, Altieri'ye de, kendisine de pekâlâ erişebilirdi!...

O andan sonra artık maskesini çıkardı. Haydudun etekleri zil çalıyordu.

Sözlerine devam ederek:

— «Kardinal piskoposun nerede bulunduğunu bilmekle iş bitmez ki,» dedi. «Asıl önemli olan onu kurtarıp Venediğe geri getirmektir. Ben bunu üzerime alıyorum. Yarından tezi yok monsenyör; kardinal şu benim bulunduğum yere oturacak!.. eğer isterseniz ondan sonra da, eli ayağı bağlı Orlando'yu huzurunuza getiririm.»

Doj boğuk bir sesle sordu:

— «Bunun için ne gerekiyor?»

— «Getireceklerimi söylediğime göre, şimdi de neler istediğimi söyleyeceğim. Toplumun dışında yaşamaktan usandım, monsenyör. Dâima tetik üstünde, dâima savaş hâlinde gezginci bir hayat için yaratılmadığımı hissediyorum. Kişisel yeteneklerimin ancak özel bir toplum içinde rahatça gelişip açılabileceğini görüyorum... Kısacası, monsenyör bundan böyle Venedik'te yaşamak istiyorum...»

— «Tam ve kesin olarak bağışlanıyorsunuz.»

— «Zaten bağışlanmıştım monsenyör. Sizin verdiğiniz bağışı başyargıcınız ihsan etmişti. Siz bana hiçbir şey vermeyecek misiniz...»

— «Peki, ne istiyorsunuz?»

— «Başkomutanın ordusunda yüksek bir rütbe, bir okçu, ya da arkebüzcü birliğinde albaylık filân gibi bir şey.»

Dojun düşünceli durduğunu gören haydut şunları ekledi:

— «Elimde herhangi bir yetki bulunmazsa,

eyleme geçip Orlando'yu yakalamam imkânsız olur.»

Foscari hemen karar veren bir kimseydi.

Sandrigo'yu incelemişti. Bu adamın kendisine büyük hizmetleri dokunabileceğini, şimdilik Orlando Candiano'yu teslim etmekle, kendisini kurtaracağını düşündü. Ve aklından şunları da geçirdi:

— «Sonrasını ilerde görürüz. Hele dediği gibi Orlando'nun kafasını getirsin, daha sonra ondan kurtulurum!»

Sandrigo susmuş bekliyordu.

Doj nihayet:

— «Benden istediğiniz muazzam bir şey...» dedi.

— «Biliyorum monsenyör. Ama, Orlando'nun başıyla kardinal Bembo'nun hayatı bir rütbeye değer. Yarın, dostunuz (bu kelimenin üstüne iyice bastı) burada karşınızda olunca; o rütbeyi gerçekten hak edip etmediğimi birlikte kararlaştırırsınız!»

Foscari bir parşömen kâğıdı aldı ve kendi eliyle doldurdu.

Tam imzalayacağı sırada, son bir duraksama gösterdi. Sonra, birdenbire imzaladı, bir de mühür bastı ve parşömeni Sandrigo'ya uzattı. Gerçekten duygulanan eşkiya iki kat oldu.

— «Monsenyör,» dedi, «basit bir konuşmacı olarak girdiğim huzurunuzdan şahsınıza büyük bir sadakatle bağlanmış olarak ayrılıyorum,» dedi.

Derhal rolüne bürünen Foscari:

— «Özellikle cumhuriyetin çıkarlarına sadık kalın,» dedi. «O işi, yarın demiştiniz, değil mi?»

— «Yarın Venedik piskoposu kardinal Bembo burada olacak ve Orlando Candiano'nun ne kadar sert bir hasım olduğunu size bizzat anlatacak!.. Orlando'nun kendisine gelince, bir ay içinde elinizde olacak!»

— «İyi! Gidebilirsiniz albayım...»

Sandrigo sevinçten ürperdi ve hemen İmperia'nın sarayına koştu.

Kadın iki günden beri öldürücü bir sabırsızlıkla onu bekliyordu. Gerçekten de haydut, verdiği söze rağmen bir gün önce gelmemiş, onu bekletmişti. Onun için gelir gelmez, hemen İmperia'nın yanına alındı.

Sandrigo:

— «Düşündünüz mü?» diye sordu.

— «Sizi bekliyordum, hepsi bu kadar. Kızım elinizde... siz daha güçlüsünüz...»

— «Ama, onu bir haydutla evlendirmekte tereddüt ediyorsunuz! Düşündüğünüzü söylemekten çekinmeyin canım!.. Zaten, nefretinizi benden gizlememiştiniz. Size bir şey söyleyeyim mi?... Nefretinizi yerden göğe kadar haklı buluyorum. Sizin yerinizde olsam ben de aynı şekilde düşünür ve hareket ederdim.»

Kibar fâhişe kekeledi:

— «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Söylediklerimden daha fazla bir şey değil... Bianca bir eşkiyanın karısı olamayacak ka-

dar mükemmel yetişmiş, harikulâde güzel ve son derece saf bir kimsedir.»

İmperia yüreği çarparak, endişe içinde bekliyor, Sandrigo'nun alay ettiğini sanıyordu. Ama, haydut kibar fâhişeyi hayrette bırakan bir ciddiyete bürünmüştü. Sözlerine devam etti:

— «Venedik sosyetesinde resmî ve onurlu bir mevkii olan bir insana kızınızı verir miydiniz? Söz gelişi, Venedik ordusunda yüksek rütbesi olan birine?»

— «Evet, bundan daha önce de bahsetmiştiniz ama, gerçekleşmesi imkânsız bir ihtimaldir.»

— «Cesaret, cüret ve kurnazlık sâyesinde bu ihtimali gerçekleştirebilsem hakkımda ne düşünürdünüz?»

— «Hayret edilecek bir şeyi gerçekleştirdiğinizi düşünürdüm!.. Çünkü her şey söylediğiniz kimse olmanıza karşı çıkıyor.»

Sandrigo karanlık bir gülümsemeyle:

— «Doğru, her şey karşı çıkıyor,» dedi. «Başıma ödül kondu. Kendime çizdiğim amaca ulaşmak için devlete parlak bir hizmette bulunmalıyım. Belki bu bile az gelir. Belki yüksek mevkili bir kimseyi ölümden filân kurtarmam gerekir... Yüksek mevkili bir kimse ne demek, belki bizzat doju kurtarmam gerek!..»

Sandrigo böyle konuşurken, coşuyordu.

Ve birdenbire cebinden parşömen kâğıdını çıkararak İmperia'nın önüne fırlattı, ayağa kalktı ve:

— «İşte, sinyora, bu da oldu. Bakın! Okuyun!» dedi.

İmperia hemen kâğıdı kaptı, göz attı. Hiçbir hayret hareketi yapmadı, hiçbir çığlık atmadı. Birkaç dakikadan beri Sandrigo'yu daha büyük işler yapabilecek yetenekte bir kimse gibi görüyordu. Sandrigo'yu Orlanda Candiano'yla karlaştırmıştı. Bunu daha güçlü buluyordu. Gözleri alev saçıyordu. Titrek bir sesle:

— «Demek ki artık subay oldunuz,» dedi. «Çok güzel, çok büyük bir mevki.. daha da yükseklere çıkabilirsiniz. Söylediklerinizi yapmışsınız, bunu hissediyorum, buna eminim... Cumhuriyeti kurtardınız... Doju kartardınız... Nasıl? Onun için hiç önemi yok!.. Kim bilir ne kadar güçlüsünüzdür? öbür insanlar sizden kimbilir ne kadar korkuyorlardır? Zincirlerinden boşanan çetenizin başında kimbilir ne kadar korkunç oluyorsunuzdur! Vaktiyle Piave boğazlarında neden rastladığım siz değildiniz!»

Sandrigo ürperdi, İmperia'ya şaşkın bir dikkatle baktı.

Zihni iyiden iyiye karışan İmperia devam etti:

— «Ama, sizi görür gibi oluyorum. Sizi şu anda gördüğüm şeklinizle severdim; korkunç, insafsız ve kibar fâhişe İmperia'nın haydut Sandrigo'ya aşkı büyük bir şey olurdu!..»

Kadın ona yaklaştı, iki kolunu boynuna doladı. Solan dudakları uzanıyor, göğsü çarpıyordu.

Haydudun içini târifsiz bir heyecan kapladı. Bu şâhâne yaratığın korkunç bir utanmazlıkla kendini sunduğu şu anda Bianca'yı da, doju da, Orlando'yu da, bütün dünyayı da unuttu. Halının üzerine yuvarlandılar ve iki saat boyunca, bu

şiddetli ve baskı altına alınamayan iki yaratık vahşi ve güçlü bir tutkuyla kucaklaştı...

İlk olarak Sandrigo kendine geldi. Doja geri getireceği Bembo'yu düşündü, Bianca'yı düşündü, bir irade gayretiyle kendini toparladı ve soğuk bir sesle sordu:

— «Size sorduğum soruya henüz karşılık vermediniz, sinyora.»

İmperia kekeledi:

— «Hangisi?»

— «Kızınızı subay Sandrigo'ya vermeye kararlı mısınız?.. Evetse, bir saate kadar Bianca'ya kavuşacaksınız!..»

İmperia kollarını haydudun boynuna doladı, dudaklarını dudaklarına yapıştırdı ve fısıldadı:

— «Evet Sandrigo!.. kızım senindir! Çünkü ona sadece sen lâyıksın!»

*
**

Bianca o üç günü müthiş bir kaygı içinde geçirmişti. Bütün sorularına karşı direttiği mutlak sessizliğe bakılacak olursa, sağır dilsiz bir hizmetçi günde iki defa odasına giriyor, özenli değilse bile rabıtalı bir yemek getiriyordu. Genç kız, buna elini bile sürmüyordu.

Bianca yalnızlık saatlerinde pek çok gözyaşı döktü. Hayâli âdetâ boğulduğu bu daracık yerde ebediyen tutuklanacağını tahmin etmeye kadar vardığı bir anda kapı açıldı ve Sandrigo içeri girdi..

Bianca kaçırıldığı gece adamı hayâl meyal görmüştü. Ama, onu derhal tanıdı ve bir korku

hareketiyle gerilemekten kendini alamadı. Sandrigo genç kıza ilham ettiği iğrenmenin bu açık belirtilerini gördü ve her şeye rağmen zaferinden emin olan bir insan hâliyle gülümsedi. Boğuk ve sert sesini elinden geldiği kadar yumuşatmaya çalışarak:

— «Sinyorina,» dedi, «artık sıkıntılarınız bitti, eğer beni izlemek isterseniz, sizi annenizin yanına götüreceğim. Gelin, sinyorina, korkmadan gelin.. Aşağıda bir gondol sizi bekliyor. Birkaç dakikaya kadar sizi dünyada her şeyden fazla seven kimsenin kollarında olacaksınız.»

Ve gerçekten Bianca, yarım saat sonra annesinin kollarına atıldı. İlk sevinç heyecanları biraz yatıştıktan sonra, İmperia, Sandrigo'yu elinden tuttu ve garip bir ürpertiyle:

— «Evlâdım,» dedi, «işte Venedik ordusunun parlak subayı sinyor Sandrigo. Seni sağ salim karşımda görme mutluluğunu borçlu olduğum aziz bir dostumdur. Onu sev, Bianca, çünkü o benim sevdiğim kadar senin de sevmene lâyıktır...»

Bianca sarardığını hissetti. Bakışı annesinden Sandrigo'ya gitti. Sandrigo'dan olduğu kadar annesinden de korktu. Kendi kendine:

— «Ey Juana!» diye mırıldandı. «Tatlı ve sevgili dost, nerelerdesin?. Ya siz, bir tek bakışı beni yatıştıran ve sâkinleştiren soylu meçhul koruyucum, nerelerdesiniz?»

İKİ KAPLAN GÖRÜNÜŞÜ

Sandrigo, sevinç ve gururdan sarhoş, İmperia'nın sarayından çıkınca, Venedik'ten ayrılmış, son sür'atle Piave boğazlarının yolunu tutmuştu. Akşam saat dokuza doğru Nervesa köyüne geldi ve evlerden birine girdi.

Orada oniki kadar erkek toplanmıştı. Sandrigo dört aydan beri büyük zorluklarla bir araya getirdiği bu adamlara baktı. Dağdaki eski kuvvetlerinden elinde kalanın hepsi bu kadardı işte... Ama, daha yukarda gördüğümüz gibi haydut, Venediğin içinde belki en korkunç çetelerden birini kurmuştu.

— «Herkes burada mı?» dedi. «İyi... Yukardakiler kaç kişi?»

Sandrigo'nun yardımcısına benzeyen bir tanesi:

— «Hepsi hepsi altı kişi,» diye cevap verdi. «Mağaranın yakınlarında dört, tutuklunun mağarasının önünde de iki.»

— «Elimizi çabuk tutmalıyız.»

— «Evet, Scalabrino tam iki gün buralarda dolandı durdu, bir de bakarsın gene çıkagelir.»

Çete reisi:

— «Scalabrino artık bir daha gelemez!» dedi. «Bizim eski hesap temizlendi.»

Şakiler titrediler.

Sandrigo sözlerine devam etti:

— «Size verdiğim sözü unutmayın. Hazine mağarannı içinde. Orasını dipten doruğa araştırırsınız. Bulursanız, yarısı sizindir. Hadi, yola!»

Eşkiya, birkaç dakika içinde dışarı fırladı ve çeşitli keçiyollarını izleyerek çevreye yayıldı. Hiç şüphesiz herbiri daha önceden emir almış, ne yapacağını biliyordu.

Sandrigo en son çıktı, düşünceli bir halde, ağır ağır Kara Mağara yolunu tuttu. Mağaraya aşağı yukarı bin adım kadar yaklaşınca, sık bir ağaç kümesinin ardına uzandı ve bekledi.

Bekleme yaklaşık olarak bir saat kadar sürdü. Bu sürenin sonunda, uzun bir ıslık sesi geceyi yırttı. Haydut:

— «Tamam, bu iş oldu!» diye söylendi.

Bunun üzerine doğrulup ayağa kalktı, hiçbir tedbir almadan hızla mağaraya doğru yürüdü ve içeri girdi.

Mağaranın içini bir meşale aydınlatıyordu.

Elleri kolları sımsıkı bağlanan dört kişi, sırtları granit duvara dayanmış, yan yana bir köşede oturuyorlardı. Sandrigo'nun yaveri:

— «İki tanesini öldürmemiz gerekti,» dedi. Sandrigo bir umursamazlık hareketi yaptı. Tutsaklara göz atarak:

— «Çözün şunları,» dedi.

Kaşla göz arası dört tutsağın bağları çözüldü. Sandrigo:

— «Beni iyi dinleyin,» dedi. «Sizler benim çetemdeydiniz. Bir düzenciye, bizden olmayan, hiç-

bir zaman da bizden olmayacak bir adama itaat etmek için bana karşı ayaklandınız. Sizin körükörüne reis olarak kabul ettiğiniz adamın kim olduğunu biliyor musunuz? On'lar Meclisi'nin en önemli casuslarından biri!.. Planı gayet basit: Dağlardaki bütün çetelerin güvenini kazanmak, onları Venediğe çekmek, sonra da hepsini bir çırpıda yakalamak.»

Tutsaklardan biri:

— «Yalan söylüyorsun!» dedi.

Sandrigo ayağa kalktı, tabancasının namlusunu bu sözleri söyleyenin alnına dayadı ve sordu:

— «Yalan söylediğime iyice emin misin?»

Tutsak metin bir sesle:

— «Yalan söylüyorsun!» diye tekrarladı.

Bir silâh sesi işitildi. Beyni parçalanan zavallı yere yığıldı. Haydutlar arasında korku dolu bir hayranlık mırıltısı dolaştı. Sandrigo hiç aldırış etmeden, girer girmez çekip aldığı iskemleye dönüp oturdu.

— «Devam ediyorum,» dedi. «Bize geçmek ister misiniz? Yolundan sapan arkadaşlarımıza az önce size söylediklerimi tekrarlamak, mâruz kaldıkları korkunç tehlikeye karşı onları uyarmak ister misiniz? Eğer gerçek eşkiya iseniz kabul eder; arkadaşlarınızı, kardeşlerinizi kurtarırsınız!.. Bana gelince, geçmişi unuturum, buradaki hazinenin bölüşülmesine sizi de ortak ederim. Hemen karar verin.»

Tutsaklardan biri:

— «Kabul ediyorum!» dedi. İkincisi de:

— «Ben de kabul ediyorum,» dedi.

Sandrigo üçüncüye dönerek sordu:

— «Ya sen?»

— «Ben zavallı Luigi (Luici) gibi cevap veriyorum: Yalan söylüyorsun!»

Sandrigo gürledi:

— «Demek ki Luigi'nin yanına gitmeye hazırsın?»

— «İhânet etmektense, evet. Ve siz ikiniz, de bu korkaklığınızın cezasını er-geç ödersiniz... Vur, Sand...»

Sandrigo yıldırım gibi bir hareketle hançerini kaldırmıştı. Bıçak kabzasına kadar göğüse saplandı.

İki hâin, bir parça sararan yüzleriyle başlarını çevirdiler.

Sandrigo onlara:

— «Sizler bağışlandınız,» dedi. «Bundan böyle, sanki hiçbir şey olmamış gibi, gene bizdensiniz.»

Bir iki teşekkür sözü geveleyerek kafalarını önlerine eğdiler.

Sandrigo yardımcısının kulağına:

— «Bu ikisini yakından gözetle,» diye fısıldadı, «ilk belirtide... hiç gözlerinin yaşına bakma!» Sonra yüksek sesle: «Şimdi, araştırmalar başlasın!» diye bağırdı.

Sandrigo eline bir meş'ale alarak mağaranın derinlerine doğru yönelmişti. Sağlam sürgülerle sımsıkı kapatılmış bir kapının önüne geldi ve dinlemek amacıyle eğildi. İçerden hiçbir ses gelmiyordu.

— «Herif ölmüş olmasın?» diye düşündü.

Bunun üzerine kapıyı açtı, içeri girdi. Meşalenin ışığı zindanı aydınlattı.

En uzak, en karanlık köşede, elbiseleri lime lime olmuş, sıska, soluk benizli, gözleri garip bir ışıltıyla parlayan bir adam çömelmiş duruyordu. Bembo'ydu bu.. Elinde bir meşale, belinde çıplak, üzeri hâlâ kıpkızıl kanlı bir hançerle içeri giren bu yabancıyı görünce Bembo titremeye başladı ve büsbütün köşeye sindi.

— «Beni öldürmeye mi geldiniz!» diye kekeledi. «Ah! Belli belli!.. İnsafsız Orlando aldığı öcü yetersiz buldu... beni öldürtüyor!.»

Kardinal dizlerinin üstünde sürünüyordu. Sandrigo hor görme dolu bir hayretle ona bakıyordu. Ve yüksek sesle, sert bir tonla haykırdı:

— «Hadi, hadi, kardinal efendi, ayağa kalk! Hay kör şeytan! Sen kilise prensisin canım! Herkesin senin önünde diz çökmesi gerekirken, yerlere diz çökmüş ayaklarımın dibinde sürünüyorsun.. Ayağa kalk, serbestsin!»

Bembo taş kesilmiş gibi, dizlerinin üstünde kaldı. Bir türlü doğrulup kalkamıyordu:

— «Serbest mi!» diye kekeledi.

— «Kaç defa tekrarlayacağız? Buradan çıkmakta serbestsiniz, Venediğe dönmekte, sosyetedeki ve kilisedeki mevkiinizi; dojun sizi beklediği dükalık sarayındaki yerinizi almakta serbestsiniz.»

Bembo tekrarlayarak:

— «Serbest mi?!» diye haykırdı... «Demek Orlando beni bağışlıyor?!. Onun hakkındaki yar-

gımda demek ki yanılmamışım! Gerçekten de yüce gönüllü bir insanmış! Oh! Tanrı ondan razı olsun!»

Bunun üzerine gözlerinden sel gibi yaşlar boşandı. Doğrulup ayağa kalkmak istedi ama, tekrar yere düştü.

— «Tanrım!» diye bağırdı. «Ya gerçek değilse? Onun cehennemine indiğim zamanlar benim ona yapmak istediğime benzer bir işkenceyse bu!...»

Sandrigo eğildi, kardinali yakaladı, ayağa kaldırdı ve sarstı:

— «Haydi bakalım!» diye parladı. «Çıldırmış olmanız gerek! Serbestsiniz diyorum size! Sizi kurtaran da aslâ Orlando Candiano'nun bir lütfü değil. Sizi ben, ben Sandrigo kurtardım!... Hadi bakalım, gelin!»

Bembo'yu sürükledi, granite hızla vuran kazmaların gürültüsüyle dolu mağaradan geçirdi. Kardinal dışarı çıkıp da dağın tertemiz ve mis gibi kokan havasını ciğerlerine doldurunca, gözlerini kaldırıp da gökyüzünde ışıl ışıl parıldayan yıldızları görünce, şaşkınlıktan sersemlemiş gibi birkaç dakika olduğu yerde kaldı.

Sandrigo onu oturttu, bir kupa şarap uzattı, Bembo bir dikişte kupayı boşalttı. Bunun üzerine düşüncesi daha berraklaştı. Çevresine bakındı, olup bitenleri anlamaya başladı. Sandrigo'ya:

— «Siz kimsiniz?» dedi. «Ey beni kurtaran insan; bana adınızı söyleyin ki, ömrümün sonuna kadar duâlarımdan eksik etmeyeyim...»

Haydut kendi kendine mırıldandı:

— «Dedim ya, herif paçavraya dönmüş!» Sonra da yüksek sesle: «Adım Sandrigo,» diye ekledi. «Ama, beni dinlerseniz, Tanrıya duâ etmekten daha hayırlı işler yapabilirsiniz...»

Kardinal:

— «Sandrigo!» diye tekrarladı.

— «Evet, Venedik okçular birliğinde albayım.»

— «Yaa! Beni kurtarmak için mi gönderildiniz?»

Sandrigo:

— «Canım istediği için sizi kurtarıyorum,» diye cevap verdi.

— «Her ne olursa olsun! Sizi takdis ediyorum, oğlum!»

Bembo haydudun ellerini yakaladı, kuvvetle sıktı. Birdenbire atıldı ve karanlıklar içinde kayboldu.

Hareket ettikçe gücü geri geliyordu. Zıplıyor, yarıklardan sıçrıyor, kayaların üstünden atlıyor, çığlıklar koparıyor, başı sonu olmayan sözler geveliyordu. Bu çılgın koşu dakikalarca sürdü. Bembo mağaraya döndüğünde şafak söküyordu.

Hiç şüphesiz uzun uzun düşünmüştü, hiç şüphesiz hafızasında kararmaya başlayan pek çok şey tam aydınlığa kavuşmuştu. Çünkü Sandrigo'nun karşısında belirdiğinde, beriki, gördüğü bu sert ve insafsız fizyonomiyi âdeta tanımakta zorluk çekti. Sandrigo:

— «Hah şöyle!» diye gürledi. «Sizi böyle görmeyi tercih ederim.»

Bembo sordu:

— «Beni izlemediniz mi?»

— «Neye yarayacaktı? Nasıl olsa döneceğinizi biliyordum!»

— «İyi.. Demek ki gerçekten de özgürüm?»

— «Şimdi bunun kanıtına da sahipsiniz.»

— «Doğru.. Beni nereye götüreceksiniz?»

— «Beklendiğiniz Venediğe.»

— «İyi. Öyleyse.. hemen gidelim.»

— «Önce bir şeyler yiyin kardinal hazretleri, sonra elbiselerinizi değiştirin. Çünkü insanı korkutacak bir görünüşünüz var.»

Sandrigo kardinale mağaranın içinde hazırlanan yemek odası bozuntusu bir yeri gösterdi. Av etleriyle şişelerin donattığı bir masaya sofra kurulmuştu. Bir iskemlenin üstünde de eksiksiz bir süvari elbisesi duruyordu.

Bembo çabucak giyindi ve kendisi için hazırlanan yemeği yutarcasına yemeğe başladı.

Değişmiş, güçlenmiş bir halde yemek odasından çıkınca Sandrigo'ya:

— «Gidelim!» dedi. Haydut da:

— «Derhal!» diye cevap verdi.

Bir adam eyerlenmiş iki atı dizginlerinden tutuyordu. Sandrigo atlardan birine atladı, Bembo da biniciliğe alışık olduğunu kanıtlatan bir çeviklikle öbürüne bindi.

Bunun üzerine Sandrigo yaverliğini yapan hayduda seslendi ve alçak sesle ona bazı tâlimat verdi. Sonra da şunları konuştular:

— «Kazılardan ne haber?»

— «Hiçbir sonuç alınamadı.»

— «Devam edilsin.»

Yaver, gözle görülen bir umutsuzlukla başını salladı. Sandrigo parlayıverdi:

— «Cehennemin dibine! Gerekirse dağı uçurursun.»

Enerjik bir el hareketi yaptı ve dağın yamacını inmeye başlayan kardinale yetişmek için atıldı.

Bayır aşağı indikleri süre hiç konuşmadılar. Böylece Nervesa köyünü geçtiler, Mestre'ye, oradan da Venediğe ulaşmak için ovadaki güzel Treviso yolunu tuttular.

İşte o zaman Bembo söze başladı:

— «Size ebedî bir minnettarlık teklifimi tekrarlıyorum.»

Haydut da alaycı bir halle:

— «Kilise prenslerinin bile olsa; dünyada ebedî hiçbir şey bulunmamasına rağmen minnettarlığı kabul ediyorum!» dedi.

Bembo bu alayın üstünde durmadan devam etti:

— «Bu gece bir kurtarıcı gibi karşıma çıktığınızda, pek iyi hatırlayamadığım şeyler söylemiş olmalıyım... Bu arada Orlando Candiano'dan bahsettiğimi hatırlar gibi oluyorum.»

— «Evet! Bana en sonunda sizi bağışlayıp bağışlamadığını sordunuz.»

Bembo hiddetle ürperdi. Kendini tuttu ve sordu:

— «Orlando Candiano dostlarınızdan biri mi?»

— «O adamdan varlığımın bütün gücüyle nefret ediyorum. Ve sizin de benimkine eşit bir nefret beslediğinizi tahmin etmeseydim, sizi attığı zindanda çürümenize engel olmak için küçük parmağımı bile kımıldatmazdım. Açıksözlülüğümü bağışlayın, efendim!»

Bembo haykırdı:

— «Konuşun, konuşun! Hiçbir söz şu söylediklerinizden daha fazla hoşuma gidemezdi!»

— «Pekâlâ öyleyse! Açıkça konuşalım: Bana hiçbir şey borçlu değilsiniz. Sizi kurtarmaya gelirken, size hiçbir ilgi duymuyordum, sadece Candiano'ya karşı sizde yeni bir silâh arıyordum.» Haydut sonra da karanlık bir gülümsemeyle; «Ona daha önce de hissedilir bazı darbeler indirdim de,» diye ekledi, «son darbeyi, en iyisini, dönüşü olmayanı indirmek için, bana yardım edeceğinizi düşünmüştüm!»

Bembo tasarıları konusunda hiçbir şüphe bırakmayan bir güçle:

— «Bana güvenebilirsiniz,» dedi. «Yalnız, kiminle anlaşma yaptığımı bilmeye ihtiyacım var.. Kim olduğumu biliyorsunuz, ben sizin kim olduğunuzu bilmiyorum.»

— «Daha önce söylemiştim: Başkomutan Altieri'nin ordusunda okçu birliği albayıyım. Ama, bu rütbeyi elde edeli pek az zaman oldu... Ancak birkaç saatlik subayım. Bu göreve getirilmeden önce eşkiya idim..»

Bembo hayretle Sandrigo'ya baktı, haydut:

— «Evet, bu sizi şaşırtıyor,» dedi. «Ama, hakkımda bütün bilmek istediklerinizi anlatacak bi-

risi var, o birisine karşı da tam güvenlik duyuyorsunuzdur: Doj Foscari.»

— «Kabul! Hakkınızda ne düşüneceğime bir karar vermek için Venediğe dönmeyi bekleyeceğim.. O zamana kadar, siz benden ne beklediğinizi söyleyin.»

Sandrigo birkaç dakika düşünür gibi yaptı, sonra da:

— «Sizden iki şey bekliyorum,» dedi. «Birincisini söylemiştim, Candiano'ya karşı bütün gücünüzle bana yardım etmek.»

— «Bunda anlaştık. İkinciyi görelim hele.»

— «Sayın kardinalim; size her ne kadar garip görünse de, okçu subayı olmadan önce hatırı sayılır bir eşkiya idim... Oysa... seviyorum!.. pek kısa bir zamandan beri ama, ben hızlı kararlar insanıyım. Bir genç kızı seviyorum...»

— «Ve onu ele geçirmenize yardım etmemi istiyorsunuz?»

— «Hayır. Bu iş oldu bitti.. Bunlar hiç kimseye emniyet etmediğim işlerdir..»

— «Öyleyse?.»

— «Beni dinleyin. Dün hayduttum, bugün orduda yüksek rütbeli bir subayım. Parlak bir darbeyle kendimi ve aynı zamanda da eşim olacak genç kızı İtalyan sosyetesine kabul ettirmek ihtiyacını duyuyorum.»

— «O da neden öyle?»

— «Çünkü bu genç kız, sonra anlayacağınız nedenlerle, toplumda soğuk karşılanmak tehlikesine mâruz... Oysa ben albay Sandrigo'yla eşi-

nin, her yere başı yüksekte girebilmesini istiyorum.»

— «Anlıyorum. Bunun için ne yapmak gerekiyor?»

— «Düğün günü eski eşkiyanın yanında yüksek mevkili kimseler bulunmalı. Gene bunu da ben üzerime alıyorum. Bir de, düğün töreninin göz kamaştırıcı, muhteşem olması, nikâhı da Venediğin en yüksek rûhânîsinin, yâni bizzat kardinal piskoposun kıyması gerekiyor!»

Bembo işte bunun üzerine:

— «Demek ki beni bunun için kurtardınız?» diye haykırdı.

— «Hayır; sizi Kara Mağara'dan çıkardım, çünkü Orlando Candiano'yu yere sermek için bizim gibi iki insanın gerekli olduğuna inanıyorum.»

Bembo:

— «Ben de sizin fikrinizdeyim,» dedi. «Öyleyse elimizi çabuk tutalım! Bu dolaylardan uzaklaşmadıkça, kendimi tam güvenlik içinde hissedemem.»

İki binici, konuşmak için yavaşlattıkları atlarını yeniden dörtnala sürdüler. Bembo öğleden sonra saat ikiye doğru, ebediyen yok olduğunu sanan uşaklarının şaşkın şaşkın bakışları altında sarayına dönmüştü. Bir saat sonra da, yanına Sandrigo'yu alarak, doj Foscari'nin çalışma odasına giriyordu.

Sandrigo:

— «Görüyorsunuz ya monsenyör; ben sözümü tuttum,» dedi.

Doj bir el hareketiyle Sandrigo'ya teşekkür etti ve Bembo'yu inceledi.

Kardinalin yüzünde meydana gelen değişiklikten korktu. Kara Mağara'da geçirilen o birkaç gün, Bembo'yu kuyuların dibinde geçirilen altı yılın Orlando'yu allak bullak ettiğinden daha fazla perişan etmişti.

Gerçekten de, belki de korku en etken ve en güçlü bozulma ve düzensizlik unsurudur. İşte Bembo da, her türlü ifadenin ötesinde korkmuştu.

Doj onun ellerini sıkarken:

— «Vah zavallı, dostum!» dedi.

— «Evet, çok değiştim değil mi monsenyör? Oysa ancak birkaç gün acı çektim. Ama, O günlerin herbiri bir yüzyıl gibi geldi bana...» Sonra sesini alçaltarak:

— «En kısa zamanda sizinle konuşmalıyım,» diye fısıldadı.

— «Hemen bu akşam!»

— «Nerede?»

— «Her zamanki buluşma yerimizde; Ecel Köprüsü'nde.»

— «Peki!.. Orlando hayatta.»

— «Biliyorum.»

— «Bize karşı harekete geçmiş. Gördüklerimden anladığım kadarıyla bu adamın öc alması pek korkunç olacak.»

Bembo'nun korkak olduğu oranda doj'un gözü pekti. Ama, ürpermekten kendini alamadı. Ve Sandrigo'ya hitap ederek:

— «Albayım,» dedi, «size çok teşekkür ederim. Kardinal en aziz dostlarımızdan devletin en sağlam dayanaklarından biridir. En kısa zamanda onu bize geri verdiğiniz için size tekrar teşekkür ederim. Bu yaptığınız işten daha neler yapma yeteneğinde olduğunuzu anlıyabiliyorum. Bize, cumhuriyete hizmet etmekte devam edin ve size ihsan ettiğimiz rütbenin, değerinize daha yaraşan başkalarına bir başlangıç olduğuna emin olun.»

Sevinçten sarhoşa dönen, servet ve mevkiinden bundan böyle emin olan Sandrigo yerlere kadar eğildi; altın yaldızlı başkomutanlık kılıcının topuklarını dövdüğünü farkeder gibi oluyordu.

Bembo'yla ikisi doj'a vedâ ettiler ve hemen kardinalin sarayına döndüler.

O zaman Bembo:

— «Aziz dostum,» dedi, «işte artık şan ve şeref ve servet yolunu tuttunuz. Foscari dâima sözleri ölçer ve ancak tutabileceği vaadlerde bulunur. Ben de kendi yönümden elimden geldiği kadar sizi destekleyeceğime emin olabilirsiniz.»

Sandrigo:

— «Cehennnemin bütün şeytanları adına, bunun böyle olacağına inanıyorum!» diye karşılık verdi.

— «Yarın beni görmeye gelin. Bu akşam, fikir danışmak zorunda olduğum bir kimseyle görüşmem gerekiyor. Böylece yarın daha yararlı bir konuşma yapabiliriz.»

Gitmek üzere ayağa kalkan Sandrigo:

— «O zamana kadar ben de harekete geçmeye

başlarım,» dedi. «Ama, siz şimdiden yolda sorduğum şeye bir karşılık verebilirsiniz!»

— «Ne sormuştunuz bana, azizim?»

— «Nikâhımın bütün Venediğin huzurunda, San Marco katedralinde, piskopos kardinal tarafından kıyılmasını istiyorum!»

— «Pek ender ve sâdece yüksek mevkili kimselere ayrılan bir şeref bu, ama, size hiçbir şey reddedemem... İsteğiniz yerine gelecek. Sâhi, aklıma gelmişken sorayım, genç kızın adı nedir?»

— «Bir kadını Venedik sosyetesine kabul ettirme zorunluğunu anlayacaksınız. Evleneceğim kızın adı Bianca, kibar fâhişe İmperia'nın kızı...»

Sandrigo bu sözleri söylerken eğildi ve oradan ayrıldı. Bembo, sanki yıldırımla vurulmuş gibi olduğu yerde kımıldamadan kaldı. Ancak aradan on dakika geçtikten sonra kendini toparlayabildi. O zaman da kendi kendine:

— «Bianca! Bianca'yla evleniyor!.. Nikâhlarını da ben kıyacağım! Çok eğlenceli bir macerâ!»

Korkunç bir kahkaha attı. Sonra oda uşağını çağırdı, ruhânî görevlerinin dışında giydiği o yarı binici elbisesini giyindi ve çıktı bir gondola atladı, kayıkçıya birkaç kelime söyledi. Bir çeyrek saat sonra Bembo'nun gondolu İmperia'nın sarayı önünde durdu.

Bembo karaya ayak basınca dosdoğru sarayın muhteşem merdivenine yürüdü. Kısa ve tıkız bedenini dikleştirdi. Şiddetli bir tehdidin korkunç ifadesi yüzünü karmakarışık ediyor, eli hançerinin kabzasını sıkıyordu. Bir aşk ve kan rüyasına doğru sürüklenirmiş gibi uğursuz bir yürü-

yüşle, giderken tamamiyle başka bir insana benziyordu. Âdetâ görmeye tahammül edilemiyecek bir hâle bürünmüştü. Homurdanarak içeri girdi:

— «Ötekine razı olmaktansa, ikisini de öldürmek daha iyidir!»

Kardinalin tam saraya girdiği anda, hafif ve yollu başka bir gondol İmperia'nın evine yaklaşıyordu.

Az sonra o gondoldan inen adam, Sandrigo'dan başkası değildi!

Sandrigo'yla Bembo, kaderlerinin bu yeni dönemine girerken Orlando giriştiği meçhul görevini uzaklarda yerine getiriyordu. Scalabrino Altın Çıpa'nın sahibi Bartolo'nun tuzağına düşmüştü, Juana da üzücü düşüncelerden kurtulmaya boş yere çalışıp, fedakârlıkta bir barınak arayarak yaşlı Candiano'yla kadere boyun eğmişti.

Bu hikâyenin üç şahsına gelince: felâketin insafsız çemberinde ilerliyorlardı. Leonora, Altieri ve Dandolo'dan söz etmek istiyoruz ve Orlando Candiano'nun, Leonora tarafından Olivolo adasındaki evden kaçırıldığı geceki davranış ve hareketlerinin basit açıklanmasına dönüyoruz.

Genç kadın, daha önce gördüğümüz gibi, güçlükle Altieri'nin sarayına dönmüş, İmperia'yı salıvermiş, gücünün sonuna gelerek, âdetâ ölü gibi, yatak odasında düşmüştü. Derhal ateşi yükseldi. Onu sayıklar halde bulan hizmetçileri hemen üstünü başını soydular, yatağına yatırdılar ve başkomutana haber verdiler. Altieri yatmamıştı.

Olivolo adasındaki sahneden sonra, Altieri,

görünüşte çok sâkin ama, gerçekte ikili bir korkuyla allak bullak bir halde evine dönmüştü. Önce, Orlando Candiano elinden kaçmıştı. Leonora'nın anlattıklarını doğru olarak kabul etmiş ve Orlando'nun uzaklaşabilmesine yetecek bir vakit içinde, ona haber verdiğine kesinlikle inanmıştı. Peki, Orlando şimdi neredeydi? Neler tasarlıyordu?

Ah, ah!.. Uzakta, ya da yakında olmuş... Orlando hayatta olduğu müddetçe Altieri için yaşamak imkânsızdı.

Altieri, Olivolo adasından sarayına gelinceye kadar, yol boyunca, en güçlü olamayacağını belli belirsiz hissettiği o ölesiye düelloyu düşündü. Belki yirmi defa, düşmanın gölgelerden fırlayıp öldürücü darbeyi vurmasını bekleyerek eli ayağı titreyerek durdu. Zifîrî karanlıkları araştırıyor, dolu tabanca elinde korkarak ilerliyordu. Sonunda odasına kapağı atınca, derin bir soluk aldı.

Alnından akan soğuk teri sildi, durumu özetledi: Orlando hiç kuşkusuz güçlüydü ama, kendisi! Kendisi?.. Bütün ordulara komuta eden Altieri?!.

Gece gündüz nöbet tutan subaylar ve askerlerle ağzına kadar dolu olan bu sarayda ona saldırmaya kim cesaret edebilirdi?

Ama, bu konuda bir parça gönlü rahat eder etmez öbür korku daha da şiddetle yakasına yapıştı. Altieri suikast düzenliyordu!..

Tâ çok eski zamanlardan beri, en yüksek mevkii ele geçirmeyi haris yaşantısının bir başarısı olarak görmüştü. Bu hikâyenin başında gördü-

ğümüz saraydaki o ânî ve yıldırım gibi inen ayaklanmayla doj Candiano devrilince, Altieri sadece Engizisyon başyargıcı Foscari için çalıştığını çok geç farketti. Gerçekten de, Altieri o dönemde sadece birkaç subayla patrislerin bir kısmını elinde tutuyordu, Foscari de; On'lar Meclisi'ni, Engizisyon mahkemesini, Meclisleri, Venediğin bütün kanunî güçlerini elinde tutuyordu.

Yaşlı Candiano'nun kör edildiği, oğlunun da kuyulara atıldığı o gece Altieri bir an için Foscari'yle çarpışmayı düşündü. Eğer bütün hayatî enerjisi bir tek amaç üzerinde toplanmasaydı -belki de başarıyla- bu işe girişirdi. Ne var ki o sadece Leonora'yı elde etmeyi düşünüyordu.

Foscari doj olunca zaten ona güzel tavizler vermişti: Yasalara göre doj'un elinde kalması gereken ordu başkomutanlığı Altieri'ye teslim edilmişti. Leonora'yla evlendikten ve Dandolo'nun kızının sadece görünüşte eşi olacağına kesinlikle inandıktan sonra, Altieri yükselme hırsına kapılmıştı: Doj olacaktı!...

Doj olmak için de, Foscari'yi, suç ortağını devirmesi gerekiyordu!

Altieri yavaş yavaş, kurnaz ve ileri görüşlü bir zekâyı belli eden binbir tedbirle hükümet darbesini hazırladı. Başarıya kesin gözüyle bakıyordu. Ordu şefleri kendisinden yanaydı, hep buluttan nem kapan ve hiç memnun olmayan patrislerin çoğunluğu onu tutuyordu. Tam son darbeyi indireceği anda birdenbire Orlando'nun kaçtığını, sonra da Venediğe döndüğünü öğrenmişti. Her şeyden önce böyle bir düşmandan kurtulması gerekiyordu. Candiano adı halk arasında çok sevi-

liyordu. Evet Orlando'yu gondolcular, limandaki denizciler, örneklerini daha önce verdiği o karşı konulmaz hareketlerden biriyle onu dükalık sarayına götürebilecek halk; çılgınlar gibi seviyordu.

Altieri dükalık tacını başına yerleştirmek için Foscari'ye karşı suikast hazırlarken, sırrının mutlak gizlilik içinde saklandığına emindi. Girişimden sadece birkaç kişinin haberi vardı, başkomutan da onlardan son derece emindi. Gerçekten de, hepsi bir ihânetle başlarını tehlikeye atabilirlerdi. Ve işte tam da bu sırada Leonora her şeyi bildiğini ona açıklamıştı!..

Üzerine tehlikeyi çekmeden hükümet darbesini ihbar edebilecek dünyada bir tek insan vardı: O da Leonora'ydı.

Korku ve dehşetten titredi.

Leonora'yı öldürürse, bütün hayatının artık bomboş ve amaçsız kalacağını çok iyi hissediyordu. Öldürmese, ağzından kaçacak bir kelimeye, bir hiddet hareketine hayatını bağlamış olacaktı.

İçinde bulunduğu durum çok açık ve korkunçtu: Leonora'sız yaşamak, ya da onun elinden ölmek!

Tam düşüncelerinin burasındayken, gelip Leonora'nın ağır hasta olduğunu, yatırdıkları yatağında şiddetli bir ateşle sayıkladığını bildirdiler. Altieri'nin kafasındaki her şey hemen o anda yok olup silindi. Vaktiyle Dandolo'nun yaptığı gibi, o da sadece önce sevdiği insanı kurtarma fikriyle hareket etti ötesini sonra düşünürdü.

Sapsarı ama, görünüşte sâkin bir yüzle karısının odasına ilk defa girdi. Yer yer mor lekelerin serpildiği kıpkırmızı yüzle yatağında yatan Leonora'yı gördü. Genç kadın hiç kımıldamıyordu; gözlerini yummuştu. Sımsıkı kıstığı dudakları arada sırada ıslık gibi çıkan bir solukla aralanıyordu. Altieri hemen:

— «Hekime haber verilsin!» diye buyurdu.

Leonora'nın oda hizmetçisi:

— «Haber verildi monsenyör,» diye karşılık verdi.

Adam bir baş işareti yaptı, oturdu ve Leonora'nın, yorganın üstünde sarkan elini avuçlarının içine aldı.

Ürperdi, belki sevinçten, belki de acıdan.

Bu ince ve narin eli ilk olarak sıkıyordu ve onu, hemen yakınlarda dolaşan ölüm avuçlarına veriyordu!

Bu sahnenin üzerine iç karartıcı, kasvetli bir sessizlik çökmüştü. Bu sessizlik birdenbire Leonora'nın söylediği son derece belirli birkaç kelimeyle bozuldu. Genç kadın gene sayıklamaya başladı.. bazan Orlando'dan, bazan babasından uzun uzun söz açtı..

Altieri hiddetten kuduruyordu. Leonora özür diliyor; aşkının ilk defa sevgiyle bakıştıkları o uzak günlerdeki gibi tertemiz, sadık kaldığına yeminler ediyordu! Sonra, birdenbire Orlando'dan bahsetmeyi kesti. Bu sefer sayıklaması içinde kendisine, Altieri'ye hitap etti.

Ağzından bazı adlar kaçıyordu.. hükümet darbesinin bütün sırrı dudaklarından dökülecekti...

Altieri sapsarı, korkunç yüzüyle hizmetçilere doğru döndü ve gürledi:

— «Sizin ne işiniz var burada? Haydi dışarı!. Onu rahatsız ediyorsunuz! Sayıklamasının artmasına sebep oluyorsunuz! Dışarı diyorum size!...»

Bu anlaşılmaz hiddet nöbetinden dehşete kapılan hizmetçiler çoktan kendilerini dışarı atmışlardı ama, o bir türlü hızını alamamış gibi bağırıyor, Leonora'nın sözlerini bastırmaya çalışıyordu. Karısıyla yalnız kaldığını görünce, vahşî gözlerle çevresine bakındı, sonra da gidip hiç kimsenin yandaki odada durup dinlemediğine güvenlik getirdi. Bunun üzerine dönüp Leonora'nın yanına oturdu, şaşkın şaşkın onun sayıklamasını dinledi.

Evet! Darbeden, suikastten bahsediyor, ayrıntıları söylüyor, en ince noktalara kadar açıklıyor ve her dakika Altieri adını tekrarlıyordu. Sonra, gene birdenbire sustu, bir çeşit derin bitkinliğe gömüldü. O sırada kapı vuruldu:

Altieri yerinden sıçrayarak haykırdı:

— «Kim var orada?»

Dışardan bir ses:

— «Hekim!» diye cevap verdi.

Altieri bir soluk aldı. Yapmacıklı bir ihtiyar olan hekim, bu korkunç senyörün karşısında yerlere kadar eğilerek içeri girdi. Altieri:

— «Üstad, ânî bir düşme, sinyorada şiddetli bir ateş yaptı,» dedi.

— «İyi iyi monsenyör... bakarız!..»

İhtiyar karyolaya yaklaştı, üzerine eğilerek

hastayı uzun uzun muayene etti, durmadan bir şeyler homurdandı, en sonunda da başkomutana doğru döndü.

Yaşlı adam sapsarı kesilmişti.. Yüzü korkudan allak bullak oldu. Altieri, elinde hançerle genç kadının üzerine eğilmişti! Eğer Leonora bir tek kelime söyleseydi, zavallının işi tamamdı..

— «Monsenyör,» diye kekeledi. «Anlamıyorum?!.»

Altieri bir kahkaha attı:

— «Aldırış etmeyin üstad!.. Galiba ben de sayıklıyorum, ama, gelin... gelsenize canım!...»

Hançerini kınına sokmuş, hâlâ hayret ve korku içindeki ihtiyarı sertçe yandaki odaya sürüklüyordu.

Altieri:

— «Kusura bakmayın,»dedi. «İnsanın yüreğinde öldürücü bir kaygı olduğu zamanlar böyle çılgınlıklar yapar.. Ama, lütfen ne düşündüğünüzü söyleyin bana...»

İhtiyar önce monsenyörün değerli sağlığını ilgilendiren bazı öğütler vermekle başladı, sonra, yavaş yavaş sinyoranın durumunu anlattı. Ölüm tehlikesi içindeydi, gece gündüz başını beklemek gerekiyordu:

— «İyi!.. Bizzat ben beklerim, yanından hiç ayrılmam!»

— «Hayran olunacak bir fedakârlık; monsenyör!»

Hekim Hippocrates'in mert çömezi bunun üzerine, bu durumda en faydalı gördüğü ilâçları

saydı ve tekrar uğrayacağını söyleyerek izin istedi.

Altieri hemen:

— «Daha da iyisini yapacaksınız; üstad!» dedi. «Bu saraya yerleşeceksiniz, ben şimdi size bir dâire hazırlatacağım.»

Yaşlı adam görünüşte pek gururlanmış gibi, yerlere kadar eğildi. Ama, Altieri'nin kemerine yerleştirdiği hançere endişeli bir bakış fırlatmaktan kendini alamadı.

Altieri, Leonora'nın odasına döndü ve içeri kapandı. Ama, daha önce yarı uşak, yarı asker olan kâhyasını çağırtmış ve ona:

— «Buraya yerleştirdiğim cerrahı gördün mü?»

— «Evet, monsenyör.»

— «İyi öyleyse.. eğer ben emir vermeden o adam saraydan çıkarsa, öldüğün gündür.»

Uşak başkomutanın pek ender şaka ettiğini çok iyi biliyordu. Onun için tehdidi gayet ciddiye aldı, zavallı hekimin kapısına nöbetçiler dikti. Aslında efendisinin sadece hekimi elinin altında bulundurmak istediğine inandığından o da herkes gibi; hastanın başından ayrılmayan Altieri'nin fedakârlığına hayran oldu. Hiç kimsenin içeri girmesine izin vermiyor, ilâçları kendi eliyle uyguluyordu. Bu durum beş gün ve beş gece sürdü.

Altieri, karyolanın iki adım ötesinde, bir koltuğa oturmuş, karısının ağzından çıkacak sözleri endişeyle gözlüyordu. Hastada bir çeşit düzelme hâli görülüyordu. Yüksek sesle konuştuğu

şiddetli sayıklama genel olarak akşamları saat sekize doğru beliriyor ve iki saat sonra sâkinleşiyordu. Bunun üzerine, sabahın saat dördüne kadar bir durgunluk oluyordu. O zaman Altieri kapıyı kilitleyip sıkıca sürgülüyor, koltuğunda hastanınki kadar huzursuz geceyi geçiriyordu.

Leonora altıncı günün sabahı, yaşama duygusuna, yâni bütün bedeninin ve rûhunun müthiş acı çektiği bilincine kavuştu.

Hareketsiz, kaskatı, sadece soluğunun duyulduğu derin bir sessizlik içinde, uzaktan uzağa gözlerinin bir daha açılmayacağını, bir tek hareket yapmayacağını, bir tek söz söylemeyeceğini ve bir daha uyanmamak üzere uyuyacağını umuyordu. Böylece, hayat dramının dökümünü yaptı, felâketinin bilançosunu çıkardı.

Cinayeti, -çılgına dönen Leonora için Orlando'yla olan ilişkisinin artık bundan başka bir anlamı yoktu- evet, cinayeti altı yıldan fazla sürmüştü. Cinayeti, Orlando'yu onun kendisini sevdiği kadar sevmemiş olmaktı. Orlando sadık kalmıştı. Kendisi ihanet etmişti..

Ondan şüphe ettiğine, kibar fâhişenin suçlamalarını dinleyebildiğine göre, demek ki Orlando'yu saf bir aşkla sevmemişti!

Nişan gecesi İmperia, On'lar Meclisi karşısında Orlando'nun âşığı olduğunu, kıskançlık yüzünden Davila'yı öldürdüğünü söylediği zaman: «*Yalan söylüyorsun, bütünümle onun olduğum gibi, Orlando da bütünüyle benimdir,*» diye düşünmesi ve bağırması gerekirdi...

Doj'un yaşlı eşi Silvia, halkı ayaklandırmak

amacıyla kendisini Devler merdivenine doğru sürüklemek istediği zaman: «*Koşalım, onunla birlikte ölelim!.. Çünkü o ve ben bir tek varlık, bir tek insanız, hiçbir şey bizi ayıramaz,*» diye bağırması gerekirdi.

Babası, Orlando'nun bağışlandığına, Venedik'ten kaçtığına yemin ettiği zaman: «*Yalan söylüyorsun! Çünkü Orlando serbest kalsa benim yanımdan başka yerde barınak aramazdı,*» diye bağırması gerekirdi.

Gene babası Orlando'nun öldüğünü haber verdiğinde: «*Bu da yalan!.. Çünkü Orlando buraya kadar sürüklenip, kollarımda benimle birlikte ölecek gücü bulurdu,*» diye bağırması gerekirdi.

Santa Maria kilisesine, sâdık bâkireler adına kurulan kiliseye yürüdüğünde: «*Orlando'nun karısı olduğuma göre, Altieri'yle evlenmiyorum. Kendimi ona veremediğime göre, ölümle evleniyorum!*» diye bağırması gerekirdi.

Evet! Tertemiz bâkirelerin, aşkla sevmesini bilen bâkirelerin mihrabı önünde hançeri göğsüne saplayarak işte böyle bağırması gerekirdi.

Bir noktayı burada belirtmek zorundayız: Şu harikulâde aşk yakınması, bizim icadımız değil. Leonora'nın kısa zaman sonra yazdığı ve bir çeşit günah çıkarma sayılabilecek uzun bir mektupta vardı..

Böylece, cinayetinin aldığı gözle görülebilen biçimler bunlardı. Şüphe ve aşkın inkârı olan bu cinayet, tam altı yıl sürmüş kör edici gerçekle gözlerinin kamaştığı bu dakikaya kadar devam etmişti.

Orlando ölmemişti.

Orlando tam altı yıl kuyularda kalmıştı.

Ve kendisi sefil, -bizim için zavallı bir çilekeş!- bir evliliğin düşüklüğünü kabul ederek ihanet etmiş, aşkının sâfiyetini ebediyen karartmıştı.

Son bir sadakat çabasıyla, son bir direnmeyle vücudunun temizliğini boş yere korumuştu. Kendisiyle koca olarak kabul ettiği kimse arasına boş yere aşılmaz engeller koymuştu. Her şeye rağmen gene de düşmüş sayılırdı.

Olivolo adasındaki o feci görüşme sırasında Orlando, karşısında suskun ve buz gibi durduğuna göre, işte bütün bunları aklından geçirmiş olmalıydı. Demek ki artık her şey bitmişti!...

Böylece, yalnız ölüm; kurtarıcı ölüm bir barınak olabiliyordu ona!.. Sayıklamanın gidip de, hayatın sağlam bünyesinden fışkırmaya başladığı bu üzüntü saatinde Leonora işte bunları düşündü..

Böylece, bütün umudun yıkılıp yok oluşu içinde, bitkin yatarken, ebedî geceyi daha çabuk çağırmak amacıyla gözlerini daha sımsıkı yumarken, hemen yanıbaşında işittiği bir mırıltı, onu hayrette bıraktı. Kulak kabarttı ve düşünebildiğinden beri ilk kez, şurada; karyolasında bulunduğuna şaşmayı akıl etti. Odasının ortasına düştüğünü birdenbire hatırladı.. Besbelli hizmetçileri onu yatırmışlardı... Ama, aradan ne kadar zaman geçmişti? Bir saat mi? Bir gün mü?

Dinledi.. Sesler pek alçaktı, ama, çok iyi anlaşılıyordu.

İlk anda düşündüğü gibi, kadın sesleri değildi bunlar.. Erkek sesleriydi.

Sesleri hemen tanıdı ve dudaklarından fışkırmak isteyen nefret ve dehşeti tutmak, hiçbir harekette bulunmamak için bütün gücünü kullandı. Tanıdığı bu sesler Altieri'yle Dandolo'nun -kocasıyla babası- sesiydi!...

Altieri:

— «Tam beş gündür bu böyle sürüp gidiyor!.» diyordu. «Endişe ve dehşet dolu öldürücü beş gün!..»

Dandolo da:

— «Demek konuştu, öyle mi?» diyordu.

— «Konuştu, gene konuşacaktır.. Sayıklama başlar başlamaz bütün devlet darbesini açıklıyor, adları sıralıyor!..»

Dandolo soluğu kesilerek:

— «Benimkini de mi?» diye sordu.

— «Hayır.. Sizinki hariç hepimizi sayıyor!»

Bir dakika sessizlik oldu.

Leonora boğuk bir iç çekme işitti. Gönlü rahat ederek hemen yanıbaşında derin bir soluk alan babasıydı bu..

Leonora her şeyi anlamıştı..

Ateşi yükselmiş, sayıklamış, bütün bildiklerini söylemişti, Altieri de onu gözetlemek için odasına yerleşmişti!. Şimdi de, hiç şüphesiz herhangi bir müthiş karara varmak için, ölüm hâlindeki kadının babasına baş vuruyordu.

Altieri sözlerine devam etti:

— «Belki sizin de bizlerle olduğunuzu bilmi-

yordur.. Yahut da belki sayıklarken bile sizi, babasını, ihbar etmeme fikri hâlâ kafasında canlı kalıyor...»

— «Demek ki, her şeyi söylüyor!. Benim adım hariç, her şeyi, ha!»

— «Evet... hepsini söylüyor!»

— «Ama, ya bir işiten olsaydı!. Ah! Ya bir işiten olsaydı!.»

— «Yakalansaydık sizin de derhal tutuklanacağınıza hiç şüpheniz olmasın!»

Gene bir sessizlik oldu.

Leonora yanındaki iki erkeğin titremesini duyuyordu.

Altieri tekrar konuşmaya başladı:

— «Sayıklamalar akşam ve geceleri oluyor.. Bakın, şimdi çok sâkin uyuyor.. Ah! O geceler yok mu?.. Bazıları, hâlâ şurada kapılardan dinleyerek, hançer elimde, işiten biri olursa hemen öldürmeye hazır, bir eşyanın çıtırtısıyla ürpererek, açılan bir kapı sesiyle soğuk terlere batarak geçirdiğim o gecelere benziyor!. Evet, buna benzer birkaç gece daha olursa, çıldıracağımı çok iyi biliyorum. Artık dayanamıyorum, onun için sizi çağırttım... sizi, babasını!..»

Dandolo telâşla:

— «Nöbetinizi devralırım,» dedi. «Siz de gidip dinlenin, ben beklerim!..»

Altieri korkunç bir hareketle başını salladı, boğuk bir sesle:

— «Söz konusu olan dinlenme değil efendim,» dedi.

Dandolo, yakın bir felâket karşısında çırpınan kimsenin sonsuz endişesiyle sordu:

— «Söz konusu olan nedir öyleyse?»

Ve birdenbire Altieri'nin ağzından şu sözler döküldü:

— «Onu hiç kimse işitmemeli!. Bunun için de bir çâre bir tek çare var..»

Dehşetten saçları diken diken olan baba kekeledi:

— «Bir tek çâre mi?»

— «Evet!.. Artık hiç konuşmamalı!. Dinleyin. Kızınızı ne kadar sevmiştim, hâlâ da ne kadar seviyorum çok iyi bilirsiniz!»

— «Susun! Yoo! Çok korkunç bir şey bu...»

— «Onu seviyorum, siz de çok iyi biliyorsunuz! Onu seviyorum ve beni mahveden de işte bu.. O benden nefret ediyor, beni hor görüyor, bana lânet ediyor. Bense onu seviyorum ve artık dayanamıyorum, ölmeliyim ya da o ölmeli!»

Baba azarladı:

— «Susun!»

— «Hayır, susmayacağım! Çünkü artık gücüm kalmadığı için sizi çağırttım. Size bunu söylemek, beni ezen uğursuzluktan sizin de payınızı almanız için getirttim. Onu bana siz verdiniz. Verdiniz! Ne acı bir alay!.. Evlendiğimiz günden beri bir çatı altında iki yabancı gibi yaşadığımızdan haberiniz bile yok! Bin defa onu öldürmeye niyetlendim! Böyle bir işkenceye son vermek için işkencenin bizzat nedenini ortadan kaldırmak kararıyla bin defa yanına yaklaştım! Artık yeter! Anlıyor musunuz, yeter artık! Dayana-

mıyorum!... Onu seviyorum, çılgınlar gibi seviyorum... Beş günden beri de beş yıl çektiğimden fazlasını çektim. Nişanlısına seslendiğini, ona yalvardığını, ondan af dilediğini, sevgisini haykırdığını işittim.. Sözlerinin herbiri benim için birer hançer darbesi oldu. Hepsinin üstüne tüy dikercesine, bir de ölüm tehdidi hâline geldi. Bu kadarı fazla diyorum size! Bundan böyle sürekli bir korku içinde, bir kadın kaprisinin, bir öc alma hareketinin tehdidi altında yaşamak ister miydiniz?! Söyleyin!.. Siz de darağacında can vermek mi istiyorsunuz?..»

Dandolo inlercesine mırıldandı:

— «Kızım! Ey kızım!...»

Korku bu sefil babanın rûhunda bir kere daha üstün geldi. Yalnız, kızını kurtarmak için ufak bir denemede bulundu:

— «Belki de bunlardan bir daha hiç bahsetmez!..» diye kekeledi. «Belki iyileşince, onda mutlak bir sessizlik bulursunuz! Ah! Lütfen bekleyin. Kızımın susacağından eminim...»

Tam o sırada Leonora kımıldadı. İki erkek, yürekleri çarparak susup ona baktılar. Leonora onlara doğru döndü, gözlerini açtı; nöbet ve sayıklamayla bulanmış gözler değil de, berrak ve insafsız gözlerdi bunlar...

İki erkek zekâ alevlerinin pırıldadığı, sayıklamanın soğuk bulutlarının dağıldığı o bakışı gördüler.

Her ikisi de aynı dondurucu ürpertiyle sarsıldılar. Leonora'nın her şeyi işittiğini anladılar. Genç kadın doğruldu, sesini metinleştirmek için bütün gücünü topladı ve konuştu:

— «Aldanıyorsunuz, babacığım, susmayacağım.. Konuşacağım!.. Ayağa kalkar kalkmaz her ikinizi de ihbar edeceğim!..»

Hayretten donup kalan iki erkek ağızlarını açamıyorlardı. Leonora devam etti:

— «Olivolo adasında yaptığımız anlaşmayı bozdunuz, barınağımı nefret ettiğim varlığınızla kirleterek kendimi zorladığım sessizlik yemininden beni kurtardınız!.. Onun için konuşacağım.»

Karyolaya en yakın olan Altieri'ydi.

Dehşetle kasılan yüzünü Leonora'ya doğru eğdi. O güne kadar davranışlarının ve düşüncelerinin en büyük etkeni olan tutku o anda birdenbire yıkıldı. Bir dakika önce ihtirasla Leonora'yı arzuluyordu; bir dakika sonra da sanki her zaman ondan nefret etmiş gibi ondan intikam almayı düşünüyordu.

Birkaç kelime söylemek istedi, hiç kuşkusuz son bir hakarette bulunacaktı. Sesi boğazında dondu. Bunun üzerine vurup bir darbede öldürecek yeri arayarak, ağır ağır kolunu kaldırdı.

Leonora târifsiz bir kurtuluş gülümsemesiyle alacakaranlıkta uğursuz bir ışıltıyla parlayan hançere gözlerini dikti. Kol birdenbire indi. Ama, ânî ve şiddetli bir itilmeyle silâh yolunu şaşırdı, Leonora'nın yüzünün iki parmak ötesinden yastığı ikiye biçti. Altieri bu şiddetli itmenin etkisiyle sendelemiş, üç adım kadar yataktan uzaklaşmıştı...

Dandolo trajik, endişe verici bembeyaz bir yüzle atılıp, kızının önünde durdu.

— «Kızımın ölmesini istemiyorum!» diye gürledi.

Âdetâ çılgına dönen, hemen hemen ne dediğini, ne yaptığını bilmeyen Altieri sordu:

— «Beni sen mi ittin?»

— «Evet, ben ittim!»

— «Sen de ölmek mi istiyorsun?»

— «Ona elini sürmene izin vermektense her şeye razıyım!»

Altieri kuvvetle soludu, toparlandı. Zincirlerinden boşanan şiddet ve öfkeye hâkim olan korunma içgüdüsü gürültü etmeden işini bitirmesi gerektiğini ona anlattı.

Dandolo'ya baktı. Onu hiç böyle görmemişti.

Bu müstereddit, kolayca korkan zayıf adam değişivermişti. Korkunç bir hâl almıştı. Kahraman Dandolo'ların, Venediğin büyüklüğünü ve kudretini yaratan eski doj'ların dedelerden kalma rûhu onda birdenbire uyanıvermişti. Daha da fazlası; daha da iyisi: Babaydı o!...

Dandolo yükseldikçe Altieri korkunun derin uçurumlarına iniyordu. Kekeledi:

— «Sefil adam, kafalarımızı cellâda götürmemizi mi istiyorsun! Çılgın herif, darağacına mı susadın!»

Dandolo müthiş bir hıçkırıkla parladı:

— «Ah! Bu son korkaklığa, bu son alçaklığa katlanmaktansa ölüm, cellât, darağacı, nâmus lekesi, hapishane, hepsine razıyım! Korkak!... Evet öyleydim! Bütün hayatımca korkaklığa karşı çırpındım, sana kızımı sattım, rûhumu bile

satabilirdim!... İyi ya işte! Şimdi de onu geri alıyorum, hepsi bu kadar! Bana verdiğin mevkii istemiyorum. Şânı, kudreti, zenginliklerle dolu eski sarayı istemiyorum, hepsini geri al! Ben sözümden dönüyorum ve kızımı geri alıyorum.»

Altieri bir adım attı. Dandolo hançerini çekti ve:

— «Cellâdın işini üzerime almamı istemiyorsan, kızıma yaklaşmamanı tavsiye ederim,» dedi.

Altieri de:

— «Önünde sonunda ölüm olduktan sonra; bunu burada bitirmeyi tercih ederim!» diye gürledi.

Ve ağzından köpükler saçarak Dandolo'nun üstüne atıldı. Mücadele hızlı ve sessiz oldu. Sadece birkaç homurtu, birkaç çelik çatışması işitildi.

Sonra birdenbire Altieri yere yığıldı. Sağ omzu bir baştan öbürüne isabet almıştı. Karyolanın dibine yuvarlandı, bir yandan da gene Leonora'nın elini yakalamaya çalıştı. Ama, baba bir tekmeyle onu uzağa yuvarladı.

Yara ağırdı ama, öldürücü değildi. Altieri kendini kaybetmedi. Gözleri dehşetten faltaşı gibi açılmış, yüzü acıdan olduğu kadar hiddetten de allak bullak, şimdi olup biteceklere bakıyordu..

Dandolo, Altieri'yi tekmeleyip uzaklaştırdıktan sonra Leonora'ya dönmüştü. Bir tek kelime söylemedi. Ama, diz çöktü, kızının elini tuttu, ateş gibi yanan alnını o ele dayadı ve hıçkırmaya başladı..

Leonora ona doğru eğildi ve:

— «Babacığım!» diye mırıldandı.

Dandolo târifsiz bir sevinç çığlığıyla:

— «Bağışlandım!» diye haykırdı.

Yüzü bir gurur ifadesiyle aydınlanırken Leonora cevap verdi:

— «Yeniden birbirimizi bulduk, babacığım!.»

.....

Dondolo doğrulup kalktı. Titrek bir sesle:

— «Burada kalmayacaksın, kızım!» dedi. «Seni oraya, Olivolo adasındaki evimize göndereceğim! Seni ben iyileştireceğim, emin ol ki şimdi buna kesinlikle inanıyorum. İkimiz başbaşa gene eski yaşantımıza döneriz. Dur bekle. Çağırıp gerekli emirleri vereyim... Bereket versin ki evimizde hiçbir şey değişmedi...»

Leonora başını salladı:

— «Babacığım,» dedi, «Olivolo'daki evin artık bizim olmadığını unutuyorsunuz...»

Dandolo derin bir üzüntüye gömüldü...

Bunu unutmuştu! Orlando'yu unutmuştu! Mırıldandı:

— «Ev satıldı!»

Leonora aceleyle:

— «Bir yabancıya!» dedi.

Dandolo sözlerine devam etti:

— «Olsun! Bunun hiç önemi yok! Bir ev kiralarız...»

Leonora metanetle:

— «Babacığım, Dandolo'ların hiçbir kızının kocasının evini terketmediğini unutuyorsunuz!.

Benim için hiçbir şeyden korkmayın! Demin ölmek istiyordum, şimdi yaşamam gerekiyor! Başkaları için olmasa bile, sizin için yaşamalıyım.. Senyör Altieri hiç şüphesiz düşüncemi anlıyordur. Sırrını ifşa edebilecek bir tek kelimenin bile ağzımdan çıkmayacağını biliyor. Anlaşmamızı bozup da, gene bu odaya girerse bunun sonuçlarının kendisi için pek korkunç olacağını çok iyi biliyor... Eğer başıma bir felâket gelirse, darağacının onu beklediğini çok iyi biliyor, çünkü onu ihbar etmek için siz varsınız!.. Durumu böylece kabul ediyorsunuz, değil mi senyör Altieri?...»

Başkomutan boğuk bir sesle:

— «Kabul ediyorum!» dedi.

Sözlerine devam eden Leonora:

— «Şunu da ekleyeyim ki, babam gece ve gündüz, istediği saatte buraya girmekte serbest olacak!»

Bunun üzerine Dandolo:

— «Bu faydasız,» dedi. «Madem ki sen buradan çıkmak istemiyorsun, ben kalıyorum kızım.. Yandaki oda benim olur.. Cesedimi çiğnemeden hiç kimse bu odaya giremez!..»

Altieri bir baş işâretiyle bu düzeni kabul ettiğini bildirdi.

Bunun üzerine, ancak onunki kadar enerjik bir bünyenin yapabileceği bir çabayla ayağa kalktı. Başını bile çevirip Leonora'yla Dandolo'ya bakmadan, metin adımlarla yürüdü, kapıya ulaştı, sürgüleri çekti, gözden kayboldu.

ŞEYTANIN KARARGÂHI

Şimdi de Orlando Candiano'ya dönelim: Leonora'yla garip karşılaşmasından sonra, Scalabrino'yu dağdaki ve ovadaki çete reislerine verilecek bazı emirlerle görevlendirdiğini ve hemen Venedik'ten uzaklaştığını görmüştük.

Orlando en kısa zamanda Gian Medici'yi görmesi, her ne pahasına olursa olsun onun doj Foscari'yle birleşmesine engel olması gerektiğini bahane ediyordu. Aslında, Venedik'ten kaçıyordu. Çünkü Venedik ona çekilmez görünüyordu, çünkü Leonora'yla yeni bir karşılaşmadan korkuyordu, kendinden korkuyordu, aşkından korkuyordu!

Muazzam selvilerin, dev gibi sedir ağaçlarının, yalancı çınarların gölgelediği yollar boyunca at sürerken söyleniyordu:

— «Nasıl! Demek ki onu hâlâ bu kadar seviyorum; ha?! Nasıl olur!.. Bütün bir ebediyet kadar acı çektim, adı her sâniye dudaklarımı yaktı, yüreğimin her atışı bir aşk iniltisi oldu da o iğrenç bir şekilde bana ihânet etti. Limanın en aşağılık zavallı fâhişeleri bile sevdiği gondolcuya ihânet etmez! Nasıl olur?.. Benim zindanda oluşumdan istifade ederek kendisini bir başkasına versin hâ! Kanlı gözyaşları döktüğümü bildiği halde nikâhını kıydırmaya kiliseye koşuyordu!.. Ben de hâlâ onu seviyorum!.. Yüreğim

hangi çamurdan yoğurulmuş, kuzum?... O gece, dudaklarıma yükselen aşk feryadını boğmak için dilimi ısırırken, o buz gibi duygusuz duruyor da bir tek pişmanlık sözü bile söylemiyordu!.. Sadaka gibi tuzaktan kurtardı, merhameten önüme bir parça serbestlik fırlattı. Bunu, herhangi bir kaçağa yapacağı gibi yaptı... hiçbir özelliği yoktu davranışının!..»

Böylece Orlando mahmuzlarını atının böğrüne saplıyor, sanki acıdan çılgına dönen hayvanın onu herhangi bir uçuruma sürüklemesini umarmış gibi, dörtnala atılıyordu.

Sonra, yavaş yavaş aşk ve umutsuzluk düşüncelerinin yerini öc alma düşünceleri aldı. Orlando felâketinin başlıca nedenlerinden biri olan Foscari'yi aklına getirdi. Babasının kör edilme sahnesini bütün dahşetiyle hatırladı.

— «Yeni hiçbir şey olmadı ki,» diye söylendi. «Artık benim için Leonora yoktu, şimdi gene yok.. Ama, asıl var olan o cehennem zebânisi Foscari, bir de onun mevki hırsı... Eğer engel olmazsam, babama işkence eden adam bütün İtalya'ya hâkim olacak... Ama, ben buradayım.. Öbürlerine gelince, bunu daha sonra düşünürüz!»

O andan itibaren, bütün düşünce gücünü üzerine aldığı görevde topladı. Bütün çârelere, hattâ gerekirse şiddete bile başvurarak doj Foscari'yle Gian Medici arasında bir anlaşmaya engel olmak kararındaydı.

Bir hayli bilgi edinmişti.

Zaten ünlü komutanın bütün davranış ve hareketleri endişeyle izleniyordu. Teşebbüs ve karşı

teşebbüserinin gürültüsü hızla bütün İtalya'ya yayılıyordu.

O sırada Gian Medici, Governolo kalesini kuşatıyordu. Yanında uyumsuz bir ordu vardı, şeflerine körü körüne bir hayranlık besleyen ipten kazıktan kurtulmuş kimselerden meydana gelmişti. Bazı tarihçiler ona *'sevimli savaşçı'* adını verdiler. Bu 'sevimli savaşçı' bir âfet, bir felâket gibi korku saçıyordu. Askerlerinin kendisine taktığı adı bir çeşit küstahlıkla kabul etmiş ve bu 'Büyük Şeytan' takma adını doğrulamayı kendine bir şeref bilmişti. Kılı bile kıpırdamadan bir-iki bin vatandaşı kılıçtan geçirttiği oluyordu. Ama, gülmesini severdi. Ve hiç şüphesiz, eline düşen şehirlerin yağma edilip yakılması emrini de gülerek veriyordu.

Orlando, Büyük Şeytan'ın karargâhına gece ulaştı. Asker bozuntularını pek yakında müstahkem şehre saldırıya geçirmek isteyen Gian Medici onlara bir sefahat gecesi vermişti. Karargâh neşeye boğulmuştu, der Philareste Chasles, bütün gece şenlikle geçiyordu. Binlerce ağızdan çıkan binlerce: *'Yaşasın'* çığlığı göklere yükseliyordu.

Hava çok soğuktu. Ağaçlarla çadırlar arasından keskin bir ayaz esiyordu. Büyük ateşler yakılmıştı. Dolayların *'kolay elde edilen güzellerinin'* üşüştüğü bu karargâhtan müthiş bir neşe yükseliyordu.

Soğuğa rağmen, yer yer sık yapraklarını muhafaza eden ulu meşelerin altında, meş'alelerin, ya da ateşlerin kıpkızıl alevlerinin loş aydınlığında yiyip içen, şarkı söyleyip kadınlarla sar-

maş dolaş olan asker bozuntuları fark ediliyordu. Savaşlardan önceki eğlencelerden biriydi bu!.

Küfürler, kaba şarkılar, kumarbazların çığlıkları, bir kadını elde etmek için çekişen askerlerin vahşî feryatları arasında; tiksintiden midesi bulanarak geçen Orlando, Şefin yanına götürülmek istediğini söyledi.

Büyük Şeytan, karargâhın ortasındaki çadırındaydı. Çevresine en sevdiği subaylarından bazılarını toplamıştı. Çadır çok genişti. Giriş yerinin önünde büyük bir ateş yanıyor, ateşin önünde de, karabinalar elde, oniki süvari hiç kımıldamadan nöbet tutuyordu. Büyük bir sofra kurulmuştu. Gian Medici'yle subayları masanın başına yerleşmişlerdi. Beri yanda da, lavta ve flüt çalanlar boğuk bir esintiyle karargâhtan yükselen yiyip içme ve sefahat gürültüsünün muazzam sesini boş yere bastırmaya çabalıyorlardı. Gian Medici yiyor, içiyor, gırtlağının bütün gücüyle kahkahalar atıyordu. Eğer sırtındaki elbiseler olmasa, Orlando'nun meşeler altında, ateşlerin aydınlığında fark ettiği o asker bozuntularından biri sanılabilirdi. Karşısında Orlando'yu görünce, kaşlarını çattı:

— «Kimsiniz?» diye sordu.

Orlando da:

— «Venedik'ten geliyorum, sizinle gizli konuşacaklarım var,» diye cevap verdi. «Tören sırasında alçakça yakalanan ve kendi sarayında gözleri kör edilen doj Cadiano'nun oğlu, Orlando Candiano'yum.»

Sâkin bir sesle söylenen bu sözleri boğuk bir ürperti karşıladı.

Candiano'ların korkunç hikâyesini bilmeyen yoktu. Bu hemen hemen bir dehşet efsânesi hâline gelmişti. Tam nişanlanacağı sırada tutuklanan, zindana atılan Orlando Candiano'nun içler acısı mâcerasına gelince, bir aşk ve merhamet efsânesi hâlini almıştı.

Gian Medici:

— «Hapishanede olduğunuzu sanıyordum!» dedi.

— «Hapishanenin adı Venedik kuyuları bile olsa; hapishaneden çıkılır.»

— «Demek benimle konuşmak istiyorsunuz?»

— «Eğer hoşunuza giderse.»

Bunun üzerine Büyük Şeytan:

— «Soframa ve çadırıma hoş geldiniz,» dedi. «Candiano'yu tanırdım. Çok iyi bir insandı, huzur içinde hüküm sürmenin yolunu iyi bilmezdi. Ama, gerektiğinde yardım etmesini bilen bir insandı, bir on yıl önce onunla iyi geçinirdim. Oğlu da aramıza hoş geldi...»

Gian Medici bu sözleri söylerken Orlando'ya yanında yer gösterdi. Orlando oturdu ve doldurdukları bardağını Büyük Şeytan'ınkiyle tokuşturdu. Bu nezâket davranışını yerine getirdikten sonra ne yemeklere, ne de şaraplara el sürdü.

Kahkahalar, konuşmalar yeniden başladı ve geniş çadırı gene eskisi gibi doldurdu. Gian Medici kaçamak gözlerle konuğunu inceliyor, onun

erkek güzelliğine, her hareketinde açıkça belli olan gücüne ve kıvraklığına hayran oluyordu.

— «Eğer yaşlı Candiano, tacını geri almak için yardımıma güveniyorsa, çok aldanıyor,» diye aklından geçirdi. «Foscari sert bir oyuncudur onu karşıma almaya hiç de hevesli değilim, doğrusu ya. Ama, eğer ordunun bir kısmına komuta etmeye razı olmak isterse, bu gece iyi bir iş kıvırmış olurum.»

Büyük Şeytan böylece kendi kendine konuşurken bir yandan da kuyuların dibindeki yaşantısı, tutuklanış şekli, nasıl kaçtığı konusunda Orlando'ya sorular sormaktan geri kalmıyordu... Orlando birkaç kelimeyle, kısa kısa cevaplar veriyordu.

Ama, cevaplarının herbiri onun hakkında daha büyük bir fikir veriyordu. Büyük Şeytan en sonunda subaylarına çekilme zamanı geldiğini bildirdiğinde Orlando'ya yanında hizmet etmesi teklifinde bulunmayı ve ona önemli bir rütbe vermeyi kararlaştırmıştı.

Subaylar, hizmetkârlar, lavta çalanlar, bu sefahat karargâhında görünüşte pek gevşek olan disiplinin gerçekte çok sıkı olduğunu kanıtlayan bir hızla ortadan çekiliverdiler!

O zaman Büyük Şeytan:

— «İşte şimdi yalnız kaldık,» dedi. «Konuşun! Bana ne söylemek istiyorsunuz?... Yalnız şunu haber vereyim ki, çok uzun zaman sürecek savaş hareketlerine bulaştım. Onun için, üzülerek söylüyorum, Venedik dolaylarında sizin için en ufak bir harekete girişemem.»

Orlando başını salladı ve hor görerek gülümsedi.

— «Merak etmeyin,» dedi. «Kendi işimi kendim görürüm, dükalık sarayına girdiğim zaman da beni oraya götürdükleri için değil, bunu istediğim için dönmüş olacağım.»

— «Tanrı adına! Sizden çok hoşlandım... Size karşı büyük bir saygı beslediğimi saklayacak değilim, eğer emrim altında komuta etmek isterseniz...»

Orlando:

— «Kendimden başka hiç kimseye itaat etmem,» dedi. «Ama, teklifinize teşekkür ederim.»

Şaşırıp kalan Gian Medici:

— «Öyleyse ne istiyorsunuz?» diye sordu.

Orlando bir süre düşündü.

— «Gian Medici,» dedi, «siz bir politikacı değil, bir savaşçısınız. Körü körüne peşinizden gelen bir ordunuz olduğu için ve geçmiş savaşlarınız nelere girişebileceğiniz konusunda bir fikir verdiği için, sizden korkuyorlar. Eğer siyaset entrikalarına karışırsanız, bütün etkinizi kaybedersiniz!»

— «Entrikalara girişeceğimi size kim söyledi?»

— «İşte size bunu teklif etmek istiyorlar.»

— «Kimmiş o?»

— «Doj Foscari.»

Düşünceli bir hal alan Gian Medici:

— «Yâ! Yâ!» dedi.

Orlando devam etti:

— «Foscari'yle aramda ölesiye bir çatışma var. Gian Medici, ikimiz arasında tarafsız kalmanızı istemeye geldim.»

Büyük Şeytan soğuk bir sesle:

— «Ne demek istediğinizi açıklayın,» dedi.

— «Foscari babama korkunç bir işkence yaptı. Foscari beni altı yıl kaldığım Venedik kuyularına attı, Foscari cezalanmalı, o ve suç ortakları yaptıklarını ödemeliler!...»

Orlando bu kelimeleri öyle bir kin ifadesiyle söyledi ki, Gian Medici bile ürperdi.

Orlando konuşmasına devam etti:

— «Düşmanlarımıza yardım edenler düşmanım sayılır, Foscari'yle suç ortaklarına karşı insafsız bir savaşa giriştim. Ya ben öleceğim, ya da onlar ölecek, bunun arası yok... Venedik limanında, halk arasında ben Foscari'nin gücünü baltalarken o, geniş girişimler için müttefikler bulmaya çalışıyor... Ve aklına gelen bu müttefiklerin ilki de sizsiniz, Gian Medici...»

— «Nereden biliyorsunuz?...»

— «Foscari size bir elçi, tanıdığınız kimseyi gönderdi...»

— «Kimmiş o?»

— «Pietro Aretino.»

— «Pietro! Ah! Pietro'cuğum!... Onu gördüğüme çok sevinirim...»

— «Onu göremeyeceksiniz, Pietro Aretino'yu yakaladım, görevlendirildiği işin sırrını ağzından aldım, onu güvenilir bir yere kapattım ve ben geldim.»

— «Bunu yaptınız mı?»

— «Evet, Gian Medici, yaptım.»

— «Ve bunu da gelip bana söylüyorsunuz! Olur şey değil, doğrusu, itirâf ederim ki çok cüretlisiniz!»

— «Gian Medici, cüret benim son zenginliğimdir.»

— «Pietro Aretino'nun bana söylemekle görevli olduğu şeyleri bildiğinizi mi söylüyorsunuz?»

— «Aretino'nun Foscari tarafından size söyleyeceği sözleri kelimesi kelimesine tekrarlayacağım. Yalnız onun çevrelemekten geri kalmayacağı bütün süslerden kurtarıp özetleyerek söyleyeceğim. Foscari bütün İtalya'yı ele geçirip bir tek krallık hâline getirmek istiyor. Kıyılara asker yerleştirmeye ve birleşmeye engel olmak isteyecek yabancıları uzaklaştırmaya yarayacak donanmasıyla genişleyecek Venedik ordusunu sizin ordunuza katmayı teklif ediyor. İtalya boyunduruk altına alındıktan sonra her ikiniz de hüküm süreceksiniz, o Venedik, ya da Milano'yu başkent yaparak kuzeyde, siz de Roma, ya da Napoli'yi başkent yaparak güneyde. En basit çizgileri içinde, tasarı bu. Foscari'nin size teklif ettiği ittifak bu. Siz ne düşünüyorsunuz?»

— «Size düşündüklerimi söylersem, onun teklifini bana ulaştırdığınız gibi, benim cevabımı da Foscari'ye iletmeyi üzerinize alıyor musunuz?»

— «Cevabınız her ne olursa olsun, bundan asla şüphe etmeyin. Dojun teklifini size bildirmemek elimdeydi, değil mi?»

— «Benden ses çıkmayınca hayret eder, başka bir elçi daha gönderirdi.»

— «Belki! Ama, her ne olursa olsun, dönüşümde de, şimdiki gibi dürüst davranacağım. Onun için, açıkça konuşabilirsiniz.»

— «Öyle olsun. Foscari'nin tasarısı tüm olarak bana hârikulâde göründü. Dâhiyane bir düşünce ve benim gibi bir insanın bunun başarısına yardım etmemesi gerçekten de çok yazık olur. Demek ki, prensip olarak, teklif edilen ittifakı kabul ediyorum. Foscari'ye işte bunları söylersiniz.»

— «Hepsi bu kadar mı?»

— «Şimdilik bu kadar. Kesin bir anlaşma için doj'la benim görüşmemiz gerek. Bu görüşmenin yerini, gününü bildirmek için Venediğe bir kurye gönderirim. Bu da en geç üç dört gün içinde. Hemen yarın sabah gidip Governolo'nun zayıf noktalarını incelemek, öğleden sonra yapılacak saldırıyı tasarlamak istiyorum. Yağma için bir gün... Sizden sadece üç-dört şafak sonra kuryemi gönderebilir miyim?»

Büyük Şeytan, bu sözleri söylerken Orlando'nun gözünden kaçmayan alaycı bir ton kullanmıştı. Hemen korkunç savaşçının herhangi bir tuzak tasarladığını anladı. Ama yüzünün bir tek kırışığı herhangi bir endişe belli etmeksizin, sükûnet ve ciddiyetini muhafaza etti.

Gerçekten de, Foscari'nin teklifi Gian Medici'nin pek hoşuna gitmişti. Defalarca dişlerinin arasından tekrarladı:

— «Hârikulâde; hârikulâde bir fikir!... Tam bana yaraşır bir şey!..»

Bu arada, koltuğunun arkalığına devrilmiş, gözlerini kısmış, alaycı bir bakışla Orlando'yu inceliyordu.

Orlando sözlerine devam ederek:

— «Demek ki kabul ediyorsunuz?..» dedi. «Hiç düşünmeden, duraksamadan, ilk ağızda hemen kabul ediyorsunuz, öyle mi?»

Büyük Şeytan haykırdı:

— «O kadar düşünüp taşınmaya ne ihtiyaç var? Fikir hârikulâde, diyorum size, ben de kabul ediyorum.»

— «Bazı itirazlarda bulunmam gerekiyor.»

— «Sizin gibi gözü pek ve temkinli bir kimseden geldiğine göre bunları hoş karşılarım, Candiano.»

Orlando hep aynı sükûnetiyle:

— «İlki şu,» dedi. «Bu doğrudan doğruya sizi ilgilendirir. Fikrime göre, siz her şeyden önce bir savaş adamısınız. Politikanın sizi mahvedeceğine gerçekten inanıyorum. Elbette ki, ordunuzu ve gücünüzü Foscari'ninkilerle birleştirerek, girişimin tahmin ettiğinizden daha fazla zorlukları kapsamasına rağmen, İtalya'yı ele geçirebilirsiniz. Milano, Floransa, Pisa, Mantova korkunç bir ittifak kurabilecek güçlü cumhuriyetlerdir. Ama, diyelim ki on yıl, belki de daha fazla sürecek kanlı savaşlardan sonra başarıya ulaştınız, diyelim ki yenilen İtalya sizi efendiliğe kabul etmeye hazır olsun. Hattâ imkânsız bir şeyi de aklımıza getirelim: Onun çağrısına Avrupa ayaklanmayınca Papa krallığınıza razı oldu diyelim. Bütün bunları kabul edelim... Böylece Foscari'yle

karşı karşıya geldiniz. İşte o zaman rolünüz bitti demektir. Onunki başlıyacak... Savaşçı silinecek, sizin hazırladığınız o kanla kıpkızıl kesilen sahneye politikacı girecek!... Size göre, o zaman neler olacak acaba? Yeni bir mücadele başlamayacak mı?»

Gian Medici, Orlando'nun sözlerini büyük bir dikkatle dinlemişti. Dudaklarının ucundaki alaycı kıvrım kaybolmuştu.

Mutlu savaşçı yüzünde pırıldayan o sonsuz güven havası kayboluvermişti. Orlando, yarattığı etkiyi gördü ve aceleyle sözlerine devam etti:

— «Bizzat Venediğin muhakkak ve belki de başarılı direnişinden söz etmiyorum. Kaderinin bir özgürlük geleceğine yönettiği Venedik; karaya doğru değil, denize doğru bakan Venedik, barışa, huzura, ticarete, sanatların zaferine can atan Venedik, hiç şüphesiz ayaklanmada başı çekecektir. Ama, ben gene soruma dönüyorum. Muzaffer olunca ne yapacaksınız?»

— «Bizzat Roma'da olmasa bile Napoli'de hükümdarlık edeceğim! O zaman buna kim engel olabilir ki?»

— «Kim mi? Ortağınız Gian Medici engel olur!... Suç ortağınız demek istemiyorum. Foscari'yi tanırım, onun iç yüzünü bilirim. Siz İtalya'yı ele geçirince ortada bir tek kral olacak, o kral da...»

Gian Medici masanın üstüne, orada bulunan bardakları titreten müthiş bir yumruk indirerek gürledi:

— «Ben olacağım!»

Ama, sanki düşüncesini açıklamaktan çekinirmiş gibi hemen kendini toparlayarak:

— «Foscari dürüst davranır,» dedi. «Gönül hoşluğuyla olmazsa, zorla olur.»

Orlando:

— «Öyle olsun,» dedi. «Böylece sizi ilgilendiren itirazları tamamlamış oldum. Şimdi kişisel itirazlarımı bildireceğim. Foscari'ye beslediğim kinin nedenlerini söylemiştim. Onun ortağı olursanız, yapmayı kararlaştırdığım şeye engel olursunuz. Gian Medici, ıstırap ve kederden ölen annemin üzerine yemin ederim ki, işkence gören babamın başına yemin ederim ki, doj'la kafamda taşıdığım ceza arasına dikilecek her engeli kaldırdığım anda dünyada hiçbir şey Foscari'yi kurtaramaz.»

Orlando ayağa kalktı ve:

— «İyi düşünün, Gian Medici,» dedi.

Büyük Şeytan da ayağa kalkarak:

— «Beni tehdit ediyorsunuz, galiba!» dedi.

— «Size haber veriyorum, hepsi bu kadar... Foscari cinayettir; ben öc almayım. Seçin Medici!»

Büyük Şeytan gürledi:

— «Seçimimi yaptım bile! Hey! Buraya bakın!»

Bir düzine kadar subay çadıra doldu.

Gian Medici emir verdi:

— «Yakalayın şu adamı! Ben bir karara varıncaya kadar da onu göz hapsinde bulundurun.»

Orlando'nun hemen çevresini sardılar. Çadıra

girdiğinden beri muhafaza ettiği soğukkanlılığını hiç bozmadı. Buz gibi bir sesle:

— «Medici,» dedi. «Cinayetle adâlet arasında bir seçim yapmanızı söyledim! Dikkat edin! Henüz vakit kaybolmadı...»

Büyük Şeytan:

— «Götürün şunu!» diye cevap verdi.

— «Bunu siz istemiş oldunuz!..»

Orlando bu son sözleri görünüşte hiddetsizce söyledi. Henüz konuşması bitmemişti ki en yakınında bulunan iki subay ellerini omuzuna koydular.

Orlando'nun herkül gibi gücünü biliyoruz.

Büyük Şeytan'a son tehdidi fırlattığı anda, şöyle bir kendi üzerinde toparlandı. Fizyonomisi değişti, alev saçan korkunç bir hâl aldı. Yıldırım gibi bir hareketle iki kolu uzaklaştırdı. İki subay balyoz yemişcesine yere yuvarlandılar. Orlando bir sıçrayışta çadırın kapısına doğru atıldı.

Büyük Şeytan avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

— «Yakalayın! Yakalayın!»

— «İhânet! Dur! Dur!» diye bağırışan sekiz on subay da Orlando'yla kapı arasında hançerlerle diken diken olan bir engel meydana getirdiler.

Aynı zamanda da, çığlıklara koşan kalabalık bir asker birliği çadıra doğru ilerledi. Nöbet tutan süvariler de bir yarım âdire yaptılar ve tabancalarını kaldırdılar. Orlando, yanından hiç ayırmadığı ağır savaş kılıcını çekmişti.

Çadırın bir köşesine sıkışmıştı. Bir dev çabasıyla büyük masayı kendine doğru çekti, onu bir siper hâline getirdi.

Büyük Şeytan hâlâ avaz avaz bağırıyordu:

— «Yakalayın! Yakalayın!»

Beri yanda da bütün karargâh silâh gürültüleriyle dolmuştu.

Orlando gür bir sesle:

— «Medici! Adâletimi geri çevirdiğini, adâletimin de seni mahkûm ettiğini unutma!...»

TUTKULARIN ÇATIŞMASI

İmperia'nın sarayının derinlerinde, Bianca'ya ayrılan ve kibar fâhişenin bir bâkireye yaraşır zarafetle döşettiği dâirede, yanyana oturan ana kız, el ele tutuşmuş, konuşuyorlardı. Bianca annesine Mestre yolculuğunu, Juana'nın yanında geçirdiği günleri, birdenbire Sandrigo'nun gelişini anlatmıştı.

Orlando'dan pek az bahsetmişti. Ama, söylediği o bir iki kelimede İmperia tutkulu bir saygı, sınırsız bir hayranlık ve güven hissetmişti. Kızının sözlerini karamsar bir saygıyla dinlemişti.

— «Her neyse, evlâdım, çok şükür birbirimize kavuştuk,» dedi. «Şu mert subay, Senyör Sandrigo'nun cesareti sâyesinde, her türlü tehlikeden kurtulmuş oldun.»

Bianca:

— «Ama anneciğim,» dedi. «Juana'nın yanında tehlikede değildim ki... Tehlike asıl buradaydı. Tehlike beni kaçırmak isteyen o adam, şöyle bir görüp geçtiğim ama, çizgileri hafızama çakılan o iğrenç yaratıktı...»

Bianca, Bembo'dan bahsediyordu, ürperdi.

İmperia boğuk bir sesle:

— «Artık o adamdan korkma,» dedi.

Bianca başını salladı:

— «Bir daha geri dönmeyeceğini kim bilir ki?» diye mırıldandı.

İmperia kısık sesle:

— «Öldü o!» dedi.

Ve karanlık hayâllere daldı gitti. Evet, Orlando'nun darbesiyle Bembo ölmüştü! Bunu bizzat o haber vermişti. Candiano'nun öc almasının nerede duracağını şimdi kim bilebilirdi?

Olivolo adasındaki evde sıkıştırılan Orlando'nun kaçmayı başardığını öğrenmişti. Ama, geri dönecektir! Buna kesinlikle emindi!

Zaten bu olayda Leonora'nın oynadığı rolden haberi yoktu. Ama, o rolden kuşkulanıyordu. Leonora'yla çatışması hafızasında şiddetle canlandı. Yenilmişti! Orlando'nun kaçışının sırrını açıklamış olmalıydı!.. Hiç şüphesiz o anda Leonora sevdiği adama kavuşma çarelerini düşünüyordu! Belki de onunla konuşmuştu, kim bilir?

Ve şimdi Leonora, Dandolo'yla Orlando Candiano'yu, -eskiden herkesin *'Venedik âşıkları'* adını verdiği bu yaratıkları- aynı kinin içine alıyordu! Evet, her ikisinden de ölesiye nefret ediyordu. Bir mezar taşının ebediyen **âşıkların** üzerine kapandığına emin olduğu o mutlu günde ancak huzura kavuşabilirdi.

Tam o sırada, İmperia'nın en gözde oda hizmetçisi ana kızın bulunduğu odaya girdi:

— «Sinyora,» dedi, «sizinle konuşmak isteyen biri var içerde...»

İmperia hemen sordu:

— «Kimmiş o birisi?»

— «Adını söylemiyor, sinyora.»

— «İyi ama, daha önce buraya gelen bir kimse mi?»

— «Yüzünü göremedim, pelerininin kıvrımları arasına gizlemiş.»

Bu esrar ve sıkıntılar kibar fâhişenin aklına bir adla bir hayâli aynı anda getirdiler.

Orlando Candiano!...

Evine girmek için yalnız Orlando'nun böyle gizlenmekte çıkarı vardı.

Derhal ayağa kalktı. Heyecanlıydı, yüzü sapsarı olmuştu. Bakışlarını büyük bir aynaya dikti. Bilinçsiz bir hareketle, parmaklarının ucuyla saçlarını düzeltti, süslenmeye çalıştı.

Kimin için? Orlando için mi? Venedik ordusu subaylarından Sandrigo'yu -bütün gücüyle sevdiğinden beri, ondan bütün gücüyle nefret etmiyor muydu?...

— «Eğer oysa -ki ondan başkası olamaz- buradan canlı çıkamaz,» diye mırıldandı.

Böyle konuşurken bir yandan da gümüş bir çekmeceyi yakaladı, açtı, içinden bir kalem çıkardı. Ve ateşli bir telâşla, kusursuz bir el ustalığıyla gözlerine siyah bir çizgi çekip güzelliğini artırdı. Kırmızı bir çizgiyle de dudaklarının al çiçeğini daha bir belirlendirdi. Kızını unutmuş tu bile.

Bianca da annesiyle konuşmak isteyen bu yabancının kim olabileceğini düşünüyordu. Zavallı yavrucak titriyordu. Onun gözlerinin önüne gelen Orlando'nun yüzü değildi.

Genç kızın farkettiği, gecelerini kötü düşlerle

dolduran, uykularını zehir eden korkunç yüz, o iğrenç fizyonomiydi.

Ve birdenbire, kapının aralığından, oda hizmetçisinin arkasında görüverdi. Ateş saçan şaşı gözlerini üzerine dikmiş, doymaz bir arzuyla bakıyordu. Gülümsüyordu ve bu gülümseme zavallı çocuğu iliklerine kadar donduruyordu. Korkudan deliye dönen Bianca bir dehşet çığlığı atarak çılgın gibi geriye çekildi.

İmperia kendine geldi ve adamı gördü. Hemen hemen kızı kadar korkarak:

— «Bembo!» diye bir çığlık kopardı.

Bembo ilerlemek istedi. Selâm veriyor, eğilip bükülüyor, zarif olmaya çalışıyordu.

— «Beklemekten sıkıldım, Sinyorayı görmeye o kadar acele ediyordum ki... Sizi de... Özellikle sizi küçük hanım...» diye eklerken Bianca'ya doğru dönmüştü.

İmperia boş inanlı korkusunu yenerek Bembo'nun etiyle kemiğiyle karşısında durduğuna iyice güvenlik getirdi. Sonra da hemen atıldı, kardinali elinden yakaladı, bir işâretle Bianca'ya göz kulak olmasını hizmetçi kadına emrederek kapıyı kapattı. Birkaç dakika sonra, kibar fâhişeyle rahip, İmperia'nın yakın dostlarını kabul ettiği o küçük salonda karşı karşıya bulunuyorlardı.

Bembo âdetâ kekeleyerek:

— «Neden orada kalmadık?» diye sordu.

— «Neden mi? Zaten bir kere kızımın odasına kadar sokulmuştunuz!... İtirâf ederim ki, bu davranış bana pek garip görünüyor.»

Bembo bir koltuğa yerleşti.

Soğukkanlılığına kavuşuyordu. Bianca'yı görünce hissettiği şiddetli heyecan yatışmış, yerini pek ender olarak elden bıraktığı o keskin hazır cevaplılık almıştı.

— «Görüyorum ki işlerimizden bir kere daha bahsetmemiz gerekiyor, lütfen beni dinlemek zahmetine katlanın, sinyora,» dedi.

*
**

Okuyucular; Sandrigo'nun, Bembo'ya Bianca'yla pek yakında evleneceğini bildirdiği ve nikâhlarını bizzat kıymasını istediği sahneyi her halde hatırlayacaklardır! İşte o sırada yıldırımla vurulmuşa dönen Bembo, kararını verdi ve İmperia'nın sarayına doğru yöneldi...

Perişan bir durumdaydı, hemen hemen ne yapmak, ne söylemek istediğini bilmiyordu. Ama, şahane sarayın mermer basamakları önünde gondoldan indiğinde bir plan tasarlamıştı bile...

Bembo bir hayli zamandan beri sarayın içini incelemişti. Bianca'nın odasına kadar gitmek için nerelerden geçmek gerektiğini tam olarak biliyordu. Kendisini aldıkları odaya girer girmez, gene bir nefret hareketiyle karşılansa bile, genç kızı görmek için karşı konulmaz bir istek duydu. Böylece hemen koridorlara atıldı ve oda hizmetçisiyle aynı anda Bianca'nın odasına kadar geldi, Bianca'yı gördü...

Genç kız ona her zamankinden daha güzel, daha arzu verici görünmüştü.

İşte tam o sırada da Bianca da onu gördü. Bembo'nun fikri, her ne pahasına olursa olsun, içeri

girmek ve genç kızın önünde konuşmaktı. Ama, ihtiras onu öylesine allak bullak etmişti ki, İmperia elinden yakalayıp da dışarı sürüklediği zaman hiç karşı koymadan boyun eğdi.

Kibar fâhişe şimdi hayretle ona bakıyordu. Şurada, tam karşısında duran Bembo'ydu! Demek ki Orlando Candiano gerçeği söylememişti. Bembo hayatta olduğuna göre de durum göründüğü kadar korkunç değildi.

Kadın, kardinalin son sözlerine karşılık vermeden sordu:

— «Yaralandınız mı?»

— «Kim? Ben mi? Yoo, en küçük bir sıyrık bile almadım... Beni yaralamanın o kadar kolay olduğunu mu sanıyorsunuz?...» Sonra da kelime oyunu yaparak ekledi: «Ah! Efendim, buradaki karşılanış şeklinden alınmadığıma göre, gerçekten kolay yaralanır cinsten değilim galiba!»

— «Ama, burada yoktunuz da!...»

— «Seyahatteydim, efendim, Venedik yakınlarında küçük bir yolculuk yaptım.»

— «Nasıl?... Kızımı kaçırmayı denediğiniz akşam yara bile almadınız mı?... Orlando Candiano Bianca'yı elinizden almadı mı?...» ,

— «Bu güzel masalı size kim anlattı?»

— «Candiano'nun kendisi!»

Bembo endişe verici bir sesle haykırdı:

— «Onu siz de gördünüz, demek ki?»

— «Yâ! Bakın, onu siz de görmüşsünüz!»

— «Evet! Doğru!... Onu ben de gördüm ve size şunu söyleyebilirim ki, hepimizin hayatı tehlikede.»

İmperia ürpererek:

— «Biliyorum!» dedi.

— «Her zamankinden fazla uyanık olmalıyız, her zamankinden fazla birleşmeliyiz. Bu sefer Tanrının gerçek bir lütfüyle onun elinden kurtulabildim. Ama, bir başka zaman belki de kader bu kadar yüzüme gülmez... Benim için, Foscari için, Altieri için çatışma gene de kolaydır. Bizler erkeğiz, Orlando Candiano da her ne kadar korkunç olursa olsun eninde sonunda bir insandan başka bir şey değildir. Ama siz, sinyora, siz kadınsınız!... Zayıf, Venedik'te tek başına bir kadın... Bizden; özellikle de benden başka sizi kim korur, kim savunur?!...»

Sözlerinin İmperia'da yarattığı etkiyi inceledi... Umduğu dehşeti göstermediğini hayretle gördü. Gerçekten de, İmperia gücünü ve gözüpekliğini çok iyi bildiği bir koruyucusu bulunduğunu düşünüyordu.

Bembo: «Bunun bu sâkinliği nereden geliyor acaba?» diye aklından geçirdi.

Bataryalarını hemen değiştirerek sözlerine devam etti:

— «Zaten her şey sizi sâdık müttefikim kalmaya zorluyor.»

İmperia buz gibi bir sesle:

— «İnanın ki buna kararlıyım,» dedi.

Çileden çıkan Bembo hiddetle dişlerinin arasından:

— «Büyük darbeyi indirelim!» diye söylendi.

Soğuk yüzünü kibar fâhişeye doğru kaldırdı

ve bir sürüngen hışırtısına benzeyen tatlımsı bir sesle:

— «Eğer kötü talih ister de düşman olursak, benim neler yapabileceğimi bilmiyorsunuz galiba sinyora?...» dedi.

Kibar fâhişe kekeledi:

— «Neden düşman olacakmışız?»

— «Aman Allah korusun efendim! Yâni demek istiyorum ki, üzücü durumlar size düşman gözüyle bakmak zorunda bırakırsa, derhal öyle savunma tedbirleri alabilirim ki, bunları açıklamayı bir borç sayarım...»

— «Sizi dinliyorum...»

— «İlk işim önceden hazırlanmış ve yanımdan hiç ayırmadığım küçük bir pusulayı hemen İhbar Kutusuna atmak olur... Orada yazılanları ezbere biliyorum. Bunları size de söyleyeceğim. Zaten size şunu da haber vermeliyim... Eğer bir aydan fazla ortadan kaybolursam güvenilir bir dost aynı ihbarı kutuya atmakla görevli... Bunu böylece belirttikten sonra, şunu da ekleyeyim... Candiano'ların On'lar Meclisi'nde her zaman dostları bulunduğunu bilmez değilsinizdir sinyora. Ayrıntılarını anlatmama ihtiyaç bulunmayan o gece Orlando Candiano'nun âşığınız Davila'yı öldürdüğü ispatlandığından, yaşlı Candiano'nun mahkûm edildiğini hatırlarsınız, herhalde... Dediklerimi iyice anlıyorsunuz, değil mi?...»

Dişleri birbirine çarpan İmperia:

— «Anlıyorum,» dedi.

— «Mükemmel... Şimdi artık küçük ihbar pusulamı size okumaktan başka yapacak işim kal-

madı. Mektup zaten ölçülü bir dille yazılmıştır. Adâlete yol göstermek amacını güden iyi bir vatandaşa yaraşır bir pusuladır. Dinleyin:

'Aşağıda imzası bulunan ben, 1509 yılının 6 haziran gecesi uyanıklığının, adâletinin yanıltıldığını pek yüce ve pek kudretli On'lar Meclisi'ne haber vermekle şeref duyarım. Asil Davila'nın kaatili Orlando Candiano değildi. Hâlâ Venedik'te, Büyük Kanal üzerindeki sarayında oturan İmperia adındaki kadındır.'

Bembo bir süre sessiz kaldı... İmperia'nın yüzü korkudan allak bullak olmuştu. Müthiş bir soğuktan üşürmüş gibi tirtir titriyordu.

Bembo devam etti:

— «Sözlerimi tamamlıyorum, bu pusulayı ben imzaladım. Yüce mahkeme huzuruna çağrılınca, rahiplik sıfatımla kardinal piskoposluk mevkiimin gerekli bütün ağırlığı vereceği ihbar mektubumu destekleyeceğim. Hakkınızda açılacak dâvanın uğursuz sonuçlarını tahmin edecek kadar akıllısınız, sinyora...»

— «Yâni ne demek istiyorsunuz kuzum?...»

Bembo ayağa kalktı, İmperia'nın üzerine eğildi:

— «Kızını Sandrigo'ya vermeni istemiyorum, çünkü kızın bana âit!...»

İmperia yüzünü iki elinin arasına alarak, koltuğun üstüne yıkıldı. Başını kaldırdığında, Bembo ortadan kaybolmuştu. Kardinal sessizce uzaklaşmıştı.

— «Üç gün bu etkiyle kalsın, korku o ruhtaki eritici görevini tamamlasın hele!...» diye gür-

ledi. «Üç gün sonra dönerim, Bianca o zaman benim olur!»

Bir kapıyı açmıştı, uğurlamak için ortaya çıkan bir uşak peydahlanıverdi. Saraydan çıkmak için geçmesi gereken ve konukların bekletildiği geniş bir salona girer girmez; içeriye giden kapılardan birinin eşiğini atlayan birisini farketti.

Adamı derhal tanıdı: Bu, Sandrigo'ydu.

Kendisini geçiren uşağa sâkin bir ssele:

— «Dostum, al şu on duka altınını ve bana cevap ver,» dedi. Uşak hemen parayı kaptı, candan sâdık bir kimse gibi yerlere kadar eğildi.

Bembo sordu:

— «Dostum, şu kapıdan giren adam kimdi?»

— «Bilmiyorum monsenyör. Sadece sinyoranın yanına alınmak için bekleyen bir konuk olduğunu biliyorum.»

— «Şimdi onun yanında mı?»

— «Hiç şüphesiz.»

— «Eğer bu adamla sinyoranın konuştuklarını işitebilirsem sana yüz altın var...»

— «Yüz duka altını?!...»

— «Evet! Beni tanıyor musun?»

— «Evet, monsenyör.»

— «Bu akşam sarayımdan bu parayı alırsın.»

— «Gelin!»

Uşak, Bembo'nun önüne geçti. Birkaç dakika sonra kardinal daracık bir odada bulunuyordu. Uşak da bir parmağını dudaklarının üstüne koyarak, bir göz işaretiyle, ardından gelen sesler işitilen bir perdeyi gösterdi.

Uşak:

— «Çekilmek istediğiniz zaman şu kapıyı açarsınız, ben orada bulunacağım, hiç kimseye görünmeden sizi götürürüm,» diye fısıldayarak yerlere kadar eğildi. Sonra sessizce gözden kayboldu.

Bembo parkenin üstündeki kalın halının içinde ayak seslerini boğarak ağır ağır kalın perdeye doğru yaklaştı, oturdu ve dinledi. O anda İmperia'yla konuşan adam gerçekten de Sandrigo'ydu.

Adam:

— «Sizi görmek için acele ediyordum,» dedi.

İmperia da en tatlı sevgileri vaad eden o okşayıcı sesiyle karşılık verdi:

— «Ben de sizi bekliyordum.»

Ama, Sandrigo büyülenmeden kurtulmak için büyük bir çaba göstererek devam etti:

— «Bianca'yla nikâhımı kıydırmak için bir râhip bulmakla uğraştım.»

Kibar fâhişe hafifçe sarardı. Ve eğer o anda yüreğinin derinlerine inseydi, orada kin olması gereken bir duygunun soluk şafağını görmekle belki de dehşete düşerdi. Evet kıskanıyordu şimdi, kızını kıskanıyordu.

— «Rahip mi?» dedi. «Nikâh duâlarını okuyacak râhibin ne önemi var ki?!.. Hem sonra da bu kadar acele etmek neden?...»

Sandrigo, İmperia'nın son sözlerinin üstünde durmaktan kaçınarak kesin bir sesle:

— «Râhip sorununun benim için çok büyük

önemi vardı,» dedi. «Ya da daha doğrusu nikâhın. Venedik'te adım sanım bilinmiyor; beni tanıyan ender birkaç kişi de sadece zaptiye ve polis şefleridir, onlar da benim eşkiya yönümü tanırlar.. Onun için, herkesin gözü önünde, en güzel kilisede muhteşem bir düğün, herkesin saydığı bir râhip tarafından kıyılan nikâh istiyorum.»

— «Peki, kim bu râhip?»

— «Kardinal piskoposun kendisi. Kardinal; Venedik ordusunda subay Sandrigo'yla İmperia'nın kızının nikâhını kıymayı kabul etti.»

— «Bembo mu?»

— «Ta kendisi.»

Ve Sandrigo muzaffer bir havayla gülümsedi:

— «Buna şaştınız değil mi? Benim için doj'un oğluna yapılması gerekenleri yapacaklar. Bayraklarla donatılmış, binlerce mumla aydınlatılmış San Marco'yu, toplanan bütün ruhânîleri, koşup gelen bütün Venedik yüksek sosyetesini, başkomutanı, Engizisyon başyargıcını, belki de doj'u düşünebiliyor musunuz? Ve kilisenin büyük mihrabında da, çevresinde bütün yüksek kişilerle, Venedik piskoposu kardinal Bembo! Nasıl?. Ne dersiniz?...»

— «Size söz verdi mi?»

— «Hem de bu sabah.»

— Evleneceğiniz kızın adını biliyor mu?»

— «Biliyor.»

İmperia iki elini alnında dolaştırdı. Duyduğu hayret, kâbus gibi bir şeydi. Daha on dakika önce Bembo, yüzü kasılmış, tehditler savurarak şu-

rada üzerine doğru eğilmiş: *'Bianca'nın Sandrigo'yla evlenmesini istemiyorum, çünkü Bianca benimdir!'* demişti.

İşte şimdi de Sandrigo, kardinalin korkunç yüzünün yerini alarak: *'Bembo Bianca'yla nikâhımı kıymayı kabul etti,'* diyor.

Bu işin içinde herhangi müthiş bir sır vardı. Kadının ilk aklına gelen, kardinalin onda kuşku uyandırmamak için Sandrigo'ya söz vermiş olmasıydı...

Sandrigo devam etti:

— «Gerçekten de bu çok şaşırtıcı bir şey.. Ama Bembo'nun bana hayatını borçlu olduğunu söylediğim zaman hayretiniz geçer!»

Bunun üzerine, birkaç kelimeyle, Piave boğazlarındaki olayı anlattı. İşte böylece İmperia da Bembo'nun büyük bir minnettarlık taslayarak haydudun her istediği vaadde bulunduğunu ama, en kısa zamanda ondan kurtulmaya hazırlandığını açıkça anladı.

Acaba Sandrigo'ya haber verse miydi? Elbette ya!.. Ona her şeyi söylemeli, onu uyarmalı, Bembo'ya karşı güçlerini, enerjilerini birleştirmeliydiler. Ama, başarı sağlanacak olursa kaçınılmaz sonuç Sandrigo'yla Bianca'nın evlenmesiydi! Böylece bir anlık tereddüt geçirdi, düşünüp bir karara varabileceği birkaç saat kazanmaktan başka bir çözüm bulamadı.

Ateşli yaradılışının aceleciliğiyle hemen o anda bütün düşünceleri, bütün kaygıları bir yana itti, kendini bütünüyle içinde gürüldeyen aşk tanrıçası Venüs'e teslim etti. Bu derin huzursuz-

luklar, birbirini kovalayan bu korkular sinirlerini son derece ayaklandırmıştı.

Aşktan benzi solarak, sonsuz bir rehâvetle ayağa kalktı, Sandrigo'nun dizlerine atıldı, kollarıyla ona sarıldı ve:

— «Bir başkasıyla nikâhını kıyacak rahipten bana ne!...» diyerek mırıldandı. «Kendimi sana vermek için râhibe ihtiyacım yok benim!..»

Sandrigo şehvetten sarhoş, başı dönerek uzaklaştığında, son derece uyarılmış düşüncesinde şimdi hangisinin en büyük yeri işgal ettiğini soruyordu kendi kendine:

Anne mi, ya da kızı mı?...

Bembo, perdenin arkasından, zincirlerinden boşanan iki utanmazlığın vahşî kucaklaşmasıyla sonuçlanan, bütün o konuşmayı dinlemişti. Ve büyük bir darbe indirmeye karar verdi.

Tam yorgun, bitkin İmperia dağılan elbiselerini düzeltmeyi bitirdiği anda Bembo perdeyi kaldırdı ve ortaya çıktı.

İmperia öylesine şaşırdı, dehşetten öylesine allak bullak oldu ki ne bir hareket yapabildi, ne de bir tek kelime söyleyebildi.

Bembo kadının karşısında eğilerek konuşmaya başlamıştı bile:

— «Sinyora, şimdi sırrınızı biliyorum.. Sandrigo'yu seviyorsunuz. Kızınızın rakibesisiniz.. Ve ihtirasın hâkim olduğu gönlünüzde bir tek soru bütün öbürlerini bastırıyor: Sandrigo'nun artık Bianca'yı sevmemesi için ne yapmalı, âşığınızın bütünüyle sizin olması için nasıl davranmalı!.. Öyle değil mi, efendim?»

Duygularını saklamanın imkânsızlaştığı o aşırı hiddet sınırlarına ulaşan İmperia gürledi:

— «Evet, doğru!»

Bunun üzerine Bembo:

— «Pekâlâ öyleyse,» dedi. «Çözümü ben size söyleyeceğim!...»

— «Siz mi!..»

— «Demin bütün konuştuklarımızı yok sayalım. Tehditlerimi unutun. Dost olalım, müttefik olalım. İster misiniz?»

— «İsterim...»

— «Pekâlâ, Sandrigo size, Bianca bana!.. Birini size bırakıyorum ve ona hiçbir kötülük yapılmayacağına yemin ediyorum; öbürünü bana verin! İster misiniz?..»

Titreyen anne, zincirlerini koparan kibar fâhişe:

— «İsterim!» diye cevap verdi.

— «İyi! Artık kaygılanmayı bırakın. Pek yakında Bianca, aşkınızla sizin aranıza dikilmeyecek.. Anlaştık mı?»

İmperia tepeden ayağa titredi: Belki de son bir analık sıçramasıydı. Bembo bakışlarıyla onu âdetâ yiyordu.

Kadın, küstah ve çılgın bir tavırla:

— «Anlaştık!...» dedi.

Sandrigo'nun şehvetten sarhoş olan başı dönerek uzaklaştığı gibi, Bembo da umuttan sarhoş olarak uzaklaştı...

GOVERNOLO'NUN SURLARI

Orlando, birkaç dakika önce Gian Medici'nin yanında oturduğu büyük masayı çekerek, çadırın bir köşesine sırtını dayamıştı.

Çevresinde, masanın öbür tarafından Büyük Şeytanın subayları avaz avaz bağırıp, geniş hareketler yaparak itişip kakışıyor, birbirlerinin işini zorlaştırıyorlardı.

— «İhanet! Silâh başı!»

Her yandan bu çığlıklar yükseliyordu ve bütün bunlar birkaç sâniye içinde oluvermişti.

Orlando sağ eliyle ağır savaş kılıcını tutuyordu. Sinirli elinde bir tüy gibi hafif görünen bu kılıç uçuyordu. Masayı aşan üç kahraman, şarabın kızıla boyadığı tahtaları kan içinde bırakarak yere yuvarlanmışlardı bile.

Bu arada sol eli sırtında çadırın bezini hiddetle kesip biçiyordu.

Birdenbire daha şiddetli bir itme oldu, vahşi sesler işitildi.

Büyük Şeytanın sesi gürültüyü bastırdı:

— «Öldürün! Öldürün!...»

Bir sıçrayışta yirmi kadar subay ve er masanın üstüne atlamış, Orlando'ya saldırıyordu. Yirmi tane kılıç yukardan aşağı ona doğru yönelmişti..

Orlando birdenbire yok oldu.

Saldırganlar gırtlaklarını yırtarcasına bağırdılar:

— «Düştü!...»

Subaylardan biri:

— «Bunun hesabı tamam,» diye gürledi.

Büyük Şeytan da:

— «Kaçıyor!» diye bağırdı. «Yakala! Öldür!..»

Ve hiddetten bembeyaz kesilerek eliyle çadır bezindeki geniş yarığı işaret ediyordu.

Orlando düşmanlarını uzakta tutarken, sol eline aldığı hançeriyle çadır bezini yırtmış ve tam yakalanacağı anda da, çılgın bir çabayla, yukardan aşağı açtığı yırtıktan süzülüp gözden silinmişti.

Çadır bir anda boşaldı.

Yüzlerce asker sık meşe ağaçlarının arasını aramaya koyuldu... Bütün aramalar boşunaydı: Orlando kaybolmuştu.

Gian Medici'nin öfkesi pek korkunç oldu. Bildiği ne kadar küfür ve lânet varsa hepsini sıraladı. Ama, yöntemli bir insan olduğundan ve zaten de pek çok içtiği için göz kapaklarının ağırlaştığını hissettiğinden kaçaktan öc almayı sonraya bıraktı. Hemen kendini asker yatağına attı ve derin bir uykuya daldı.

Verdiği emirlere uyarak gün ağarırken, onu uyandırdılar.

Derhal atına bindi, yanına sadece birkaç subayla yüz kadar asker alarak, karargâhtan yarım fersah ötede surları yükselen Governolo kalesine doğru yöneldi.

Her şeyden önce kaçağın bulunup bulunmadığını öğrenmek istedi. Hiçbir izini bulamadıklarını işitince homurdanarak başını salladı :

— «Orlando Candiano beni tehdit etti, bana ölesiye hakaret etti. Onu mutlaka bulacağım. İşte o gün de, babasının uğradığı işkenceye çarpılacak.»

Bunun üzerine, doğruca surlara yöneldi.

Gian Medici, Governolo kalesine ertesi gün, ya da daha ertesi gün saldırmaya niyet etmişti. Geceki mâcera kararını öne aldı. Hemen o gün yürümeyi uygun buldu.

Gerçekten de, Orlando'yla yaptığı konuşma önünde yeni ufuklar açmıştı. Foscari'nin teklifleri onu coşturmuştu. Kalenin zaptından sonra Venedik dojuna derhal bir elçi gönderebilmek için elini çabuk tutmak istiyordu.

Elçi önce Foscari'ye Gian Medici'nin prensip olarak ittifak tasarısını kabul ettiğini söyleyecek ve bir buluşma gününü, yerini bildirecekti. Sonra da Orlando'ya güvenmemesini, onu yakalayıp Büyük Şeytana teslim etmesini tembih edecekti.

Bu çeşitli tasarıları kafasında evirip çevirdikten sonra, Gian Medici artık saldırının başarısından başka bir şey düşünmez oldu. Bunun için de, kalenin yakınlarını son bir defa incelemek, bütün gücüyle bir tarafa yüklenmek amacıyla zayıf noktasını bulmak istiyordu. Bu her zaman ona başarı sağlayan bir taktikti: Bütün birliğini bir tek nokta üzerine saldırtıyor, gedik açıyor, ya da merdivenleri fırlatıp içeri giriyordu.

Onbeş dakika kadar dörtnala at sürdükten sonra surların bir kurşun atımı yakınına geldi.

O zaman birliğini durdurdu, yanına sadece kesin bilgi vermek istediği iki komutanını alarak ilerledi. Tırıs gidiyor, daha önceki başarılarının başlıca nedenlerinden biri olan o büyük dikkatle, durumu ve mevkii inceliyordu.

Governolo surlarının üstünde çok az insan vardı. Nöbet tutan askerler gözleriyle Gian Medici'nin hareketini izliyorlardı. Onu birkaç arkebüz atışıyla selâmladılar, Büyük Şeytan da yoluna devam ederken, onların atış sahasının dışına çıkmakla yetindi.

En sonunda kalenin batısında durdu.

Orada, sur duvarları pek berbat bir haldeydi. Birkaç mancınık darbesiyle kolayca bir gedik açılabilirdi.

Medici'nin ordusu birdenbire geliverince, şaşıran kuşatılanlar bu yanı onarmaya vakit bulamamışlardı. Sağlamlaştırma umudundan çok yıkıntıyı maskelemek amacıyla duvarın deliklerini tahta parçalarıyla kapatmakla yetinmişlerdi.

Ayrıca, her tarafta gayet sarp olan hendek bu yanda daha kolay inilir bir eğimdeydi. Besbelli kalede oturanlar hendeğe buradan inmeye alışmışlardı. Yavaş yavaş patikalar meydana gelmiş, topraklar yuvarlanmıştı. Büyük Şeytan bütün bunları fark edince sevinçle ürperdi.

— «Governolo bizim,» dedi.

Tam bu kelimeler ağzından döküldüğü anda, peşpeşe iki el ateş sesi işitildi.

Gian Medici'nin yanındaki iki subay düştü. Biri derhal ölmüştü, öbürü omzundan yaralıydı.

Büyük Şeytanın atı şaha kalktı. Ama, süvarisi yerinde kaldı.

Gian Medici'nin her şeye dayanan büyük bir beden gücü vardı. Gözünün pekliği darbımesel hâline gelmişti. Ürküp kaçmak isteyen atı başıboş bırakacağı yerde, dizginleri kıstı ve çevresine baktı. Sur duvarlarının ön tarafında, bir top çalının içinden bir adam ayağa kalkmıştı. Bu, hiç şüphesiz demin iki subaya ateş eden kimseydi.

Gian Medici, o adamın yalnız olduğunu ve kaçacak yerde dikkatini çekmek ister göründüğünü hayretle fark etti.

O sırada adam bağırdı:

— «Gian Medici, bir hançerimle dolu bir tabancam daha var. Senin de tabancalarınla kılıcın var. Sana dövüş teklif ediyorum.»

Büyük Şeytan gürledi:

— «Orlando Candiano! Seni bana adını taşıdığım saygıdeğer patronum gönderdi.»

Aynı zamanda da, eyer bolinesinden iki tabancasını çıkardı, dizgini dişlerinin arasına aldı ve böylece silâhlanarak Orlando'nun üstüne saldırdı:

On adım yaklaşınca üst üste iki el ateş etti.

Üçüncü bir atış sesi işitildi.

Gian Medici atından yuvarlandı. Orlando dumanı tüten tabancayı elinden attı, yaralıya doğru ilerledi. Büyük Şeytanın gözleri kapalıydı.

Benzi bembeyazdı, yaklaşan ölümün ebedî

yokluğa dönen yüzlere örttüğü o özel solukluktaydı. Sırt üstü devrilmiş, kollarını iki yana açmıştı. Dudakları endişe verici bir gülümsemeyle kasılan Orlando bir süre onu seyretti.

— «Henüz ölmemiş,» diye düşündü. «Ama, birkaç saate kalmadan ölür.»

Bunun üzerine, eğildi.

Tam o sırada Gian Medici gözlerini açtı.

Orlando:

— «Size bir faydam dokunabilir mi?» diye sordu.

— «Cehennemin dibine git!»

— «Gian Medici, ben size dürüstçe, büyük bir güvenle elimi uzatırken, benim düşmanım hâline getirdiniz kendinizi. Dürüstlüğüm, güvenimin kanıtını getiriyordum size.. Bana düşman gözüyle baktınız. Cinâyetle, adâlet arasında bir seçim yapmanızı ileri sürdüm. Cinâyeti kabul ettiniz. Bunun üzerine ben de sizi mahkûm ettim. Gian Medici, düşmanlarımın dostları işte böyle cezalanacaklar.»

Gian Medici son bir ölüm hırıltısıyla:

— «Peki, düşmanlarına ne yapacaksın?» diye sordu.

Orlando'nun yüzünde korkunç bir gülümseme belirdi.

— «Oo! Onları vurmak istemiyorum...»

Ortaya uğursuz bir sessizlik çöktü. Orlando sözlerine devam etti:

— «Gian Medici, garaz bağlamadan sizi vurdum. Sadece bir engeli ortadan kaldırdım.. Onun

için sorumu tekrarlıyorum; size bir faydam dokunabilir mi? Benden her ne isterseniz, bunu sadakatle yerine getireceğime yemin ederim...»

Büyük Şeytan, ölüm bulutlarının uçuşmaya başladığı bulanık gözleriyle Orlando'ya baktı.

Vahşî bir kahkaha attı, yumrukları sıkıldı, gözleri büzüldü. Hareketsiz, kaskatı kaldı..

Orlando derin bir soluk aldı. Başını bile çevirmeden uzaklaşarak hendeğin içine indi, gözden kayboldu.

Bununla birlikte Büyük Şeytan hâlâ ölmemişti.

Governolo kalesinin yirmi kadar askeri çizdiğimiz bu sahneyi surların tepesinden seyretmişti. Onlar hızla aşağı indiler, yaralıya yaklaştılar, içlerinden biri bunun Gian Medici olduğunu tanıdı.. Hemen oracıkta bir sedye hazırlayıverdiler...

Bir çeyrek saat sonra, Governolo'da alkışlar, yaşa çığlıkları yükseliyor, çanlar neşeyle çalıyordu...

Can çekişen Gian Medici'nin uzandığı sedye korkunç bir neşenin ortasında, dar sokaklardan geçiyordu.

Büyük Şeytan, Governolo kalesine işte bu şekilde girdi.

ARETİNO'NUN BİR MEKTUBU

Venedik'te, doj'lar sarayında, Titiano'nun o döneme doğru harikulâde fresklerle zenginleştirdiği doj'ların özel çalışma odasında Bembo'yla Foscari başbaşa vermiş, alçak sesle konuşuyorlardı.

Doj, hiç şüphesiz, başlanmış bir konuşmaya devam ederek:

— «Aradan oniki gün geçti, Aretino'dan ses seda çıkmadı, hâlâ dönmedi,» diyordu.

Kardinal de:

— «Her gün muntazaman evine uğruyorum,» diye cevap verdi. «Onlar da hâlâ hiçbir haber alamamışlar.»

Uzun bir sessizlik oldu.

Doj endişe verici gözlerini ocakta çıtırdayan ateşe dikmişti. Birdenbire:

— «Bembo, yanan şu oduna bak,» dedi. «Korkunç kulelerle müstahkem bir şehre benzemiyor mu?... Bak şunlar mazgallar, kalkar köprüler, bütün bir korkunç şeyler topluluğu, bir kaleyi zaptedilmez hâle getiren bir sürü şey... İyi! Hepsi yıkıldı!. Artık sadece harap olmuş bir şehir, yıkıntılar, yere devrilmiş duvarlar kaldı. Ne oldu ki? Demin şurada yükselen kulelerin azametli gücünü hangi gizli çalışma kemirdi?. Bir hiç yeter...»

Bembo:

— «Bu kuruntuları kafanızdan atın, monsenyör,» dedi. «Yüce kudretinizi tehdit eden hiçbir şey yok.»

Doj ayağa kalktı, ağır ağır bir pencereye gitti, Bembo'ya da yaklaşmasını işaret etti.

Simle dokunmuş ağır ipekli perdeyi kaldırdı.

— «Ne görüyorsun?» diye sordu.

Bembo:

— «Katedralleri, sivri çan kuleleri, gondollarla kaplı binbir kanalıyla muhteşem ve şâhâne bir şehir görüyorum. Güvercin sürülerinin uçuştuğu berrak bir gök kubbenin altında, işiyle gücüyle uğraşan bir halk görüyorum. Ve bütün bu cumhuriyetin şefiyseniz, canınız istediği zaman efendisi olacağınızı düşünüyorum. İşte gördüklerim bunlar, monsenyör!» dedi.

Foscari de:

— «Bense, şunu görüyorum!» dedi.

Bembo'yu bir parça döndürerek parmağıyla sarayı hapishanelere bağlayan taş sandukanın kapkara kitlesini gösterdi.

Bembo sapsarı kesilerek: «Ecel Köprüsü!» diye mırıldandı.

Doj gene aynı yavaşlıkla döndü, ateşin yanındaki yerine oturdu.

— «O pencereye pek ender yaklaşırım,» dedi. «Çünkü gözlerim kaçınılmaz bir şekilde, benden önce nice doj'un dehşetten uluyarak aştığı o uğursuz köprüye doğru çekiliyor.»

— «Monsenyör!..»

— «Bembo, kanın kanı çağırdığını söylüyo-

rum sana! Candinao'nun oğlunun gizli gizli çevremde dolandığını söylüyorum sana!.. Dünyada önüne geçilmez ve esrarlı adâletler bulunduğunu ve adâlet dağıtıcısının yaklaştığını söylüyorum sana!..»

Bembo sırıtmaya başladı:

— «Monsenyör, Orlando Candiano elimize düşmekte gecikmeyecek... Eh, o zaman da!.»

— «Ama, o zamana kadar ortada dolaşıyor!. Bak, Bembo, bir süreden beri mahkûm edilmişim gibi bir duygu var içimde. Çevremde, bazı subayların gözlerinde beni dehşete düşüren bakışlar yakaladım..»

— «Neden o adamları yakalatmıyorsunuz?»

— «Verdiğim ziyâfetlerde bile patrislerin işitmediğim ama, boğuk boğuk kafamda çınlayan sözler söylediklerini sanıyorum...»

— «Neden o insanlar hâlâ özgür ve hayatta?...»

Doj, elinin altındaki bir kâğıdı işaret etti:

— «Sabret, Bembo!» dedi. «Liste burada.. Her gün biraz daha uzuyor.»

Bembo kâğıda bir göz attı, yüze yakın adın oraya sıralandığını gördü. Doj sözlerine devam etti:

— «Sabret! Öyle müthiş bir darbe indireceğim ki; Venedik belki de yirmi yıl başını kaldırmaya cesaret edemeyecek... Ama, bunun için önce iki şey gerek.. Önce Candiano yakalanmalı. O adam serbest kaldıkça, örgütlediği çetelerin başında bulundukça, her şeyden korkabilirim, Venediğin de benden korkmaması gerek!. Sonra da özellik-

le de Gian Medici'nin ittifakı kabul etmesi gerek.. O zaman gücümü gözünün önüne getirebiliyor musun? Büyük Şeytanın ordusunun emrimde olduğunu öğrendikleri zaman suikast hazırlayanların kapılacağı dehşeti düşünebiliyor musun?... İşte o zaman gerçekten hâkim olacağım... ancak o zaman eyleme geçebileceğim...»

Bembo gerçek bir içtenlikle:

— «Dehânıza hayranım!» dedi.

Doj büyük bir coşkunlukla devam etti:

— «Anlıyor musun? Gian Medici'yi neden düşündüğümü şimdi?.. Pietro Aretino'nun dönüşünü, mahkûmun yargıçların kararlarını bildirdikleri andaki çılgın sabırsızlığıyla beklediğimi anlıyor musun?»

Tam o sırada ocaktaki ateşi besleyen ve Foscari'nin candan güvendiği uşak içeri girdi.

Doja gümüş tepsi içinde bir mektup uzatarak:

— «Sinyor Pietro Aretino monsenyöre bu mektubu göndermiş ve bağışlanmasını rica etmiş. Hastalık nedeniyle yataktan çıkamadığından bizzat kendisi gelemiyormuş,» dedi.

Doj hemen mektubu yakalamış, saygıyla eğilen uşak gözden kaybolmuştu.

Foscari geniş zarfı açtı ve ilk satırları okudu. Yüzü bembeyaz oldu ve mektup ellerinden düştü.

Bembo hemen kaptı, o da ilk satırları okudu. Şunlar yazılıydı:

'Yüce Venedik cumhuriyetinin pek güçlü ve ünlü senyör Doj'una.

Monsenyör;

'Yüksek ekselansınız beni bağışlamak lütfünde bulunsunlar. Size söyleyeceklerim o kadar korkunç şeyler ki, dilim varmıyor, cesaret edemiyorum, güç bulamıyorum. Perişan ulağı olduğum haber öylesine üzücü ki, gelir gelmez uşaklarımın candan ve özenli bakımlarına rağmen, hizmetçilerimden birinin, Perina'nın bana içirdiği harikulâde şuruba rağmen, hemen yatağa girmek zorunda kaldım.

Bir kelimeyle, titreyerek yazdığım korkunç haber şu:

Ünlü Gian Medici öldü...'

Bembo boğuk bir sesle haykırdı:

— «Ölmüş! Büyük Şeytan ölmüş!»

Foscari hiç ağzını açmadı.

Onun kafasında o anda trajik düşünceler dolaşıyordu. Ocaktaki korların içinde yükselen ateş kulelerinin yıkıldığını gördüğü gibi, iktidar hayâllerinin de bir çırpıda yıkıldığını görüyordu. Çevresine tahmin ettiği suikastlerin başarıya ulaştığını görüyordu bile.. sonunda:

— «Bu son darbe oldu!» diye mırıldandı.

İki adam endişe dolu gözlerle uzun uzun bakıştılar. Sonra doj ağır ağır, masanın üstünde duran mektubu aldı. Şimdi felâketten emin olmak istiyordu, ayrıntıları öğrenmek için büyük bir telâş içindeydi. Kâğıdı Bembo'ya uzattı ve:

— «Oku.. Hepsini oku!.. Öğrenmek istiyorum!..» dedi.

Bembo da, bir ölü duâsı okurmuş gibi kalın ve tekdüzen bir sesle tekrardan okumaya koyuldu:

'.. Ünlü Gian Medici öldü... Derin bir sevgi ve sınırsız bir hayranlıkla bağlı olduğum bu aziz senyör, âdetâ kollarımda, hiç değilse gözlerimin önünde can verdi. (*) Salı sabahı Governolo kalesine yaklaşırken bacağından bir balyemez topu isabeti aldı -bazıları bunun bir tabanca mermisi olduğunu söylüyor-. O her zamanki gözüpeklikle, âdetâ bir başına, yanına sadece iki subay alarak ilerlemişti. Önce subayları düştü. O üçüncü kurşunla, Governolo'dan olmayan, hiç kimsenin tanımadığı birisi tarafından vuruldu. Bu arada bazıları o adamın Venedikli olduğunu söylüyor, hattâ bazıları onun eski Venedik doj'larından birinin oğlu olduğunu tanıdıklarını yemin etmeye kadar vardırıyorlardı...'

Foscari soluk bir tebessümle mırıldandı:

— «Orlando Candiano!»

Bembo da:

— «Ne uğursuzluk! evet, odur!..» diye homurdandı.

— «Devam et! Devam et!...»

Bembo gene okumaya başladı:

'..O bu darbeyi alır almaz bütün ordu üzüntü ve dehşete gömüldü. Atılganlığa ve neşeye elvedâ! Herkes kendini unutarak yeni başarılarının başlangıcında bulunan o soylu düke musallat olan acı kaderden yakınıyordu. Henüz pek genç yaşından, sınırsız tasarılarından, başarabileceklerinden, eşsiz cesaretinden ve ileri görüşünden,

---

(*) Bu mektubun belli başlı yerleri gerçektir. (Yazarın notu.)

savaşçı ilhamlarından, hayran olunacak kurnazlığından bahsediyorlardı.

Governolo'ya götürüldükten sonra değerli askerlerine geri verildi. Onlar da ağlayarak onu almaya geldiler ve karargâha taşıdılar. O zaman Gian Medici, Mantova'ya, Federico Gonzaga'nın yanına götürülmesini istedi. Federico da düşmanı olmasına rağmen onu kabul etti. Böylece, ağlayarak yola koyulduk, kısa zaman sonra da Mantova'ya girdik. Sedye saraya götürüldü, Gian yatağa yatırıldı. Gece olmuştu. Bunun üzerine yanına yaklaştım ve ona şunları söyledim:

Eğer ölüm korkusundan bahsedersem ve zaten bildiğiniz şeye sizi inandırmak istersem, yüce ruhunuza hakaret etmiş olurum. Dünyanın en büyük nimeti serbestçe hareket etmektir. Onun için isteğiniz ve tamamiyle kişisel kararınızla ameliyata razı olmalısınız. Sekiz gün içinde iyileşeceksiniz. Herhalde koltuk değneği kullanacaksınız ama; bu sizin için ayrı bir şeref olacaktır. *-Pekâlâ! Ne duruyorlar, bitirsinler bu işi,»* diye bağırdı.

Hemen derhal kusmalar başladı. *«İşte büyük belirtiler, artık yaşamayı düşünme zamanı geçti,»* dedi. Sonra da ellerini kavuşturarak: *«Santiago'ya ziyaret adağı yaptım,»* dedi. Hastayı tutmak için sekiz on kişi bulunmasını emrettiler. Gülümsemeye başladı: *«Beni yirmi kişi korkutamaz,»* dedi.

Güvenli bir halle kalkarak, şamdanı bizzat aldı ve ayağı kesilirken elinde tuttu. Kulaklarımı tıkayarak kaçtım. Bu arada bana seslendiğini işittim; geri döndüm. «İyileştim!» diye bağırdı.

Kesilen bacağını getirtti, onunla oynamaya ve bizlerle alay etmeye başladı.

Ama, iki saat sonra sancılar belirdi. Odasında çırpındığını işitince yatağımdan kalktım, tekrar giyindim ve yanına koştum. Sayıklıyordu, aklımda tuttuğum şu cümleyi defalarca tekrarladı:

— *«Neden adâleti değil de cinayeti seçtim?...»* diyordu. *«Tanrım! Tanrım! İşte adâlet dağıtıcısı geliyor!...»*

Bembo soluk soluğa durdu. Foscari şaşkın ve çılgın bir halle tekrarladı:

— «Adâlet dağıtıcısı geliyor!»

— «Bunlar mektupta yazılı, monsenyör.»

— «Devam et! Devam et!...»

Kardinal kısık bir sesle okumaya devam etti:

'...Şafak sökerken, kendine geldi. Ama, hastalık şiddetlenmişti. Vasiyetnamesini yazdı, dostlarına pek çok hediye dağıttı, günah çıkarıcısının geldiğini görünce de: «Aziz peder,» dedi, «ben savaş ve silâh adamıyım, mesleğim bu, asker gibi yaşadım. Sizin elbiselerinizi giymiş olsaydım, keşiş gibi yaşardım. Günah çıkaracak hiçbir şeyim yok. Ama, bununla birlikte... bununla birlikte, evet öyle sanıyorum ki... gelen kimsenin sözünü dinlemeliydim...»

Yeniden sayıklamaya başladığı açıkça ortadaydı. Pek yakında onu toprağın altına çağıracak ölümün yaklaştığını bildirdi. Akraba ve uşaklar, hiçbir sıra gözetmeksizin geldiler, yatağını kuşattılar. O askerlerini çağırıyordu. Ama, senyör Gonzaga onların Mantova'ya girmelerine izin

vermemişti. Savaştan bahsetmeye çalıştı. Sonra birdenbire, hiç kimsenin işitemediği bir isim söyleyerek gözlerini yumdu. Orada bulunanların hepsi gözyaşlarına boğulurken, o son nefesini verdi.

Senyör doj, her sözü senet yerine geçen, olağanüstü ruh gücüne sahip olan bu insanın son dakikaları işte böyle sona erdi. İtalya ne kaybettiğini pek yakında anlayacaktır.

Bana gelince, ünlü bir dostluk kaybettim. Ve eğer hiç değilse ölüm saatinde onu tekrar görmenin, ona ne kadar bağlı olduğumu göstermenin bu pek hazin, pek acı son zevkini de elde etmeseydim acım bir dereceye kadar teselli bulurdu.

Bu zevk, monsenyör, ne kadar hazin olsa da, dostluğun yüce haklarına sahip bir yürek için gene bir zevktir. Ve ben bunu size borçluyum. Bu yüzden bütün ömrümce size ve bana yaraşır, böyle bir zamanda tarafınızdan Gian Medici'ye gönderilmemi isteyen kimseye yaraşır bir minnettarlık duyacağım.

Bu üzücü mektupla birlikte bana ilham ettiğiniz sevgi ve hayranlık sungumu bizzat getiremediğim için beni bağışlayın. Hiç durmadan gözlerimden boşanan yaşlar muhakkak ki konuşmama engel olurdu.

Ünlü ekselansınızın çok sadık ve çok itaatli bendesiyim, monsenyör.'

PİETRO ARETİNO

Bembo mektubun okunmasını bitirince, hiç sesini çıkarmadan doj'a baktı. Foscari bitkin görünüyordu. Mevki hırsının çizdiği yükselerek gi-

den hattı uzun yıllardan beri insafsız bir sertlikle izleyen, o zamana kadar ne kötü talihe yenilen, ne de servetle başı dönen bu pek güçlü adam, gözle görülen bir bezginlikle mırıldandı:

— «Müthiş bir talihsizlik bu!»

Bembo da:

— «Olsa olsa, sadece bir aksilik,» dedi.

— «Bir felâketin başlangıcı olabilecek bir aksilik.»

— «Monsenyör, daha tehlikeli durumlarda ben sizi daha sâkin gördüm!»

— «Çünkü o zamanlar sadece durumlar tehdit ediyordu.»

— «Ne demek istiyorsunuz, monsenyör?»

Doj ayağa kalktı, Aretino'nun mektubunu yakaladı, hiçbir umut imkânı kalmadığına iyice kanaat getirmek istermiş gibi, onu bir kere daha okudu.

Parmağı, Büyük Şeytan'ın, can çekişmesi sırasında, sayıklarken ağzından çıkan esrarlı kelimeleri tekrarlayan satırın üstünde durdu ve aynı cümleyi mırıldanarak tekrarladı.

— «Adalet dağıtıcısı geliyor!» Sonra Bembo'ya döndü: «Evet Bembo,» dedi. «Gian Medici'nin Orlando Candiano'nun darbeleri altında ölmesi olayında olağanüstü bir şey görmüyor musun?»

— Vuranın o olduğu kanıtlanmış değil ki!»

— «Hadi canım! O, diyorum sana! O!»

— «Candiano'nun Gian Medici'yle aslâ en ufak bir ilişkisi olmamıştır ki. Daha on gün önce Can-

diano, Venedik'teydi. Kovalanıyor, sıkıştırılıyordu. Gidip Gian Medici'yi karargâhında bulduğu nereden belli? Hem öyle bile olsa, onu neden öldürsün?...»

Doj boğuk bir sesle homurdandı:

— «Neden mi? Neden mi?... Bu adamın tasarılarımı öğrendiğini anlamıyor musun? Nasıl! Bilmem? Ama, öğrenmiş! Bu uğursuz olayda her şeyi açıkça görüyorum. Orlando Candiano, Gian Medici'yi gördü, çünkü Gian Medici beni kurtarabilirdi ve kurtaracaktı da!»

Ürpererek ayağa fırlayan Bembo haykırdı:

— «Tam gerçeği öğrenmeliyiz! Ben hemen Aretino'ya gidiyorum. Bir saate kadar her şeyi öğrenirim...»

— «Git, dostum, git ve çabuk dön...»

Bembo aceleyle çıktı.

Doj'un umutsuzluğu ona ulaşıyordu. Ama, bu umutsuzluk onda dehşet kılığına giriyordu.

*
**

Mektup doj'a verilmeden üç saat önce Aretino'nun sarayına bir adam girmişti.

O adamın başvurduğu uşak:

— «Senyör Aretino seyahatte,» dedi. «Ne zaman döneceğini de bilmiyoruz.»

— «Pekâlâ, dostum; çalışma odasında bulacağınız efendinize Büyük Şeytan tarafından geldiğimi söyleyin.»

Uşak bu şekilde konuşan adama korkuyla baktı. Ama, hemen itaat etti, birkaç dakika sonra

da dönüp yabancıyı aldı ve derin bir saygıyla onu derhal Aretino'nun yanına götürdü.

Aretino, Orlando'yu görür görmez:

— «Nihayet gelebildiniz!» diye haykırdı. «Emin olun ki artık sıkılmaya başlıyordum!...»

— «Venedik'te olduğunuzdan hiç kimse şüphelenmedi ya?»

— «Aslâ. Kesin tâlimat verilmişti, kapım herkese kapalıydı... Siz de bunu fark etmişsinizdir.»

— «Bir tek defa bile sokağa çıkmadınız ya?»

— «Ne gece, ne de gündüz.»

— «Evin adamları?»

— «Gittiğimi sanıyorlar. Hattâ o kadar ki zavallı kızlarımın, efendilerinin yokluğundan yakındıklarını işitiyorum. Sadece sizi karşılayan uşak biliyordu.»

— «Çok iyi, Aretino.»

Orlando oturdu, düşünceliydi.

Pietro sordu:

— «Soru sormak cesâretinde bulunabilir miyim?»

— «Sorun.»

— «Gian Medici'yi gördünüz mü?»

— «Gördüm.»

— «Onunla konuştunuz mu?»

— «Konuştum.»

— «Görevimden?»

— «Görevinizden bahsettim.»

— «Ya! Ya!... Peki, ne dedi? Ne yaptı?... Ya

siz?... Özür dilerim, belki de saygısızlık ediyorum?»

— «Aslâ. Aramızda gizli kapaklı hiçbir şey yok, bütün meraklarınız şimdi giderilecek... Tam da masanızın başındasınız, mektup yazacaksınız...»

— «Kime?»

— «Doj Foscari'ye.»

— «Doja mı?»

— «Bu sizi şaşırtıyor mu? Elçiliğinizin tam bir hesabını vermeniz gerekmez mi?»

— «Neden gidip onunla konuşmuyorum?»

— «Çünkü hastasınız, yatağınızda yatıyorsunuz ve sokağa çıkmanız imkânsız.»

Hayretler içinde kalan Aretino:

— «Hiçbir şey anlamıyorum,» dedi.

— «Şimdi anlayacaksınız, ama önce adamlarınız için, bu gece gizlice dönmüş olacaksınız. Az sonra, gözyaşlarınız, sızlanmalarınız onları çekmekte gecikmeyecek.»

— «Gözyaşlarım mı? Sızlanmalarım mı?»

— «Evet. Yazın. Elbette ki ben size sadece mektubunuzun ana hatlarını vereceğim. Siz onu sonra bulmasını bildiğiniz o güzel cümlelerle süsleyerek yazarsınız.»

Orlando'dan işitmeye alışmadığı bu iltifattan, gururlanması mı, yoksa kaygılanması mı gerektiğini bilemeden, hafifçe eğildi.

Orlando sözlerine devam etti:

— «Yalnız, Büyük Şeytan'a ateş eden adama ve Gian Medici'nin söylediği can çekişme sözle-

rine değinen kısmı aynen yazmanızı önemle istiyorum.»

Aretino yerinden sıçradı. Sapsarı kesildi.

— «Neler söylüyorsunuz?» diye kekeledi.

— «Gian Medici'nin öldürüldüğünü söylüyorum.»

— «Gian Medici mi?.. Öldürüldü mü?... Yanlış işittim değil mi?... Öldürüldü mü?...»

Orlando sâkin sâkin:

— «Tarafımdan!» dedi.

Aretino iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı.

Orlando, onun gerçekten ıstırap çektiğini gördü ve bunu şâirin alacak hanesine kaydetti. Kan dökücü, saldırgan, karabina elde, dünyanın fethine çıkmış sert asker eskisiyle; anlaşılmaz sözler tumturaklı cümleler yapıcısı, korkak ama, o da öbürü gibi saldırgan, aynı doymaz iştahla zevklerin fethine koşan şair bozmasını hangi gerçek dostluğun birleştirdiğini anladı... Yalnız, Aretino'nun karabinası kalemiydi.

Bu iki silâhtan hangisinin daha korkunç olduğunu düşünmeyi okuyucularımıza bırakıyoruz. İşte böylece Aretino, Büyük Şeytan için kanlı göz yaşları döktü. Orlando, içinde alay da karışık bir çeşit acımayla onun ağlamasını seyretti.

Bununla birlikte, ne kadar gerçek olursa olsun, dinmeyen acı yoktur.

Aretino sonunda sakalını, gözlerini kuruladı ve mırıldandı:

— «Mektubu yazdırmanızı bekliyorum, efendim.»

Orlando söylemeye başladı, bu arada Aretino da zaman zaman boğuk bir çığlık koparark, yüzünü ıstırapla buruşturarak not alıyordu.

Orlando, Mantova düklerinin sarayındaki can çekişme sahnesini anlatmayı bitirince Aretino:

— «Sanki oradaymışım gibi sahne gözlerimin önünde canlandı!» dedi.

— «Öyleyse, size özgü ayrıntılarla tamamlayıp bu sahneyi sanki orada bulunmuşsunuz gibi yazın.»

Aretino alnını sol eline dayadı, sağ eliyle de kalemini evirip çeviriyordu.

Birdenbire yazmaya başladı.

Mektubu bir çırpıda yazdı, gözlerinin önünde duran ve her kelimesi aklında bulunan notlarına pek bakmadı bile. Bir saate kalmadan mektup tamamlanmış oldu.

Aretino alçak sesle bir kere okudu. Ayağa kalkmıştı.

Bilinç dışı bir hareketle muhteşem sakalını sıvazlıyordu. Okumasına yuvarlak el hareketleri eşlik ediyordu. En beğendiği yerleri iki defa tekrarladı, arasıra kendi kendine:

— «Mükemmel!... Hârikulâde!...» diye söylenmek için ara veriyordu.

Okudukça sesini yükseltiyor, inşad ediyordu. Yüzündeki ıstırap kırışması kayboldu, bir hoşnutluk ve mutlu böbürlenme tebessümü dudaklarını gerdi.

Belli başlı bölümleri olduğu gibi Orlando'nun yazdırdığı notlardan aldığını unutarak haykırdı:

— «Nasıl? Şâheserime ne dersiniz?»

Beriki de:

— «Hemen dükalık sarayına gönderilmesi gerek, sonra da ıstırap sizi hasta ettiğinden derhal yatağınıza girmeniz lâzım derim.»

Aretino:

— «Ah, sâhi üzüntümü unutuyordum,» dedi.

Ardından da hemen ağlamaya koyuldu.

Sonra az önce çağırdığı uşak geldi. Aretino mektubu ona vererek:

— «Monsenyör doj'a gidecek... çabuk!» diye haykırdı.

Uşak gözden kayboldu. Aretino, peşinde Orlando'yla birlikte yatak odasına geçti, yürek paralayıcı iç çekmelerle soyunmaya başladı.

Orlando:

— «Çok muhtemeldir ki, doj bilgi edinmek için birisini göndermeye kalkar,» dedi.

— «Öyle mi dersiniz?»

— «Hattâ belki de kendisi gelir.»

— «Hay kör şeytan! Bunu söylediğiniz iyi oldu. Merasim odasında yatayım.»

Hemen yandaki bir odaya koştu. Orası gerçekten de pek muhteşem bir şekilde döşenmişti.

— «Doj'a ne söylemem gerekiyor?» diye sordu.

— «Canım, mektupta yazdıklarınızı. Ölümden bir gün önce bahsedildiğini işittiğiniz bir adamın karargâha geldiğini pek çok subayın gördüğünü ekleyebilirsiniz.»

— «Bu kim?»

— «Orlando Candiano.»

Hatırlayacağınız gibi Orlando kimliğini Aretino'ya hiçbir zaman açıklamamıştı.

«Bu Orlando Candiano karargâha gelmiş, Büyük Şeytan'ın çadırına kabul edilmiş, bilinmeyen nedenler yüzünden onu bir çeşit ölesiye düelloya dâvet etmiş olabilir. Doj'a, ya da göndereceği kimseye işte bunları söylersiniz. Şimdi, bu görüşme benim için pek ilgi çekici olabileceğinden, görünmeksizin bu sahneyi seyretmek istiyorum.»

Aretino bir kapı açarak:

— «Şuraya girin,» dedi. «Görmek, dinlemek istediğiniz zaman şu kapağı açarsınız.»

— «Pekâlâ.»

Aretino yatağına girdi. Ama, henüz yatmıştı ki bağırıp çağırmaları işitildi:

— «Margherita! Marietta! Chiara! Paolina! Franceschina! Angela! Perina!...(*) Alçaklar, namussuzlar, ölmeme seyirci mi kalacaksınız! Gözyaşlarıyla sırılsıklam olan sakalımı silmek, bana bir bardak sıcak şey içirmek için, birinizin bile burada bulunmayacağı kaderimde mi yazılıydı? Kahrolası cadılar, İblise yaraşır karılar, ıstırap insanın karnını ağrıtır! Hey! Buraya bakın, ahlâksız şırfıntılar! Herbiri bir köşeye çekilmiş ayna aşındırır, pis saçlarını tarar, memelerini seyreder. Bekleyin, maymunlar, bekleyin! Ah, bir parça gücüm olsa, gelip sopayla saçlarınızı tardardım! Koca şamarlarla da yüzünüzü bir temiz yıkardım! Kaatiller! Sizi Chiara! Dilerim

(*) **Aretino'nun hizmetçilerinin adı. Hepsi de az çok şâirin metresiydi. (Yazarın notu.)**

Tanrıdan habis sıtmadan iki saatte ölesin! Paolina, mermer merdivenlerimden inerken inşallah düşüp boynunu kırarsın!... Marietta, sana da yıldırım çarpsın inşallah! Angela, dilerim Tanrıdan, kemiklerini gangren kemirsin! Meryem Anamız adına, İsa adına, ciğerin, barsakların adına...»

Soluk soluğa kalan Aretino son ve ağıza alınmaz bir küfür daha savurdu:

— «Ah! Öldüm Allah!» diye mırıldanarak dantel kılıflı yastıkların üzerine yığıldı. Beri yanda da, daha ilk bağırıp çağırmalarda koşuşan, birkaç dakikadan beri odaya üşüşen yedi sekiz hizmetçi çevresinde dolanıyor, cıvıl cıvıl konuşuyordu. Kümesin sultanı ve hâkiminin çevresinde koşuşan beç tavukları gibi, Pietro Aretino'yu herkesten önce öpmek için birbirlerini itip kakıyorlardı.

Margherita birdenbire:

— «Ah, ne oldu, sevgili efendimiz? Ağlıyorsunuz!» diye haykırdı.

— «Evet, Pocofila!(*) Hadi mutfağa git de çalış!»

Beri yandan Chiara:

— «Ah! Ne felâket!» diyordu. «Gözyaşlarını kara saçlarımla kurutmak istiyorum.»

— «Vah, zavallıcık!»

— «Başına ne geldi acaba?...»

— «Ne zaman döndü?»

(*) Düşüncesiz, mankafa, akılsız kadın anlamına gelir. (Yazarın notu.)

— «Nasıl! Bize haber vermeden mi, hâin?»

Aretino avazı çıktığı kadar bağırdı:

— «Susun!... Bu gece döndüm, o kadar perişandım ki, sizleri korkutmaktan çekindim. En aziz dostumu kaybettim, üşümememem için her kış muntazaman bana bin duka altını gönderen dostumu yitirdim.»

— «Aziz efendimiz, aşkımızla biz sizi ısıtırız.»

— «Susun!... Bilmem kaç şişeyi birlikte devirdiğimiz en sevgili, en sadık dost, o kadar iyi, o kadar mert, o kadar dürüst bir insan! Ah! Ben artık belki de yaşamam, ölürüm!»

Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Kadınların hepsi başına üşüşmüş, onu pışpışlıyor, okşuyordu. Birisi yorganını düzeltiyor, öbürü yastıklarını yerleştiriyor, bir başkası bir fincan sıcak ıhlamur uzatıyordu.

İçeri giren bir uşak:

— «Monsenyör kardinal piskopos görüşmek istiyor,» diyerek bu sahneye son verdi.

Aretino:

— «Hepiniz kaybolun!» dedi.

Bu emir çabucak yerine getirildi, bütün sürü, hortlak görmüş gibi korktukları o uğursuz kişinin gelmesiyle ürkerek uçup gitti.

Bembo girdi.

Orlando, uşağın sözlerini işitmiş, Aretino'nun kendisine işaret ettiği görünmez dikiz deliğinin kapağını ürpererek itmişti.

Bembo'yu tanıdı.

Hafifçe dudakları soldu. İçinde ayaklanan şid-

detli öfkenin tek belirtisi oldu bu... Kafasında da bir yığın soru ayaklandı. Ne olmuştu? Kara Mağara'nın dibindeki zindanda bıraktığı Bembo neden Venedik'te, Aretino'nun evinde bulunuyordu?...

Bu arada, Bembo yatağın yanına oturmuştu.

— «Demin dükalık sarayındaydım,» dedi. Doj gelip mektubun konusunda senden bazı açıklamalar istememi rica etti.»

Aretino sert bir sesle:

— «Heyhat!» dedi, «görüyorsun ki, dostum, bu beni hasta etti.»

— «Demek ki doğru?»

— «Fazlasıyla doğru!»

— Büyük Şeytanın öldüğünü gözlerinle gördün mü?»

— «Öyle olmasa nasıl yazabilirdim?»

— «Müthiş bir felâket bu!...»

Aretino:

— «Benim için,» dedi.

— «Hepimiz için!»

Bembo bir süre endişeli bir suskunluğa gömüldü. Onu gerçekten korkutan Gian Medici'nin ölmüş olması değil de, doj'la kendisini mahveden bu darbenin Orlando Candiano tarafından indirilmiş olmasıydı.

— «Canım,» dedi, «bana ayrıntıları anlatsana!»

Aretino hayâl gücüne şeref kazandıran parlak bir anlatmaya girişti.

Kendisine yazdırılan mektubu işledi, yaratma

gücünün telkin ettiği ayrıntılar o kadar dokunaklı oldu ki gözlerinden gene dereler gibi yaşlar boşandı.

O andan sonra Pietro Aretino'nun Büyük Şeytan'ın ölümünde gerçekten bulunduğu Bembo'nun gözünde kesinlik kazandı.

Bu hikâyeyi saygı olarak kabul ettiği derin bir ilgiyle dinlemişti.

Bununla birlikte, şunları ekledi:

— «Ben sana can çekişme sahnesini sormamıştım, mektubun bu konuda bir hayli tafsilâtlı. Ama, bütün bunlar arasında aydınlatılması gereken iki üç nokta var.»

Aretino:

— «Tasrih et!» dedi.

— «Sırasıyla ele alalım: Önce, Gian Medici'yle görevin konusunda bir iki kelime konuştun mu?»

— «Vakit bulamadım.»

— «Demek ki Büyük Şeytan senin karargâha ne yapmaya geldiğini öğrenemeden öldü?»

— «Ta kendisi.»

— «Yâni demek oluyor ki, o da ölmeden önce Foscari'nin tasarılarından hiç kimseye bir şey söyleyemedi?»

— «Ben buna kefilim.»

Bembo duraksayarak:

— «İyi, başka bir soruya geçelim,» dedi. «Büyük Şeytan'a ateş eden kimse?...»

— «Evet?...»

— «Hiç şüphesiz bir düşman askeriydi?»

— «Aslâ. Yazdım ve şimdi de tekrar ediyorum ki, kaatili karargâhta da, Governolo kalesinde de hiç kimse tanımıyordu, oraların yabancısıydı. Bir çok kimse onun bir doj'un oğlu olduğunu söyledi.»

Bembo kekeledi:

— «Bir ad söyleyen oldu mu?»

— «Evet, bazı subaylar kaatilin gece Gian Medici'nin çadırına kabul ettiği ve şiddetli bir kavgaya tutuştuğu adamdan başkası olamayacağını kesinlikle söylediler.»

— «O adamın adı?»

— «Orlando Candiano.»

Bembo sanki bu adı işiteceğini hiç beklemiyormuş gibi, şiddetle ürperdi. Ayağa kalktı, dehşetle çevresine bakındı. O anda, belki de Orlando'nun birdenbire ortaya çıkacağını, yakasına yapışıp onu gene o korkunç mağaraya sürükleyeceğini düşünüyordu. Yatağından hayretle kendisine bakan Aretino'yu gördü. Bu düşüncesiz korkudan utandı ve:

— «Gitmeden önce, o görevden hiç kimseye bahsettin mi?...» diye sorarak tekrar oturdu.

Aretino hafif bir duraksamadan sonra:

— «Yeryüzünde hiç kimseye bahsetmedim,» dedi.

Ama, bu duraksama ne kadar kısa olursa olsun, Bembo onu farketmişti.

Yatağa yaklaşarak:

— «Sefil herif,» diye gürledi, «konuştun sen!»

— «Yemin ederim ki, hayır!»

Bembo, Aretino'nun elini şiddetle sarsarak devam etti:

— «Biliyor musun, ha? Sekreterin kimdi? Biliyor musun?...»

— «Hangi sekreter? Delirdin mi sen?...»

— «Sana boş yere sorular sorduğum, adına kadar, hiçbir şeyini bilmediğin esrarengiz sekreter! Onun kim olduğunu biliyor musun?»

— «Chiara'nın saçları üzerine yemin ederim ki, hayır!»

— «Nerede o? Ne oldu?»

— «Gidişimden bir gün önce kayboldu, Canı cehenneme hınzır herifin!»

— «İyi ya işte, sersem herif, Orlando Candiano'ydu o!»

— «Yok canım! Daha neler!»

— «Oydu diyorum sana!»

— «Ee, pekâlâ! Ne var bunda bu kadar şaşacak? Hem de bundan bana ne? Önünde sonunda, Sinyor Orlando Candiano'nun gidiş ve davranışları beni neden ilgilendirsin?... Aldı başını gitti, güle güle! Belki dönmez, belki de döner, eh, canı nasıl isterse!»

Bu son sözler Bembo'yu ürpertti. Gözlerinde birdenbire korkunç bir umut ışığı parladı.

— «Ya dönerse!»

Aretino devam etti:

— «Bütün bunlarda benim gitgide daha açıkça gördüğüm bir nokta var: Gian Medici'nin dostluğunu kaybettikten başka, görevimi ta-

mamlayıp döndükten sonra almam gereken şıkır şıkır beşyüz duka altınını da yitirdim.»

Bembo:

— «Bak dinle,» dedi. «O parayı gene de elde etmek ister misin?»

Birdenbire ağlaması kesilen Aretino haykırdı:

— «Hem de nasıl isterim!»

— «Onun iki katını, üç katını, ne kadarını istersen elde etmek ister misin?»

— «Konuş, dostum Bembo!... Ağzından altın yağıyor. Ne yapmak gerekiyor?»

— «Hemen hemen hiçbir şey. Sekreterin!...»

— «Şu ünlü Orlando Candiano mu?»

— «Evet. İyi ya işte... Döneceğini söylemiştin, değil mi?»

— «Bunu bana kendisi söylemişti.»

— «İyi... Bak şimdi! Dönerse ona güler yüz gösterirsin, her ne pahasına olursa olsun bir iki saat yanında tutarsın...»

— «Bundan kolay ne var ki!»

— «Ve hemen bana haber yollarsın.»

— «Ya! Ya!»

Bembo gürledi:

— «Duraksıyor musun yoksa?»

— «Yoo, yoo! günahlarım çarpsın ki hayır! O adamı tanımam bile. Tanımak da istemem, ne hâli varsa görsün, umurum bile değil! Söz, Bembo!... Eğer dönerse bir koşu sana haber göndereceğim...»

— «Ve hemen o gün onbin duka altını alacaksın.»

— «Buna çok büyük ihtiyacım var. Şu şıllıklar ben yokken akıl almaz masraflar yapmışlar... Sırtlarında simli ipeklilerden elbiseler, değerli şallarla buldum hepsini. Ayrıca ben de yolculuk sırasında kıyısından köşesinden bir hayli tırtıkladım...»

— «Hazineye git... Bin duka alırsın. Haberli olacaklar!»

— «Vay şeytan vay! Kasanın anahtarları senin elinde demek ki?»

— «Evet, Pietro ve düşün ki eğer bize bu hizmeti yaparsan, senin için kasayı istediğin kadar açarım.»

— «Söz, Bembo, bana güvenebilirsin!»

Bembo aceleyle gitti, doj Foscari'nin -büyük bir sabırsızlıkla, o gün hiç kimseyi kabul etmek istemediği çalışma odasında heyecanla bir aşağı bir yukarı dolaşarak, kendisini beklediği- dükalık sarayına döndü.

Bembo'yu görür görmez telâşla atılan doj:

— «Ne haber?» diye sordu. «Olumlu haberler elde edebildin mi? Büyük Şeytan'ın kaatilinin adını öğrendin mi?»

— «Monsenyör, yanılmamışsınız!»

Foscari'nin benzi uçtu ve haykırdı:

— «Orlando Candiano demek ki?»

— «Ta kendisi monsenyör... Ama, Aretino'dan bu kötü haberi öğrenirken, bu birinciyi bir parça düzelten bir ikinci şey öğrendim.»

— «Çabuk konuş, Bembo. Çünkü yemin ederim ki şu anda çevremde felâket ve kötülükten başka bir şey görmüyorum.»

— «Pekâlâ, monsenyör, öyle sanıyorum ki, Orlando Candiano pek yakında avucumuza düşecek.»

— «Candiano'nun Aretino'yla ilişkisi var.»

— «O mu? Bu mısra yapıcısından ne umulabilir ki?»

— «Bilmem ama, her ne olursa olsun Orlando'nun Aretino'yla devamlı ilişkisi var, oraya geri geleceği de hemen hemen yüzde yüz muhakkak.»

— «Öyleyse?»

— «O zaman Orlando Candiano yakalanacak.»

Foscari başını salladı. Bu darbe onu umutsuzluğa düşürmüştü.

— «Hayır Bembo, hayır... Candiano'yu elimize geçiremeyiz. Ben kendimi bir çarkın içine kıstırılmış gibi hissediyorum. Üzerime uğursuzluk çöktü. Boş yere çırpınıyorum. Büyük Şeytan'ın böyle bir zamanda ölüvermesi tâmiri kaabil olmayan bir felâkettir, işin en kötü, en korkunç yanı işte budur.»

Bembo sâkin bir sesle:

— «Monsenyör,» dedi. «Gerçekten de mahvoluyorsunuz, çünkü mahvolmayı kabul ediyorsunuz. Ayak direyin, kurtulursunuz. Uğursuzluktan söz ediyorsunuz. Gerçekten güçlü insanların iradesinin topladığı, ya da dağıttığı özel durum rastlaşmaları vardır. Her şeye rağmen, durum son derece basit. Beklerseniz, vurulursunuz. İlk darbeyi siz indirirseniz, tehlike yok olur.»

Bembo böyle konuşurken, belini doğrultmuştu.

Şu anda gerçekte olduğu gibi görünüyordu: Foscari'nin akıl hocası, müthiş doj'a körü körüne bağlı yaratık, Venediğin kötülük perisi.

— «Ne yapmalıyım, Bembo? Ne yapmalıyım? Bana öğüt ver!... Senden başka hiç kimseye güvenim yok! Bu zamana kadar bana yalnız sen yol gösterdin...»

— «Çünkü monsenyör, servetim ve mevkiim ayrılmaz şekilde sıkı sıkıya sizinkine bağlı. Siz yenilirseniz, ben de yenilirim. Yüksek iktidarların doruklarına çıkarsanız, yükselişinizde beni de sürüklersiniz. Bir başkası size sadık dostluktan, minnettarlıktan bahsederdi... Ben sadece büyüklüğünüzün benimkinin garantisi olduğunu söylüyorum. Ben dostluğa inanmam, sadece irade gücüne inanırım. Ve işte bunun içindir ki, monsenyör, bana güveniyorsunuz. Siz bana benim size duyduğum güvenin aynını besliyorsunuz. Ve işte bunun için de biz ikimiz, bir kuvvet meydana getiriyoruz. Yalnız olsanız, yâni bensiz kalsanız, tehlikeye düşeceğinize içtenlikle inanıyorum. Siz olmasanız, beni çekip çıkardığınız o yüz karası duruma sefilce yeniden düşeceğime inanıyorum. Onun için bağlı kalalım. Birbirimiz için güvenilir ve yanılmaz bir destek olalım... Pek üzüntülü bir ânınızda, düşünen, sizin için tasarılar yapan, bir işaretiniz üzerine her şeye cüret etmeye, her şeye girişmeye hazır birisinin yanınızda olduğuna emin olmalısınız. Böyle durumlarda neler yapabileceğimizi bir düşünün...»

— «Evet, Bembo, biliyorum ve sana güveniyorum.»

Kardinalin, şekil bakımından ılımlı, ölçülü hâle sokulan, ifade ettiği düşünceler bakımından son derece kurnaz ve becerikli olan konuşması doj'un ruhunda şiddetli bir etki yaratmıştı.

Tekrarladı:

— «Ne yapmalıyım, Bembo? Bana öğüt ver...»

Ama, bu sefer daha metin, harekete geçme iradesini belli eden bir tonla konuştu.

Bembo:

— «Ne mi yapmalı monsenyör?» dedi. «Gayet kolay.»

Ayağa kalktı, masaya yaklaştı, şiddetle, sanki bir darbe indiriyormuş gibi, elini doj'un kendisine gösterdiği ve üstünde yüze yakın isim bulunan kâğıdın üzerine koydu:

Kara liste!

Doj anladı.

— «Baştan başa bir ihtilâldir bu!» dedi.

— «Biliyorum monsenyör. Onun için de gerekli tedbirler almalısınız... Askerlere güvenebilir misiniz?»

— «Altieri kanının son damlasına kadar bana sadıktır.»

— «Evet, bakın onun da sadakati sarsılmaz cinstendir, çünkü o da kaderini sizinkine bağlamıştır. Altieri askerleri istediği yola sokar. Onları âdetâ büyülemiş... Bu büyük bir güçtür, şimdi bakın ne yapmak gerekiyor: Hemen bugün Altieri'yi getirtmeli, şüpheli kimselerin tutuklanması için onunla birlikte gerekli tedbirleri almalı. On'lar Meclisi'nin nabzını yoklaması için Dan-

dolo'nun da hazırlıklardan haberdar olması uygun düşer. Eğer olur da meclisde duraksayanlar bulunursa, onlardan başlamak gerekir.»

Doj iki mektup yazmaya başlamıştı bile.

Biri Altieri'ye, öbürü Dandolo'ya.

Başkomutanla, Engizisyon başyargıcını dükalık sarayına dâvet eden mektuplar derhal gönderildi.

Bembo ayrıldı. Tam kapıdan kaybolacağı anda doj onun elini yakaladı.

— «Peki, ya Candiano?» diye sordu.

Bembo da:

— «Bu işi ben üzerime alıyorum!» diye karşılık verdi!...

Bembo yaptığı şekilde doj'la konuşmakla ciddî bir çaba göstermişti. Foscari'yi tanırdı, onu kaçınılmaz gibi gördüğü ruh durumuna sokmaya çalışmıştı.

Düşüne düşüne gidiyordu; yolda kendisini yerlere kadar eğilerek selâmlayanlara dalgın bir el hareketiyle karşılık veriyordu, -bunların bazıları gerçekten saygılıydı, bazıları da bir saygı örtüsü altında şiddetli kinleri gizliyordu-.

San Marco alanında, yanında çocuklarıyla bir kadın yaklaştı, ellerini kavuşturup başını önüne eğerek, karşısında diz çöktü.

Çocuklar da anaları gibi diz çökmüşlerdi.

Kardinal sordu:

— «Ne istiyorsun, kadın?»

— «Piskopos hazretleri kocam, çocuklarımın babası bu gece tutuklandı. Hepimiz sefaletten öleceğiz.»

Kardinal haşin bir sesle:

— «Kocan ne yapmıştı?» diye sordu.

— «Kimbilir, monsenyör! Hiçbir şey yapmamıştı, muhakkak hiçbir şey, yemin ederim! İşinden gücünden başka bir şey düşünmezdi, tek mutluluğu da akşamları evine dönüp bizlere kavuşmaktı. Piskopos hazretleri, bir tek sözünüz onu kurtarabilir. Merhamet diliyorum.»

Zaptiyelerin, hafiyelerin bir ihbarıyla doj'lar sarayının çatısına, ya da kuyuların dibine atılan bir bahtsızın kız kardeşi, ya da eşi olan birkaç kadın, defalarca Bembo'ya yalvarmışlardı.

Bu sefer de gene öbürleri gibi omuzlarını silkip, yoluna devam etmeye niyetlendi. Genel olarak bu şekilde davranırdı.

Çevresine bir göz attı, halk tabakasından yirmi kadar erkekle kadının, belli bir mesafede durarak saygıyla beklediklerini gördü.

Hemen aklına bir fikir geldi.

Kadın ağlıyordu, bütün hikâyesini anlattığından, hıçkırıkları arasında kekelediği şu sözlerden başka söyleyecek bir şey bulamıyordu:

— «Merhamet, piskopos hazretleri!...»

Bembo sesini yükselterek:

— «Zavallı kadıncağız! Zavallı yavrucaklar!» dedi. Ve şöyle devam etti: «Kocanın gerçekten de suçsuz olduğuna yemin edebilir misin?»

— «Yemin ederim monsenyör! Cennetteki yerim üzerine yemin ederim!»

Bembo:

— «Kalk ayağa kadın!» dedi. «Tanrı, mütevazı duânı kabul etti. Merhamet dostu bir doj'un

idaresinde yaşıyoruz. Foscari adı adâlet demektir. Kalk ayağa, huzur içinde evine dön. Bugünden tezi yok, kocana kavuşacaksın.»

Sevinçten çılgına dönen zavallı kadıncağız:

— «Monsenyör! Monsenyör!» diye kekeledi.

Oraya toplanan halk da hemen:

— «Yaşasın! Yaşasın! Yaşasın Foscari!... Yaşasın piskopos!...» diye bağırdı.

Bembo elini uzattı ve derhal diz çöken halkı takdis etti.

— «Foscari,» diye düşündü, «senin için çalıştım!... Ama, halkı istediğin yöne çevirmek ne kadar da kolay! Bir bağışlama vaad edildiği için yüz tutuklama unutuldu! Sersem millet! Sana yüklediğimiz zincirleri nasıl da hak ediyorsun hani!...»

Dudakları bir hor görme gülümsemesiyle kıvrıştı.

— «Düşmesinin yakın olduğunu düşününce, Foscari paçavraya dönüyor. Ama, girişimlerinin başarısına inandığı zaman güçlü, yenilmez ve müthiş oluyor.»

Bunları düşünerek sarayına döndü, birkaç mektup yazdı, akşama doğru da sırtına bir süvari elbisesi geçirerek sokağa çıktı.

İmperia'ya gitmek istiyordu.

İmperia'yla Bianca'nın hayalleri, Sandrigo ve Orlando'nun hayalleriyle birlikte beynini kurcalayıp duruyordu.

Bembo kanal yolundan gitmek istemedi. Ya dikkati çekmek istemiyordu, ya da yürüyerek düşünmek için zaman kazanmak istiyordu.

Dar bir sokağa girdiği anda, hiç acele etmeden yirmi adım kadar önünden yürüyen bir adam gözüne çarptı.

Bembo ürperdi.

Bu adamın hâli tavrı, boyu posu, yürüyüş şekli, tanıdığı ya da tanıdığını sandığı bir bütün meydana getiriyordu.

Hemen pelerinine sarındı, yüzünü yarı yarıya örttü, adımlarını hızlandırdı. Adamın yanından geçerken suratına iyice baktı.

— «O değilmiş!» diye söylendi.

Ve ağırdan alarak yeniden adamı önüne geçirdi. Beriki onu farketmemiş gibiydi. Ama o zaman yeniden kuşkuya kapıldı ve bilinçsiz bir şekilde onu izlemeye koyuldu.

— «Amma da garip şey, doğrusu!» diye düşündü. «Bu adam buradan bakınca, tıpkı Orlando Candiano. Muhakkak o! Onun yürüyüşü, onun eşkâli.. Muhakkak o, buna eminim! Oysa, onun yüzü değil!... Hayır, onun yüzü değil ama, Orlando Candiano, Aretino'nun sekreteri olarak karşıma çıktığında onun yüzü müydü? Gemiye sürüklendiğim zaman onu tanımış mıydım? Mağaradan önce onu tanımış mıydım? O zaman kılık değiştirdiyse, şimdi bir başka kılığa giremez mi?. O, evet, ta kendisi!..»

Bembo'nun yüreği şiddetle çarpıyordu.

Ortalık iyice kararmaya başlıyordu.

Bir sokağı dönerken, bir meyhanenin tentesi altında iki adam kımıldamadan duruyordu.

Bembo bunların iki gizli polis olduğunu hemen tanıdı.

İşçilerin içki içip yüksek sesle konuştukları meyhanede söylenenleri dinliyorlardı.

Bembo mırıldandı:

— «İhbar Kutusu biraz bekler; ne yapayım!»

Doğruca iki hafiyeye ilerledi, kendini tanıttı, alçak sesle onlara bir şeyler söyledi. Hafiyeler eğildi, bir tanesi koşarak uzaklaştı, öbürü Bembo'yu izlemeye koyuldu.

Bu arada adam -ister Orlando Candiano olsun, ister başkası- sükûnetle yürümeye devam ediyordu. İzlendiğinin farkında mıydı acaba?

Dar sokaklardan, köprülerden geçti, sonunda limanda bir evin önüne geldi. Orada, bir an durdu, çevresine bakındı.

Herhalde şüpheli hiçbir şey görmediğinden içeri girdi.

Bembo adamı gözden kaçırmamıştı. Adam içeri girer girmez gizlendiği köşeden çıktı.

Şimdi yanında dört hafiye vardı.

Hepsi de dişlerine kadar silâhlanmışlardı.

Bembo bir insanın hayatının dönüm noktasının kararlaştırıldığı dakikalardan birinde bulunduğunu anladı. Dehşetten titriyor, sadece yoldan topladığı dört kişiyle Orlando'ya saldırmanın çılgınlık olduğunu düşünüyordu. Ciddî bir takviye getirmek için gönderdiği adam hâlâ dönmemişti.

Ama, öte yandan da bu fırsat her zaman ele geçmezdi.

Orlando Candiano'yu orada tutmak ve kaçmasına göz yummamak!...

— «Hayat pahasına da olsa harekete geçmeli!» diye söylendi.

Bembo zaptiyelere doğru döndü:

— «Buraya giren adamı yakalayabilirseniz, herbirinize yirmi duka altını var.»

Zaptiyeler ürperdiler. Yirmi duka altını bu kimseler için küçük bir servet demekti. İçlerinden bir tanesi:

— «Adamın canlı mı yakalanması gerekiyor?» diye sordu.

Bembo dişlerini sıkarak:

— Canlı, ya da ölü, hiç önemi yok!» dedi.

Artık Orlando'ya ıstırap çektirmek söz konusu değildi. Her ne pahasına olursa olsun, ondan kurtulmak söz konusuydu.

Bembo devam etti:

— «Bunun hiç önemi yok, elverir ki yakalansın, bütün sorun bu... Şimdi bakın, size şunları söylemek istiyordum; adam muhakkak kendini savunacaktır. İçinizden birinin vurulması mümkündür.»

— «Bu tehlike mesleğimizin bir parçasıdır...»

— «İyi. Herbirinize yirmi duka altını vereceğimi vaad etmiştim. Dört kişisiniz. Seksen duka eder, hayatta kalanların sayısı kaç olursa olsun bu değişmeyecek. Anlıyor musunuz?»

Berikiler:

— «Yürüyelim!» dediler.

Dar bir geçide daldılar, geçidin ucunda tahta bir merdiven vardı. Merdiveni tırmanmaya başladılar.

Hiçbir ses işitilmiyordu. Dördü bir arada âdeta soluk bile almıyorlardı. En ufak bir tahta çıtırtısı bile yoktu. Yaban kedisi gibi tırmanıyorlardı.

Ev iki katlıydı. Birinci kata gelince, tereddüt ederek durdular. İki kapı vardı. Kapıları dinlediler fakat hiçbir ses işitmediler. Ellerini birbirine sürerek işâretleştiler ve yukarı çıkmaya devam ettiler. Yukarda bir kapı daha vardı. Oraya gelince durdular.

Kapının arkasında gezinen bir adamın ölçülü ve ağır adımlarının sesini işitiyorlardı.

Adam oradaydı...

Aşağı, kapınnı tam karşısındaki bir girintide, soluk soluğa heyecanla büzülen Bembo bekliyordu.

Gözleri evin cephesi boyunca yukarı kalkmıştı.

Zaptiyelerin çıkışını adım adım izliyor sanırdınız.

Gerçekten de, tam adamlar kapının önünde durdukları anda, Bembo'nun gözleri de evin önyüzündeki bir pencereye dikilmişti. Bu tek aydınlık pencere, gecenin seçilmez hâle getirdiği bir yüzde düşünceli bir göze benziyordu.

Birdenbire ışık söndü.

Çevik, hızlı, sessiz zaptiyeler, aralarında anlaşmışlardı. İçlerinden biri bir fener yaktı. İkincisi, kıvrak ve sessiz bir hareketle hançerini kapının bitişme yerine soktu.

Öbür ikisi omuzlarını kapıya dayadılar ve ittiler.

*
**

Bembo'nun izlediği adam gerçekten de Orlando'ydu.

İzlendiğinin farkına varmış mıydı acaba? Pek muhtemel değil.. O sırada hepsi de Leonora'nın üstünde toplanan düşüncelere kaptırmıştı kendini! Venediğe dönüşü, yollarda geçirdiği o birkaç günün yatıştırdığı acılarını canlandırmıştı.

Bembo'yu görünce bir an müthiş bir hiddete kapılmıştı. Ama, sâkinleşiverdi. Adamı hemencecik öldürmek tasarısında değildi...

Daha önce de bildiğimiz gibi, Bembo, Aretino'dan ayrılınca, Orlando da gizlendiği odadan çıktı.

Aretino sordu:

— «Düşüncelerinize uygun bir şekilde konuşabildim mi, efendim?»

— «Evet.»

— «Bana döndüğünüzde ona haber vermem için Bembo'nun ileri sürdüğü teklife gelince, ne yapmam gerekiyor?»

— «Hiç, ne yapacaksınız, elbette ki haber vereceksiniz! Size vaad edilen yüksek miktardaki paradan neden sizi yoksun bırakacakmışım, anlamıyorum?!..»

Şaşkına dönen Aretino gözlerini faltaşı gibi açmıştı. Orlando şunları ekledi:

— «Yalnız, mükemmel dostunuza haber ver-

meniz için en uygun günü size ben söylerim. O zamana kadar, hiç ağzınızı açmayın.»

Orlando, Aretino'nun yanından hızla çıktı. Niyeti Scalabrino'yu bulmak ve hemen Kara Mağara'ya koşmaktı. Bu düşünceyle limandaki eve gitti. Ama Scalabrino orada yoktu. Orlando:

— «Oysa sekiz gün geçti. Ne oluyor acaba? Bembo kurtulmuş. Scalabrino ortalarda yok... belki de öldürüldü?!.» Diye mırıldandı..

Sonra acele Büyük Kanal'a döndü.

Altieri'nin sarayı civarından geçerken, Leonora'nın bu derece yakınındayken; Venedik'ten ayrılmaya bir türlü gönlü razı olmuyordu. Aşkı, Leonora'nın son davranışı, onda yeri doldurulamayan yeni bir yara açılmasına sebep olmuştu. Kanalın kıyılarına tekrar dönüşünün asıl nedeni de buydu..

Umutsuzluk içindeydi, gidip birkaç saat Olivolo adasında başıboş gezindi, sonra da olumlu hiçbir şeye karar veremeden kendini Altieri sarayı dolaylarında buluverdi.

Şimdi, bir öc alma duygusunun baskısı altındaydı..

Leonora'yı bir daha aslâ görmeyecek olduktan sonra; öc almak neye yarardı ki?!... Eyleme geçmek, ya da yaşamak neye yarardı ki?!.. Ve birden hayatın muazzam bir yükle, üstüne çöktüğü duygusuna kapıldı. Başına gelebilecek en iyi şey ölmekti! Vazgeçmek!. Her şeyi ölümde unutmak!...

İşte bu ruh durumu içindeyken, yavaş yavaş gecenin bastırdığını fark etti. Uzaklaştı, öyle

rastgele yürüdü, İmperia'nın sarayının yakınlarından geçti, sonra sonsuz bir bezginlikle yorgun, bitkin adımlarla, bedeni için bir parça dinlenme, zihni için bir parça sükûnet aradığı bir çeşit barınak gibi, limandaki eve doğru yöneldi.

Annesinin öldüğü, yıllardan beri hiçbir şeyin değişmediği bu odaya gelince, gerçekten de bir parça sükûnete kavuştu.

Bütün bir günün öfkesi, bütün acısı eridi, yakıcı birkaç damla gözyaşı yanaklarından yuvarlandı. Öylesine sert bir darbe indirdiği Foscari'yi, elinden kaça Bembo'yu ara sıra düşünerek, ağır ağır gezinmeye başladı.

İşte tam bu sırada kapıda hafif bir çıtırdı işitti ve durdu..

Sonra, hemen hemen aynı anda ikinci bir çıtırtı duyuldu ama, bu daha kuvvetliydi. Müthiş bir çatırdı oldu, kapı ardına kadar açıldı ve dört zaptiye odaya daldılar. Orlando bir yumruk vurarak odayı aydınlatan şamdanı devirdi, hiç sesini çıkarmadan bir sıçrayışta kapının en uzak köşesine, yâni pencerenin yanına gitti, sırtını duvara dayadı.

Dört zaptiye, yanyana durarak, hançer elde, ilerlemeye başladılar. İçlerinden biri bağırdı:

— «Hadi bakalım, teslim ol!»

Orlando da hemen çıkardığı hançerini hazırladı. Karanlıktaki zaptiyeleri saydı. Dört kişiydiler..

Toplu davranışları, metin ve sakıntılı yürüyüşleri, manevraları, her şey, her şey Orlando'ya karşısında kesin kararlı kimselerin bulunduğunu anlatıyordu. Mahvolduğunu anladı.

Gerçekten de, kesin bir-iki hançer darbesi vurabilirdi ama, kendisinin de vurulacağı muhakkaktı.

Açık havada Orlando için çocuk oyuncağı sayılabilecek bu dört zaptiye o daracık alanda, ezip geçmeye hazır gerçek bir ölüm makinesi hâline giriyordu.

Sonuna kadar kendini savunmak ve belki de ölmekten başka çare yoktu.

Zaptiyeler gürlediler:

— «Teslim oluyor musun?»

Bu çağırıya şiddetli bir bağırma cevap verdi. Zaptiyelerden biri karnını tutarak, geriledi. Öbür üç tanesi sessiz ve hızla arkadan gelen gölgeye saldırdılar.

Ama, adamlar henüz o hareketi yapmıştı ki, birden, dehşet çığlıkları tekrar koptu, korkunç bir itiş kakışla, zaptiyeler iskambil kâğıtları gibi birbirleri üstüne yuvarlandılar.

Orlando da eli havada, şaşkın şaşkın kalakalmıştı.. Kasırga gibi bir şey odaya dalmıştı. Gecenin karanlığında boyu bosu dev gibi görünen, saç sakalı birbirine karışmış bir gölge; küfürler savurarak onlara saldırıyordu. Kocaman kolu yukarı kalkıyor, havada balyoz gibi ıslık çalıyor ve zaptiyelerin üzerine iniyordu. Sonra da, karanlıktaki gölge, pencereyi açma zahmetine bile katlanmadan, onu söktü, parça parça etti ve elinin altına gelen ilk zaptiyeyi yakaladığı gibi, bütün gücüyle boşluğa fırlattı. O anda da rıhtımın taşları üzerinde parçalanan vücudun boğuk sesi işitildi.

Dev adam bağırdı:

— «Varan biir!»

Sonra gene korkunç işini sürdürerek haykırdı:

— «Varan ikii!.. Varan üüç!.. Bu da varan döört!.. Yok mu başka? Şimdi sıra kimde?...»

Dört zaptiye caddede birbirinin yanında, geniş bir kan gölü içinde ezilmiş yerde yatıyorlardı.

Orlando gürledi:

— «Scalabrino! Scalabrino!»

— «Ta kendisi monsenyör! Gördüğüme göre, tam zamanında yetişmişim!.. Ama, çabuk kaçalım!..»

İkisi birden atıldılar.

Tam aşağıda yola ulaşıp da kendilerini sokağa atacakları anda, dışarda çok sayıda ayak sesi gürültüsü ve bir ses -Bembo'nun sesi- işitildi.

— «Evi kuşatın! Her yanı arayın! İçeri girin! Hepsini öldürün!»

Scalabrino:

— «Tüh Allah kahretsin!» diye homurdandı.

Orlando da:

— «Yarıp geçelim!» dedi.

— «Hayır, monsenyör, tekrar yukarı çıkalım. Peşimden gelin...»

Orlando'yla Scalabrino tam ilk askerler dar yola girdiklerinde, merdiveni çıkmışlardı. Birkaç sâniye içinde hemen Juana'nın eski odasına ulaştılar, kırık kapının önüne bir dolap, bir masa, eşya olarak ellerine ne geçtiyse hepsini yığdılar. Orlando:

— «Önümüzde üç dakikamız var,» dedi.

Scalabrino, arkadaşını hatırlanacağı gibi bir çeşit küçük mutfak olan yandaki odaya sürüklerken bu sözlere:

— «Gelin, monsenyör, gelin!» diye karşılık verdi.

Ara kapı barikatlandı.

İlk giriş kapısına indirilen darbelerin boğuk sesleri işitilmeye başlanmıştı bile.

Scalabrino ocağın önüne çöktü.

Orlando da iki elinde iki tabanca, Scalabrino'nun yaptıklarıyla hiç ilgilenmeden, son savaşın orada yapılacağını düşünerek, kapının karşısına dikilmişti.

Bu arada Scalabrino hançeriyle ocağın içini araştırıyordu. Birkaç sâniyede birçok tuğlayı yerinden çıkardı. Ara kapı darbeler altında devrilmek üzereydi. Kudurmuş gibi işine devam eden Scalabrino bağırdı:

— «Aman, dayanın monsenyör!..»

Dışardan büyük bir bağırışma yükseldi: Kapıda bir çatlak meydana gelmişti, saldırganlar da buna sevinerek zafer çığlıkları koparıyorlardı.

Bir silâh sesi işitildi, zaptiyelerden biri ölesiye vurularak düştü. Bir gerileme oldu, ortalığa bir sessizlik çöktü, sonra birdenbire vahşî çığlıklarla hep birden saldırdılar.

İkinci bir silâh sesi...

Gene bir adam düştü.

Orlando ikinci atışından sonra, hançerini çıkardı.. Bu sırada müthiş bir çatırdı duyuldu.

Artık sonu gelmişti...

Scalabrino, Orlando'yu çekti:

— «Geçit! Geçit açıldı!..»

Orlando arkadaşına doğru döndü. Ocağın bir yanında geniş bir delik görünüyordu..

Scalabrino bunu ona gösterdi, telâşla:

— «Buyrun, monsenyör!» dedi.

Orlando da:

— «Sen geç!» diye karşılık verdi.

Scalabrino, Orlando'nun dünyada önden geçmeyeceğini anladı. Kaybedecek bir sâniyeleri bile yoktu. Hemen deliğin içine daldı.

Orlando peşinden girdi.

Aynı anda da kapı devrildi, küçük odayı bağırışan, elini kolunu sallayan zaptiyeler doldurdu. Ocağın içindeki geçidi gördüler. Ancak bir kişilik yer vardı, teker teker geçebilirlerdi. Gözüpek, ya da hepsinden daha öfkeli bir tanesi deliğe daldı. Öbürleri soluk soluğa, seslerini çıkarmadan, deliğin üstüne eğilip durdular. Aradan iki saniye geçti, sonra boğuk bir hırıltı işittiler...

Orlando, Scalabrino'nun peşinden giderek kendini daracık bir geçitte bulmuştu. Birkaç adımlık bir yeri sürünerek geçti, sonra binbir zorlukla, girdiği deliğe doğru döndü. Dizlerinin üstünde, elinde hançeri, öylece bekledi.

Scalabrino da Orlando'nun tasarısını anlayarak durdu.

Bekleme çok uzun sürmedi.

Kolu yıldırım gibi bir hareketle uzandı ve can veren adamın boğuk hırıltısı işte o anda işitildi.

Bunun üzerine, Orlando sapsarı bir yüzle ama, gayet sâkin, Scalabrino'ya döndü ve:

— «Şimdi delik tıkandı!...» dedi.

Scalabrino acele cevap verdi:

— «Hemen yola koyulalım!»

Bunun üzerine, sürünerek ilerlediler. Bu böylece bir dakika kadar sürdü. Arkalarında zaptiyelerin hiddet çığlıklarını işitiyorlardı.

Birdenbire Scalabrino ayağa kalktı. Dar geçit, çatılara giden bir yola bağlanıyordu.

Scalabrino vaktiyle bu kuyuya benzer deliğin çeperine yerleştirilen demir çengellere yapışarak yükselmeye başladı. Az sonra her ikisi de komşu evin damına ulaştılar. Yüzü koyun emekleyerek saçağın kıyısından ilerlediler. Orlando başını boşluğa doğru eğince rıhtımda büyük bir kalabalık gördü. Bu halk kalabalığı homurdanıyordu, birkaçı:

— «Kahrolsun okçu askerleri!» çığlığı kulaklarına kadar geldi.

Birdenbire Scalabrino kayboldu: Bir çatı penceresinden bir tavanarasına dalmıştı. Orlando da peşinden süzüldü.

Scalabrino bir kapı açtı, hızla bir merdivenden indi, beş dakika sonra da her ikisi sessiz, ıssız ve kapkaranlık bir yan sokakta bulunuyorlardı.

O zaman Scalabrino bir hoşnutluk kahkahası kopardı.

— «On yıldan fazla bir zaman önce, kendime rastgele bir kaçış sağlamak amacıyla bu geçidi meydana getirmeyi akıl etmiştim, fakat, o zamanki doj'un oğlunun; günün birinde bundan

yararlanacağını hiç bir zaman düşünmemiştim..»

— «Scalabrino, bu da senin düzenli ve yöntemli bir insan olduğunu ortaya koyar.»

— «Aman monsenyör.. ben dağ tilkilerinden gördüğümü yapıyorum, hepsi bu kadar!.. Bir deliğin içine gizlenirler ama, dâima arkadan bir kapı açmaya önemle dikkat ederler.»

— «Gidelim.. Yol alırken de, sen başına gelenleri ve bu tilki ininin girişini bana göstermek için nasıl olup da tam zamanında yetiştiğini anlat!..»

*
**

Okuyucuların büyük merakla beklediğini tahmin ettiğimiz Scalabrino'nun başından geçenleri, tam vermek için bıraktığımız Altın Çıpa'daki olaya kısa bir süre için tekrar döneceğiz..

Altın Çıpa'nın patronuyla Sandrigo, suya, boğulan mahzene yuvarladıkları zavallının son can çekişme feryadını yakalayabilmek amacıyle kapağın üzerine eğildikleri sırada, Scalabrino yükselen suyla yavaş yavaş itilerek merdivenin son basamağına kadar çıkıp, oraya sığınmıştı.

Önce kendini dibe bırakarak bu işe son vermeyi kararlaştırdı, suya atladı. Bunun üzerine, yaşama içgüdüsü ruhunda ânî bir değişiklik meydana getirmiş ve tekrar yüzmeye başlamıştı. Su hemen hemen tavana kadar gelmişti. Öyle ki, Scalabrino duvarları sıyırarak yüzerken, suyun içeri dolduğu parmaklıklı deliğin düzeyine sokulmuş ve demir parmaklıklara yapışmıştı.

Demiri iyice sarsalayınca çılgın bir umut çığlığı koparmıştı. İşte o sırada, çubukların yuva-

larında oynadığını hissetmişti. Bu çubuklar eskiydi, pasla aşınmış, âdetâ törpülenmişti...

Scalabrino dizlerinin üstünde yaylandı, tuttuğu demiri bütün gücüyle çekmeye başladı. Tehlikenin hemen pek yakında oluşuyla on katına çıkan herkül gücü imkânsız bir işe girişti. Çekip büktüğü ve o anda çılgın sarsıntılarla kırdığı demir çubuklara yapışan bu adam için birkaç dakikalık trajik bir çatışma oldu.

Çubuklardan biri yerinden ayrıldı. Scalabrino geçmeyi denedi ve geçti de.. Ama, bundan sonra girişeceği iş daha korkunçtu. Delik doğrudan doğruya kanala gidiyordu.

Tek Gözlü'nün çalıştırdığı demir kapak kalkınca, mahzene kanalın suyu saldırıyordu. Aralıktan geçince, kendini kanalın dibinde buldu, bir hortum yaratan bir çeşit girdap, ya da akıntıdan yukarı çıkması gerekiyordu.

Bütün varlığının gücüyle, soluğunu tutarak, atıldı. Kendisi yukarı çıkmaya çabalarken, herhangi bir iblis ayaklarından çekermiş gibi geldi. Bu, acaba ne kadar zaman sürdü?.. ve Scalabrino hangi insanüstü çabayla girdabın korkunç baskısından kurtuldu acaba? İşte bunu kendisi de söyleyemezdi. Birdenbire daha sâkin bir suya ulaştığını anladı, bir topuk darbesi onu kanalın yüzeyine çıkarmaya yetmiş ve kurtulmuştu!

Yarım saat sonra, limandaki eve geldi, üstünü başını değiştirdi.

Bianca'yı kurtarmak için Sandrigo'yu yakalamak istemişti. Başından geçen serüven, Sandrigo'nun Venedik'te destekleyenleri bulunduğu-

nu, onlara karşı çok güçlü olması ve çarpışması gerektiğini anlatmıştı.

Scalabrino'nun Orlando'ya anlattığı işte bunlardı.

Dev adam sözünü bitirince, beriki hemen sordu:

— «Peki ama, Altın Çıpa'ya ne halt karıştırmaya gittin, kuzum?»

— «İşte monsenyör, bu da söyleyeceklerimin en zor kısmı.»

Scalabrino endişeli bir hâl aldı. Gözlerinde bir an için, iri gözyaşı gibi bir şey parladı. Konuşarak yürümüşlerdi. Şimdi Olivolo adasında bulunuyorlardı. Orlando, Dandolon'un evine yaklaştı. Scalabrino onun dikkatini çekti:

— «Monsenyör, giderken bu evin şüpheli olduğunu söylememiş miydiniz bana?»

— «O sıralarda evet.. Ama, o zamandan beri burasını gözetlemeyi bırakmışlardır. Bakalım, görürüz!»

Orlando, peşinde Scalabrino olduğu halde duvardan atladı ve doğruca eve yürüdü. Kapıyı vurdu.

Aradan birkaç dakika geçince bir ses işitildi:

— «Kim var orada?»

Yaşlı uşak, kapıyı aralayarak elinde bir fenerle belirdi.

Orlando:

— «Gian di Lorenzo'yu, yeni efendini tanımıyor musun?» diye sordu.

Philippe kapıyı açarken:

— «Ah, özür dilerim efendim,» dedi.

Hemen koşup şamdanları yaktı.

Orlando yaşlı adamın hafifçe ellerinin titrediğini; arasıra kendisine garip bir bakış yönelttiğini fark etti.

— «Beni tanımadın mı?» diye sordu.

— «Monsenyör, sesinizden tanıdım, yüzünüz senyör di Lorenzo'nun yüzü olmamasına rağmen sizi gene tanıdım.»

— «Evet, öyle arasıra yüzümü değiştirmekten hoşlanırım!»

Philippe bir bakışla Scalabrino'yu işaret etti.

— «Onun önünde konuşabilirsin.»

— «Öyleyse, monsenyör, şimdiki yüzünüzün de Gian di Lorenzo'nunki kadar sizin olmadığını söyleyebilirim...»

Scalabrino sarardı. Yumrukları sıkıldı. Orlando:

— «Rahat dur Scalabrino,» dedi. «Yaşlı Philippe'i çok eskiden tanırım, onun bir ihânette bulunamayacağını da pek iyi bilirim. Bu şekilde konuşmak için çok önemli bir neden bulunmalı; şimdi bunu bize açıklar.»

Yaşlı adam:

— «Evet, monsenyör Orlando!..» diye haykırdı.

Böyle birdenbire adını işitiverince Orlando ürpermekten kendini alamadı.

İhtiyar uşak saygılı duruşunu daha da artırarak büsbütün eğilmişti.

Orlando:

— «Konuş,» dedi. «Bize önemli haberin var mı?»

— «Dün sinyora Leonora'yı gördüm.»

Philippe artık «sinyora Altieri» demiyordu.

Orlando bir çığlığı zorla zaptetti, yüzündeki boyaların altında sapsarı oldu. Boğuk bir sesle sordu.

— «Buraya mı geldi?»

— «Hayır, monsenyör. Beni yanına, Altieri sarayına çağırttı. Ve orada, ikimiz başbaşa kalınca, büyük bir gizlilik içinde bana her şeyi anlattı... Evet monsenyör? Gian di Lorenzo'nun gerçek adını biliyorum, ne acılar çektiğinizi biliyorum!.. Şimdi de, daha ilk gelişinizde, nasıl olup da ilk bakışta sizi tanıyamadığımı düşünüyorum!»

Orlando içinde kabaran duyguların heyecanıyla, hiç ağzını açmıyordu.

Philippe sözlerine devam etti:

— «Sinyora gene mutlaka buraya geleceğinizi söyledi bana.»

Orlando boğulan bir sesle:

— «Yaa! Öyle mi söyledi?» dedi.

— «Evet monsenyör, burada bulunduğunuz zaman da size göz kulak olmamı tenbih etti. Ben de sizi iyice gözeteceğim. Size söyleyeceklerim bunlardı. Şunu da eklemek isterim, sürgün ve kaçak gibi değil de özgür, mutlu nişanlı olarak bu eve geldiğiniz zamanki gibi burada güvenlik içinde bulunacaksınız!.. O ânî ayaklanma ve kargaşalık yıllarında, senyör Dandolo'yla kızı için güvenilir ve bulunmaz bir barınak hazırlamayı dü-

şünmüştüm. O barınağın sırrını bugüne kadar sakladım... İsterse tehlike gelsin monsenyör; yemin ederim ki yanınızdan sıyırıp geçecektir. Sinyora Leonora'ya yaptığım yemin işte budur.»

Orlando sessizce elini uzattı, yaşlı adam da o eli bir çeşit saygılı korkuyla sıktı.

— «Monsenyör,» dedi, «sözünü ettiğim barınağı görmek ister miydiniz?»

Orlando da:

— «Hadi görelim,» dedi.

Scalabrino da dahil, yaşlı Philippe'in peşine takıldılar..

Uşak, bahçedeki sedir ağacına doğru yöneldi.

Bu ağaç, daha önce de söylediğimiz gibi, çok büyüktü. Ayrıca, boğumlu, eğri büğrü gövdesinin garip bir özelliği daha vardı; aynı kökten çıkan ve dokuz sütunlu bir dâire meydana getiren ayrı dokuz gövdeden oluşmuştu.

Başlangıçta teker teker biten başka başka gövdeler besbelli en sonunda birleşmişler ve bir tek gövde hâline gelmişlerdi.

Yalnız, ortadaki dâire boş kalmıştı, orada bir çeşit yuvarlak kuyu vardı. Doğal duvarları, doğanın ağır çalışmasıyla birbirine kenetlenen dokuz gövde oluşturmuştu.

Sedir ağacının ağır dalları yere kadar uzanıyordu.

Philippe o dallardan birini yakaladı ve ondan umulmayacak bir çeviklikle kendini yukarı çekti. Az sonra ortadaki gövdenin budak yerine ulaştı. Orlando'yla Scalabrino aynı yolu izlediler..

Bunun üzerine yaşlı adam birkaç dalla, sarmaşıklarla dikenlere karışan asalak çalıları temizledi. Bir çeşit kuyu ağzı belirdi. Philippe fenerinin ışığıyla o kuyuyu aydınlattı.

— «İşte,» dedi, «artık aşağı atlamaktan başka yapılacak şey yok. Dün oraya bir iskemleyle bir masa indirdim, üzerini de gördüğünüz gibi, yiyeceklerle doldurdum. Gerekirse insan burada iki-üç gün kalabilir. Kalın iki de örtü var!... Ben burasını onbeş yıl önce, karatavukları kaçırmak isterken bulmuştum.»

Scalabrino hemen haykırdı:

— «Mükemmel!»

Üç erkek ağaçtan indiler ve eve doğru yöneldiler. Philippe bahçede nöbet tutarken, Orlando'yla Scalabrino içerde yalnız kaldılar.

Orlando düşünceli ve endişeliydi. Scalabrino:

— «Monsenyör,» dedi, «isterseniz hikâyemin sonunu yarına bırakalım?»

Orlando bu sözlerle içinde bulundukları duruma birdenbire dönünce, ürperdi.

— «Hayır, hayır, Scalabrino'cuğum, konuş sen!..» dedi.

— «Son su nafakamı içmeme ramak kalan o uğursuz Altın Çıpa hanına gitmeyi neden akıl ettiğimi anlatacaktım size.. Monsenyör, şunu bilin ki, siz gittikten sonra ben hemen, her şeyi yolunda bulduğumdan Kara Mağara'ya çıktım. Emirlerinizi çete reislerine ilettim. Sonra atımı dörtnala sürerek Mestre'ye gittim. Beni orada çok üzücü bir sürpriz bekliyordu.»

Orlando'nun Scalabrino'da daha önce farkettiği bozukluk, sesinde ve fizyonomisinde belirdi.

Dehşetten titreyen Orlando:

— «Babam!» diye haykırdı.

— «Hayır, hayır, monsenyör, hiç merak etmeyin. Yaşlı Doj, Juana'nın gözetimi altında hâlâ Mestre'de bulunuyor!»

— «Öyleyse?...»

— «Bianca, monsenyör!»

— «Ne olmuş?»

— «Kaçırılmış?»

— «Kim tarafından?... Biliyor musun?»

— «Juana bana her şeyi anlattı. Sandrigo tarafından kaçırılmış...»

— «Sana düşman olan şu haydut tarafından mı?»

— «Evet, monsenyör, size karşı da korkunç bir kini olmalı, çünkü Bianca'yı kaçırırken sizi vurmak istedi muhakkak ki.»

— «Beni mi? O nasıl şey öyle?»

— «Ne bileyim? Belki de sizin o çocuğu sevdiğinizi sandı...»

— «Peki ama, neden bana düşman olsun?»

Orlando düşünceye daldı:

— «Demek ki o herif beni vurmak için Bianca'yı yakaladı? Yaranın bu şekilde daha derin olacağını düşünmüştür.»

— «Ya Juana?»

— «Juana mı, monsenyör! Ah! Zavallı yavrucak! Söylediklerime çok şaşacaksınız, oysa ger-

çeğin ta kendisi bu!... Juana, Sandrigo'yu seviyor.»

Orlando ürperdi. Scalabrino devam etti:

— «O herifi uzun zamandan beri sever ve hep onun karısı olmayı umar. Bununla birlikte Juana, Bianca'yı canla başla savunmuş, bir dişi aslan gibi dövüşmüş. İşte bunun üzerine Venediğe döndüm. Sandrigo'yu görmek istiyordum. Çocuğu elinden kurtarmak, onda etkileyebileceğim bir duygu bulunup bulunmadığını öğrenmek istedim. Sandrigo'nun bana nasıl karşılık verdiğini biliyorsunuz!»

Orlando mırıldandı:

— «Juana'nın yüreğindeki ıstırap, gerçekten de pek korkunç olmalı!»

— «Hepsi bu kadar değil ki; monsenyör. Bildiğiniz şekilde Altın Çıpa'nın mahzeninden kaçtıktan sonra, artık bir tek şey düşünür oldum. Sizi aramak; kaçışımı izleyen günlerde, döndüğünüzü umarak sizi, bütün buluşma yerlerimizde aradım. Juana'yla babanızı gördüğüm Mestre'ye uğradım. En sonunda, her şeyin altüst olduğunu gördüğüm Kara Mağara'ya kadar gittim; üstelik Bembo da kaçmıştı.»

— «Bunu biliyorum devam et!..»

— «Hepsi bu kadar, monsenyör. Sizi hiçbir yerde bulamayınca, Venediğe döndüm, geceyi bekledim ve limandaki eve geldim. Evin önünde zaptiye sandığım bir adam duruyordu. Bunu görür görmez, hemen yukarı atıldım. Gerisini biliyorsunuz!..»

Scalabrino endişe verici bir sessizliğe gömüldü.

Bu dev gibi adamın yüreği, Orlando'ya duyduğu o derin, saygılı ve hayranlık dolu sevginin içinde uyanmıştı... O gün, o karanlık ruhta bir ışık şafağı yükselmişti.

Sonra, şu haberle tam aydınlığa kavuşmuştu:

— «Bir kızı vardı!»

Kendinden gelen, yüreğinin bir parçası gibi olan bir şey, canlı bir yaratık..

İşte o andan sonra Scalabrino sevmiş, yâni acı çekmişti.

Bianca'nın kaçırılmış olması, hem de Sandrigo tarafından kaçırılması, o Sandrigo'nun da tutup genç kıza karşı duyduğu tutkuyu kendisine kabaca söyleyivermesi, bir savunma tarzı düzenleme gücünü bile bırakmadan onu sersemleten bir felâketti.

İşte bu ruh durumunda Orlando onu kurtaracak kudret hâline geliyordu. Onu bir insan hâline getiren kimseye sınırsız güveni vardı. Altında kapkara bir umutsuzluk yatan o sabırla, onun gezinmesini, bir aşağı bir yukarı gidip gelmesini seyrediyordu. Orlando arada sırada ona kaçamak bir göz atıyor, adım adım düşüncesini izliyordu. Ve hiç kuşkusuz; bu bakışmalar birbirini anlamalarına yetiyordu, çünkü Orlando birdenbire dev adamın önünde durdu ve sâkin bir sesle:

— «Merak etme, her şeyden önce onu kurtarırız!... Yalnız, babamın güvenlik altında olduğuna emin olabilmem için senden bir gün istiyorum.»

Scalabrino titreyen bir sesle:

— «Ben de sizinle geliyorum monsenyör,» dedi.

— «Öyleyse hemen gidelim.»

JUANA'NIN DEĞİŞMESİ

Okuyucularımızın farkına vardığı gibi, Orlando uzun zamandan beri Venedik'te, gidiş gelişlerini güvenlik altına almaya yarayan bir çeşit gizli servis kurmuştu.

Denize açıldığını gördüğümüz yelkenliden başka, Lido limanında, belirli bir süre içinde hemen üçyüz savaşçıyı karaya çıkarabilecek üç büyük gemi daha vardı.

Şüpheyi çekecek hiçbir şeyi olmayan bu gemiler muntazaman yük ve insan taşıyorlardı ama, hiçbir zaman çok uzaklara açılmıyorlardı. Ayrılıkları pek kısa sürüyordu. Buna karşılık yükle döndükleri zaman da boşaltmaları hesaplı bir yavaşlıkla yapılıyordu. Dört gemiden sâdece bir tanesi uzaklaşabiliyordu. Böylece, Orlando her zaman elinin altında üç gemi bulunduruyordu.

Şehrin çeşitli noktalarında, gerektiğinde Venediği karadan ayıran deniz kulağını geçmek için; devamlı şekilde yollu gondollar bekliyordu. Karada da, deniz kulağından tâ Piave boğazlarına kadar üç tane at menzili bulunuyordu.

Bu hazırlıklar sâyesinde, Orlando, ya da ulaklarından biri, birkaç saat içinde Kara Mağara'ya gidip gelebilirdi.

Orlando'yla Scalabrino işte bu gondollardan birine yöneldiler. Sandal Büyük Kanal'da, Alti-

eri sarayının hemen yakınlarında bekliyordu. Gondolun sahibiyle işâretleştikten sonra, iki erkek kayığa bindiler, kürekçiler de, insanın henüz makine gücüne bel bağlamadığı denizcilerin özelliğini meydana getiren ustalık ve çeviklikle hemen çala kürek karadan uzaklaştılar.

Orlando kendini tentenin altına atmıştı. Scalabrino da her zaman yaptığı gibi, arka tarafa oturdu. Kayık, Altieri sarayının önünden geçti. Orlando, tentenin perdelerini kaldırmadı. Bir aralıktan sarayı görüvermekten korkarmış gibi, gözlerini sıkı sıkı yumdu.

Eğer o anda gözlerini kapkaranlık saraya dikmiş olsaydı, orada aydınlık bir pencereyi fark ederdi. Bu, Leonora'nın yatak odasının penceresiydi.

Bu odada, soluk benizli, zayıf, yatağına uzanmış Leonora düşünüyordu. Birkaç adım ötede, bir koltukta oturan babası da nöbet tutuyordu.

Leonora düşünüyordu, Neyi?...

Heyhat!... Kaybolan mutluluğu, yıkılan hayatı, şimdi düşüncelerinin tek konusuydu, düşünceleri de hep Orlando'nun çevresinde dönüyordu.

Bununla birlikte, genç kadın birdenbire ürperdi.

Gecenin derin sessizliğinde, küreklerin ölçülü vuruşları kulaklarına çarpmıştı. Başını kaldırdı, dinledi.

Dandolo gözlerini ondan ayırmıyordu. Kızının hareketini, gösterdiği çabayı gördü, pencereye gitti, perdeyi kaldırdı.

— «Merak etme kızım, hiçbir şey yok!» dedi.

Leonora da:

— «Bir şeyler işittim de,» diye mırıldandı.

— «Karanlıkta geçen bir gondol farkediliyor!... Kırmızı fenerini görüyorum...»

— «Yâ!...»

— «Çok hızlı gidiyor, gözden kayboldu bile...»

Leonora'nın başı yastıkların üstüne düştü, Dandolo da dönüp koltuktaki yerine oturdu.

— «Görüyorsun ya kızım, en ufak bir gürültüyle endişelenmekte hatâ ediyorsun,» dedi. «Hem zaten ben de buradayım, hiçbir şeyden korkma!»

Leonora hafif bir işaret yaptı. Sanki ona tamamiyle güvendiğini söylemek istermiş gibiydi. Sonra da gözlerini yumdu.

Gondol, bir deniz kuşu gibi hafif ve hızlı, Altieri sarayının pencereleri altından süzülüp geçti; az sonra da Deniz kulağına vardı.

Karaya yanaştığında henüz ortalık ağarmamıştı.

Orlando'yla Scalabrino derhal atlara bindiler ve tan yeri ışırken Mestre'deki küçük evin önünde hayvanlardan indiler. Juana kapıyı açmaya gelince Orlando sordu:

— «Babam?»

— «Sağ ve sıhhatte, monsenyör... Yalnız Bianca!...»

Orlando içeri girdi. Scalabrino bir işâretle, Orlando'nun her şeyi bildiğini genç kadına anlattı.

Orlando içeri girer girmez, zemin kattaki bü-

yük odada, gürül gürül yanan ocağın başında oturan babasını gördü. Yaşlı adama koştu, onu sevgiyle kucakladı. Gözleri görmeyen adamcağız:

— «Beni böyle kucaklayan kim?» diye sordu.

Orlando:

— «Ben,» dedi, «ben... oğlunuz...»

— «Oğlum mu?...»

— «Heyhat! Hâlâ sesimi tanımıyor musunuz?»

Deli hiç sesini çıkarmadı.

Scalabrino'yla Juana, yürek paralayıcı olan bu sahneyi tarifsiz bir heyecanla seyrediyorlardı... Bu arada, yaşlı Candiano, ihtiyarlıktan titreyen elleriyle Orlando'yu kendine çekmeye çalışıyordu. Oğlu önüne diz çöktü.

Bu harekette, onun şuura kavuşması için beslenen ümit veya iyileşmediğini tekrar görmenin korkusu vardı... Orlando seslendi:

— «Baba! Baba!»

Yaşlı adam Orlando'nun başını tuttu. Parmaklarıyla görmeye çalışan körlerin yaptığı gibi, elledi, inceden inceye yokladı.

— «Evet,» diye mırıldandı. «İşte muhakkak ki akıllı ve iyi yürekli bir erkek başı... Bir oğlum olsaydı; buna benzemesini isterdim!»

— «Oğlun karşında! Oğlun ayaklarının dibinde!»

— «Hatırlıyorum.. Evet, evet, hatırlıyorum galiba... Vaktiyle bir oğlum vardı... Ama, bu belki de bir deli hayâlidir, kimbilir... İçimi araştır-

dığım; körlüğümün ebedî gecesine indiğim zaman; yüreğimdeki eski hayalleri hatırlayınca gerçekten de eskiden, çok eskiden öbür insanlar gibi yaşıyordum, gözlerim o günlerde sevdiğim kimseler üzerinde zevkle duruyordu gibi geliyor bana... Siz kimsiniz?.. Oğlum olduğunuzu neden söylüyorsunuz?.. Eğer bir oğlum var idiyse bile, arada sırada düşündüğüm bütün o şeyler gibi o da ölmüştür mutlaka. Artık oğlum yok benim.»

Deli, avucunda tuttuğu Orlando'nun başını yavaşça geri itti. Oğlu doğrulup kalktı. Uzun uzun içini çekti. Artık yaşlı Candiano ocağın ateşinde ellerini ısıtmaktan başka bir şeyle ilgilenmez olmuştu bile. Bir ara şunları mırıldandı:

— «Juana evlâdım; bu soylu yabancıyı gerektiği gibi ağırlamaya gayret et.. Oğlum olduğunu söylemeye iten deliliğine rağmen, ona karşı iyi davranmalıyız. Bana öyle geliyor ki, eskiden bir işaret yapmam yeterdi, ziyaretime gelen yabancıların çevresini hemen bir sürü uşak kuşatıverirdi. Nerede kaldı o mutlu günler? Acaba böyle günler yaşadım mı ben?»

Orlando babasının bir daha dünyada aklını toparlayamayacağını apaçık görür gibi oldu.

Fikrini öğrenmek istermişçesine Juana'ya doğru döndü. Genç kadın:

— «Oysa, tam iki kez oğlunu çağırdı ve Foscari'ye lânet etti.» Dedi.

— «Yâni, sen ne düşünüyorsun?»

— «Arada sırada deliliğinin içinde akıl şimşekleri çaktığını görüyorum!»

— «Hepsi bu kadar mı?»

— «Anlayabildiğim bu kadar, monsenyör.»

Orlando birkaç adım yürüdü.

Sonra Juana'ya dönerek:

— «Artık babam burada kalamaz,» dedi.

Juana sapsarı kesilerek:

— «Bana da öyle geliyor.»

Orlando, Juana'nın gözlerinin içine bakarak, gayet yumuşak bir sesle konuşmasına devam etti:

— «Olanları öğrendim, bana her şeyi söyle...»

Genç kadın başını eğerek:

— «Gelen adam gene gelebilir,» dedi.

— «Evet?»

— «Belki de o zaman, doj'a bir fenalık yapar!...»

— «Ama, onu savunmak için sen varsın ya burada...»

—«Monsenyör!...»

— «Eğer bir daha buraya gelme cüretinde bulunursa, o adama öldürücü darbeyi indireceğine eminim ben...»

— «Monsenyör!...»

— «Ne var?...»

— «Onu vururum, çünkü babanızı size sağ salim teslim etmeye and içtim ama, ardından da kendimi vururum... Neden böyle konuştuğumu Scalabrino'ya sorun!...»

Juana bu son sözleri bitkin bir sesle söyledi ve yüzünü elleriyle kapattı. Ağlamıyordu. Ama, tepeden ayağa titriyordu.

Orlando sonsuz bir acımayla genç kadına bakarak:

— «Zavallı Juana! Zavallı yavrucak!» diye düşündü...

Ellerini tuttu.

— «O adamı bu kadar çok mu seviyorsun?... Scalabrino'yu öldürmeye kalkıştığını biliyor musun?»

Juana hiç sesini çıkarmadı.

Sadece daha şiddetli titremeler yüreğinin paralandığını belli etti.

Orlando:

— «Ne büyük bir felâket bu,» diye düşündü.

Sonra yüksek sesle devam etti:

— «Babamı emin bir yere götüreceğim. Sen de orada güvenlik altında olursun. Sevgili kardeşim; acına ve aşkına saygı duyuyorum. Ama, bırak da seni yöneteyim, sen de babamla git...»

Juana onun gözlerinin içine baktı.

Yüzünde yürek paralayıcı bir ifade okunuyordu. Orlando o yüzün solukluğundan ve zayıflığından âdetâ şaşkına döndü, üzüldü.

Juana sâkin bir sesle ve sanki söyleyeceklerini uzun zamandan beri kafasında tasarlamış gibi:

— «Monsenyör,» dedi. «Beni bağışlayın! Söylemek için dönüşünüzü beklediğim bir şey var...»

— «Konuş, kardeşciğim, hiç çekinmeden konuş!... Bana her şeyi söyleme cesaretini bul, çünkü söyleyeceğin her ne olursa olsun, sana hayatımın sonuna kadar sürecek bir minnettarlık duyuyorum.»

— «Monsenyör babanızın yanında kalamayacağım. Beni bağışlayın, Venediğe gitmeliyim!..»

Orlando mırıldandı:

— «Venediğe mi? Pekâlâ kabul, benimle birlikte, Scalabrino'yla birlikte seni seven, seni savunacak koruyacak iki ağabeyinle birlikte gelirsin öyle değil mi?...»

Juana başını salladı:

— «Venediğe yalnız gitmeliyim,» dedi.

Orlando gayet yumuşak bir sesle:

— «Onu görmek için, değil mi?» diye sordu.

— «Onu savunmak için monsenyör.»

— «Bana karşı mı? Scalabrino'ya karşı mı?»

Deliliğe yaklaşan bir endişe hareketiyle ellerini büktü. Hıçkırıklarla ağlayarak, çılgınlar gibi kekeledi:

— «Siz ikinize... dünyada sevip saydığım tek varlık olan sizlere el kaldırmaktansa, Tanrı bin kez canımı alsın daha iyi... Eğer sizlere karşı en ufak öldürücü bir fikirle hareket edersem cehennemin bütün yıldırımları başıma yağsın!... Ama o, o yüreğimin yüreği, bu yürek sevme yeteneğine eriştiğinden beri beni heyecanlandıran aşk düşüncesi. Önsezimle hissediyorum, uğursuz olaylar görüyorum... Ah! Siz ulu ve güçlüsünüz monsenyör. Ruhunuz Sandrigo'yu çoktan bağışladı bile. Onu esirgemeye, beni esirgemeye karar verdiniz. Bunu gözlerinizden okuyorum. Sandrigo'nun sizden korkacak bir şeyi yok... ama...»

— «Sözlerini tamamla Juana.. Konuş!... çün-

kü benim gönlüm de seninkiyle uyumluluk hâlinde.»

Juana büyük bir çaba gösterdi, gözlerini yakan yaşları sildi.

— «Evet,» diye devam etti, «bütün düşüncemi ayaklarınızın dibine sermeliyim.» Bunları söylerken sarsılarak titriyordu. «Ah!... Aradan geçen şu öldürücü on gün içinde uzun uzun düşündüm, korktuğum facia olmuş bibi, gelecekleri açıkça görüyorum!... Monsenyör, siz Sandrigo'yu esirgersiniz, bunu benim için yaparsınız, biliyorum. Ama, o sizi esirgemez. Kaçınılmaz bir şekilde, onu öldürmek zorunda kalacağınız saat gelip çatacak... İşte ben buna engel olmak istiyorum. Ah! Her ne pahasına olursa olsun, bunun önüne geçmeliyim... Sandrigo'yla sizin karşı karşıya gelebileceğinizi düşünmek bile beni donduruyor, dehşete düşürüyor!»

— «Demek ki Venediğe gitmek istiyorsun öyle mi? Hiçbir şey seni fikrinden döndüremez mi?»

— «Hiçbir şey monsenyör... Gideceğim.»

Kestane renkli tatlı gözleri garip bir alevle parlıyordu.

Hiç şüphesiz ki o anda, işkenceden kaçınacak yerde, bir çeşit heyecanlı ateşle ölüme koşan ilk din kurbanlarının ruh durumu içindeydi.

Orlando:

— «Zavallı kurban!» dedi. Sonra da şunları ekledi: «Pekâlâ kabul, serbestsin Juana.. Ama, iki ağabeyinin dâima seni düşündüklerini her zaman hatırla... Ve bir fedakârlığa ihtiyacın

olursa, gönlünden yaralanıp da, üzgün başını nereye koyacağını bilemeden içini umutsuzluk kapladığını hissettiğin saat gelirse, benim ağabey bağrımda bir sığınak bulabileceğini sakın unutma!...»

Juana hıçkırıklarını zaptetmek için güçlük çekiyordu. Orlando tekrarladı:

— «Olivolo adasında, Dandolo'nun evini biliyor musun?» diye sordu.

— «Evet...»

— «Günün ve gecenin her saatinde bizi orada bulabilirsin. Ya da daha doğrusu bize haber verecek bir kimse bulunacaktır.. Dediklerimi iyice anladın mı?»

— «Evet, monsenyör.»

— «İyi.. Şimdi söyle bakalım, ne zaman gitmek istiyorsun?»

— «Derhal.»

— «Derhal mi? Nasıl? Hiç seğilse seni hazırlamama vakit kalsın...»

— «Her şeyi tasarladım monsenyör. Kendimle yaptığım uzun tartışmalardan sonra, üç gün önce ne yapacağımı kararlaştırdım. Üç günden beri de bir araba beni sâhile götürmek için en yakın handa bekliyor. Oradan, Venedik seferini yapan genel gondola bineceğim.» Hemen ardından da heyecanla şunları ekledi; «Ah! Kaybedecek bir sâniyem bile yok. Belki de fazlasıyla vakit kaybettim bile.. Allaha ısmarladık monsenyör; Allaha ısmarladık, Scalabrino.»

Dev yapılı adam, boğuk küfürler savurarak, Juana'yı kucakladı.

Orlando da onu kucakladı.

Bunun üzerine Juana yaşlı Candiano'ya yöneldi. Önüne diz çöktü ve:

— «Sevdiğim siz; yüreğimin her an derin bir saygıyla andığı rahmetli kadının sevdiği siz, yanınızdan ayrıldığım için beni bağışlayın... Bana hayır duâlar ederek 'kızım' diye hitap eden kişinin ruhu eğer çevremizde çarpıyorsa, beni anlar, bu karara varmak için ne acılar çektiğimi bilir...»

Bilinçli bir hareket miydi? Bir delinin düşüncesinin herhangi bir belirsiz ifadesi miydi? Yaşlı adamın kolları uzandı, zayıf ellerini sanki takdis etmek için Juana'nın başına koydu. Genç kadın ayağa kalktı, Orlando'yla Scalabrino'ya son bir vedâ işareti yaparak uzaklaştı. Az sonra bahçeyi geçmiş, yolda gözden kaybolmuştu... İki erkek dakikalarca, hiçbir şey söylemeden kaldılar.

Körün yaptığı bir hareket oğlunun dikkatini çekti. Orlando döndü. Aynı anda da Scalabrino, neye karar verdiğini sormak istermişçesine bir el hareketiyle yaşlı adamı gösteriyordu.

— «Monsenyör,» dedi, «eğer isterseniz, doj'u Kara Mağara'ya götürmeyi üzerime alırım.»

Orlando başını salladı. Bu hareketin anlamında yanılan Scalabrino:

— «Monsenyör,» dedi, «emin olun ki babanız Kara Mağara'da tam bir güvenlik içinde olur. Bembo'nun kaçırılması olayında meydana gelenler çete reislerinin gözlerini açtı. Şimdi artık Mağarada dâima ihtiyat adamlarımız var, orasını savunmanın ne kadar kolay olduğunu da bilirsiniz.»

Orlando:

— «Babam Venediğe gelecek,» dedi.

— «Venediğe mi?»

— «Hazırlan.. Mestre'de üçümüzü de götürecek bir araba kirala.»

— «Peki, atlarımız?»

— «Onları menzilde bırakırsın.. Ortalık kararırken Venediğe ulaşacak şekilde yola çıkarız.»

Scalabrino hızla uzaklaştı. Bir saat sonra, bir köylünün sürdüğü üstü kapalı bir arabayla döndü.

Orlando, Venediğe varış ânına göre yola koyulma saatini hesapladı. Zamanı gelince babasını arabaya bindirdi.

Yaşlı adam hiç karşı koymadı, Sadece:

— «Beni nereye götürüyorlar?» diye sormakla yetindi.

Orlando'nun kafasında bir umut ışığı belirdi ve hemen cevap verdi:

— «Venediğe baba! Venediğe, anlıyor musunuz? İktidarda bulunduğunuz, eşiniz Silvia ve oğlunuz Orlando'yla birlikte dükalık sarayında yaşadığınız Venediğe.»

Ama, yaşlı adam ilgisiz bir el hareketi yaptı:

— «Venedik mi! Çok güzel bir belde olduğunu işittim!...»

Orlando mırıldandı:

— «Ne yazık! Ne yazık!»

Scalabrino'yla birlikte babasının yanına yerleşti, gondolunu bıraktığı yerde buldu, güneş

battıktan iki saat sonra, yâni gece karanlığında Venediğe döndü.

Orlando babasını Olivolo adasındaki eve yerleştirdi.

Onu bu karara belki de gizli bir umut itmişti, kimbilir?...

ARETİNO HAREMİNDE YENİ BİR ODALIK

Bembo'yu limanın rıhtımında bırakmıştık: Eve saldıran zaptiyeler sürüsünün yapacağı araştırmanın sonucunu bekliyordu. Bu sonucu, az sonra saldırganlar düzensiz bir şekilde aşağı indikleri zaman öğrendi.

Birliğin şefi:

— «Üç adamımız daha öldürüldü,» dedi. «Pen cereden fırlatılan dört kişiyle birlikte yedi eder. Venedik polisinin büsbütün tükenip kırılması için bunun gibi birkaç gece yeter monsenyör!»

Bembo gürledi:

— «Ya o? Onu ne yaptınız?»

— «Yakalamaya geldiğimiz adam mı? Uçtu, kayboldu, kelimenin tam anlamıyla duman oldu gitti!»

— «O da ne demek öyle?»

— «Bu demek ki, o adamla arkadaşı -çünkü herifler iki kişiydi- dumanın gökyüzüne yükselmek için genellikle tuttuğu yolu tuttular...»

— «Bacadan mı kaçtılar?»

— «Ta kendisi.»

Bembo bir küfür savurdu, bütün mahalleyi araştırma ve evde gözetleyiciler bırakma emrini verdi. Sonra da, öfkeden daha çok belki de korkudan daha beti benzi atmış bir halde geri çekildi.

Bembo sarayına dönünce bütün kapıları sıkı sıkı kapattırdı, gün ağarmadan, her kim olursa olsun, ne bahaneyle olursa olsun aslâ açmamalarını emretti. Sonra da, gürül gürül yanan ocağın yanında, getirttiği hafif şeyleri yedi ve çalışma odasına kapandı.

Bu hafif yemek, bir piliç söğüşü, balıklı börek, bir şişe de kardinalin mahzenine bol bol yığdırdığı ve pek sevdiği eski Burgonya şarabından meydana gelmişti.

Pilici yutup böreği de mideye indirdikten sonra kardinal son bir bardak daha şarap doldurdu, koltuğun arkalığına devrildi, ayaklarını ateşe doğru uzattı ve bardağını gözlerinin hizasına kadar kaldırarak ocağın kızıl yangını karşısında erimiş yâkutları ışıldattı.

Süvarî giysilerinin kıvrımlarında takılıp kalan ekmek kırıntılarını hafif bir fiske vurarak silkeledikten sonra:

— «Şimdi durumu sükûnetle gözden geçirelim.» Dedi. «Bizim dağlarda sağlam, güçlü boynuzlarla donatılmış bir yaban koyunu türü yaşar... Avcının kovaladığı yaban koyunu kaçmaya başlar. Sıkıştırılınca, kafa tutar, boynuzları, yanına pek fazla yaklaşma cüretinde bulunanların karnını deşmeye yarar. En sonunda, eğer yenileceğini anlarsa, yaban koyunu ne yapar? Baş aşağı herhangi bir uçuruma atlar. Sert ve kayalık bir toprakta boynuzlarının üstüne düşerse, kafası kırılır. Her şey biter, tamam.. Evet ama, eğer yumuşak bir toprağa düşerse, boynuzları saplanır, yaban koyunu ölmez, elinden geldiğince oradan yakasını kurtarır ve yukarda, uçuru-

mun kenarında duran avcı ve köpekleriyle alay ederek çekilir gider...(*) Neden ben de yaban koyunu gibi davranmayayım? Orlando Candiano tarafından kovalanıyorum. Beni yakalarsa, köpeklerine parçalatır. Elimden geldiği kadar kafa tuttum. Uçurum darbesini denemekten başka yapacak şeyim kalmadı... Bakalım hangi uçuruma baş aşağı atlayabilirim?»

Uzun uzun düşünmeye koyuldu:

«Roma!.. Papalık sarayıyla, uzakları, kayaları, yumuşak topraklarıyla, hançerler ve zehirlerle silâhlanmış kardinalleriyle; en becerikliye, en iyi düşmesini bilene sunulan görevler ve ödenekleriyle Roma, işte kendimi atmam gereken şâhâne uçurum!... Oraya varınca, eğer düşmesini bildiysem, -düşmeyi yönetmek için de içgüdüm beni yönetir-, piskoposlar, kardinaller, yüksek görevliler kalabalığı içinde, o insan çalıları arasında bir kere kaybolunca, Orlando'yla köpeklerinin burnuna gülerim ben de!...»

Bembo ayağa kalktı, bir dans havası mırıldanarak çalışma odasının çevresini dolandı.

Birdenbire ürperdi, benzi solarak koltuğuna yığıldı ve:

«Bianca!...» diye mırıldandı.

Tutkusunu unutmuştu. Korku zincirlerinden daha güçlü bir zincir onu akbabanın -aşkın- yüreğini kemirdiği o Prometheus kayasına bağlamazmış gibi, tasarılar yapmış, düşünmüş ve konuşmuştu.

(*) Kardinalin hatırladığı, yaban koyunlarının bu geleneği tamamiyle gerçektir. (Yazarın notu.)

Bianca!.. Bianca'sız gitmek, Roma'ya kaçmak, onsuz yaşamak, bir başkasının ona sahip olduğunu, bir başkasının onu kollarıyla sardığını, buseleriyle uyuttuğunu düşünerek yaşamak!..

O andan sonra, fikirlerinin gelişmesinde Sandrigo'nun hayali, Orlando'nun hayâlinin yerini aldı. Hayat probleminin öbür yüzü onu bütünüyle kavradı. Böylece de, Bianca'nın kendinin olması için birkaç günden beri çizmeye çabaladığı tasarıyı kesinleştirmeye koyuldu.

İşte biz bu tasarının nasıl geliştiğini göreceğiz.

Bembo, sonunda daha sâkinleşerek, kendinden daha da emin, yattı.

Ertesi sabah saat ona doğru, Aretino'nun sarayına koştu.

Üstad Pietro Aretino o sabah çok erken kalkmış, doğruca dükalık sarayına gitmişti: Kardinalin kendisine vaad ettiği bin duka altınını alacaktı.

Adını hazinedara söyler söylemez adamın yaltaklanan bir gülümsemeyle hemen avucuna bin altını saydığını hayretle gördü. Aretino büyük bir neşeyle evine döndü.

Bir masanın üstünde çil çil altınları sayarak:

«Olur şey değil, gerçekleşiverdi baksanıza!» diye homurdandı. «İşte bin duka, ne bir eksik, ne de bir fazla... Bu Bembo büyük adam canım!... Hazînenin anahtarı gerçekten de elinde mi dersin? Eğer öyleyse, daha alacağım dokuzbin altın çantada keklik demektir.»

Bir ışığın çevresine üşüşen kelebek sürüleri

gibi, altın kümelerinin çevresine koşuşan kadınlara dönerek:

— «Buraya bakın, sizler, beni iyi dinleyin!... Monsenyör Bembo beni ziyaretiyle onurlandıracak, onun gibi saygıdeğer ve eli açık bir senyöre güler yüz göstermenizi istiyorum. Onun sâyesinde, ünlü dostum Gian Medici'nin ölüm acısı yarı yarıya avundu. Toprağı bol olsun! Avunmanın geri kalan yarısının pek yakında geleceğinden hiç şüphe etmiyorum. Onun için, o aziz kardinal buralarda görünür görünmez, herkes gülümsesin, gitarını kapsın, en güzel örtülere sarınsın. Hemen mutfağa koşmayı da unutmayın sakın, çünkü sevgili dostum tıpkı benim gibi, güzel yemeklere pek düşkündür. Dişi bir ıstakozdan, tam kıvamına gelmiş birkaç parça av etinden hoşlanacaktır. Hepiniz beni iyice anlamışsınızdır herhalde! Eğer içinizden birinin nefretle başını çevirdiğini yakalarsam, alimallah onu kendi saçlarıyla boğarım. Topunuzu da şeytan götürsün, nesi var bu Bembo'nun ki, onu görür görmez hemen yolunmuş saksağan havaları takınıveriyorsunuz? Geldiği haber verilince çil yavruları gibi kaçıyorsunuz. Adam bana çok güzel görünüyor, onu güzel bulmanızı, okşayıp pohpohlamanızı ve buraya neşeli ışınlar arasındaki Phoebus gibi, gülümsemeleriniz arasında girmesini istiyorum.»

Marguerita karşılık verdi:

— «Sevgili senyörüm, pazara götürülen domuzlara gülücük yapmayı tercih ederim.»

Pietro avaz avaz bağırdı:

— «Evet Pocofila; ağzından altın yağdıranlardan çok homurdanan domuz suratlıları sevdiğini herkes bilir.»

Chiara atıldı:

— «Ama, Bembo'nun ağzından altın yağmıyor ki. Sadece sesini işitmek bile karnımı ağrıtıyor.»

— «Dilerim Allah'tan öyle bir karın ağrısına yakalan ki, onu karnından çıkarmak için kızgın demirlerle etini parçalasınlar!»

Paola da:

— «Maymun gibi çirkin!» dedi.

— «Sen sus maymun. Kendi resmine hakaret etme bari.»

Perina tatlı sesiyle:

— «Ondan çok korkuyorum,» diye fısıldadı.

— «O yemyeşil kudurmuş kedi gözlerinle asıl sen aynaları korkutuyorsun!»

Aretino'nun karşılıklarından herbirinin hemen sevimli dehşet çığlığı yarattığını, bunu da derhal bir gözyaşı tufanı izlediğini söylemek tamamiyle gereksiz.»

Aretino en sonunda avazı çıktığı kadar bağırdı:

— «Hey! Nedir bu cehennem teranesi! Ey cennetin ermişleri! Ey İblisin kıpkızıl çocukları!... Bütün kanımı zehirleyen bu sefil alçaklardan beni kim kurtaracak? Susun, aşağılık düzenbazlar! Susun, ya da şimdi hepinizi birden kiliseye götürüp Bembo'ya günah çıkarmaya mahkûm ederim!»

Tehdit hemen etkisini gösterdi. Genel bir sessizlik oldu.

Pietro Aretino sözlerine devam etmek için bundan yararlandı:

— «Aşağılık düzenbazlar!... Kötü günlerde nafakamı sağlayan pek saygıdeğer dostlarımı yakışık aldığı şekilde karşılamadıktan sonra neye yararsınız ki? Anamın namusunun hakkı için, her şey gittikçe daha fenaya doğru yöneliyor. Fransa kralına hakaret ettim, o da tuttu bana, etse etse ikiyüz duka altını edecek bir zincir gönderdi. Carlos Quintus (Şarlken)a övgüler yağdırdım, hâlâ cevabını bekliyorum. Zaman çok zorlaştı diyorum size! Gardrobum yürekler acısı bir durumda. Yataktan kalktığımda, bu sabah, gözden geçirdim. Ne gördüm biliyor musunuz? Söylesenize! Konuşun tembeller, ne gördüğümü biliyor musunuz? Altı elbisemden bir tanesinin hiç kordonu yok, öbürü kol yırtmaçlarının birleşme yerlerinden yırtılmış, bir başkasının işlemeleri dökülmüş. Yeşil atlas elbisemin ceketinde koskocaman bir yağ lekesi var. Kışlık pelerinim kakım kürkünü güveler yemiş. Pantolonlarımın durumu içler acısı. Ya şapkalarımın tüylerini ne yaptınız? Ya o on parmak sığacak kadar delikler açılan yünlü üç setrem! Ya o sanki üzerinde dans edip tepinmişsiniz gibi örselenen, eskiyen sekiz ceketim! Ah! Sizi haydutlar sizi! Beni hasır üstünde bıraktınız. Pek yakında el içine çıkacak bir tek elbiseyle kalacağım. Birer paçavraya dönen gömleklerime kadar! Ama siz vaktinizi neyle geçiriyorsunuz? Hadi, hadi, söyleyin, söylemeye cesaret edin hele!. Çok iyi

öyleyse, dikkat edin! Başlangıç olarak da, buraya çağıracağınız ilk kuyumcu yahudisini pencereden aşağı atacağım. İşaret edeceğiniz ipekli kumaş satan ilk bohçacı çingenesini şişe geçirip kebap yapacağım. Ben...»

Bir ses sırıttı:

— «Aferin Aretino!... Aferin!» Paracıklarının akıllı yöneticisi bir efendi işte böyle konuşur, bayıldım doğrusu.»

Aretino'yla kadınlar birdenbire dönünce, bir uşağın peşine takılıp gelerek sessizce ortaya çıkıveren Bembo'yu gördüler.

Hemen yüzü gülen Aretino:

— «Sen misin?» diye haykırdı.

— «Eğer beni sofrana kabul edersen, seninle yemek yemeğe geldim.»

— «Ey ulu Tanrım! Eğer seni dâvet edersem mi? Hey! buraya bakın, sizler, işittiniz mi?»

Kadınlar en sevimli gülücükleriyle yerlere kadar eğilerek Bembo'yu selâmladılar ve hemen mutfağa doğru koşuştular.

Bembo hayretle sordu:

— «Nesi var bunların bugün? Hepsi de beni selâmlamak lütfünde bulundu?»

— «Bunu bir yana bırakalım da, çalışma odama gidelim, orada daha rahat konuşuruz!... Kadınlara gelince, emin ol ki sandığından daha fazla severler seni. Neyse, gel!...»

Bembo alaycı bir sesle üsteledi:

— «Bekleme salonlarının ağzına kadar dolu olduğundan haberin var mı?»

— «Ricacılardır! Canları cehenneme hepsinin de!»

— «Yo, hayır... Osmanlı sultanının iki elçisini gördüm.»

— «Beklesinler!»

— «Hiç şüphesiz, sana gösterecek birkaç soneleri bulunan oniki kadar genç, senyör.»

— «Sen burada bulunduğun kadar ben evde değilim!»

— «Bir de uşak gibi birinin setresinde imparatorun armalarını tanır gibi oldum.»

— «Tüh, kör şeytan! Carlos Quintus'un cevabı!...»

— «Git bak.»

— «Razı olur musun?»

Ve Aretino hemen atıldı. Aradan on dakika geçtikten sonra, Bembo onun hiddet çığlıklarını işitti. Aretino kapıları şiddetle çarparak döndü.

Kardinal sordu:

— «Ne oldu?»

— «Sefil herif! Benimle bu derece alay etmek! Yo! Ne biçim adam olduğumu, neler yapabileceğimi gösteririm ben ona! Şiir kralının Almanların kralını bile cebinden çıkardığını anlatırım ona!... Ne hakaret! Yenilir yutulur gibi değil, öcümü almadıkça dünyada gözüme uyku girmez...»

— «Neyse, canım, anlatsana olanları...»

— «Ben, Pietro Aretino ona hayran olduğumu söylemek için Carlos Quintus'a bir şeyler

yazdım. Bana ne cevap veriyor, biliyor musun? Al, oku!»

Aretino hiddetten titreyen bir elle, birkaç dakikadan beri avucunda buruşturduğu mektubu Bembo'ya uzattı.

Bembo sükûnetle kâğıdın buruşuklarını düzeltti ve okudu:

Şair Senyör Pietro Aretino'ya;

Efendim imparator; kendisine gönderdiğiniz şiiri aldığını ve okumak tenezzülünde bulunduğunu size yazmamı emrettiler. Efendim imparator; eşsiz yüce gönüllülükle size teşekkür etmemi emretmek lütfünde bulundular. Ben de, bu mektupla emri yerine getiriyorum. Efendimin hoşnutluğunun bu belgesini size gönderirken, senyör şair, bizzat kendi saygımı ekleme cüretinde bulunuyorum.

SCHWETZER

İmparator ve Kral Hazretlerinin oda uşağı.

Bembo bir kahkaha attı.

— «Ee!.. Bunda onur kırıcı bir taraf görmedim ben,» dedi.

— «Şiirlerime oda uşağıyla cevap vermiş!..»

— «Unutma ki o bir başbakandan da etkilidir..»

— «Ya hiç bir metelik göndermeyişine ne dersin?»

— «Onur, zenginlik, şâhâne hoşnutluk!..»

— «Ben bir tabak sucuklu yumurtayı bunların hepsine tercih ederdim! Olur şey değil! Şâhâne hoşnutlukmuş! Ne kadar şâhâne olursa ol-

sun, beni ve şu şıllıkları hoşnutluk mu besleyecek! Ağızlarını tavuk gerisi gibi büzerek bunların nasıl tıkındıklarını dünyada tahmin edemezsin. O kadar çok paraya ihtiyacım var ki! Evet ya! Ama, Carlos benimle alay etmenin neye mâl olduğunu görür. Yemin ederim ki, ona ya kan kusturacağım, ya da altın. Öyle bir sır biliyorum ki, eğer açıklarsam yerin dibine geçer, ölür, mahvolur ve gizlenmek, toprağın altına kaçmak, diri diri gömülmek zorunda kalır (*).»

Bembo hemen atıldı:

— «Paraya ihtiyacın olduğunu mu söylüyorsun?»

— «Senin sâyende aldığım bin duka altını imdada yetişmese hâlim nice olurdu bilmem...»

Bembo bir çekmeceye doğru yan bir bakış fırlatı. Pietro hemen çekmecenin önünde durdu ve endişeyle sordu:

— «Çekmeceme bakıyorsun, değil mi? Ama, yemin ederim ki içi bomboş.»

Hiç yüzü kızarmadan yalan söylüyordu: Şeytanın karargâhına gideceği sırada Orlando kararlaştırılan onbin duka altını ona göndermişti.

Bembo:

— «Eğer boşsa bunu doldurmak gerekir,» dedi.

Aretino usulca sokuşturdu:

(*) Acaba Pietro Aretino'nun gerçekleşen tehdidi mi Carlos Quintus'u tahttan feragat edip de bir manastıra çekilmeye zorlamıştı? Pek muhtemeldir, neden olmasın? (Yazarın notu).

— «Dükalık hazinesinden dokuzbin altın daha alacağımı biliyorum.»

Kardinal:

— «Evet,» dedi. «Ama, hangi koşullar altında olduğunu da biliyor musun?»

Aretino hayâl kırıklığıyla yüzünü buruşturarak:

— «Unutmadım,» dedi. «O parayı alabilmek için Orlando Candiano'yu teslim etmem gerekiyor.»

— «Bundan pek hoşlanmıyormuş gibi bir hâlin var?»

Aretino telâşla haykırdı:

— «Yok, a canım, o da nereden çıktı? Ama, bu Orlando Candiano hiç dönmezse?.. Benim zavallı dokuzbin altınım ne olacak?»

Bembo endişe verici bir sesle:

— «Merak etme, dönecek,» dedi.

— «Öyle mi sanıyorsun?»

— «Buna eminim.. Bununla birlikte, dükalık hazinedarından düşlediğin karşılanmaya kavuşman için bir yol daha var.»

— «Yâ!. Bu sabah ilginç şeyler konuşacağımız içime doğmuştu! Rûhumun Bembo'su, neymiş o yol?»

— «Öyle değil, 'çekmecemin' demek istiyorsun!»

— «Canım, hepsi aynı kapıya çıkar. Konuş hele.. Kulaklarımı dört açıp seni dinliyorum.»

Tam o sırada şâhâne giysili bir uşak girdi, sa-

rayın yemek salonuna açılan bir kapının iki kanadını itti, büyük bir ciddiyetle bildirdi:

— «Senyör Aretino'nun etleri sofraya getirildi.»

Aretino herkesin önünde Bembo'ya gösterdiği o saygılı konuşmaya dönerek:

— «Monsenyör,» dedi, «sofram her ne kadar bir kilise prensine lâyık olmasa da, eğer orada yer almak lütfünde bulunursanız, son derece onur kazanacaktır.»

Bembo:

— «Aziz şâirim,» dedi, «dâvetinizi kabul ediyorum. Tanrıya şükürler olsun, iyi yemeklere düşkünlük günahını işlemiyorsam da, sizin yanınızda bulunma zevki sofranıza oturmayı bana görev hâline getiriyor!..»

O zamanki senyörlerin birbirlerine söyleme alışkanlığında oldukları bu tumturaklı cümleleri söyledikten sonra, iki ahbap yemek salonuna girdiler.

Muhteşem bir sofra kurulmuştu. Büyük gümüş tabaklar içinde iki istakoz, kızarmış çayır kuşlarıyla çevrelenmiş bir karaca budu, nar gibi kızarmış bir börek, Margherita'yla Chiara'nın hazırlamakta usta oldukları gerçek bir tatlı ve pasta koleksiyonu gözleri kamaştırıyordu.

Yuvarlak karınlı ve kuru bir darbeyle kırılan ince boyunlu birçok şişe, Aretino'nun usta gözlerine Bordo, Burgonya ve Rhin şaraplarının sarı yâkutlarını sundular.

Aretino'nun konuklarına sarayının kadınları hizmet ederdi. Bunlar mükemmel hizmetçi, hoşa

gitme ve sarhoş etme sanatında iyi yetiştirilmiş metresler, hepsi de dâhi bir ressamın fırçasına lâyık kadınlardı. Çünkü Titiano onları model olarak almıştı. Üstelik hepsi de büyüleyen gülücüklerde, yakan bakışlarda, sarhoş eden mâsumane baştan çıkarıcı davranışlarda eşsiz birer uzmandı. Öyle ki; üstad şâirin sofrasına kabul ettiği prensler genel olarak memnun, âdetâ kendilerinden geçmiş, bu büyüleri mükâfatlandırmaya lâyık olabilecek armağanı düşünerek ayrılırlardı.

Bu kadınlardan herbirinin gayet belirli bir görevi vardı.

Margherita etleri keserdi. Franceschina bardaklara kırmızı şarapları doldururdu. Marietta beyaz şarapları sunardı. Perina yaldızlı bir sepet içinde ekmek dilimlerini geçirirdi. Paolina'yla Angelo, Margherita'nın kestiği yemekleri tabaklara koyarlardı. Chiara; salçalar, bahar, biber, konserveler, meyveler, pasta ve tatlılarla görevliydi.

Yemeğin sonunda sunulan değerli İspanyol şaraplarını da bardaklara boşalttıktan sonra kadınların hepsi gitarlarını alırlar, efendilerinin şiirlerini okumaya başlarlardı.

Pek tabiidir ki, bu ziyâfetler için kadınların giydikleri elbiselerin ihtişamı kumaşın inceliğini ancak örtüyordu.

Bembo yerine oturup sofraya bir göz atınca:

— «Olur şey değil!» diye haykırdı. «Aziz şâirim, görüyorum ki yiyecek çılgınlıkları yapmışsınız.»

Aretino:

— «Özür dilerim monsenyör,» dedi, «aksine bu sofra pek yoksulca donatılmış, sizi beklemiyorduk da..»

— «Böyle bir yoksulluk için sizi tebrik ederim azizim.»

— «Aretino her gün Aretino'nun evinde yemek yer de. Ama, nemize gerek, bildiğiniz gibi Akdeniz'in en lezzetli istakozları olan şu Korsika istakozlarının tadına bir bakalım..»

Yemek salonunu çepeçevre muhteşem giysili uşaklar çevirmiş, hiç kımıldamadan duruyorlardı.

Aretino uşaklara:

— «Bekleme salonlarına bugün ziyâretçi kabul etmediğimi söyleyin,» dedi.

Uşaklardan biri yerinden ayrıldı, az sonra da sesi işitildi:

— «Senyör Aretino'ya yapılacak ziyaretler bugün için sona erdi..»

Bembo:

— «Dükalık sarayında bundan daha iyisi yapılmıyor,» dedi.

— «Eh, monsenyör, onu varlığınızla onurlandırdığınız zaman, Aretino'nun sarayı, benim gözümde dükalık sarayına bedel değil midir?»

— «Aferin Aretino sarayına!»

Pietro alçak gönüllülükle eğildi.

Yemeğin geri kalan kısmı buna benzer tumturaklı sözlerle geçti.

Daha sonra Aretino şiirler okudu. Şiir yaz-

makla övünen Bembo, bir sonesini gösterdi. Beriki de bunu güneş gibi yüce ve şerefli, ay gibi de tatlı ve yumuşak buldu.

Sonunda, Bembo'nun belli belirsiz bir işareti üzerine, Aretino uşaklara ve kadınlara çekilmelerini emretti. Kardinal koltuğunu ateşe yaklaştırdı, Aretino da gelip yanına oturdu.

Bembo'nun fizyonomisi gene endişe verici görünüşünü almıştı. Şâir haykırdı:

— «Hay Allah kahretsin!.. Büyük oruçtan mı çıktın? Eski günlerdeki gibi bir çiroz, bir de kuru soğanla mı karnını doyurdun? Şu şişelerden akan kuyu suyu mu? Yoksa hizmetine leş gibi kavrulmuş ucuz yağ kokan maymun suratlı hancı kadınları mı baktı? Yâni kısacası, bu üç karış suratınla neden yakınıyorsun? Nedir bu hâlin?»

Bembo da:

— «Pietro,» dedi, «senin Aretino sarayın, bir kralı ağırlamak için akla gelebilecek en şâhâne handan daha da üstün. Bana bir kalem, mürekkep, kâğıt ver, masrafımı şâhâne bir şekilde ödemeliyim.»

İstenenleri bir dolabın üstünden alıp telâşla getiren Aretino:

— «Al işte!» dedi.

Çünkü, Aretino sarayın bütün odalarında, savaş silâhlarım adını verdiği şeylerin dâima elinin altında bulunmasını isterdi.

Bembo şunları yazdı:

'Ekselans doj adına dükalık hazinedarı, şâir ve yazar Pietro di Arezzo'ya, ben Venedik kardinal piskoposu Bembo'ya açılan krediye mah-

sup edilmek üzere dörtbin duka altını vermek zahmetinde bulunsun.'

İmzaladı, kâğıdı gözleri faltaşı gibi açılan Aretino'ya uzattı.

— «Ne yâni, gerçekten de dükalık hazinesinde bir kredin var demek?»

— «Öyle görünüyor.»

Aretino değerli kâğıdı hemen göğsüne sakladı ve mırıldandı:

— «Geriye beşbin kaldı.»

— «Bu dörtbini hak edince onu da alacaksın. Ben dâima peşin öderim.»

— «Aman yâ Rabbî, olur şey değil! Ben hiç de böyle davranmam! Her neyse, bu pırıl pırıl imzayı namusumla hak etmiş olmak için ne yapmam gerekiyor?»

— «Söyleyeceğim.»

— «Senin Orlando Candiano söz konusu değil, herhalde?»

— «Hayır hayır; söz konusu olan senin kadınlar..»

Pietro bir hayli endişeyle haykırdı:

— «Hâ! hâ!?.. Yoksa onları benden satın mı alacaksın?»

— «Aksine onları muhafaza etmeni istiyorum.»

— «Oh, çok şükür, yüreğime su serpildi. Çünkü anlarsın ya, ben onları ne altın pahasına, ne de gümüş pahasına dünyada elden çıkarmak istemem. İyi yetiştiler. Kımıldayan küçük parmağımın, açılan, ya da kapanan gözlerimin ne de-

mek istediğini anlarlar. Yürüyüş tarzım ne istediğimi onlara belli eder, küfürlerimden bir teki onlara Cicero'nun bütün bir konuşmasından daha etkili gelir.»

— «Bana bak, senin kadınlar yabani midirler?»

Aretino gözlerini koskocaman açtı.

— «Ne demek istiyorsun?»

— «Şunu: Onları bu kadar iyi yetiştirdiğine göre, her şeyi işitmeyi, her şeyi anlamayı da öğretmiş olmalısın!..»

— «Doğrudur, yüzleri kızarmış gibi yapmadan her şeyi işitebilirler. En ufak bir söz üzerine başlarını örten o horozdan kaçanlar cinsinden değillerdir.»

— «Çok güzel. Şimdi diyelim ki kaç tane bunlar?»

— «Yedi.. Dokuza kadar çıkmak istiyorum ve o zaman herbirine sanat tanrıçalarından birinin adını vereceğim... Clio (Kliyo), Terpsichore (Terpsişor)...»

— «Gerisinden beni bağışla.. Evet, ne diyordum? Ha, diyelim ki onlara yeni bir arkadaş getirdim...»

— «O zaman sekiz olurlar, bana artık bir tane daha,.. dokuzuncu tanrıçayı bulmak kalır.»

— «Beni iyi dinle, Pietro. Söz konusu olan zambaklar kadar temiz, gökyüzünden geçen beyaz bulut kadar lekesiz, hiç avcı görmemiş ceylan yavrusu kadar ürkek bir genç kız!..»

— «Ve güzel?»

— «Kendinden geçmiş iblisleri bile büyüleyecek kadar güzel..»

— «Ne ateş! Ne coşku! Ne benzetmeler!» diye haykıran Aretino, Bembo'nun düşüncesine hayret etmişti..

Kardinal, gerçekten de, kendini ele veriyordu. Bütün sevenler gibi, tutkusunu söylemek, sevilen kadından bahsettiğini kendi kulaklarıyla işitmek için karşı konulmaz, mutlak bir ihtiyaç duyuyordu, güçlü bir sihir onu coşturuyordu...

Aretino, Bembo'nun allak bullak olan yüzünü merakla inceleyerek sustu. Bir tek kelimenin sihri bozabileceğini, hamleyi durdurabileceğini anlıyordu. Kardinalin bu tutkusunda, gelirini artırmanın güvenilir bir yolu bulunduğunu belli belirsiz sezinlemişti.

Bembo sözlerine devam etti:

— «Güzel mi diye soruyorsun. Onu sadece bir an görebilenler bile Urbino'nun en mükemmel Meryem Analarına, en süzgün Venedik'li Titiano'larına benzetiyorlar. Bana gelince; güzel olup olmadığını bilmem. Zaten güzellik nedir ki? Onu yüzünün ovali için mi seviyorum? Yoksa alnının safiyeti, ya da saçlarının şâhâneliği için mi? Beni çeken ve bir tek bakışı çılgına çeviren gözlerinin büyüleyici ışıltıları için mi seviyorum? Yoksa ondan yayılan o nefis koku için mi, hareketlerinin târifsiz zarâfeti için mi? Bilmiyorum Pietro, bilmiyorum, bilmek de istemiyorum! Hiç ömründe sevmemiş olan ben, onu çılgınlar gibi sevdiğimi, sadece o kızı andıkça duyularımın, hayâlimin bedenimin ürperdiğini, titrediğini hissediyorum...»

Bembo soluk soluğa durdu. Bir bardak İspanyol şarabı doldurdu, bir nefeste içti. Yanaklarının şüpheli solukluğu pençe pençe kırmızı lekelerle kaplandı. Sırıtarak sözlerine devam etti:

— «Sen bunu anlıyor musun? Kendimi güçlülerin en güçlüsü sanan ben, milletlere hâkim olmak ve ezmek gibi yüce bir ihtirastan başka tutku tanımak istemeyen ben; bu kız tarafından durduruldum. Ah! Pietro, sen mutlu adam, aşkın ne olduğunu bilemezsin...»

— «Ben mi! Venüs adına, korkunç bir küfürde bulunuyorsun!»

Bembo sözünün kesilmesine kulak asmadan, belki de işitmeden devam etti:

— «Sen bunu bilemezsin, bırak da bunu söyleyeyim, bırak da güleyim, ağlayayım.. Bırak da senin önünde göğsümü yırtayım.. Bilmezsin diyorum sana.. Yakan, kemiren bir ateş, bir lav bu, yemin ederim ki gerçekten yakıyor. Bende duygu olarak ne varsa, bu hepsinin aşırı bir çılgınlığı. Başka hiçbiriyle ölçülemeyecek bir işkence.. Açlık, susuzluk çektim, soğuğun, sıcağın acısını çektim, mahkûmun çıplak sırtını yırtan kamçı darbeleri gibi rûhumu yırtan hakaretlere maruz kaldım. Şimdi çektiklerimin yanında bunlar hiç kalır, bunların hepsi meğerse birer zevkmiş.»

Bunları söylerken Bembo gerçekten de ağlıyor, silmeyi bile düşünmediği iri göz yaşları akıtıyordu. Birdenbire sordu:

— «Bu hâlimle sana gülünç mü görünüyorum?»

Pietro Aretino içtenlikle karşılık verdi:

— «Hiç bugünkü kadar seni arkadaşlığıma, ya da eğer istersen, acımama lâyık görmemiştim.»

— «Evet, Pietro, acınacak durumdayım. Biliyorum. Sen aslâ, kendi kendime acıdığım kadar bana acıyamazsın.»

— «Aman canım! Bütün bunun içinde bu kadar korkunç olan nedir anlamıyorum! O kızı seviyorsun. Kız çok güzel, kabul!.. benimkilerin hepsinden çok daha güzel... İyi ama, ağlayıp zırlayacak ne var bunda, kuzum?»

Bembo, Aretino'ya târifsiz bir üzüntüyle baktı:

— «Diyelim ki, senin bütün kadınlar yüzüne tükürmek için birleşiyorlar...»

— «Kırbaçlardım, namussuzları!»

— «Diyelim ki, hayatında en çok sevdiğin kadın seni görmektense, bir kara kurbağaya rastlamayı tercih ettiğini söyledi...»

— «Hemen bir torbaya yüz tane kurbağa doldurup ona gönderirdim, ben de başka bir kadın arardım.»

— «Pekâlâ görüyorsun ki, sen ömründe hiç sevmemişsin! Yüzüme tükürmesinden ben mutluluk duyardım! Benimle konuşup da beni kurbağadan daha çirkin bulduğunu bile söylemedi. Beni gördüğü zaman hissettiği korku değil. Hor görme de değil, bunlardan daha da aşağı ve daha da üzücü bir şey, tiksiniyor!»

— «Ee! Canı cehenneme, sen de onu zorla alırsın! Emin ol ki, ona böylece pek korkunç ol-

duğunu kanıtladıktan sonra seni sevimli bulacaktır.»

— «Bunu da denedim...»

— «Ee... Ne oldu?»

— «Yenildim.»

— Vay kör şeytan, işler karışıyor.»

— «Hepsi bu kadar değil, Pietro. Bir rakibim var.»

— «Seviliyor mu?...»

— «Bilmiyorum, sanmıyorum.. hayır, Bianca'nın o Sandrigo'yu seveceğini hiç sanmam.»

— «Bianca mı dedin?»

— «Kızın adı böyle.»

— «İmperia'nın kızı mı?»

— «Ta kendisi! Yoksa onu tanıyor musun?»

— «Hayır ama, İmperia'nın bir kızı olduğunu, o kızın adının da Bianca olduğunu biliyorum. Bir rakibin olduğunu söylüyordun?»

— «Bu sırada ortadan kaldıramayacağım bir rakip, bize yararlı olan bir rakip... anlıyorsun ya? Ve daha da beteri, nikâhlarını kıymak zorunda kalacağım!...»

— «Bu rakip neden yararlı oluyormuş?»

— «Çünkü eğer buraya gelirse, Orlando Candiano'yu yakalamak için ona güveniyorum.»

— «Tüh Allah kahretsin!.. Aşkla kin arasında bir seçim yap...»

— «Seçim yapmak istemiyorum. Kinimle aşkımın aynı mutluluğa ermesini, Candiano'nun ölmesini, Bianca'nın da benim olmasını istiyorum. Bu iki şeyi birden istiyorum. Bütün haya-

tım buna bağlı.. Candiano için Sandrigo'ya güveniyorum.»

— «Rakibin mi?»

— «Evet. Bianca için de sana güveniyorum.»

— «Sana nasıl sâdık olduğumu bilirsin...»

— «Evet, azizim Pietro.. Şimdi senden ne beklediğimi söyleyeceğim... Bianca'yla Sandrigo'nun düğünü yapılacak. Yapılmalı...»

— «Ne zaman?»

— «Bilmiyorum.. Sandrigo'ya bağlı bu.. Ama, nikâhtan hemen sonra, Bianca ortadan kaybolacak.»

— «Nasıl?»

— «Orası benim bileceğim şey.. Demek ki, Sandrigo'yu memnun etmiş olacağım ama, evlenmede nikâhtan başka hiçbir şey gerçekleşmeyecek.»

— «Bianca ne olacak?»

— «Ona sen kapılarını açıp konuk edeceksin.»

— «Nasıl nasıl?.. Bianca buraya mı gelecek?»

— «Anlamaya başladın mı?»

— «Sana hayranım Bembo!... Eğer tahtın yanında dünyaya gelmiş olsaydın, tahtı kendi çıkarın uğruna elçabukluğunla ortadan kaldıracağını her zaman düşünmüşümdür.»

— «Bana yardım etmeye kararlı mısın?»

— «Evet, bak bunda tam olarak kararlıyım.»

Bembo ürperdi, soluk kurşunî gözlerinde bir güvensizlik ışığı parladı.

— «Neden 'bunda' diyorsun? Bana tam ola-

rak yardım edemeyeceğin herhangi bir şey mi var? Verilmiş sözün, taahhütlerin mi var? Konuş...»

Yaptığı tedbirsizlikten dehşete kapılan Aretino haykırdı:

— «Ahbap! İncir çekirdeği doldurmayan şeyler için kendini boş yere üzmekte pek ustasın.»

Bembo bir elini alnında dolaştırdı:

— «Doğru,» diye mırıldandı.

— «Üstelik de, eğer bana güvenin yoksa, güle güle!»

Ve Aretino ayağa kalktı, iri adımlarla gezindi, masanın üstüne iki-üç yumruk indirdi. «Hadi, varın da fedakârlık edin bakalım!» diye homurdandı. «Dünyada bir tek dostunuz olsun ve o dost da günün birinde kalkıp size hakaret etmeye gelsin!»

— «Hadi hadi, sâkin ol!»

— «Yoo! Bembo, çok ağırıma gitti doğrusu, çok...»

— «Gel otur yerine, bir daha da bundan söz etmeyelim.»

Dönüp Bembo'nun yanındaki yerine otururken Aretino:

— «Bianca'nın buraya girdiği gün beşbin duka altınının avucuma sayılacağını söylüyordun,» dedi.

Ahbabına bir hayranlık bakışı fırlatma sırası bu defa kardinaldeydi. Sonunda:

— «Kabul!» dedi. «Ama, bu durumda dostluğun bana pek tuzluya gelecek.»

— «Neden yakınıyorsun? Parayı cumhuriyetin hazinesi ödüyor! Hadi, hadi, demin dediğin gibi sâkin ol! Planını anlatmayı da tamamla bakalım.»

— «Evet, Bianca'yı konuk edeceksin, onu buradaki kadınlara getirdiğin yeni bir arkadaş olarak tanıtırsın.»

— «Ağlamalar, çılgın hiddet feryatları yükselecektir.»

— «Birincileri kurutma, öbürlerini de susturma sanatını bilirsin sen. Bianca evine yerleştikten sonra, onu senin kadınlardan başka hiç kimsenin görmeyeceğine, hiç kimsenin ona yaklaşmayacağına söz verir misin?»

— «Söz veriyorum.»

— «İyi, aslında işin en kolay kısmı bu. Daha hassas, daha nâzik ikinci bir nokta kalıyor!..»

— «Ne demek istediğini açıkça anlat.»

— «İstediğim şunlar: Kadınlarının arasında, sana yaranmak için her işe girişebilecek, her şeyi yapabilecek akıllı, sâdık bir-iki kız var mı?»

Aretino saf bir böbürlenmeden yoksun olmayan bir sesle:

— «Hepsi bu söylediğin gibidir,» dedi.

— «Bu âna kadar el değmesi imkânsız olan bir faziletin yavaş yavaş bozulmasına girişebilirler mi?»

— «Ben buna kefilim.»

— «Yâni sana göre, bir ay sonra...»

— «Onbeş güne kalmadan senin ürkek Bianca'n tanınmaz hâle gelir.»

— «Der misin ki seninkilerin arasında geçen onbeş günün...»

Aretino onun sözünü kesti:

— «Faziletin sadece bir sözden ibaret olduğunu, kadınların kararının rüzgârla dönen bir tüy olduğunu derim. Bütün mesele, rüzgârın iyi yönden esmesindedir. İçinde kendinin bile bilmediği ateşler bulunması gereken bir genç kızın, bilgisizliğini metanet sandığını.. derim. Bunda sen bile aldandın. Bianca nedir ki? Bir aşk çocuğu. İnan bana, o lekesiz, bembeyaz karın altında annesinin ona geçirdiği ateş uyuyor. Sadece buzu eritmeli, bu da benim küçüklerin işi olur.. İlimlerini öğretmekte sadece yetenekli değil, üstelik te bu konuda son derece usta kızlardır. Sen öğrencini getir bize: Aşk öğretmenleri onu bekliyor.»

Bunun üzerine Bembo:

— «Hepsi bu kadar değil, »dedi.

— «Hay kör şeytan! Dostluğun amma da müstebit.»

— «Senin dostluğunla benim müstebitliğimizi hesaba vururuz, iki kantardan biri ağır basarsa, o zaman dengeyi altın ağırlığıyla düzeltirim, ne yapalım!»

Aretino haykırdı:

— «Aman, bundan daha şâirâne, daha muhteşem bir benzetme olamazdı. Ne Arioste, ne Tasso, hattâ ne de ben!..»

Bembo sabırsız bir el hareketiyle Pietro Aretino'nun heyecanını yatıştırdı:

— «Beni dinle, ahbap, Venedik'te biraz canın sıkılmıyor mu?»

— «Ben mi? Bu, aşk ve sanat şehrinde hiç canım sıkılır mı?»

— «İyi ama, azizim, benim canım sıkılıyor.»

— «Seyahat etsene!»

— «İşte ben de öyle yapmaya niyetleniyorum. Yalnız, tek başıma yolculuk edersem, daha da fazla sıkılırım.»

— «Yâ! Seninle birlikte gelmemi mi istiyorsun yâni?»

— «İyi tahmin ettin.»

— «Bundan kolay ne var? Senin için yapmayacağım şey yoktur!»

— «Evet ama, sen de uzakta bulunduğun sıralarda kadınlarını burada bırakmak istemezsin herhalde?»

— «Şeytanın yanına bir görevle gittiğim zaman onları bırakmıştım. Pekâlâ gene bırakabilirim!»

— «İnan bana; bu sefer kadınlarla birlikte yolculuk etmelisin.»

— «İyi; anladım. Bianca'yı Venedik'ten çıkarmamı istiyorsun, hiç kimsenin bundan şüphelenmemesi için de onu hizmetçilerimin arasında geçireceğim, öyle mi?»

— «Ta kendisi.»

— «Onu nereye götürmem gerekecek?»

— «Zamanı gelince söylerim. Şimdi özetliyorum; bin altın aldın; dörtbin dukalık bir bono daha verdim. Toplam, beşbin eder.»

— «Hârikulâde hesap ediyorsun.»

— «Böylece, beşbin altın daha alacağın kalıyor. Venedik'ten çıkınca bonoyu sana vereceğim.»

— «Almadan vermek Allaha mahsus. Mükemmel.»

— «Böylece, bütün tekliflerimi kabul ediyor musun?»

— «Hepsini.. Gerçek dostun değil miyim ben?»

İki ahbap el sıkıştılar. Sonra Bembo çekildi. Yerlere kadar eğilen uşakların önünde ona büyük saygı gösteren Aretino da kapıya kadar uğurladı.

Bembo sarayına döndü, geçirdiği o günden pek memnundu. Sandrigo onu bekliyordu.

Kardinal en güleç yüzünü takındı, eski haydudu çalışma odasına götürdü ve sordu:

— «Ee, aziz albayım, düğün ne zaman?»

Sandrigo gözlerini kardinale dikti ve şu karşılığı verdi:

— «Bu tamamiyle size bağlı, monsenyör.»

Bembo sapsarı kesilerek:

— «Sizin evlenmeniz nasıl bana bağlı oluyor?,» dedi. İçinden de: «Acaba herif bir şeylerden mi şüphelendi?» diye geçirdi.

Sandrigo:

— «Mesele şu monsenyör,» dedi. «Az önce sinyora İmperia'nın sarayındaydım. Mutluluğumun tarihini bildirmesini ondan ısrarla isteyince bana kelimesi kelimesine şu karşılığı verdi:

'Biz kesin hiçbir karar vermeden önce gidip kardinal Bembo'dan öğüt isteyin.' Bunun üzerine ben de kalkıp geldim, sizi bekledim ve anlaşmalarımızı size hatırlatmak istemem ama... »

— «Bunları unutmuş değilim, aziz dostum.»

Sandrigo alaycı bir gülüşle:

— «Bundan eminim,» dedi. «Evet, bana verdiğiniz sözleri ve kısacası bana hayatınızı borçlu olduğunuzu hatırlatmak istemem ama...»

Bembo zoraki bir gülümsemeyle gene onun sözünü kesti:

— «Bunları bana hatırlatmak istemiyorsunuz ama, size borçlu olduğum şeyleri de durmadan tekrarlamaktan geri kalmıyorsunuz!..»

— «Ne yaparsınız monsenyör! Ben minnettarlığa hiç inanmam.. Bir hizmette bulunan kimsenin iyi bir muhasebeci gibi, hâlâ kendine borçlu olunanın hesabını tutmasına inanırım. Her neyse, nikâh tarihini bizzat saptamanızı rica ederek sözlerime devam ediyorum.»

Bembo hiç duraksamadan karşılık verdi:

— «Öyleyse, iyi ya işte.. en kısa zamanda yapılsın!»

Sandrigo'nun yüzü aydınlandı. Kardinal:

— «Zorlu bir oyuncu, şu zavallı Aretino'dan daha başka türlü korkunç,» diye düşündü.

Her ne kadar psikolog olursa olsun, kardinal aldanıyordu: Sandrigo gerçek bir ilkel gibi konuşuyordu. Aretino, kasırga karşısındaki saz gibi eğiliyordu. Eski haydut:

— «En kısa zamanda!» diye haykırdı. «Ah!

İşte en sonunda aklı başında bir söz!. Ama, kesin olarak, en kısa zaman dediğimiz nedir?»

— «Aziz dostum, anlaşmalarımızı hatırlatma sırası bende.»

— «Söyleyin.»

— «Bize Orlando Candiano'yu ölü, ya da canlı getireceğinize yemin etmiştiniz!»

— «Ben de öyle yaparım. Ama, almadan vermek Tanrıya mahsus.. Bianca bana verilsin, ben de Candiano'yu veririm.. Nikâh töreninden onbeş gün sonra, Orlando eli ayağı bağlı burada olacak -ya da onu öldürmek zorunda kalmış olmıyayım- o zaman da size kafasını getiririm.»

Bu korkunç sözleri uğursuz bir sâdelikle söyledi. Bembo hiç hayret etmeden dinledi.

— «Hiçbir engel sizi durduramaz mı?»

Sandrigo hor görerek gülümsedi. Bembo ısrar etti:

— «Sözünüzü tutmanıza hiçbir olay engel olamaz mı?»

— «Dünyada hiçbir olay, hiçbir engel olamaz.»

— «Her şeyi önceden düşünmek gerekir, albayım.»

— «Ben her şeyi düşündüm, monsenyör.»

— «Hattâ... her şeyi göz önüne getirmek lâzım dedim size, hattâ nişanlınızın ölümü bile engel olamaz mı?»

— «Bianca'nın ölümü bile beni durduramaz!..» Diyen Sandrigo gene de ürpermekten kendini alamadı.

— «Bu işe kesinlikle kararlı olduğunuzu görüyorum, azizim. Demek ki sözünüz söz.. Nikâhtan sonraki onbeş gün içinde Candiano bizim olacak... Bu koşullar altında, düğününüzü bir an önce yapmakta çıkarımız var.. Eğer isterseniz, gününü kararlaştıralım. Bugün salı, cumartesiyi ister misiniz?»

— «Cumartesi için hiçbir sakınca yok!.. Sinyora İmperia'nın son tereddütlerini de kaldırmak için size güveniyorum öyleyse.»

— «Ben bununla ilgilenirim, siz merak etmeyin.»

— «Bianca'yı da razı etmelisiniz.»

— «Hay aksi şeytan; işte bu olmadı... Azizim, ben onu tanımam ki...»

Sandrigo keskin bir bakışla kardinali süzerek:

— «Sahi mi?» dedi.

Bembo ısrarla:

— «Bakın, işin bu kısmını üstüme alamam,» dedi.

Bilinmez hangi önemli şüpheden kurtulmuş görünen Sandrigo:

— «Öyle olsun,» dedi. «Şu halde siz sadece anneyle ilgilenin.. Cumartesi günü görüşürüz!»

— «Cumartesiye!. mutlu yaratık!»

Sandrigo gülümsedi, kardinalin uzattığı eli sıktı ve gönlü tamamiyle ferahlayarak uzaklaştı.

O gider gitmez Bembo'nun yüzü hemen değişiverdi.

— «Şu birkaç dakikada, Kara Mağara'da ölümü beklediğim uğursuz günler ve gecelerden daha fazla acı çektim,» diye söylendi. «Sefil haydut, Orlando Candiano'yu ver bana! Senin hakkından ben gelirim!. Kuyuların dibinde şöyle sağlam zincirler... ya da hayır, daha iyisi Ecel Köprüsü'ndeki taş sandalye!... Sen, Bianca'nın kocası hâ!...»

Bembo korkunç bir kahkaha kopardı, bir yandan da sarsılarak titriyordu. Sonra yavaş yavaş sâkinleşti. Hemen İmperia'nın sarayına gitti. Orada ilk sözü şu oldu:

— «Cumartesi günü dostumuz Sandrigo'yla sevgili Bianca'nızı evlendiriyoruz.»

Benzi sapsarı olan kibar fâhişe haykırdı:

— «Cumartesi mi!»

— «Kızınızı bu evliliğe razı etmek de sizin göreviniz.»

Kadın büyük bir şaşkınlıkla:

— «Bunları söyleyen siz misiniz?» dedi.

Bembo kibar fâhişeye doğru eğildi.

— «Bianca benim,» diye fısıldadı, «Sandrigo da sizin. Anlaşmamız böyleydi, değil mi?...»

Kadın başıyla olumlu bir işaret yaptı.

— «Onun için, hiçbir şeyden endişe duymayın.. Kızınızı razı ederseniz, düğün cumartesi günü yapılır... onu razı etmeniz gerek. Yalnız, nikâhtan sonra Bianca bir yana gidecek, Sandrigo da öbür yana. Bianca kime doğru gidecek? Orası beni ilgilendirir. Sandrigo kime doğru gidecek? Bununla da siz ilgilenin!...»

Şaşkınlıktan dili tutulan; Bembo'yla karşılaşır karşılaşmaz kendisini yakalayan o korkunun pençesinde kıvranan İmperia; bu konuşma önünde ancak bir boyun eğme hareketi yapabildi.

Bembo ortadan kaybolmuştu bile... (*)

SON

(*) Bu hikâyenin ikinci ve son kısmı: Venedik Âşıkları adını taşır. Önümüzdeki günlerde çıkacaktır.

Başkan Yayınları

MICHEL ZEVACO'NUN ÖLMEZ ESERİ

PARDAYANLAR

SERİSİNİ KIVANÇLA SUNAR

PARDAYANLAR

○

PARDAYAN'IN AŞKI

○

PARDAYAN VE FAUSTA

○

PARDAYAN'IN İNTİKAMI

○

FAUSTA'NIN ENTRİKALARI

○

PARDAYAN'IN ZAFERİ

○

PARDAYAN'IN OĞLU

○

PARDAYAN'IN MİLYONLARI

○

PARDAYAN'IN KIZI

○

PARDAYAN'IN SONU

○

KAPİTAN

○

ECEL KÖPRÜSÜ

○

VENEDİK ÂŞIKLARI